T.C

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ VE ETKİLERİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Özlem ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA
ANABİLİM DALI

Konya, 2009

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ VE ETKİLERİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Özlem ASLAN

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

2009, 224 Sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ
Yrd. Doç. Dr. Rahmi ERDEM
Yrd. Doç. Dr. Ali ŞAHİN

Güçlü bir ulusal ekonomiyi ve halkının refahını arzulayan ülkeler; bölgeler arası sosyo-ekonomik eşitsizliğin üstesinden gelebilmek, gelir dağılımını düzenlemek, yerel kalkınmayı sağlamak ve buralarda yaşayan insanları çeşitli şekillerde ekonomik olarak desteklemek için yoğun bir şekilde politikalar üretmişlerdir. Ülkelerde yaşanan bu tür içsel faktörler ile yönetim mekanizmalarının yapısında ve yönetim anlayışında yaşanan dışsal değişimler, Bölgesel Kalkınma Ajansı (BKA) gibi yeni modelin ülkelerde ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Çalışmada Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın üstlendikleri bölgesel ekonomik gelişme rolleri, kırsal kalkınma faaliyetlerine verdikleri önem ve etkileri bağlamında incelenmektedir. BKA'ların, Avrupa Birliğinin bölgesel politikaları etkisi ile Avrupa ülkelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İngiltere; uzun yıllardır yerelleşme uygulamalarında çalışmalar yapmakta ve kamu politikasında bölgesel eşitsizliklerin

giderilmesi için büyük çabalar harcamaktadır. BKA geçmişinin iyi bir örnek teşkil etmesi nedeni ile İngiltere örneği incelenecektir. İngiltere'de dokuz ajans bulunmaktadır. Ancak benzer nitelikte ve ortak özellikte olan, yaygınlaşabilen prototipte sekiz ajans seçilmiştir. Londra Kalkınma Ajansı, bulunduğu bölgenin kırsal yapısı itibari ile çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Ajansların kırsal kalkınmadaki rolleri ve etkileri; literatüre ve *descriptive* yöntemde hazırlanan anketlere göre incelenmiştir.

Çalışma, İngiltere'deki ajansların kırsal alanlardaki uygulamalarının Türkiye'deki ajanslara örnek teşkil etmesi açısından önemlidir. Ülkemizdeki ajansların kırsal alanları, temsiliyette ve stratejilerinde ikincil öncelikte görmemesi öngörülmektedir. Ayrıca ajansların, hizmet verecekleri bölgenin potansiyellerini doğru belirleyip; kırsal alanlarda artan baskının yaratacağı olumsuz çevresel etkileri göz önünde bulundurarak, kırsal özgünlükten yoksun olmayan kırsal kalkınma strateji ve politikalarının hazırlanması, kırsal ekonominin bütün alanlarında bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ve uygulanmasını yönetmede kolaylaştırıcı ve yönlendirici rol üstlenmeleri çalışma kapsamında öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma Ajansı, Kırsal Kalkınma, İngiltere

ABSTRACT

Master's Thesis

THE ROLE OF REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES IN THE RURAL AREA: ENGLAND APPLICATION

Ozlem ASLAN

Selcuk University

Graduate School of Natural and Applied Science
Department of City and Regional Planning

Supervisor: Ass. Prof. Dr. Cigdem CIFTCI

2009, 224 Pages

Jury: Ast. Prof. Dr. Cigdem CIFTCI
Ast. Prof. Dr. Rahmi ERDEM
Ast. Prof. Dr. Ali ŞAHİN

The countries that seek a strong national economy and prosperity for their people have created policies so that they can overcome socio-economical disparity, ensure regional development and economically support the people living in those regions. Such internal factors experienced within countries and the external changes in the structures of governing mechanisms and notions of administration have contributed to the emergence of a new model called Regional Development Agency (RDA) in the countries.

In this study, the role of the Regional Development Agencies has been evaluated with a special emphasis to the rural development activities in the region to improve the overall national economy. It has been seen that, RDAs have been mainly established in European Union Countries because of its regional development politics. England itself has studied for the implementation of decentralization also has a great deal of public policy in effort has gone into addressing regional

disparities almost last century. Because of RDAs in England should be a centre of expertise on good practise, England is going be studied in this thesis. There are nine RDAs in England. Eight wide spread prototype RDAS has been selected with its similar qualities and same characteristics. London Development Agency is exclude from the survey cause of its region's rural differentiation. Regional Development Agencies have been examined and their rural development roles and effects of the agencies are discussed through a conducted descriptive Survey and literature research.

Our study of England's RDAs example, in terms of the rural development roles of the agencies, is important example for Turkey's ones. It became apparent that being newly established Regional Development Agencies in Turkey should set their objectives in accordance with the socio-economic realities of the region and should not deem the rural development policies as secondarily important in comparison with the regional and municipal policies.

On the other hand, what are anticipated within the context of the study are that the agencies should determine the potentials of the region to be served correctly and in defiance of the negative effects to be created by the increasing pressure in the rural areas, they should prepare rural development strategies and policies that are not devoid of rural originality, realize these aims all thorughout the rural economy and hold a leading position.

Key Words: Regional Development Agency, Rural Development, England

TEŞEKKÜR

Annem Selime ASLAN ve Babam Tahsin ASLAN'a…

Ve yardımlarından dolayı Çakan Osman TANIDIK'a

İÇİNDEKİLER

ÖZET ……iii

ABSTRACT ……...v

TEŞEKKÜR ……vii

İÇİNDEKİLER ……...viii

ŞEKİLLER LİSTESİ ……...xi

ÇİZELGELER LİSTESİ ……xii

KISALTMALAR ……xvi

BÖLÜM 1. GİRİŞ ……...1

1.1. Çalışmanın Amacı 3

1.2. Çalışmanın Kapsamı 5

1.3. Çalışmanın Materyali ve Yöntemi 6

BÖLÜM 2. KIRSAL KALKINMA VE BÖLGESEL KALKINMA KAVRAMLARINA İLİŞKİN TANIMLAR ……..10

2.1 Kalkınma Kavramı 10

2.2 Bölgesel Kalkınma Politikaları 18

2.3 Bölgesel Kalkınma Ajansları 26

2.3.1 Bölgesel kalkınma ajansı sisteminin özellikleri ……..28

2.3.2 Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçları, görev ve faaliyetleri...……..29

2.3.3 Yönetsel yapıları ……32

2.3.4 BKA'ların finansal kaynakları……..…….34

2.3.5 BKA'ların personel yapıları …….....36

2.3.6 Avrupa'da bölgesel kalkınma ajansları …….……38

BÖLÜM 3. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KIRSAL KALKINMA POLİTİKALARI.... …….41

3.1 AB'de Kırsal Alanlar 41

3.2 Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasının Temel Unsurları 49

3.3 Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları'nda Değişim ve Reformlar 52

3.4 AB'de Kırsal Kalkınma Politikaları 56

BÖLÜM 4. İNGİLTERE'DE KIRSAL KALKINMADA BKA ETKİLERİ …61

4.1 İngiltere ..... - 61 -61

4.2. İngiltere Yönetim Yapısı 63

4.3. Bölgesel Örgütlenme ve Yaşanan Değişim 66

4.4. İngiltere'de BKA'lar 70

4.4.1. Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçları, görev ve faaliyetleri ……..71

4.4.2. Yönetim, personel yapıları ve bütçe……75

4.4.3. Finansal kaynakları……..……78

4.5 İngiltere'de Kırsal Alanlar ve Kırsal Kalkınma Çalışmaları ……..82

BÖLÜM 5. İNGİLTERE'DE BKA'LAR VE KIRSAL KALKINMA UYGULAMALARI...……...…….91

5.1. BKA'ların Kırsalı Kazanımı 92

5.2. Anketlere Göre BKA'ların Kırsal Kalkınmadaki Rolleri ve Etkileri 96

5.2.1. Advantage West Midlands (AWM) Kalkınma Ajansı ……..97- 97 -

5.2.2. East Of England Kalkınma Ajansı……..……106

5.2.3. East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı…..……116

5.2.4. Northwest Bölgesel Kalkınma Ajansı……126

5.2.5. One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı ……136

5.2.6 South East Of England Bölgesel Kalkınma Ajansı……..…145

5.2.7. South West Bölgesel Kalkınma Ajansı ……154

5.2.8. Yorkshire Forward Kalkınma Ajansı ……163
5.2.9. BKA'ların anket cevaplarının küme analizi ……..…173

BÖLÜM 6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME ……184

KAYNAKLAR ……...189

EK-1 ……...202

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1 150 Kişi / Km² Kriterine Göre Kırsal Alanlar-Genişleme Öncesi……..**44**
Şekil 3.2 AB Toprak Sınıflaması……**45**
Şekil 3.3 Gece Görünümlü AB Haritası…… **46**
Şekil 4.1 İngiltere'nin Avrupa'daki Konumu…….**62**
Şekil 4.2 Birleşik Krallık…….....**63**
Şekil 4.3 İngiltere NUTS2 Bölgeleri……..**68**
Şekil 4.4 BKA lar ve Logoları……**69**
Şekil 4.5 BKA'ların Bütçelerini Kullandıkları Başlıklar ……...**74**
Şekil 4.6 Yerleşim Sınıflandırmasına Göre Kırsal ……**84**
Şekil 4.7 Şap Krizinden Etkilenen Alanlar ……**88**
Şekil 5.1 West Midlands Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar ……**97**
Şekil 5.2 West Midlands Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus…….**98**
Şekil 5.3 East England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar……..**106**
Şekil 5.4 East of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus……..**108**
Şekil 5.5 East Midlands Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar……**117**
Şekil 5.6 East Midlands Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus…….**118**
Şekil 5.7 North West Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar……**127**
Şekil 5.8 North West Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus……**129**
Şekil 5.9 North East Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar…….**136**
Şekil 5.10 North East Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus……..**138**
Şekil 5.11 South East of England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar……**146**
Şekil 5.12 South East of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus…**147**
Şekil 5.13 South West of England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar……..**155**
Şekil 5.14 South West of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus..**156**
Şekil 5.15 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar…….**164**
Şekil 5.16 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus….**165**

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 2.1 Dünya Genelinde Yaşam Ve Sağlıkla İlgili Bazı Göstergeler……**14**

Çizelge 2.2 Bölgesel Kalkınma Konseptinde Değişim…… .**20**

Çizelge 2.3 Geleneksel ve Yeni Bölgesel Politikalar…….**22**

Çizelge 2.4 Ulusal Bakış ile BKA Bakışı Arasındaki Farklılıklar ……**28**

Çizelge 2.5 Avrupa'da Kurulan BKA'ların İdari Yapılanması ……....**33**

Çizelge 2.6 Farklı Ülkelerde BKA Personel Sayısı ……...**38**

Çizelge 3.1 Avrupa Birliği Ülkelerinde Kırsal Alanların Yüzölçümlerine Oranları ……..**43**

Çizelge 3.2 Avrupa Birliği Ülkelerinde Kırsal Nüfusun Ulusal Nüfusa Oranları..**47**

Çizelge 3.3 Ortak Tarım Politikalarında Yaşanan Değişim ……..**56**

Çizelge 4.1 İngiltere'de BKA'lar …….**70**

Çizelge 4.2 BKA'ların yönetim kurulunda toplam üye ve kırsalı temsil eden üye sayısı ……...**77**

Çizelge 4.3 BKA'ların Yıllara Göre Personel Sayıları …….**78**

Çizelge 4.4 2000-2011 yılları arasında BKA'lara aktarılan toplam bütçe (£ Milyon) …….**79**

Çizelge 4.5 BKA'lara 2002-2011 yılları arasında ayrılan bütçe ……..**80**

Çizelge 4.6 BKA Bütçelerine Bakanlıkların Katkıları (Milyon £) ……...**80**

Çizelge 4.7 BKA'ların Almış Oldukları Yapısal Fonlar ve Fonlardaki Değişim..**81**

Çizelge 4.8 Kırsal Göstergelerde Bölgesel Farklılıklar …….**86**

Çizelge 5.1 West Midlands Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanlarda Nüfus Dağılımı ……..**98**

Çizelge 5.2 West Midlands Bölgesi Hanehalkı Yoksunluk Sınıflandırması …….**99**

Çizelge 5.3 West Midlands Bölgesinde Bölgesel Ekonomik Aktivite ……...**100**

Çizelge 5.4 West Midlands Bölgesinde Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma …....**101**

Çizelge 5.5 West Midlands Bölgesinde Endüstri Kollarında İstihdam **…….101**

Çizelge 5.6 AWM Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları …….**102**

Çizelge 5.7 AWM Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi, 2000-2008…….**103**

Çizelge 5.8 East of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı ……**107**
Çizelge 5.9 East of England Bölgesi Hane Halkı Yoksunlukluk Sınıflandırması ……**108**
Çizelge 5.10 East of England Bölgesinde Bölgesel Ekonomik Aktivite…… **109**
Çizelge 5.11 East of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma ……...**110**
Çizelge 5.12 East Of England Bölgesinde Endüstri Kollarında İstihdam ……**111**
Çizelge 5.13 EEBKA'da Personel ve Üye sayıları ……...**112**
Çizelge 5.14 EEBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008 ……**113**
Çizelge 5.15 East Midlands Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı ……...**118**
Çizelge 5.16 East Midlands Bölgesi Hane Halkı Yoksunlukluk Sınıflandırması..**11**9
Çizelge 5.17 EMBKA'da Bölgesel Ekonomik Aktivite ……**120**
Çizelge 5.18 East Midlands Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırması ……..**120**
Çizelge 5.19 East Midlands Bölgesi Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları…….**122**
Çizelge 5.20 *EMBKA* Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları…….**123**
Çizelge 5.21 *EMBKA* Bütçe ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008…….**124**
Çizelge 5.22 North West Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı..**128**
Çizelge 5.23 North West Bölgesinde Hane Halkı Yoksunlukluk Sınıflandırması……..**129**
Çizelge 5.24 North West Bölgesinde Ekonomik Aktivite ……**130**
Çizelge 5.25 North West Bölgesinde Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları……**131**
Çizelge 5.26 NWBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları……...**132**
Çizelge 5.27 NWBKA Bütçe ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008 ……...**133**
Çizelge 5.28 North East Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı…….**137**
Çizelge 5.29 North East Bölgesi Hane Halkı Yoksunlukluk Sınıflandırması…...**139**
Çizelge 5.30 North East Bölgesinde Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma……..**139**
Çizelge 5.31 North East Bölgesinde Ekonomik Aktivite……...**140**
Çizelge 5.32 North East Bölgesinde Endüstri kollarında istihdam sayıları……...**141**
Çizelge 5.33. ONEBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları……..**142**
Çizelge 5.34 ONEBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008 ……..**143**

Çizelge 5.35 South East of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı ……**147**
Çizelge 5.36 South East of England Bölgesi Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması ……...**148**
Çizelge 5.37 South East of England Bölgesinde Ekonomik Aktivite……**149**
Çizelge 5.38 South East of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırması..**149**
Çizelge 5.39 South East Of England Bölgesi Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları ……**150**
Çizelge 5.40 SEEBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları……..**151**
Çizelge 5.41 SEEBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayısı, 2000-2008……...**151**
Çizelge 5.42 South West of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı…….**156**
Çizelge 5.43 South West of England Bölgesinde Hanehalkı Yoksunluk Sınıflandırması……..**157**
Çizelge 5.44 South West of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma….**158**
Çizelge 5.45 South West of England Bölgesi'nde Bölgesel Ekonomik Aktivite..**158**
Çizelge 5.46 South West of England Bölgesi'nde Endüstri kollarında istihdam...**159**
Çizelge 5.47 SWBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları……. **160**
Çizelge 5.48 SWBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayısı, 2000-2008.....**161**
Çizelge 5.49 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı…….**165**
Çizelge 5.50 Yorkshire ve Humber Bölgesi Hane Halkı Yoksunluk Sınıflandırması ……**166**
Çizelge 5.51 Yorkshire ve Humber Bölgesi'nde Bölgesel Ekonomik Aktivite…**167**
Çizelge 5.52 Yorkshire ve Humber Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma…..**167**
Çizelge 5.53 Yorkshire ve Humber Bölgesi Endüstri kollarında istihdam Sayıları ……...**168**
Çizelge 5.54 YFBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları…….1**69**
Çizelge 5.55 YFBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayısı, 2000-2008…….**170**
Çizelge 5.56 Anketin Örnek Değerlendirilmesi…….**174**

Çizelge 5.57 Bütçenin kullanımında, BKAnız için önemli bulduğunuz Kırsal Proje başlıklarını değerlendiriniz…… **176**

Çizelge 5.58. Aşağıda belirtilen aktivitelerin önemini kurumunuz için değerlendiriniz……...**177**

Çizelge 5.59. Kırsal kalkınmada zorlukları aşarken Ajansınızı etkileyen faktörleri nasıl değerlendirirsiniz?……....**178**

Çizelge 5.60. Kurumunuz önceliklerinde Kırsal Kalkınma aktivitelerini önem sırasına göre değerlendiriniz……...**179**

Çizelge 5.61 BKA'ların kırsal kalkınmadan başarılarını etkileyen faktörleri değerlendiriniz……...**180**

Çizelge 5.62 Bölgesel Kalkınma Ajansınız kurulduğundan beri Kırsal kalkınma ile ilgili belirlenen amaçları ne ölçüde gerçekleştirdiniz?…….....**181**

Çizelge 5.63 Kırsal kesimde öncelikli olarak çözülmesi gereken problemleri önem sırasına göre değerlendiriniz…… **182**

Çizelge 5.64. Önem sırasına göre bölgenizde kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için hangilerine destek verilmelidir,değerlendiriniz……**183**

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AWMBKA	Advantage West Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı
BES	Bölgesel Ekonomik Strateji
BKA	Bölgesel Kalkınma Ajansı
BM	Birleşmiş Milletler
CAP	Common Agriculture Policy
COA	Census Output Area
CSOA	Census Super Output Area
DEFRA	Department of Environment, Food and Rural Affairs
DETR	Department of Environment, Transportation and Regions
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
DTI	Department of Trade and Indusrty
EMBKA	East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı
EURADA	European Association of Regional Development Agencies
EURASTATS	European Statistics/Statistical Office of the European Communities
GOR	Goverment Office for Regions
GÜ	Gelişmiş Ülke
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülke
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
IMD	Index of Multiple Deprivation
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletmeler
LEADER	Liaisions Entre Actions de Development del'Économie Rurale
LBKA	London Bölgesel Kalkınma Ajansı
MEDA	Mediterranean Economic Development Area
NWBKA	North West Bölgesel Kalkınma Ajansı
NUTS	the Nomenclature of Territorial Units for Statistics
NAO	National Audit Office
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development

ONEBKA	One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı
OTP	Ortak Tarım Politikası
PHARE	Poland - Hungary: Action for Restructuring of Economies
RDA	Regional Development Agency
RES	Regional Economic Strategy
SAPARD	Tarım ve Kırsal Kalkınma için Özel Katılım Programları
SEEBKA	South East of England Bölgesel Kalkınma Ajansı
SWBKA	South West Bölgesel Kalkınma Ajansı
TACIS	Technical Aid to the Commonwealth of Independent States
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü
YFBKA	Yorkshire ve Humber Bölgesel Kalkınma Ajansı

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Günümüzde, ekonomik, siyasi ve kültürel alanda uygulanan politika ve araçlar; hem içerik, hem de uygulamalar açısından dünyada büyük değişikliklere uğramaktadır. Bu değişikliklerin önemli nedeni yaşamın her alanında ortaya çıkan küreselleşmedir. Son çeyrek yüzyılda hızlanan küreselleşme, dünyanın bir bütün olarak algılanması yaklaşımını beraberinde getirmiştir. Bu algılamanın bir sonucu olarak da dünyanın herhangi bir yerindeki çevresel, tarımsal ve kırsal sorunlar tüm dünyayı etkilemektedir. Bu da sorunlara müdahale etmeyi gerekli kılmaktadır.

Yol, içme suyu, elektrik, iletişim araçları, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin ulaştırılamadığı veya yetersiz kaldığı kırsal alanlardan kentlere doğru yaşanan yoğun göç, kalkınmakta olan ülkeler için büyük tehditler oluşturmaktadır. Bugün tüm dünya ülkelerinin kırsal alanlarını etkileyen nitelikli işgücünün ve gençlerin kırsaldan kente göçü, kırsal nüfusun yaşlanması, kamu hizmetleri sunumunda yaşanan sıkıntılar, sermaye kaybı gibi ortak sorunlar etkilemektedir. Bu sebeple, kırsal kalkınmanın sağlanması için tüm ekonomik ve sosyal sektörlerin bir arada planlanmasını gerektiren ve merkezinde sürdürülebilir kalkınmanın yer aldığı bütüncül yaklaşımlar kırsal kalkınma faaliyetlerine yön vermeye başlamıştır.

Yaşanmakta olan bu sorunlar, ekonomik sorunlara müdahalede yeni bir yönetsel anlayışı ve bunu gerçekleştirmede araç olacak bir örgütlenme modelinin geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu yeni anlayışa uluslararası literatürde *yönetişim* adı verilmektedir. Yönetişim, bürokrasi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan, mali ve idari açıdan özerk örgütlenme modelidir. Bunun sürekliliğinin sağlanabilinmesi için, yeni araçlara ve bu araçların devamlılığını sağlamak için de uygun mali, idari, toplumsal ortama ihtiyaç vardır (Palabıyık 2003). Bu özellikleriyle yönetişim; siyasal ve ekonomik gücün daha yaygın dağılımını içermekte, rekabetten çok kamu kuruluşları ile özel sektör kaynaklarının karışımını

öngörmekte ve hizmet üretimi ve dağıtımı için alternatif yöntemler gündeme getirmektedir (Özer 2006). Yönetişimin getirdiği bu alternatif araçlardan birisi de bölgeselleşme için küresel bir model olarak geliştirilen Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA)'dır.

İlk örneğine 1930'larda ABD'de rastlanan BKA'lar, Fordist üretim tarzının hakim olduğu, küreselleşme etkilerinin henüz hissedilmediği bir dönemde ortaya çıkmıştır. Günümüz bölgesel kalkınma anlayışında yaşanan değişim, yenilik sistemlerine dayanan sanayi bölgeleri, teknoparklar, çevre, sürdürülebilir kırsal kalkınma, çevre, yenilikçi uygulamaların gerçekleştirecek Kalkınma Ajansları gibi yerel ve çok ölçekli dinamiklere kaymıştır. Politik olduğu kadar teknik yönü de bulunan BKA'ların, ülkemizdeki geleceğini yorumlayabilmek için; bugün batı dünyasında ve özellikle de AB ülkelerinde BKA'ların nasıl bir süreçle karşı karşıya kaldıklarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Her reformda olduğu gibi BKA'larının yol haritası da gelişmiş ülkelerin deneyimlerine bakılarak çizilmiş ve hala da çizilmektedir. Ancak dinamizm çağında örnek alınan ajansların nasıl bir gelişim ve değişim içinde olduğunun değerlendirilmesi, Ülkemizde de yeni bir uygulama aracı olarak kurulmaya başlanan bu kurumların, geleceği açısından çok boyutlu bir öneme sahiptir.

Çalışmada incelenen İngiltere, son yıllarda artan ulusal zenginliğine rağmen, ekonomik gelişmedeki kuzey- güney uçurumunun büyümesinden zarar görmektedir. İstihdam oranları her ne kadar genel olarak belirgin düzeyde artmış da olsa, gizlenen uzun süreli işsizlik ve sosyal yoksunluk, en zengin bölgelerde bile devam etmektedir. Çoğu zaman bu durum kömür, çelik endüstrisi ve gemi yapımı gibi geleneksel İngiltere sanayi sektörünün büyük ölçekte azalması veya bazı kırsal alanlarda ortaya çıkan sorunlara, sağlık ve sosyo-ekonomik problemlere bağlı olmuştur (Harding 2006). Neticede bölgesel dengesizlikler ile ekonomik yönden kötü bölgelerde ki bölgesel ekonomik canlanma ihtiyacına bağlı olan içsel dinamikler ve AB uygulamalar gibi dışsal dinamikler; bölge temelli kurumların geliştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Hükümet, 1998 yılında çıkartılan Bölgesel Kalkınma Yasası ile 1999 yılında sekiz bölgede BKA'lar kurulmuştur. Londra Büyükşehir Belediyesine

bağlı olarak kurulan Londra BKAnın 2000 yılında kurulması ile sayı dokuza çıkartılmıştır.

Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, gerek bölgelerarası gerekse bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması, kır-kent arasındaki sosyo-ekonomik bütünleşmenin sağlanması konularında en etkili araçlardan birisi kırsal kalkınmadır. Kırsal kalkınma sadece tarımsal gelişmenin sayısal göstergelerde büyümesi anlamına gelmemektedir. Kırsal kalkınmaya ilişkin algıların değişmeye başlaması; çalışmalarda bütüncül yaklaşımların ele alınması, sadece ekonomik göstergelerde büyüme yerine geniş tabanlı ekonomik büyümenin hızlandırılması yönündedir. Ayrıca stratejik planlarının ve risk yönetimlerinin de katılımcı plan ile kırsala özgü olarak yürütülmesi yönünde önem kazanmaya başlamıştır. Bu değişim ekseninde çalışmada; kırsal kalkınma için son dönemlerde sıklıkla vurgulanan merkezi olmayan uygulama yaklaşımlarının yeni bir yönetişim modeli olarak ortaya atılan Bölgesel Kalkınma Ajansları incelenmektedir. Çalışmada Ajansların rolleri, amaçları, kalkınma modeli içerisinde kullandığı araçlar ile ele alınarak bu kurumların kırsal kalkınmadaki rolleri ve işlevselliklerinin, İngiltere kapsamında ele alınması amaçlanmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Günümüzde, ekonomik, siyasi ve kültürel alanda uygulanan politikalar ve araçlar hem içerik, hem de uygulamalar açısından dünyada büyük değişikliklere uğramaktadır. Son çeyrek yüzyılda küreselleşme beraberinde, yerelde kentleşme, kent-kır ilişkileri, çevre, tarım, kırsal,,..vs. sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlara müdahalede de yeni bir yönetsel anlayış ve bunu gerçekleştirme aracı olacak yeni bir örgütlenme modelinin geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. İçeriğinde bürokrasi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan, mali ve idari açıdan

özerk örgütlenme modelinin yakın zamanda karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu da Bölgesel Kalkınma Ajansları'dır.

Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, bölgeler arası ve bölgeler içi gelişmişlik farklarının azaltılması, kır-kent arasındaki sosyo-ekonomik bütünleşmenin sağlanması konularında Bölgesel Kalkınma Ajansları kritik bir görevi üstlenmektedirler. Bölgesel kalkınmanın en önemli stratejilerinden birisi, mekânsal duyarlılık içerisinde kentsel ve kırsal alanlar bütünlüğünün karşılıklı tamamlayıcılık içerisinde gösterilmesi gerekliliğidir. Yol, içme suyu, elektrik, iletişim araçları, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin ulaştırılamadığı veya yetersiz kaldığı kırsal alanlardan kentlere doğru yaşanan yoğun göç, kalkınmakta olan ülkeler için büyük tehditler oluşturmuştur. Bugün tüm dünya ülkelerinin kırsal alanlarını, nitelikli işgücünün ve gençlerin kırsaldan kente göçü, kırsal nüfusun yaşlanması, azalan kamu hizmetleri sunumu, sermaye kaybı gibi ortak sorunlar etkilemektedir. Bu sebeple, kırsal kalkınmanın sağlanması için tüm ekonomik ve sosyal sektörlerin bir arada planlanmasını gerektiren ve merkezinde sürdürülebilir kalkınmanın yer aldığı bütüncül yaklaşımların kırsal kalkınma faaliyetlerine yön vermeye başladığı anlaşılmıştır.

AB üyesi ve aday üyesi ülkelerde, Bölgesel Kalkınma Ajansları gündemdedir. Temel işlevi bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması ve sosyal uyumun gerçekleştirilmesi olarak belirtilse de asıl amaçları; mekânsal duyarlılık yaratarak, karar alma ve uygulamada halka yakınlık ilkesinde, yerelin ihtiyaçlarını tespit edebilen, bölgesel stratejilerin hazırlanmasında diğer aktörlerle birlikte hareket etmek ve yönlendirmektir. Dolayısı ile merkezi yönetimin genel kararlar aldığı ortamda, yerel potansiyelin harekete geçirilerek yerel ihtiyaçları doğru biçimde katılımcı yöntemlerle önceliklendirmek Ajansların amaçlarındandır. AB üyesi ülkelerde BKA'lar farklı yönetim yapısı içerisinde kurgulansa da, bütün BKA'lar bölgesel stratejiler hazırlamak ve uygulamak, kamu özel işbirliğini harekete geçirmek, gibi ortak tarafları da vardır.

Çalışmanın amacı; Kırsal kalkınmada son dönemlerde sıklıkla vurgulanan merkezi olmayan uygulama yaklaşımlarının ve yeni bir yönetişim modeli olarak ortaya atılan Bölgesel Kalkınma Ajanslarının rolleri ve etkilerinin İngiltere bağlamında incelenmesidir. Kırsal alanlarda BKA uygulamaları incelenerek, İngiltere'deki BKA'ların faaliyetleri doğrultusunda kırsal kalkınmadaki etkileri ve rollerinin ele alınması amaçlanmaktadır

1.2. Çalışmanın Kapsamı

"Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kırsal Kalkınmada Rolü ve Etkileri: İngiltere Örneği" isimli tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü tezin amacını kapsar. Bununla birlikte tezin kapsamı ve çalışmada izlenilen yöntemin ve işlendiği konunun öneminin vurgulandığı bölümler de incelenmektedir.

İkinci bölümde; kırsal kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramları ve politikaları ele alınmıştır. Bölgesel kalkınmanın önemli bir süreci olan kırsal kalkınma yaklaşımlarında bölgesel kalkınma politikaları ve uygulama araçları incelenmektedir. Ayrıca 1970'lerden günümüze küreselleşmenin ve uluslar-üstü bir oluşum olan Avrupa Birliği'nin etkisiyle yeni bir uygulama aracı olarak ortaya çıkan Bölgesel Kalkınma Ajansları, genel yapısı itibari açıklanmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; kırsal kalkınmanın önem kazanmasının sebepleri ele alınarak Avrupa Birliğinde kırsal alanlar tanımlanmış ve Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikaları ele alınmıştır.

Çalışmada örnek alan olarak seçilen İngiltere'nin Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kırsal kalkınmadaki rolleri dördüncü bölümde ele alınmaktadır. Öncelikle İngiltere yönetim yapısı, bölgesel örgütlenmesinde yaşanan değişim, BKA'ların genel yapısı ve kırsal kalkınma politikaları ile ele alınmıştır.

Beşinci Bölümde ise; BKA'ların kırsal kalkınmaya ilişkin çalışmaları, dokuz BKAnın tek tek incelenmesi yönteminde ele alınmıştır. Öncelikle ajansların bulundukları bölgelerin kırsal alanlarının; kırsal ve kentsel yoğunluk gösterimi, demografik yapı, ekonomik aktiflik, sosyo-ekonomik durum, hanehalkı yoksunluk sınıflandırması, istihdamın endüstri kollarında dağılımı başlıklarında sunularak analiz edilmektedir. 2006-2007 yıllarına ilişkin Ulusal Denetleme Ofisi'nin Performans Değerlendirme Raporları da, anketlerle birlikte çapraz sorgulama da kullanılan kaynaklardandır. Anketlere verilen cevaplar kümeleme analizi yöntemi ile ele alınarak her bir ajans kırsal kalkınmadaki öncelikleri bazında karşılaştırılmaktadır.

Değerlendirme ve sonuç bölümü olan altıncı bölümde ise, örnek BKA'ların kırsal kalkınma programları, uygulama performanslarının değerlendirilmesi ele alınarak; İngiltere örneğinden ülkemizdeki uygulamalar için öneriler geliştirilmiştir.

1.3. Çalışmanın Materyali ve Yöntemi

Çalışma, İngiltere'de sekiz bölgesel kalkınma ajansının, kırsal kalkınmadaki rollerini ve etkilerini incelemeye yönelik olarak yapılmıştır.

Çalışmada;

- Kırsal Kalkınma, Avrupa Birliği Bölgesel Politikaları, AB Ortak Tarım Politikaları, Bölgesel Kalkınma Ajansları ve İngiltere ile

ilgili, daha önce üniversitelerde yapılmış lisansüstü ve doktora tezleri, kurumlarda yapılan uzmanlık tezleri ve araştırmalar,

- Araştırma konusu ile ilgili litaratür,
- Alan çalışmasında kapsamında yapılan anket,
- Alan ile ilgili, İngiltere'de yapılan üniversite çalışmaları, İngiliz devlet kurumlarının *online* dokümantasyon servisleri,
- Alana ilişkin nüfus sayım bilgileri, bölge haritaları, bölge haritalarının ve nüfus bilgilerinin işlenmesinde kullanılan *Photoshop CS2* programı,
- Alan çalışması ile ilgili İngiliz üniversitelerinde bulunan akademisyenlerle ve devlet kurumları ile yapılan *online* yazışmalar,

Materyal olarak kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan yöntem; Alan bağlamında BKA'ların kırsal kalkınmada rollerini ve etkilerini ortaya koymaya çalışan; anket ve literatür taraması adımlarını içermektedir.

Çalışmanın yapılmasında kullanılan en önemli metot 'anket' çalışmasıdır. Anket yapısı itibari ile ajansların kurumsal altyapısı ile kırsal kalkınmadaki etkileri ve rolünün ölçümünü amaçlamaktadır. Ankette cevaplar derecelendirme yöntemine göre hazırlanmıştır. Ajansların, cevapları "ilgisiz, hiç önemli değil, az önemli ve çok önemli" olarak derecelendirilmeleri istenmiştir. Cevapların analizinde bu derecelere 0 ile 4 arasında değerler verilmiştir. Ayrıca bazı sorularda ajansın bizi bilgilendirebilmesi için, açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Ancak anket benzeri konularda çalışmalar yapan, İngiltere'deki Leeds ve Newcastle-Upon-Tyne Üniversitelerinde üç akademisyene[1] görüş almak için gönderilmiştir. Gelen cevaba göre ankette değişiklikler yapılmıştır.

İngiltere'de dokuz kalkınma ajansı bulunmasına rağmen, çalışma kapsamına sekiz ajans dahil edilmiştir. Litaratür çalışmalarında Londra Bölgesi'nde kırsal alanların ve kırsal nüfusunun çok az olduğu, buralarda yaşayan nüfus yapısının farklı

[1] Neil Ward, Philip Lowe ve Tom Bridges

olduğu tespit edilmiştir. Bölge 7,1 milyon nüfusu ile South East Bölgesinden sonra ikinci nüfus büyüklüğüne sahip İngiliz bölgesidir. Ancak Nüfusun %0,2 si olan 13 bin kişi kırsal nüfusu teşkil etmektedir (URL 35).Bu rakamla bölge, diğer bölgeler arasında en az kırsal alana ve nüfusa sahip bölgedir.
Var olan bu alanlarda, İngiltere'nin diğer bölgelerinde ki kırsal nitelikli alanlarından farklıdır. Londra'yı kuşak olarak çevreleyen M5 otoyolu ve iyi kurgulanmış planlanmış güçlü demiryolu ve metro bağlantısı sayesinde bölgenin en güneyinde bulunan Croydon kentinin Londra merkeze uzaklığı 45 dakikadır. Dolayısı ile çeperde yaşayan halk Londra'da çalışmakta ve günlük olarak merkeze gidip gelebilmektedir. Bu ve diğer sebeplere bağlı olarak konut tercihinde yaşanan değişim; merkezde çalışan üst gelir grubunun, yüksek konut fiyatlarına rağmen Londra'ya yakın kırsal alanları tercih etmesine sebep olmuştur.

Londra Bölgesi'ndeki bu farklılığının, anket cevaplarında marjinalleşmeye sebep olabileceği düşünülmüştür. Anketin güvenilirliğini etkilememesi için Londra Kalkınma Ajansı anket çalışmasına dahil edilmemiştir. Anket, sekiz ajansın genel sekreterlerine e-posta yoluyla, Mayıs 2008'de gönderilmiştir. Cevaplar Mayıs ve Eylül 2008 arasında yine e-posta yoluyla tarafımıza iletilmiştir.

Ankette 11 soru sorulmuştur. Birinci ve ikinci sorular; bölgedeki kırsal alanların coğrafi ve nüfus bilgilerinin tespitine yöneliktir. Üçüncü soru; BKAnın yönetim, personel ve bütçe yapısının 2000-2008 yılları arasında değişiminin tespitine ilişkindir. Üçüncü soruda ayrıca istihdamda ve yönetim kurulunda kırsal kalkınmayı temsil eden uzman ve yönetim kurulu üyelerin sayıları da sorulmuştur.

Anketteki diğer yedi soru ise; ajansların faaliyetleri, bu faaliyetlere bağlı olarak kırsal kalkınmadaki proje öncelikleri, kırsal kalkınmada yaşanan sıkıntılar, bölge kırsalındaki problemler ve öncelik gerektiren proje başlıklarına ilişkin olarak ajansın çalışmalarını incelemeye yöneliktir. Sorular; AB'nin Kırsal ve Bölgesel Politikaları, çalışılan kurumların faaliyetleri ve ülke profilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Ayrıca kırsal kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan engeller de

bu kısımda sorulan önemli sorulardandır. Sorular ankette yer alış sırlamasına göre şöyledir:

1. Bütçenin projelere dağılımında, BKAnız için önemli bulduğunuz Kırsal Proje başlıklarını değerlendiriniz;
2. Aşağıda belirtilen aktivitelerin önemini kurumunuz için değerlendiriniz;
3. BKAnızın kırsal kalkınmada karşılaştıkları zorlukları önem derecesine göre değerlendiriniz;
4. Kurumunuz önceliklerinde Kırsal Kalkınma aktivitelerini değerlendiriniz;
5. BKAnızın kırsal kalkınmadan başarılarını etkileyen faktörleri değerlendiriniz;
6. BKAnız kurulduğundan beri Kırsal kalkınma amaçlarını hangi ölçüde gerçekleştirdiniz, değerlendiriniz;
7. Kırsal kesimde öncelik gerektiren problemleri değerlendiriniz;
8. Bölgenizde kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için hangilerine destek verilmesi gerektiğini değerlendiriniz.

Ajansların soruların cevaplandırılmalarını derecelendirerek yapmaları istenmiştir. Derecelendirme başlıkları hazırlanırken zıt uçlu cevapların olmasına dikkat edilmiştir. Ajanslar yukarıda belirtilen soruların alt başlıklarını; *İlgisiz, Hiç Önemli Değil, Az önemli, Önemli, Çok Önemli* olarak beş seçenekten birisini seçerek cevaplandırmışlardır. Anket katılımcıları, bu bilgileri kendi istekleri ve öncelikleri doğrultusunda en gerçekçi şekilde vermişlerdir. Bazı 'ilgisiz' olarak düşündükleri yerlerde de ayrıca beyanda bulunarak bizleri bilgilendirmişlerdir.

Anketin değerlendirildiği beşinci bölümde; ilk üç soru hariç diğer sorularda kümelendirme çalışması yapılmıştır. Ajansların cevaplara verdiği değerler toplanarak, o soru bağlamı içerisinde en düşük ve en yüksek cevaplar üzerinde yorumlarda bulunulmuştur. Bölgenin sosyo-ekonomik ve demografik yapısı ile ajansın kurumsal altyapısı bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu da Ek-1'de yer almaktadır.

BÖLÜM 2. KIRSAL KALKINMA VE BÖLGESEL KALKINMA KAVRAMLARINA İLİŞKİN TANIMLAR

Çalışmanın bu kısmında kalkınma ve büyüme arasındaki farklılık, kırsal alan ve kırsal kalkınma kavramları, kırsal alanlarda büyüyen sorunlar ölçüsünde kırsal kalkınmanın önemli rolü ve kırsal kalkınma politikaları ve araçları tanımlanacaktır.

2.1 Kalkınma Kavramı

Ekonomik kalkınma teorilerinin çok yünlü yapıda olması; 'büyüme' ve 'kalkınma' kavramlarının en çok tartışılan kavramların başında gelmesine sebep olmaktadır. Bu iki kavramın aynı anlama geldiği de düşünüldüğünden dolayı birlikte kullanılmaktadır. Oysaki bu kavramlar hem teoride hem de uygulamada farklı anlamlarda kullanılmaktadır. **Büyüme** *(growth);* ekonominin genel yapısına ilişkin üretim, dış ticaret, gelir, istihdam, sermaye donanımı, servet, doğal kaynak düzeyi gibi sayısal değerlerinin artış göstermesi olarak tanımlanmakta iken; **kalkınma** *(development)* ekonomik gelişmeye ve aktiviteye atıfta bulunmadığı gibi, toplumda yaşanılan sosyal değişimlerin genel bir süreci anlamına gelmektedir (Ildırar 2003).

Ülkeler ve toplumlar daima bir değişim süreci içerisindedirler. Bu değişim sürecinde üretim teknikleri, kurumsal yapılar, toplumsal değerler, kaynakların dağılımı olumlu ya da olumsuz yönde değişmektedir. Ayrıca insan gelenekleri, uğraşları ve yaptıkları ile de statik değil, gelişim ve belirli form içinde şekillenme süreci içerisindedir. Bu yüzden kalkınma kavramı, şu ana kadar belirtilen sosyal değişim sürecini etkilemek için yapılan olumlu müdahalelerle yakından ilişkilidir.

Kalkınma olumlu değişime girmeyi teşvik eden dinamik bir kavramdır. Kalkınma; büyüme kavramı ile benzerliği olan ekonomik, üretim ve kişi başına ulusal gelirin sayısal artışı ile birlikte, sosyo-kültürel yapısının da olumlu değişimi anlamına gelmektedir. Bu değişimi yaratmak için ülkeler kalkınmayı üç kriterde eş zamanlı olarak yürütmektedirler (Akyol ve Tolunay 2001). Bu ölçütler;

> "*Ekonomik Kriterler:* İnsanların gereksinimi olan mal ve hizmetlerin gelişmiş bir ekonomik yapı içerisinde üretilmesiyle insanların refah ve mutluluğunu hedefleyen kalkınma konularıdır.
>
> *Sosyal Kalkınma:* Sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi için yapılan ve hizmet yönüyle ağırlıklı olan kalkınma konularıdır. Bu konular; sağlık, eğitim, altyapı, şehirleşme, çevre sorunları gibi konuları içerir.
>
> *İnsan kalkınması:* Bireysel ve toplumsal olarak tüm insanların, sahip oldukları potansiyellerini kalkınma için kullanmaları ve ülkenin olumlu yönde gelişmesinde yapıcı rol oynamalarının sağlanmasıdır. İnsan kalkınmasında bireylerin eğitilmesine büyük önem verilmeli, eğitime küçük yaşlardan başlayarak çağdaş insan yetiştirme yönünde kalkınma sağlanmalıdır. "

Kırsal alan ve **kırsal kalkınmanın** tarifi bir ölçüde birbiri ile ilişkilidir. Kırsal alan tarifi ile kırsal kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği mekânlar belirlenmektir (Saraç 2006). Bu bakımdan da kırsal alan kriterleri ve tanımları önem arz etmektedir. Kırsal alanlar, insanoğlunun kendi cinsiyle ve doğa ile girdiği çeşitli etkileşimlerin üzerinde yer aldığı mekânlardır. Bu alanlar, çoğu zaman tarım ve ormancılığın başat olduğu ama bunun yanında turizm, küçük ve orta ölçekte sanayinin ve el sanatları gibi diğer iktisadi faaliyetlerin de önemli olduğu, üzerinde insanoğlunun köy, pazar gibi sosyal yapılar yükselttiği, ekolojik açıdan değerli ve kentli insanlarla da sürekli etkileşim halinde olunan mekanlardır. Kırsal alanlar çok genel bir tanımla kentsel alanlar dışındaki alanlar olarak nitelendirilmektedir. Ancak

bu tanımın nesnel nitelikler ile zenginleştirilmesi ihtiyacı günümüzde ortaya çıkmaktadır **(**Ekim 2006**).**

Kırsal alan tanımlamasında olduğu gibi bugüne kadar kırsal kalkınma üzerine de pek çok tanım yapılmış ve kırsal kalkınmanın çerçevesi belirlenmeye çalışılmıştır. 1970li yıllarda Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın (BM) desteği ile yapılan kırsal kalkınma çalışmalarındaki tanımlamalar, kırsal kalkınmanın kapsamı hakkında çarpıcı bir bakış açısı vermektedir.

BM Örgütü'nce tanımı yapılan "toplum kalkınması" tanımı, "kırsal kalkınma" olarak da kabul edilmektedir. Bu tanım, toplumun niteliği kırsal olup olmadığı belirtilmeksizin konuya genel açıdan yaklaşmaktadır. Buna göre toplumsal kalkınma; "küçük toplulukların içinde bulundukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacı ile giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabaları ile birleştirmesi, bu toplukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir" (Güder 2003).

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 2004 yılında hazırlanan Kırsal Kalkınma Politikası Komisyon Raporu'na göre ise kırsal kalkınma kavramı şu şekilde tanımlanmıştır: "Kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya benzer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için bu yönde bir gereksinim duygusu yaratmak, sonrada bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların yapılması ile demokratik yoldan bu toplulukların kalkınmalarını sağlama savaşı".

Tanımda belirtildiği şekliyle, kırsal alanda yaşayan birey ve toplulukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi hem ekonomik hem sosyo-ekonomik yönü ile; kaynakların etkin kullanılması, üretim hayatının geliştirilmesi, sanayileşme, sosyo kültürel gelişim gibi konular üzerinde yoğunlaşırken, bir diğer taraftan tarımsal verimliliğin arttırılması, altyapı olanaklarının geliştirilmesi ve ülke insanlarının eğitim, beslenme ve sağlık sorunlarının çözülmesini gerekli kılmaktadır. Bu sorunlar

kırsalın kendine özgü sorunları ve potansiyelleri çerçevesinde; tarımsal kalkınma, kırsal sanayi ve çevresel koşullar bileşenlerini de dikkate alan çok yönlü bir yaklaşımdır. Ancak kent ve kır kesiminde yaşanan kutuplaşmada olduğu gibi kırsal alanlarda meydana gelen farklılaşma da, kırsal kalkınma yaklaşımlarında değişikliklere ve gelişmeye sebep olmakta bu da, kırsal kalkınmanın temel bileşenlerini farklılaştırmaktadır (Dağ 2007).

Ancak genel tanımlamalar çerçevesinde kırsal kalkınmanın temel bileşenlerini şu biçimde sınıflandırabiliriz (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2004).

Tarımsal Kalkınma: Tarım (bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri), ormancılık, su ürünleri konusundaki üretim faaliyetleri ile bu alanlarda kalite, gelir artışı, pazarlama hizmetleri ve üretim arştı vb. çalışmaları kapsayan uygulamalardır.

Kırsal Sanayi: Tarım, orman, tıbbi bitkiler gibi yerel kaynakları (ham) yerinde değerlendirme veya talebe bağlı olarak pazarlanabilir yere ürünlerin üretimi ve gerektiğinde ihracatının da sağlanabilmesi faaliyetleridir.

Kısacası kırsal kalkınma;

- Tarım (bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri)
- Ormancılık
- Su ürünleri
- Küçük girişimcilik
- Kırsal sanayi
- Ekoloji, çevre, su
- Konut
- Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alt ve üst yapı hizmetleri
- Teknoloji
- Anne ve çocuk sağlık durumlarının iyileştirilmesi
- Topraksızların istihdamı
- Yoksulların durumunun iyileştirilmesi

gibi çok sayıda program ve projeleri kapsayan uğraşılardır.

Ülkeler, gerek bulundukları jeopolitik konumları itibarıyla gerekse doğal kaynaklara yakınlık ve uzaklıkları nedeniyle yukarda belirtilen kriterlerde içsel değişimler bazında farklılık gösterirler. Ülkeler arasında gelişmişlik farklarının doğmasına neden olan bu genel etkenler dışında başka etkenler de vardır. Sanayi devrimiyle birlikte büyüyen gelir açıklığı, İkinci Dünya Savaşı ile de daha çok artmasına sebep olmuş ve ülkeleri gelişmiş ülkeler ile az gelişmiş ülkeler olarak ayırmak mümkün hale gelmiştir. Gelişmiş ülkeleri (GÜ), Gelişmekte Olan Ülkelerden (GOÜ)[2] ayıran özellikleri üç gruba ayırabiliriz. Bunlar ekonomik, demografik ve sosyo-kültürel özelliklerdir. GOÜ'nün ekonomileri tarıma dayalıdır ve nüfusun büyük bir bölümü tarımla uğraşmaktadır. Bunun yanında AB'nin genişleme ile birlikte büyüklüğünün %86.8 i kırsal alanlardan oluşmaktadır (İçişleri Bakanlığı Araştırma Etüdleri Merkezi-AREM). Yani kırsal alanlar sadece GOÜ'de değil, GÜ lerde de büyük oranı kapsamaktadır.

Dünya Bankası'nın 2000-2001 Raporu'na göre; 1995 yılında kentte yaşayanların oranı %45, kırsalda yaşayanların oranı %55 iken, bu oranların 2025 yılında kentte %55 ve kırsalda %39 olacağı belirtilmiştir. Aynı raporda kırsal alanların boşalmaya devam etmesiyle kentte yaşayan fakir insan sayısının 1995'te 1,6 milyardan 2025 yılında 3,1 milyara ulaşacağı belirtilmiştir (AREM). Araştırmadan ortaya çıkan diğer rakamlar aşağıdaki Çizelge 2.1'de yer almaktadır.

Çizelge 2.1 Dünya Genelinde Yaşam Ve Sağlıkla İlgili Bazı Göstergeler (AREM).

Dünya Genelinde İnsanlar (000.000 kişi)	**1995**	**2025**
Yoksullukla Yaşama	2400	3300
Yetersiz Beslenenler	1800	500
Açlıktan Ölenlerin Sayısı	20	10
Kirli Sudan Ölenlerin Sayısı	9,1	3,7
Sağlık Kuruluşlarına Erişememe	1500	700
Yetersiz Barınma	1100	700
Okula Erişememe	1000	500

[2] Az Gelişmiş Ülkeler kavramı Dünya Bankası tarafından bu şekilde değiştirilmiştir.

Yukarıdaki tabloda, yer alan yaşam ve sağlıkla ilgili yaşanmakta ve yaşanacak problemlerin kırsal alanlarda görüleceği, 2025 yılında bile kırsal alanlarda yaşayan insanların tüm dünya nüfusuna oranı %40'lar civarında olacağı düşünülürse kırsal alanların kalkındırılmasının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmalar ve gelişmeler çerçevesinde; 15–20 yıldır "kırsal kalkınma" kavramı sıkça gündeme gelmektedir. Dünyada, tüm insanların mutlu ve refah içinde yaşadığı bir ortam dileği ve stratejileri ile kırsal alanlarda yaşayanlara yönelik kalkınma arayışları hızlanmıştır. Ayrıca kırsal alanın sorunu sadece o bölgede, o sorunla iç içe yaşayanların problemi ve karşılaştıkları güçlükler olmaktan çıkmıştır (URL 1).

Tarım, yoksulluk, küresel çevre kirlenmeleri, dramatik göç hareketleri, toprak kirlenmeleri içilebilir su kaynaklarının sınırlılığı ve dezavantajlı nüfus grupları konuları sadece bu soruna muhatap kesimi değil, kentte ve metropollerde yaşayan toplumun bütün bireylerini doğrudan ilgilendirir hale gelmektedir.

Kırsal kesimin *kendi kendine yetememesi*[3] ve yukarıdaki sorunlarla birlikte; temel ekonomik faaliyetlerin tarım, hayvancılık, balıkçılık el sanatları ve ormancılık gibi katma değeri düşük olan işkollarından oluşması, kırsal bölgelerde altyapı çalışmalarının da genel olarak yetersiz olması göz önüne alındığında buralarda yaşamanın zorluklarını daha da belirginleşmektedir. Ayrıca Dünyada yaşanan küresel ekonominin artışı ve yaygınlaşması sonucunda, piyasalar rekabetçi sisteme dönüşmekte ve dolayısı ile de gelir dağılımının gittikçe bozulmasına ve gelir farklılığının artmasına sebep olmaktadır. Bu da bölgeler arası eşitsizlik problemlerini gittikçe daha belirginleştirmektedir (Ekim 2006).

Kırsal kalkınma sorunları, tek başına bir yerel dinamiğin kullanılması veya etkin faaliyet ile çözülememektedir. Çalışmalarının başarılı bir şekilde yürütülebilmesinde örgütlenme önemlidir. Dünyadaki bütün ülkelerde kırsal

[3] Dağ 2007

kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için devlet veya devlet bağlı faaliyet gösteren özel yasalarla kurulmuş ulusal ya da bölgesel örgütlenmeler bulunmaktadır. Bu şekilde kırsal kalkınma politikaları kurumsal araçların birlikte hareketi ile yapılabilmektedir. Bu kuruluşlar isimleri ya da çalışma şekilleri itibariyle farklılıklar gösterseler de temel amaç ve faaliyetler konuları özellerinde birbirine benzedikleri görülmektedir (Tolunay ve Akyol 2006) .

Devlete bağlı çalışan bu kuruluşların yanında yerel yönetimlerde sahip oldukları özel görevler ve yetkiler ile kırsal kalkınma çalışmalarında önemli rol üstlenmektedirler. Ayrıca ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde üretici odaları, kooperatifler, birlikler, vakıflar ve dernekler gibi tüzel kişiliğe sahip sivil toplum örgütleri de kendi yetki ve sorumluluk sınırları çerçevesinde kırsal kalkınma çalışmalarına katılmaktadırlar (Ekim 2006). Bölgesel Kalkınmanın yenilikçi yaklaşımlar çerçevesinde, aşağıdan-yukarıya (*bottom-up*) yönetim modelinde yeni bir bölgesel model olarak karşımıza çıkan kalkınma ajanslarının da kırsal kalkınma çalışmalarında roller üstlenmekte oldukları görülmektedir. Özellikle yerel yönetimler ve yerel sivil toplum örgütlenmeleri, faaliyet gösterdikleri bölgelerin avantaj, dezavantaj, potansiyel ve önceliklerini en iyi bilen ve buna göre politikalar üreterek, uygulayan organizasyonlardır. Bu bakımdan da kırsal kalkınma çalışmalarında oldukça önemli bir yere sahiptirler.

Kırsal alanda kalkınma çalışmaları yürüten kamu ve özel kuruluşlar ile bölge halkının dayanışma ve işbirliğini sağlayarak yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi, projelerde yerel örgütlenmelerin ve yerel yönetimlerin görüşlerinin alınması, hatta doğrudan yerel paydaşlarca geliştirilen projelerin uygulanması daha başarılı sonuçlar ortaya koymaktadır. Kırsal kalkınma projesinin uygulanacağı bölgenin sosyal ve kültürel yapısını bilen, projeye sürdürülebilir kalkınma ruhunu yansıtabilecek ve aynı bölgede yaşayan insanların lider olarak kırsal kalkınma projelerine katılımını sağlayabilecek olan yerel unsurlar, hem sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmekte, hem de projenin başarısını arttırabilmektedir (URL 1).

Ülkeler bu planların doğru bir şekilde uygulanabilmesi amacı ile çeşitli mali destek araçları kullanmaktadır. Bu araçlar doğrudan devletlerin kendi proje ve planları çerçevesinde gerçekleştirdikleri faaliyetler ve dolaylı olarak gerçekleştirilen, planların uygulanmasına yönelik çeşitli destekleme, sübvansiyon ve benzeri faaliyetlerden oluşmaktadır. Ülkeler tarım sektörlerini ve dolaylı olarak da kırsal kesimi bu planlama çerçevelerinde çeşitli şekillerde desteklemektedirler. Bu destekler biçimsel ya da yöntemleri itibari ile farklılıklar arz etse de temelde ana ekonomik faaliyetleri oluşturan tarımsal üretimin sürekliliğinin temini, gıda güvenliğinin sağlanması, tarımsal ürün üreticilerinin ve de tüketicilerinin yaşam standartlarının yükseltilmesi, tarımsal üretimin ulusal ekonomiye katkıda bulunmasının sağlanması ve dış ticarette rekabet üstünlüğü elde edilmesi hedeflerinde ortak paydada yer aldığı görülmektedir (DPT 2000).

Her devlet bu ana hedefler doğrultusunda kendi sosyo-ekonomik durumuna uygun yeni amaçlar da belirleyerek destekleme politikalarını oluşturmakta yani yöntemlerini belirlemekte ve çeşitli mali araçlar geliştirerek bu politikaları uygulamaktadırlar. Uygulanan bu destekleme politikaları kamu bütçesi, üretici ve tüketici refahı ve kaynakların kullanımı üzerine etkide bulunmaktadır. Kırsal kalkınma konusunda yapılan destek uygulamalarının ekonomideki etkilerini göz önünde bulundurarak, bu destekler dört başlık altında sınıflandırılabilmektedir (Gürlük 2001). Bunlar;

Doğrudan gelir destekleri; üreticilere yapılan ödemelerle üretici gelirlerini arttırmayı amaçlayan bir destekleme biçimidir. Piyasa dengelerini bozucu etkileri daha az olduğu için son yıllarda bütün dünyada daha yaygın olarak uygulanmaktadır. Bu destekleme türü, kırsal kesimlerde altyapı sorunlarını çözmüş ülkelerde oldukça başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlarken, sorunlu ülkelerde üretim üzerine olumsuz etkilerin ortaya çıkışına neden olabilmektedir. Doğrudan gelir desteklerinin başlıcaları birim alan ve hayvan başına yapılan ödemeler, doğal afet ve zarar ödemeleri ve depolama yardımlarıdır.

Dolaylı gelir destekleri, genel olarak üretim masraflarını azaltıcı etkiye sahip önlemlerdir. Girdilere uygulanan sübvansiyonlar, finansman kolaylıkları ve ürün sigortalarına verilen destekleri bu başlıkta değerlendirilebilmektedir.

Kırsal alanlara sağlanan ***genel hizmetler*** ise, diğer destekler olarak sınıflandırılabilir. Altyapı hizmetleri, eğitim araştırma ve yayım hizmetleri, vergi kolaylıkları, taşımacılıkta sağlanan kolaylıklar gibi hizmetler, uzun dönemde üretim maliyetlerini azaltıcı etkiler yapmaktadır (Şahinöz 2003).

Desteklemeler dışında kırsal alanların kalkındırılması amacıyla gerçekleştirilen ***kırsal kalkınma uygulamaları*** ise, devletlerin kırsal kesimi geliştirmek ve bu bölgelerde yaşayan insanların hayat standartlarının yükselmesini sağlamak amacıyla geliştirdikleri projelerin hayata geçirilmesi çalışmalarıdır. Yöresel ve bölgesel olarak uygulanabildiği gibi, bazen ülkelerin yüzölçümüne ve kırsal alan genişliğine bağlı olarak ülkesel olarak da uygulanabilmektedir (Ekim 2006).

2.2 Bölgesel Kalkınma Politikaları

Bölgesel kalkınma, bir bölgedeki gelir artışlarına ilaveten sosyo-ekonomik yapının da değiştirilmesi olarak tanımlanabilir Bölgesel kalkınma kavramı, ulusal kalkınma kavramına göre daha farklı ve karmaşık ilişkiler ağına sahiptir. Bölgesel kalkınma kavramının sürekli gelişme ve değişme içerisinde olduğundan hareketle ideal bir sürdürülebilir bölgesel kalkınma için belirlenecek stratejik modelde; beşeri kaynaklar destelenmeli, girişimcilik artırılmalı ve bölgenin çekiciliği desteklenmelidir. Bunun yanında kurumsallaşmanın etkinleştirilmesi, devlet–özel sektör bağlantısının güçlendirilmesi, çevrenin korunması dikkate alınarak sürdürülebilir arazi kullanımın sağlanması, yerel girişimciliğin desteklenmesi ve sosyal dengenin sağlanması yönündedir (Uzay 2005).

Her ülkenin bünyesindeki bölgeler, gerek gelir dağılımı gerekse de sanayileşme ve diğer ekonomik ve sosyal kalkınma düzeyleri bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu durumda bölgeler arası kalkınmışlık düzeyinin belirlenmesi ve gelişmekte olan bölgelerin sorunlarının ve potansiyellerinin tespit edilerek bölgesel kalkınma politikaları ile bu bölgelere müdahale ve yardım yapılarak farklılıkların giderilmesi amaç edinilmiştir (DPT 2006).

Dünyada yaşanan gelişmeler, bölgesel kalkınmanın kapsamında değişikliklere sebep olmuştur. 1970'li yıllar dünya genelinde yaşanan kriz sonrasındaki gelişmelere paralel olarak, bölgesel kalkınma kuramı ve pratiği açısından, önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde yaşanan ekonomik bunalımın aşılması; üretim, birikim ve bunlara yönelik düzenlemelere ilişkin yeni bir politika ve ekonomik düzeni zorunlu kılmıştır. 1970li yıllar sonrasında ortaya çıkan ve 1980'li yıllarda hızlanan yeni üretim örgütlenmesinin yeni teknolojik gelişmelerin, ilişki biçimlerini değişmesinin ve bireyin toplum içindeki değişen rolünün, geçmiş üretim ve birikim döneminden farklı düzenlemelerin gereğini ortaya çıkardığı görülmektedir (Akpınar 2003 ve Göymen 2004).

1980'li yıllar ve sonrasında artan kürselleşme eğilimleri sürecinde bölgesel planlama ve gelişmede yerel dinamiklere odaklı kalkınma modellerinin güncelik kazandığı, temel kavramların bölgesel / yöresel niteliklere göre irdelendiği bir yaklaşımın gerektiği ve bunun yalnızca teknokratların yönlendirebileceği bir süreç olmadığı görüşleri ortaya çıkmıştır. Bu gelişme içerisinde ayrıca, bölgesel/yerel müdahale biçimlerinin yoğunluğu ve biçiminin de tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Bütün bu gelişmelerin neticesinde de bölgesel politika araçları ve sektörlerinde önemli değişiklikler olduğu söylenebilir (Elmas 2001).

Aşağıda verilen Çizelge 2.2'de bölgesel gelişme politikalarının yıllara göre dönemsel temelde geçirdiği değişim belirtilmektedir (Ildırar 2003).

Çizelge 2.2 Bölgesel Kalkınma Konseptinde Değişim

Dönem	Bölgesel Kalkınma Konseptinin İçeriği
1950'li yıllar	Büyümenin ön koşulu olarak altyapı yatırımları görülmektedir.
1960'lı yıllar	Dışa dönük ekonomik faaliyetlerin çekiciliği: bu bağlamda geliştirilen kalkınma kutupları ve ihracat sektörünün ön plana çıkarılışı söz konusudur.
1970'li yıllar	İçsel Kalkınma: KOBİ'ler ve yerel etkinlikler
1980'li yıllar	Yenilik, teknolojik yayılma, yenilikçi çevre
1990' lı yıllar	Bilgiye dayalı kalkınma anlayışı; beşeri sermaye ve bilgi gibi soyut faktörlerin ön plana çıkarılışı, yerel kültür
2000'li yıllar	İlişkisel sermaye, kolektif öğrenme, karşılıklı bağımlılık ve internet

1960'lı yıllarda gelişmiş ekonomilerin çoğunda Keynezyen anlayışının hüküm sürdüğü firma merkezli standartlaşmış, teşvik sisteminin esas olduğu "devlet güdümlü" bölgesel politikalar hakimdir (DPT 2000). Bu politikalar az gelişmiş bölgeleri geliştirmek amacıyla gelirin yeniden paylaşımı ve sosyal politikalara ağırlık vermiştir. Keynezyen anlayışın temeli; büyük ölçekli imalat sanayiyi, bölgenin ekonomisinde çarpan etkisi yaratmak ve gelişmeyi bölgenin tamamına yaymak için büyüme kutupları oluşturan ekonominin motor gücü olarak kabul etme esasına dayanmaktadır. Bu dönemdeki politika araçları:

- Finansal teşvikler,
- Altyapı yatırımları
- Devletin sahip olduğu ve devletin kontrolünde sanayi tesisleri
- İmalat sanayinin kontrolü

Keynezyen bölgesel politikalar; az gelişmiş bölgelerde gelişmiş bölgelere oranla daha başarılı olmuştur. 1970'li yılların başında yaşanan petrol krizi sonrası, Keynezyen anlayışın ürünü olan bölgesel politikaların önemi azalma eğilimine girmiştir. 1980'li yıllarda devletin öncelikli olarak ekonomik alandaki rolü tartışılmaya başlanmış, piyasa ekonomisi çerçevesinde örgütlenmiş bir devlet ve yönetim anlayışı gündeme gelmiştir. Küreselleşme ve yerelleşme dinamiklerinin hâkim olduğu 1980'li yıllardan itibaren, bölgesel kalkınma politikaları artık

doğrudan devlet yardımlarından ziyade işgücü, yaşam kalitesi, yatırım iklimi gibi mekanın niteliğini artırıcı alternatif yatırımlara ve içsel gelişmeye daha çok önem vermiştir. Daha önceki bölgesel kalkınma politikaları sadece pazara, iş gücüne ve hammaddeye olan mesafeyi göz önüne alırken, yeni bölgesel politikalar ise sosyal ilişkiler, normlar ve kurumlardan oluşan yapıyı dikkate almıştır (Sarıca 2001 ve Ünlü 2006).

Girişimcililik ve KOBİ'lerin yeniden keşfi şeklinde biçimlenen bu yeni bölgesel kalkınma yaklaşımında, teknolojinin büyüme ve kalkınma için itici faktör olduğu düşüncesinin yaygınlaşmakta olduğu, bu bağlamda yüksek teknolojik bölgeler ve teknoparklar oluşturmaya yönelik politikaların hızla arttığı görülmektedir. Son 20 yıldır yaşanan ve özellikle son on yıldır ivme kazanan bilgi iletişimi dallarındaki gelişmelerin bu yeni yaklaşımın gelişimindeki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Bilgi ve sermayenin küresel ölçekte dolaşımına öncülük eden gelişmelerle artık bilgi sınır tanımayan bir yayılma göstermekte, bilginin üretim ve dağıtımı ulusal sınırları aşmakta, bilişim uluslararası bir nitelik kazanmaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde geliştirilen bölgesel kalkınma teorilerine göre yerel üstünlükler "karşılaştırmalı (daha ucuz üretim maliyetine dayalı) üstünlükten" "rekabetçi üstünlüğe (daha nitelikli üretime)" geçişin yaşandığı ileri sürülmektedir (DPT 2000).

1960'lardan günümüze bölgesel kalkınma politikalarında yaşanan değişimi yukarda ele alınan açıklamalar çerçevesinde aşağıdaki Çizelge 2.3'de gösterildiği gibi, ***geleneksel ve yeni*** olarak iki döneme ayırmak mümkündür.

Çizelge 2.3 Geleneksel ve Yeni Bölgesel Politikalar (Eraydın 2004)

Özellikler	Geleneksel Bölgesel Politikalar	Yeni Bölgesel Politikalar
Amaçlar	• Bölgesel eşitlik • Ulusal ekonomik büyüme • Yatırımların az gelişmiş bölgelere yönlendirilmesi • Altyapının geliştirilmesi	• Bölgesel rekabet gücünün geliştirilmesi • Bölgesel ekonomilerin kapasitelerinin arttırılması • İçsel büyüme dinamiklerinin desteklenmesi
Karar ve Uygulama Süreçlerinin Yapısı	• Ulusal ölçekte genel politikalar ve bazı özel bölgelerin seçimi • Merkezi hükümetlerin takdir yetkisine bağlı seçim • Kademeli yapı	• Ulusal ve bölgesel hükümetlerin birlikte karar verme süreci • Bölgesel-yerel karar yetkisi • Yönetişim ağırlıklı karar süreci • Kademeli olmayan örgütlenme biçimleri
Politika araçları	• Kamu finansal desteği • Ağırlıklı olarak kamu kaynaklarına bağımlılık • Tanımlanmış bölgesel birimler için bağlayıcı kararlar • Bürokratik düzenlemeler	• Kamu finansal desteği • Koşullara bağımlı örgütlenme • Gönüllü ve koşullu bilgilendirme • Kamunun danışma hizmetleri
Siyasal ortam	• Ulusal politikaların öne çıktığı bir ortam	• Ulusal politikalar ile bölgesel ve yerel politikaların ağırlık kazanması
Siyasi sorumluluk	• Merkezi hükümetler karar verici • Taşra teşkilatları uygulayıcı	• Ulusal ve bölgesel hükümetlerle yerel örgütlerin doğrudan politika uygulamalarına yönelim
Uygulamacı kurumlar	• Merkezi hükümet • Merkezi hükümetlerin taşra teşkilatları • Bürokratik ilişkiler	• Bölgesel birimler, kalkınma ajansları • Yarı özerk birimler • Bürokrasi yerine işletme yönetimi
İletişim ortamı	• Kademeli ilişkiler	• Piyasa koşulları • İletişim-etkileşim ağları

Bu gelişmelerle birlikte, geleneksel bölge kalkınma anlayışında "tarım", "altyapı" ve "geleneksel sanayi"nin desteklenmesi söz konusu iken; yenilikçi gelişme politikalarında "hizmet sektörü" ve " ileri teknoloji sanayinin" bölgesel kalkınma kapsamında desteklendiği görülmektedir. Tüm bu unsurlar değerlendirildiğinde, bölgesel gelişme politikalarına yönelik yeni yaklaşımlar, bölgesel dinamiklerin harekete geçirilmesi, bölgelerin bilgi ve teknoloji altyapılarının geliştirilmesi, girişimcilerin ve yeni üretimin desteklenmesi ve bölgenin rekabet gücünün artırılması olarak değerlendirilebilir. Bu bölgesel kalkınma politikalarına ilişkin *yeni* yaklaşımları *dört başlıkta* genelleyebiliriz (Ildırar 2003 ve Ünlü 2006).

Avrupa Birliği Bölgesel Politikası: Günümüzde yukarda değinilen yeni yaklaşımları yansıtan stratejik bölge planlamasının en belirgin örnekleri, Avrupa Birliği Yapısal Fon uygulamasında görülmektedir. Ekonomik ve siyasi bütünleşmeler özellikle bünyesinde topladıkları tüm ülkelerin refah düzeyini yükseltmeyi amaçlar. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile başlayan ve daha üst düzey bir organizasyon şekli olan Avrupa Birliği'ne dönüşen bütünleşmenin de ana hedeflerinden biri budur (Uymaz ve Marangoz 2005). Avrupa Birliği (AB), II. Dünya savaşının ardından 1950'li yıllarda Avrupa ülkeleri arasında gelişen uzlaşma, birlik ve beraberlik düşüncesinin sonucu olarak, üretim faktörlerinin serbest olarak dolaşabildiği, ortak gümrük tarifesinin ve ticaret politikası ile tarım, ulaşım, sağlık, güvenlik ve bölgesel kalkınma alanlarında da ortak ya da koordineli olarak politikaların uygulandığı bir 'Ortak Pazar' olarak kurulmuştur. Bu amaçla da Birlik kurulusundan itibaren bir dizi Ortak Politika oluşturulması gerekmiştir (Kösecik ve Koçak 2004).

Bölgesel Kalkınma Politikası da bölgeler arası farklılıkları gidererek, kalkınmanın yaygınlaşması amacıyla 1975 yılından itibaren Topluluk gündemine gelen Ortak Politikalardandır. Topluluğun kurulusunda gerek üye ülkeler arasındaki kalkınmışlık farkları gerekse ülkelerin kendi bölgeleri ve diğer ülke bölgeleri arasındaki kalkınmışlık farkları, genişleme süreçleri yoluyla, *konjonktürel* (dönemsel) ve *strüktürel* (teknolojiye bağlı) krizlerle daha da derinleşmeye başlayınca, Topluluk Bölgesel Kalkınmada bir ortak politika oluşturmak zorunda kalmıştır.

Topluluğun Bölgesel Kalkınma Politikasının oluşturulmasından önce de, Topluluk ülkeleri geri kalmış bölgelerinde ekonomik kalkınmayı hızlandırmak amacıyla bir dizi yardım gerçekleştirmekteydi. Bu kapsamda kredi, vergi muafiyeti ve yardımlar araç olarak kullanılmakta, ayrıca altyapı çalışmaları ve modernizasyon çalışmaları ile yerli ve yabancı yatırımcılar bu bölgelere çekilmeye çalışmaktaydı.

Ancak, bir ülkenin kendi az gelişmiş bölgelerine yaptığı yardımlar çoğu zaman bir diğer ülkenin azgelişmiş bölgesinin aleyhine olabilmektedir. Bu nedenle bölgesel yardımların uyumlaştırılması kaçınılmaz bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Uyumlu

bölgesel kalkınma politikası ekonomik kaynakların Topluluk bünyesinde adil dağılımını sağlarken, geri kalmış bölgelerin hızlı kalkınmasını, gelişmiş bölgeler için de daha büyük pazarlar oluşturulmasını sağlama amacı taşımaktadır. Zaten Roma Antlaşması'nın giriş bölümünde de üye ülkelerin ekonomik bütünleşmede başarıya ulaşması için bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıkların giderilmesi öngörülmekteydi (Ildırar 2003).

AB'nin ana hedeflerinden biri bünyesinde topladığı tüm ulusların refah düzeyini yükseltmektir. Bu nedenle bir dizi politika oluşturmuştur. Bölgesel politika, AB düzeyinde daha ziyade ekonomik ve idari içerikli olarak kullanılmaktadır. Bölgesel dengesizliklerin giderilmesi ve bu amaçla oluşturulacak politikalar aracılığı ile refah düzeyindeki farklılıkların mümkün olduğunca azaltılması ve kalkınmanın yaygınlaştırılması ile ilgilidir.

İçsel Yerel Gelişme Politikaları: Yeni/Yerel Sanayi Odakları: Gelişmiş sanayi ülkelerindeki sanayi bölgelerinde durgunluk ve gerileme süreci yaşanırken, tersi yönünde aynı ülkelerin kırsal ve az gelişmiş olarak nitelendirilen bazı bölgelerinde ise iktisadi hareket 1970 li yıllar ile birlikte gözlenmiştir. Büyük ölçüde; öz kaynak, yerel girişimcilik özellikleri, esnek (post-Fordist) üretim teknolojileri ilişkileri, dayanışma, güven ve örgütlenme kapasitesi gibi içsel(leştirilmiş) faktörlere dayalı olarak gelişen bu tür bölgeler " yeni/yerel sanayi odakları" olarak tanımlanmaktadır (DPT 2000).

Devlet özellikli olarak sanayi ve ticari aktivitenin gelişmesine yardımcı olan ve bugünün dünyasında artık ihtiyacı açıkça görülen yeni altyapı (araştırma, üniversitelerin ve aralarındaki bağların geliştirilmesi, ileri teknoloji—*high-tech*—projelerin yaratılması vs.) ile ileri hizmet sektörü (müşavirlik, yatırım bankacılığı), sigorta, dağıtım, pazarlama vs. yatırımlarını aktif olarak yönlendirmektedir.

İşletmelerin kurulması ve geliştirilmesini amaçlayan politikaların şekillendirilmesi ve geliştirilmesi, yerel iş koşulları ve gereksinimleri hakkında bilgi sahibi yerel kurum ve kuruluşların katılımıyla daha etkin olmaktadır. Yerel kurum ve

kuruluşlar tarafından desteklenen iş ağları genellikle başarılı girişimcilik için anahtar konuma sahiptir. Bununla birlikte, pek çok ciddi sosyal sorun genellikle mekânsal odaklanmalar halinde olmakta ve girişimciliğin desteklendiği yerel çabaları gerektirmektedir. Bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik geleneksel politikalara ilave olarak, girişimciliğin geliştirilmesi yörelerin gelişimini hızlandırmaktadır **(**Dinler 2005).

Bölgesel Teşvik Tedbirleri: Mali teşviklerin büyük bir kısmı merkezi hükümetlerin vergi gelirlerinden tahsis edilmekte ve ülke içinde yeniden gelir dağılımı etkisi yapmaktadır. Teşvikler geleneksel olarak tarım ve imalat sanayi ile ilgili faaliyetlere verilmektedir. Teşvikler giderek seçici bir şekilde verilmekte ve "otomatik hak kazanma" ile alınan teşvikler ise önemini yitirmektedir. Genel olarak ülke çapında uygulanan sektörsel bazdaki teşviklerin de yavaş yavaş bölgesel teşviklere dönüştüğü görülmektedir. Bölgesel gelişme kavramının benimsenmesiyle, bu teşviklerin sağlanması yerel organizasyonlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu durum da yerel organizasyonların önemini gittikçe arttırmaktadır **(**DPT 2000).

Bölgesel Kalkınma Ajansları: Bölgesel gelişme sürecinde yeni dönemde yeni bir yaklaşım olarak karşımıza çıkan bölgesel kalkınma ajanslarından bir sonraki başlıkta daha detaylı olarak bahsedilecektir. Ajanslar bölgenin ihtiyaçlarını tespit eden, plan ve proje geliştiren, bölgedeki aktörler arasında ağlar kurulmasını teşvik eden, bölgeye diğer bölgelerden yatırım çeken ve uygulamaları denetleyen lider bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Bölgesel politika amaçlarına ulaşmada önemli bir araç olan bölgesel kalkınma ajansları, genelde kamu kuruluşu olmalarına rağmen, merkezi idareden bağımsız olarak faaliyetlerini sürdürmektedir (URL 2).

2.3 Bölgesel Kalkınma Ajansları

Çoğu ülkede geleneksel ekonomi politikaları, uygulamalarında yaşanan eksikler nedeniyle önemini kaybetmeye başlamıştır. Küreselleşme ve yerelleşme kavramının gündeme gelmesiyle, bölgesel gelişme politikaları önem kazanmıştır. 1950'lerde alt yapı yatırımlarının ön plana çıktığı kalkınma modeli, 1970'lerden itibaren KOBİ, yerel etkinlikler, sermaye ilişkilerine dayanan kalkınma anlayışına dönüşmüştür. BKA'lar merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirmek amacıyla dünyada 1930'lu yıllardan itibaren kurulmaya başlamışlardır. BKA'lar, 1980'lerde yaygınlaşan kamu işletmeciliği anlayışı ve küreselleşme ile artan yerel rekabetle birlikte, özel sektörün ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınma sürecine aktif katılımını sağlamakla görevlendirildiği, tabandan tavana benimsenen örgüt modelinde içsel büyüme ve örgütlenmenin teşviki sağlanarak gelişmesine imkân verilmiştir.

BKA'lar Avusturya, Belçika, İrlanda ve Fransa'da ilk kez 1950'li yıllarda; Almanya, Hollanda, İngiltere ve İtalya 1960'lardan sonra; Yunanistan, İspanya, Finlandiya ve Danimarka ise 1980'lerde kurulmaya başlanmıştır. Dünyada "kalkınma ajansı" olarak adlandırılan 20.000 kuruluş vardır. Bu konudaki ilk örnek ABD de "*Tenessee Valley Authority*" (TVA)'nin 1930'larda kurulmasıdır. Ekonomik ve sosyal kalkınmaya büyük finansmanlar sağlayan uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, Birleşmiş Miller Kalkınma Programı, AB fonları ve kredileri,.. vb) tüm dünyada pek çok yeni kalkınma ajansı kurulmasına imkân vermiştir (Özen 2005).

1990'lı yıllarda yaygınlaşan yönetişim anlayışına, yeni kalkınmacılık anlayışına ve Avrupa Birliğinin 1990 sonrasında rekabete dayalı bölgesel kalkınmaya yönelik fonla sağlamasına paralel olarak, BKA'ların sayıları ve etkinlikleri, AB üye ülkelerde önemli ölçüde artmıştır. Mevcut kalkınma ajansları da zaman içinde çok önemli işlevsel ve kurumsal değişikliklere uğramışlardır. 1990'larda kurumsal kimlikleri, finansman kaynakları, görev ve sorumlulukları, merkezi idare, yerel idare

ve uluslararası ve uluslar üstü örgütlerle ilişkileri bakımından çok önemli farklılıklar gösteren çok sayıda kalkınma ajansı ortaya çıkmıştır.

Birbirlerinden oldukça farklı ve bu kadar çok sayıda kalkınma ajansının ortaya çıkması iki temel nedene bağlanmıştır (Kayasü ve Yaşar 2004, Özen 2005). Bunlar:

- Birincisi; Halkier ve Danson'ın 1991 ve 1992 yılları arasında yaptıkları bir araştırmada savundukları fikir; BKA'lar arasındaki farklılıkların bölgelerin sosyo-ekonomik özelliklerinden ileri gelmediği yönündedir. Farklılıklar daha çok ülkelerde yaşanan siyasi süreçlerin farklılığından ve BKA'ların kuruldukları dönemin özelliğinden gelmektedir;

- İkincisi ise Clark'ın savunduğu yerel/bölgesel kalkınmanın çok değişken ve dinamik bir süreç olmasıdır. Dolayısı ile farklı ihtiyaçlar farklı kurumsal yapılar meydana getirmektedir.

Halkier ve Danson'un savlarını ortaya atmalarından 15 yıl sonra, AB Bölgesel Politikalarına paralel olarak daha çok AB programlarını uygulamak ya da bu programların desteklediği projeler hazırlamak üzere faaliyet gösteren ve kamu kaynaklarıyla finanse edilen pek çok yeni kalkınma ajansı kurulmuştur. Örneğin İtalya'da 1990'lara kadar yaklaşık 39 kalkınma ajansı varken -AB Yapısal fonları'nın aktif olarak kullanılmaya başlanmasından sonra- bugün 224 kalkınma ajansı bulunmaktadır. Yine İngiltere, Fransa, İspanya ve İrlanda'da da 1990'larda merkezi devletin kamu kaynaklarıyla desteklediği, AB Yapısal Fonların bölgede etkin ve verimli biçimde kullanılmasını sağlamakla yükümlü, kamu kuruluşu niteliğindeki bölgesel kalkınma ajanslarının ortaya çıktığı gözlenmiştir. Hatta AB'ye sonradan katılan Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Estonya, Litvanya, Latvia'da, BKA'larla 1990'larda doğrudan AB'nin isteği üzerine tanışmış, hatta Doğu Avrupa ülkelerinin BKA'ları da, bizzat AB'nin görevlendirdiği uzmanlarla ve ilk aşamada AB finansmanıyla kurulmuştur (Özen 2005).

2.3.1 Bölgesel kalkınma ajansı sisteminin özellikleri

BKA sisteminde, bölgesel kalkınma anlayışı ulusal–bölgesel anlayıştan sıyrılıp esnek üretim anlayışına geçtiği Çizelge 2.4'de belirtilen tablodan görülmektedir. Geleneksel bölgesel kalkınma anlayışında merkezi idarenin öncü olduğu yukardan aşağıya anlayış yerine, bölgesel –yerel aktörlerin öncü olduğu aşağıdan yukarıya anlayış kalkınma ajansları sisteminde hâkim olmaktadır (Göymen 2004). Aşağıdan yukarıya doğru düzenlenen bölgesel kalkınma anlayışı kamu öncülüğünde gerçekleşen ulusal bölgesel kalkınma fikrini tamamıyla reddetmektedir. Bunun sebebi, kamuya dayalı kalkınma anlayışının bölgesel kalkınmaya herhangi bir katkısının olmadığı, kalkınmanın gerçek girişimcilik ve işletmecilikten geçtiğini kabul etmesidir (Ildırar 2003).

Çizelge 2.4 Ulusal Bakış ile BKA Bakışı Arasındaki Farklılıklar
(Demirci Güneşer 2005)

Özellikler	**Ulusal Bakış "Yukardan Aşağıya" Bölgesel Kalkınma Anlayışı**	**Bölgeci Bakış "Aşağıdan Yukarıya" Bölgesel Kalkınma Anlayışı**
Örgütlenme	Ulusal merkezi yönetim Bürokratik Genel yaklaşımlar egemen	Bölgesel / yerel Yarı –özerk yapı Esnek İhtisaslaşmış yaklaşım egemen
Amaç	Bölgelerarası eşitlik Yatırım ve istihdamı artırmak	Bölgelerarası rekabet Girişimciliği geliştirerek rekabet gücünü yükseltmek
Yöntem	Sorunlara tepki veren	Sorunları öngörerek önlem alan
Aktörler	---	Yerel yönetimler Sivil toplum kuruluşları Özel sektör temsilcileri
Politika Araçları	Bürokratik düzenlemeler Teşvikler Devlet yatırımları	Danışmanlık hizmetleri Bölgesel Kalkınma Programları Bölgesel Kalkınma Ajansları
Analiz Aracı	Göstergeler	Bölgesel GZFT Analizleri

2.3.2 Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçları, görev ve faaliyetleri

Kuruluş gerekçeleri ve yerine getirdiği hizmetler paralelinde BKA'larla ilgili birçok tanımlama söz konusudur. Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği'ne (EURADA) göre BKA'ların en belirgin amacı, bölgelerin potansiyelini ve sorunlarını göz önüne alarak geliştirdikleri politikayla, bölgedeki ekonomiyi canlandırmak ve bölge halkının gelişmeye katılımını sağlayarak ve gelişmeden yarar sağlamaktır. Bir başka deyişle uzun dönemli bölgesel ekonomik kalkınma için uygun koşulların yaratılması gibi açılardan ekonomik; bölgenin çekiciliğini artırmak açısından çevresel; bölgenin sosyo- kültürel değerlerini geliştirilmesini sağlama gibi açılardan sosyal olarak sınıflandırılmaktadır (URL 2).

DPT ise BKA'ları; "merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını, girişimcilik potansiyelini geliştirip canlandırmak ve böylece ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla kurulmuş ve faaliyetlerini kamunun ya da özel sektörün finanse ettiği bir kuruluş" olarak tanımlamaktadır (DPT 2006-a).

Üye ülkelerdeki bölgesel istatistikî verileri alarak benzer gelişmişlik düzeylerine sahip bölgeleri saptamak, izlemek ve bölgeler arası gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkları gidermede kullanmak üzere ayırdığı fonların gereken bölgelere tahsisatını sağlamak üzere EUROSTAT[4] tarafından tek bir bölgeleme sistemine geçmek amacı ile NUTS[5] uygulaması getirilmiştir. Avrupa Birliği bu sistemi 15 Temmuz 1988'den itibaren kullanmaya başlamış yasal çerçevesi 2003 yılında oluşturulmuş bulunmaktadır. NUTS sınıflandırmasının amaçları resmi olarak şu şekilde özetlenmiştir (URL 3, Çamur ve Gümüş 2005):

- Avrupa Birliği bölgesel istatistiklerin; toplanması, geliştirmesi ve

[4] Avrupa İstatistik Enstitüsü
[5] [Nomenclature of Territorial Units For Statistics]—İstatistikî Bölge Sınıflandırması

uyumlarının sağlanması: Tarım, sanayi, ulaştırma gibi çeşitli istatistikî alanların Topluluk tarafından araştırılarak bölgesel temelde tanımlanması

- Bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması: Topluluk boyutunda bölgesel problemlerin analizlerinin tespiti ve tedbirlerin belirlenmesi

- Avrupa Birliği bölgesel politikaları için bir çerçeve oluşturulması: Yapısal fonların belirlenen tedbirler önceliğinde kullanımlarının belirlenmesi

NUTS sınıflandırmasında bölge sınırları belirlenirken; politik, ekonomik, tarihsel ve kültürel bakış açılarının belirlediği normatif ve/veya coğrafi ve sosyo-ekonomik (homojenlik, tamamlayıcılık, bölge ekonomilerinin kutupsallığı, v.b.) bakış açılarının belirlediği işlevsel (analitik) açının kullanılmasının yanında maden alanları, tarım alanları, işgücü yoğunluğu ve demiryolları gibi faktörler de sınıflandırmalar için birer kriter olabilmektedir (Ünlü 2006) .

NUTS beş düzeyli hiyerarşik bir yapılanma göstermektedir. Bu düzeylerin üçü bölgesel ikisi yereldir. Ülkeler öncelikle en büyük alanları kaplayan NUTS-1 bölgelerine ayrılmış, sonra bu bölgeler kendi içlerinde NUTS-2 ve NUTS-3 bölgelerine bölünmüşlerdir Diğer iki kademelenme olan NUTS-4 ve NUTS-5 yerel belediyeler düzeyinde olmaktadır (Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali 1999).

AB NUTS Düzeyinde hiyerarşik yapılanmada en üst düzey olan NUTS-1'de 78, ikinci düzey NUTS-2'de 211 ve üçüncü düzey NUTS 3'de ise 1093 bölgeye ayrılmıştır. Bu üç bölgelemenin dışında yerel düzeyde iki Yerel İdari Birim (LAU)[6] tanımlanmıştır. NUTS-4 olarak kodlanan yerel idari birim yalnıza Finlandiya, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg ve İngiltere için tanımlanmıştır. NUTS-5 olarak

[6] Local Authority Units

sınıflandırılan ikinci düzey yerel idari birim ise belediye ve belediye eş değeri yerleşmelerden oluşmaktadır (Çamur ve Gümüş 2005).

Kalkınma ajanslarının faaliyetleri çok çeşitli ve çok yönlüdür. Bu nedenle çok genel bir çerçeve çizmek bile oldukça güçtür. Ancak bir fikir vermesi açısından dünyadaki kalkınma ajanslarının sıklıkla yürüttükleri görevleri kısaca şöyle sıralayabiliriz (Harding 2006, URL 2, Kayasu ve Yaşar 2004):

- Bilgi bankaları oluşturarak bölgeyi izlemek,
- Yerel/bölgesel kalkınma için stratejik planlama yapmak ve uygulanmasını izlemek,
- Girişimciler ve yatırımcılar için bilgi sağlamak ve teknik destek vermek,
- Yerel girişimcinin yatırımlarını desteklemek,
- Yabancı yatırımcıların bölgeye çekilmesi için gerekli tanıtım çalışmaları yapmak,
- Finansman konusunda yatırımcılara bilgi sağlamak ve tavsiyelerde bulunmak,
- KOBİ'ler için finans kaynakları yaratmak, yerel, ulusal ya da uluslararası fonlar, kredi kuruluşları ve bankalarla işbirliği yapmak,
- Yeni buluş ve teknolojinin tanıtılmasını sağlamak,
- Eğitim,
- Altyapı, yol, enerji faaliyetlerini izlemek,
- Bölgenin ulusal ve uluslararası ağların geliştirilmesini sağlamaktır.

Çok büyük kalkınma ajansları hariç, bir ajansın faaliyet gösterdiği bölgedeki tüm ihtiyaçlara cevap vermesi mümkün değildir. Bu nedenle ajansların çoğu faaliyetlerini (Çalt 2005 ve Özen 2005);

- Özelleştirir ve hizmetlerinde uzmanlaşır,
- Ek kaynaklar sağlayabilecek olan diğer bölgesel/yerel aktörler ile ilişkilendirir,

- Özel danışmanlık şirketleriyle işbirliği halinde yürütür ve bu faaliyetleri için gerekli mal ve hizmetleri özel sektörden temin eder.

Bazı kalkınma ajansları ise, özellikle yatırımcılara teknik bilgi sağlamak üzere uzmanlaşmış ve bölge hakkında hemen her sektörde çok detaylı bilgi bankaları oluşturmuşlardır. Bu tür ajanslar, üniversiteler, teknoloji ve bilim enstitüleri ve çok çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte çok detaylı araştırma faaliyetleri yürütürler. Burada belirtilmesi gereken bir başka ilginç nokta ise *PHARE*[7] ve *TACIS*[8] programlarının uygulamaya konulduğu ilk dönemlerde teknik destek ihalelerine İngiltere, İrlanda ya da Belçika'daki danışmanlık hizmetleri konusunda, uzmanlaşmış BKA'lar teklif vermekteydiler. Bunun üzerine PHARE ve TACIS'den yararlanan Doğu Avrupa ülkelerinde, BKA'lar, Avrupa Komisyonu tarafından kurdurulmuş ve bu programlar çerçevesinde program kapsamındaki projeleri yapmaları için finanse edilmişlerdir (Özen 2005).

2.3.3 Yönetsel yapıları

Kalkınma ajanslarının yasal statüleri hemen her ülkede farklıdır. Ancak genel olarak, mali ve personel yönetimi esnekliğini sağlayabilmek ve hızla değişen kalkınma dinamiklerine ayak uydurabilmek için kısaca özel hukuka tabi kamu

[7] **PHARE:** Merkez ve Doğu Avrupa Ülkelerinde (MDAU) komünist rejimlerin yıkılmasıyla birlikte, bu devletlerin ekonomilerini yeniden yapılandırma çabalarını desteklemek amacıyla 1989 yılında oluşturulan, başlangıçta yalnızca Polonya ve Macaristan'a yönelik olan, zaman içerisinde Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Makedonya, Macaristan, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya'yı kapsayacak biçimde genişletilmiş bir AB programdır. Aynı zamanda, AB'ye üye olmak için başvuran on MDAÜ için hazırlanan üyelik-öncesi strateji kapsamında kullanılan temel mali araçtır (URL 27).

[8] **TACIS:** TACIS (Bağımsız Devletler Topluluğu ve Moğolistan için Teknik Destek), eski Sovyet Cumhuriyetleri ile Moğolistan'a teknik destek sağlanması için 1990 yılında oluşturulan bir AB programıdır. TACIS kapsamında verilen yardımlar hibe şeklinde olup, eğitim, enerji, ulaştırma, gıda üretimi ve dağıtımı ile sınai ve ticari işletmelere destek sağlanması olmak üzere beş alanda yoğunlaşmaktadır (URL 28).

kuruluşları olarak yapılandırılmışlardır. BKA'lar merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda ve bölgesel bazda faaliyet göstermelerine rağmen büyük bir kısmının merkezi hükümetler tarafından kurulduğu görülmektedir. Çizelge 2.5'te de görüldüğü üzere; Almanya'daki BKA'lar yarı özerk kamu şirketi olarak kurulurken, Romanya ve Danimarka'da vakıf kuruluşlar olarak kurulmuşlardır.

Çizelge 2.5 Avrupa'da Kurulan BKA'ların İdari Yapılanması (Özen 2005)

Ülkeler	BKA'ların Yasal Statüleri
Almanya	Yarı özerk kamu şirketi
İspanya	Özel hukuka tabi kamu kuruluşları
Fransa	Karma ekonomi şirketleri
Belçika	Belediyeler arası ajanslar
Romanya, Danimarka	Vakıflar
Çek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya, Polonya	Kamu özel sektör şirketleri
İsveç	Limited şirket
Hollanda, İtalya, İrlanda, Portekiz	Kamu limited şirketleri
İngiltere	Bakanlık dışı kamu / özerk örgüt
Litvanya	Kar amacı gütmeyen kuruluşlar
Yunanistan	Belediye girişimi

Bu ajansların bazıları yasal düzenlemeler ve kanunlarla kurulurken (örneğin Fransa, İspanya ve Belçika'nın Flaman Bölgesi gibi), İrlanda, İskoçya, Adalar ve Hollanda örneklerinde olduğu gibi bazıları ise birebir devlet eliyle kurulmaktadır. Ajansların bir kısmı ise mevcut yasal düzenlemeler doğrultusunda kurulmuştur (örneğin Almanya, Yunanistan ve Danimarka). Bununla birlikte kalkınma ajanslarının yasal statüleri son yıllarda merkezi devletten daha özerk olabilmeleri için daha otonom bir hale getirilmiş ya da özelleştirilmiştir (Özen 2005).

BKA'ların içsel örgütlenmesinin ikili bir yapısı vardır. Bu ikili yapıdan ilki Genel Kurul, Denetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Denetleme Komitesi ve Genel Müdür gibi temel öğelerden oluşan yasal bir yapıdır. İkincisi ise, belli bir konuyu ele

alan çalışan grupları ve teknik konuları inceleyen komitelerdir. Ayrıca ajansların politikalarını oluşturmak ve yürütmekle görevli bir yönetim kurulu bulunmaktadır. Bu kurul genellikle hükümet tarafından atanan ve ajansın kurulmasına katkıda bulunan kuruluşların temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu kurulda genellikle özel kesim temsilcileri yer almaktadır. Kurulun önemli görevlerinden biri genel müdürü seçmektir. Genel müdürün önemli bir işlevi de teknik ekibi yetiştirmektir (Harding 2006 ve Karasu 2005).

Bütün ajanslar hükümetleri ile yakın bir işbirliği içinde olmak zorundadır. Bu, bazen idare heyeti başkanlığına bir hükümet üyesinin seçilmesi, bazen de bir bakanın yılda birkaç kere yönetim kurulu toplantılarına katılması ile sağlanmaktadır. Üst düzey politikacılarla direkt temas olanağının hükümet ve ajanslara çok büyük faydası vardır.

BKA'ların örgütlenmesi yeni yönetişim anlayışına göre bürokrasi, yani yerel ve bölgesel idare temsilcileri, sermaye grubu, yani ulusal ve uluslar arası şirketler ve STK'lar, yani meslek odaları sermaye ve işçiler tarafından kurulan birlikler, çevre örgütleri vb. aktörlerinden oluşmaktadır. Bu formülasyondaki özel sektörün veya kamunun ağırlığı her ülkenin liberalleşmeyi ne kadar benimsediği ile ilgili olarak oransal şekilde değişmektedir (Harding 2006 ve Game 2004)

2.3.4 BKA'ların finansal kaynakları

BKA'lar genel bütçeden ve özel fonlardan finanse edilmekte olup, devlet tarafından başlangıçta nakdi ve emlak şeklinde ayni sermaye tahsisi söz konusudur. Avrupa ülkelerinde ki BKA'ların bütçeleri yasal yapılarına sundukları hizmetlere göre farklılık göstermesine rağmen BKA'ların en önemli finansman kaynağı kamu gelirleri ile birlikte AB fonlarıdır. AB'nin Bölgelerarası Rekabet ve Sürdürülebilir Kalkınma Politikalarını üye ve aday ülkelerde gerçekleştirmek için ulus-altı

yapılarda büyük miktarda mali destek sağlaması, bu desteği de il ya da ilçe düzeyindeki yerel yönetimleri değil, sadece bu konuya odaklı bölgesel örgütler aracılığıyla sağlamak istemesi, 1990'larda bölgesel kalkınma ajanslarının sayılarının hızla artmasına neden olmuştur. Böylece 2000'lere gelindiğinde gelir kaynaklarına göre iki temel model ortaya çıkmıştır: güçlü BKA'lar ve zayıf BKA'lar (Özen 2005, Kayasu ve Yaşar 2004).

Güçlü BKA'lar; süreç içinde çok çeşitli finansman kaynakları oluşturabilmiş, düzenli ve yeterli miktarda gelirleri olan ajanslardır. Bu tür ajansların bütçelerinin büyük bir bölümü yerel ve bölgesel yönetimlerin gelirleri ile genel bütçe gelirlerinden; ayrıca yönetim kurulu üyeleri ve hissedarları olan yerel bankalar, ticaret, sanayi ve meslek odaları, tarım, turizm birlikleri ve bölgede önemli yatırımları bulunan özel sektör kuruluşları tarafından finanse edilmektedir.

Zayıf BKA'lar ise, AB fonlarının bütçelerinin çok önemli bir kısmını oluşturduğu ve bu fonların dışında yetersiz kaynakları olan ajanslardır. AB Yapısal Fonlarının, önümüzdeki dönemde Birlik'e yeni katılan ülkelere kaydırılmasıyla birlikte, Avrupa'daki BKA'ları da yeni bir dönem beklemektedir. Zayıf ajansların önümüzdeki dönemde yeni finansman kaynakları yaratamadıkları takdirde, en önemli finansman kaynaklarını kaybedecekleri, bu nedenle de önemli bir mali krize girerek işlevlerini kaybedecekleri beklenmektedir (Özen 2005). 1990'larda ortaya çıkan zayıf ajanslar işlevlerini yitirirken, bölge için önem taşıyan konularda uzmanlaşmış ve bu konularda ihtiyaca cevap verebilen hizmetler sunabilen, bu nedenle de çok çeşitli ve zengin finansman kaynakları yaratabilmiş ajanslar konumlarını giderek güçlendirecektir (Çalt 2005).

BKA'ların finansman yapılarını kuvvetlendirmek için zaman içinde, kuruldukları bölgenin idari, ekonomik, politik ve hukuki şartları göz önünde bulundurularak her ülkede farklı formüller üretilmiştir. Örneğin Doğu Avrupa ülkelerinin BKA'ları 1990'lı yıllarda ilk aşamada AB finansmanı ve AB'nin

görevlendirdiği uzmanlar tarafından kamu kuruluşu niteliğinde kurulmuş, bunların bir kısmının gelir kaynakları ve yönetim kurulları zaman içinde özelleştirilmiştir (Walburn 2006).

Kalkınma ajanslarının finansmanında, kamu kaynaklarının yanında AB fonları da kalkınma ajanslarına çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak kalkınma ajansları, her üye ülkede AB finansmanlarından kurumsal yapılarına göre farklı koşullar altında yararlanırlar. 1999 EURADA raporuna göre kalkınma ajansları fonlardan iki temel şekilde yararlanırlar (URL 2, Özen 2005):

1) Yapısal Fonları yürütürler, 2) Topluluk Girişimleri (LEADER, INTERREG,..vb.) projelerini ya da bu projelerle bağlantılı mikro projeleri yönetirler. Her üye ülkenin kendi hukuki, idari ve mali yapısına göre farklılık göstermekle birlikte, bazı BKA'ların Yapısal Fonlar tarafından finanse edilen operasyonel programları bizzat hazırladıkları ve yürüttükleri, (Belçika'daki gibi) bazılarının ise mali kontrolü başka bir kamu organında bulunan programların uygulayıcısı oldukları görülmektedir. Ancak son on yılda BKA'ların giderek ikinci şekilde, yani doğrudan Yapısal Fonlar yerine Topluluk Girişimleri projelerini yönettikleri görülmektedir. Bununla birlikte yine Topluluk Girişimleri programları altında yer alan yeni ve farklı uygulamaların denendiği ve örnek teşkil etmesi için seçilen bir takım projeler de Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen bazı BKA'larına verilmektedir.

2.3.5 BKA'ların personel yapıları

Farklı ülke deneyimleri çerçevesinde ortak bir personel yapısı çıkartmak zordur. Her bir BKAnın yapısı kendi içerisinde, bölgesel ihtiyaçlara hizmet edecek şekilde geliştirmiş olması ortak bir yapı sergilememesinin nedenlerindendir. BKAnın

faaliyetlerine ve özelliklerine göre personel dağılımı yapılmaktadır. Bahsedilen farklılıklara rağmen temel olarak her BKA'da (Özen 2005);

- Genel Kurul,
- Yönetim Kurulu,
- Yönetim Kurulu Başkanı ve Yardımcısı,
- Genel Sekreter,
- Genel Sekreterlik Personeli,
- Hesap ve Bütçeleme Uzmanı veya Uzmanları bulunur.

Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Başkan ve Başkan Yardımcısı BKAnın karar alıcıları ve politikalarını belirlerken, Genel Sekreterliğin bu politikaları yürütmekle görevli teknik bir ekip olduğu söylenebilir. Bu nedenle Genel Kurul ve Yönetim Kurulu üyeleri BKA'ların kurumsal kimliğine ve hukuki statüsüne göre belirlenirken, teknik personel ise yürütülen faaliyetlerin içeriğine göre atanır.

BKA'ların tam zamanlı personel istihdamı dışında, hizmete göre de istihdam edebilmektedir. Ajans bünyesinde yürütülen projelere ve ihtiyaçlara göre yabancı teknik personel ve danışmanlara yer verilebilmektedir. Proje sona erdiğinde de bu personelin sözleşmesi sona ermektedir. Bazı BKA'ların personellerinin mali haklar ve ücretler bakımından kendi kuruluş kanunlarına, sosyal güvenceler bakımından da kamu görevlilerinin bağlı olduğu kanunlara tabi oldukları söylenebilir. Ajans personelinin performansı genellikle sıkıca denetlenmekte, performansları yeterli olmayan personelin sözleşmeleri fes edilebilmektedir. Yine bazı BKA'ların personelleri ise tamamen özel şirket hukukuna tabidir. Daha önce belirttiğimiz gibi personel rejiminin esnek bir yapı benimsemiş olması, faaliyetlere bağlı personelin istihdam edilmesinden dolayı, personel sayısı Çizelge 2.6'da görüldüğü gibi kesin ifade edilememektedir.

Çizelge 2.6 Farklı Ülkelerde BKA Personel Sayısı (Demirci Güneşer 2004)

Ülke Adı	Kalkınma Ajansının Adı	Personel Sayısı (kişi)
Almanya	Rhein-Erft	**10 veya daha az**
	Nordrhein-Westfalen	**25–50**
Bulgaristan	Somalian RDA	**10 veya daha az**
Avusturya	Eco-Plus	**25–50**
Belçika	İdelux	**51–100**
	GOM Vlaams-Brabant	**11–25**
	GOM Oost-Vlaanderen	**25–50**
İngiltere	West Midlands	**25–150**
Hollanda	NOM	**25–50**
Polonya	Lublin Foundation	**11–25**
	Rzezsow RDA	**51–100**

2.3.6 Avrupa'da bölgesel kalkınma ajansları

AB'nin 1990'lar sonrasında rekabete dayalı bölgesel kalkınmayı teşvik etmesine bağlı olarak bölgelerde fon sağlamaya başlaması, bu ülkelerde BKA'ların sayıları ve etkinliklerinin artmasına neden olmuştur. Üye ülkelerde merkezi hükümetin girişimleriyle AB bölgesel fonlarından etkin ve verimli bir biçimde yararlanmak üzere yeni bölgesel kalkınma ajansı modelleri oluşturulmuş ve kamu kaynaklarıyla finanse edilmiştir. AB'ye sonradan katılan Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Estonya, Litvanya, Latvia da BKA'larla 1990'larda doğrudan AB'nin isteği üzerine tanışmış, hatta Doğu Avrupa ülkelerinin BKA'ları da, bizzat AB'nin görevlendirdiği uzmanlarla ve ilk aşamada AB finansmanıyla kurulmuştur. Farklı AB ülkelerindeki ajansların oluşumlarına ve görevlerine kısaca bakacak olursak;

İtalya 'da, 1977 yılında çıkartılan bir kanunla bölge idareleri oluşturulmuştur. Bu birimlere bölgesel planlamaların yapılması, eğitim, sağlık gibi bazı hizmetlerin yerel olarak sunulması amacıyla bölgesel yasama iktidarı tanınmıştır. Bu modelin üzerine kalkınma ajansı modeli geliştirilmiştir. Ancak İtalya'da tek bir kalkınma

ajansı modelinden söz etmek mümkün değildir. Yasa ile ortakları bölgesel yönetim, belediyeler, sanayi ve ticaret odaları ve üniversiteler olan bölge kalkınma ajansları oluşturulmasına imkân tanınmış, 1990'larda da AB Yapısal Fonlarından etkin ve verimli bir biçimde yararlanmak için yeni bir yapılanma içine girilmiş ve ulusal kalkınma ajansı oluşturulmuştur (Özen 2005).

Federal bir devlet olan ***Almanya'da*** çok fazla sayıda kalkınma ajansı bulunmaktadır. Ajanslarının temel amacı; bölgelerine dışarıdan yatırımcı çekmektir. Almanya'da kurulmuş ajanslardan birisi olan GZW; dünyanın en büyük Alman firmalarının bulunduğu en gelişmiş bölgelerden birisinde bulunan ajanslardan birisidir. GZW'nin görevleri; bölgedeki yerleşik firmalara yurtdışı piyasalara açılma sürecini desteklemek, bölgede kurulacak yeni firmalara destek vermek, bölgeye gelecek olan yabancı yatırımcıların tüm ihtiyaçlarına yönelik hizmetler vererek profesyonel iş ve mesleki eğitime destek olmaktır. Ajansın bu görevleri gerçekleştirmek üzere dünyanın pek çok finans merkezine (Japonya, Singapur, Hindistan, Çin,…) ofis kurmuştur (Pala 2003).

Çek Cumhuriyeti'nde; Bölgesel Kalkınma Ajansları, ekonomik yapılanmanın kurumsal çerçevesinin oluşturulmasına yardım amacıyla 1990'ların başında kurulmuştur. 1993'ten bu yana ajanslar; ticaret odaları, belediye birlikleri, bankalar, özel şirketler ve üniversiteler gibi birçok farklı yerel kuruluş tarafından kurulmuştur. Şu anda kendini Bölgesel Kalkınma Ajansı olarak tanımlayan 18'den fazla kuruluş bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma Ajansları bağımsızdır ve ilk kurulan Ostrava ve Most ajansları haricinde hiçbiri devlet tarafından kurulmamıştır. Ajansların bölgesel kalkınma alanındaki rolleri de yasayla belirlenmemiştir ve dolayısıyla bölgelerdeki işlevleri ve statüleri zaman içinde değişmiş ve çeşitlenmiştir. Bugün ajansların yalnızca, proje geliştirme, yerel yönetimler ve özel sektör için danışmanlık hizmeti verme, proje hazırlamalarında belediyelerle birlikte çalışma gibi faaliyetleri bulunmaktadır (TEPAV 2007).

Polonya'da; Bölgesel Kalkınma Ajansı olarak adlandırılan ve yerel-bölgesel düzeyde faaliyet gösteren ilk kuruluşlar 1991 yılında ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ajansların büyük bir bölümü 1993 ve 1995 yıllarında kurulmuştur. Kalkınma ajanslarının çoğunluğunun anonim şirket biçiminde kurulduğu görülmektedir. Bu modelin en büyük avantajı, Polonya'da Ticaret Kanununun şirket yönetimlerinin performanslarını, mali etkinlik ölçütüne göre oldukça sıkı bir biçimde sınırlandırmasıdır. Şirket performansının karlılığa göre değerlendirilmesi de bölgesel ekonomik kalkınmayı amaçlayan bir organizasyonun ortakları için şirket yönetimini denetleyebilecekleri önemli bir kontrol faktörüdür.

Ajanslar mali kaynakların yetersiz oluşu ve kuruluş aşamasında yerel otoritelerin ve yerel elit grupların desteğini kazanmanın güçlüğünden kaynaklı problemler yaşamışlardır. Kuruluş aşamasında karşılaşılan güçlüklerin pek azı hukuki sorunlar ya da kalifiye personel bulmakla ilgilidir. Yeterli gelirleri olmayan ajansların kaynak yaratma zorunluluğu, Polonya'daki kalkınma ajanslarını kar amacı güden bir şirket gibi gelir getirici faaliyetler yapmaya itmiştir. Polonya'daki kalkınma ajanslarının getirdiği en önemli yenilik, özel sektör ile kamu sektörü arasında keskin bölünmelerin olduğu bir ülkede kamu sermayesi ile özel sermayeyi birleştirebilen yeni bir organizasyon yapısını başarıyla sürdürmeleridir.(URL 45).

Avusturya'da 1984 yılında ulusal kalkınma ajansı kurulmuştur. Ajansın faaliyetleri arasında; Avusturya'ya yatırım yapmak isteyen dış yatırımcılara danışmanlık yapmak, yerli şirketlerin dış ülkeler açılabilmesine yâda şirket ortaklıklarına ve yatırımlarında yardımda bulunma gibi çalışmalar yer almaktadır. Ulusal ölçekte kurulan kalkınma ajansının eyaletler düzeyinde desteklenmesi, yerelde dokuz kalkınma ajansının kurulmasını sağlamıştır. Bununla birlikte bazı şehirlerin ajansları yâda bölgelerini geliştirmek için benzeri birimlerin kurulduğu görülmektedir. Yerel ajanslar ulusal ajansla işbirliği halinde çalışmaktadır. Ajanslar kendi bölgelerine dış yatırımcılar çekmek için girişimlerde bulunmaktadır. Ajansların görevlerinin dış yatırımcılara bölgelerini pazarlayabilmek adına şekillendiği görülmektedir. Yerel düzeyde bulunan dokuz kalkınma ajansı, eyaletler içerisinde ise 38 bölgesel yönetim kurumları bulunmaktadır. Ajansların bu oluşumlarının, 1995 yılında Avrupa Birliğine girmesinden sonra oluşturulduğu görülmektedir (Pala 2003).

BÖLÜM 3. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KIRSAL KALKINMA POLİTİKALARI

3.1 AB'de Kırsal Alanlar

AB ve daha birçok gelişmiş ülkenin, heterojen bir kırsal alan algılamasına sahip olması kırsal alanın herkes tarafından kabul edilebilir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. AB'de her üye devlet kendine göre kırsal alanı tarif etmiştir. Bunlar genelde sosyo-ekonomik kriterler temeline oturan tanımlamalardır ve birbirinden çok farklıdır. Bu tanımlamalarda kırsal alanlar arazi parçası olarak ele alınıp tarımsal deseni, arazi kullanımı, kentlere yakınlığı gibi kıstaslar göz önünde tutulmakta, yine bu alanlar sosyo-kültürel özelliklerine bağlı olarak sosyal temsil, alışkanlıklar, ekonomik faaliyetlerde çeşitlilik ve nüfus azalması, göç olgusu gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ancak, kırsal alan için AB seviyesinde ortak bir tanım olduğu söylenemez.

Ayrıca Kırsal alanlar yerel düzeyde de farklılıklar göstermektedir. Buna bağlı olarak geliştirilen iki tanım bulunmaktadır. Tanımlardan biri *OECD*'ye, diğeri ise *EUROSTAT*'a aittir ve bu tanımlamalar Birliğe ait farklı şekillerdeki kırsal alanların tanımlanmasında kullanılmaktadır (Ryden 2002 ve Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali Politecnico Di Milano 1999)**.**

AB metinlerinde kullanılan *OECD*'nin kırsal alan tanımına göre; kırsal alanlar nüfus yoğunluğunun km² başına 150 kişinin altında olduğu topluluklardır. Bu tanım ışığında bölgeler üç gruba ayrılmıştır (Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali Politecnico Di Milano 1999);

- Kırsallığı Baskın Bölgeler[9]: nüfusunun %50'den fazlası kırsal topluluklarda yaşayanlar,

- Önemli Ölçüde Kırsal Bölgeler[10]: Nüfusun %15–50 arası kırsal topluluklarda yaşayanlar,

- Kentselliği Baskın Bölgeler[11]: nüfusun %15'in den azının kırsal topluluklarda yaşadığı bölgeler

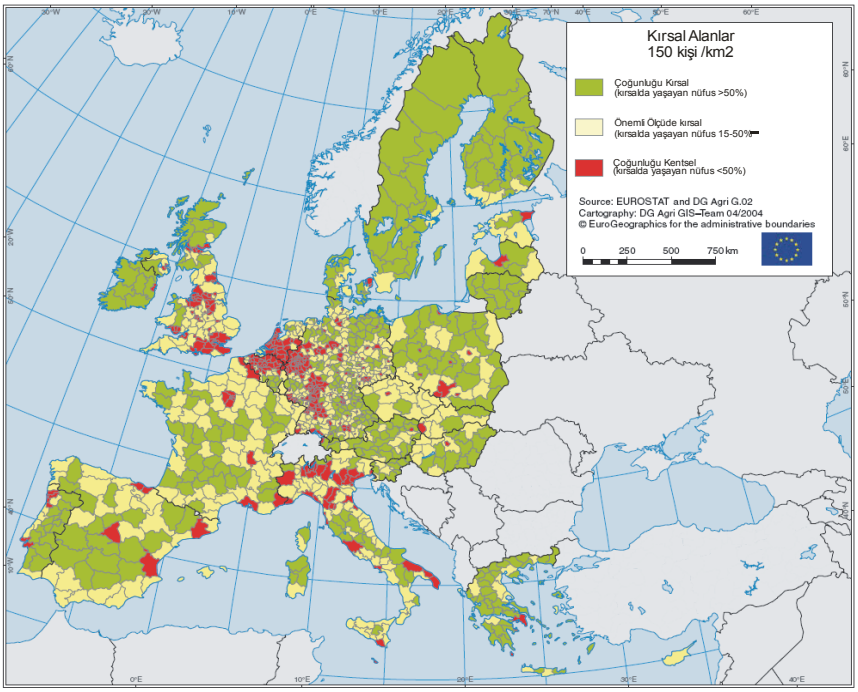
Yukarıdaki *OECD* sınıflaması çerçevesinde AB %86.8 i kırsal alandır. Aşağıdaki Çizelge 3.1'de AB üyesi ülkelerin kırsal alan oranları verilmiştir. Kırsal bölgeler yüzölçümü oranları içerisinde fazla yer tutan Estonya, Finlandiya, İrlanda, Letonya, Yunanistan gibi ülkeler olup birliğin son genişlemesi ile kırsal alanların oranı artış göstermiştir. Genişleme ile kırsallığı ve kentselliği baskın bölgelerde nispi azalma görülmekle birlikte önemli oranda kırsal bölgelerin oranı artmıştır (URL 4).

[9] Predominantly Rural Regions
[10] Significantly Rural Regions
[11] Predominantly Urban Regions

Çizelge 3.1 *Avrupa* Birliği Ülkelerinde Kırsal Alanların Yüzölçümlerine Oranları (URL 5)

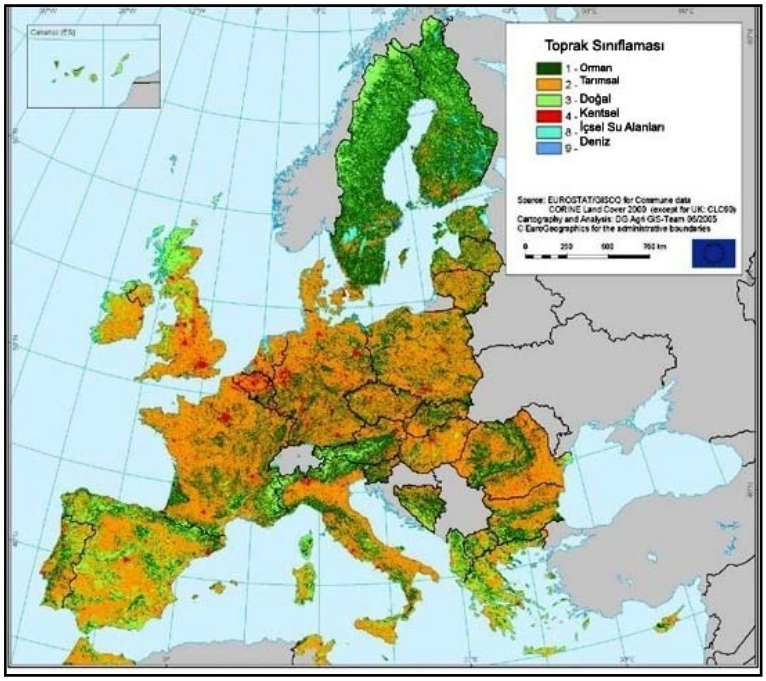
Ülkeler	Kırsal Alanların Toplam Alana Oranı (%)	Bölge Tiplerine Göre Alanlar		
		Kırsallığı Baskın Bölgeler	Önemli Oranda Kırsal Bölgeler	Kentselliği Baskın Bölgeler
Avusturya	90,7	78,5	20,2	1,3
Belçika	40,4	21,7	23,4	54,9
Kıbrıs	85,6	0,0	100,0	0,0
Çek Cumhuriyeti	83,0	18,4	81,0	0,6
Almanya	64,3	36,8	43,8	19,4
Danimarka	84,9	67,7	27,8	4,5
Estonya	98,5	20,9	71,5	7,7
İspanya	92,0	47,4	46,5	6,1
Finlandiya	98,6	93,0	7,0	0,0
Fransa	89,4	40,8	54,7	4,5
Yunanistan	95,0	73,9	23,2	2,9
Macaristan	88,1	60,7	38,7	0,6
İrlanda	97,3	98,7	0,0	1,3
İtalya	70,9	27,4	50,2	22,4
Litvanya	-	100,0	0,0	0,0
Lüksemburg	75,5	0,0	100,0	0,0
Letonya	98,3	51,1	43,6	5,4
Malta	1,6	0,0	0,0	100,0
Hollanda	31,5	5,2	37,5	57,3
Polonya	90,5	62,8	34,3	2,9
Portekiz	89,1	69,7	22,0	8,3
İsveç	99,1	95,9	4,1	0,0
Slovenya	87,9	70,4	29,6	0,0
Slovakya	-	37,6	58,2	4,2
İngiltere	76.2	33,7	45,7	20,6
AB–25	***86.8***	***56,4***	***35,6***	***7,9***
AB–15	***86.1***	***56,7***	***34,2***	***9,2***

Çizelge 3.1'de belirtilen kısal alan büyüklük bilgilerine ilişkin, OECD tanımına göre EUROSTAT'ın hazırlamış olduğu, genişleme öncesi dönem kırsal alanlar haritası aşağıda Şekil 3.1'de görülmektedir.

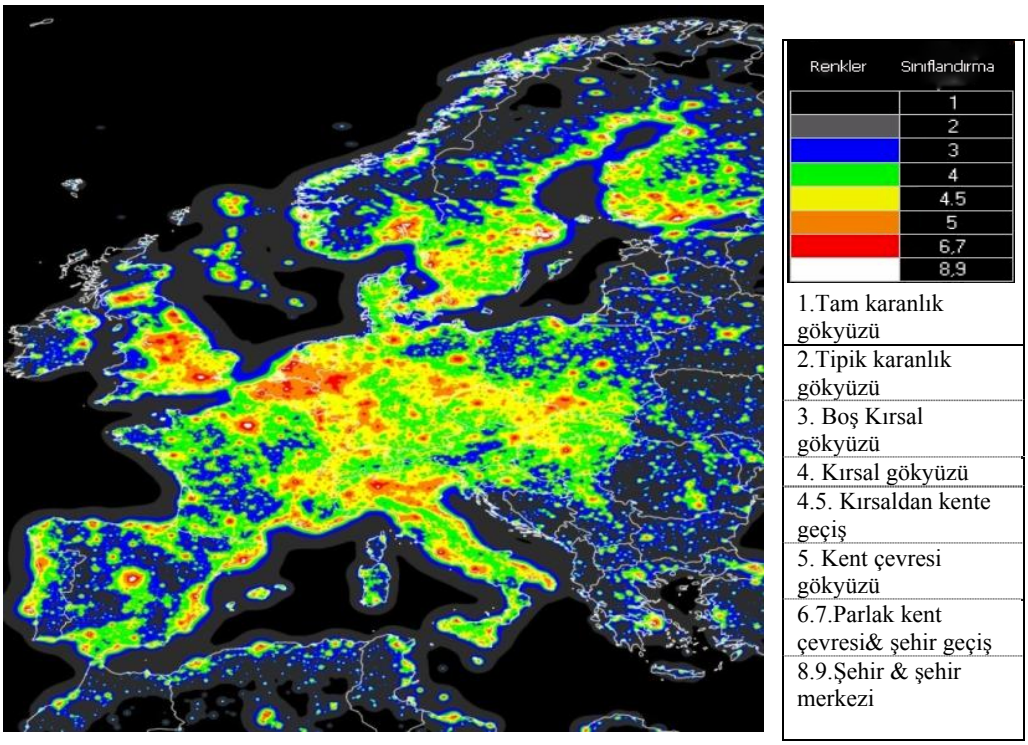
Şekil 3.1 150 kişi / km² kriterine göre Kırsal Alanlar-Genişleme Öncesi (Bayındırlık İskan Bak. 2007).

AB'de alan sınıflandırmasına ilişkin aşağıdaki Şekil 3.2'ye göre; orman, tarımsal arazi, doğal alanlar, kentsel doku, içme su alanları ve deniz sınırlarına göre yapılan alan tasnifinde; tarımsal nitelikteki arazilerin çoğunlukta olduğu görülür.

Şekil 3.2 AB Toprak Sınıflaması (Bayındırlık İskan Bak. 2007).

AB'de kırsal alanların yoğunluğu gösteren EUROSTAT'ın hazırlamış olduğu haritaların dışında, bir diğer harita Şekil 3.3'de gösterilen gece görünüm haritasıdır. Harita tam karanlık gökyüzü ile şehir&şehir merkezi aralığında; ışığın termal farklılık renklendirilmesinde ayak izlerinin yoğunlukta olduğu bölgeleri göstermektedir.

Şekil 3.3 Gece Görünümlü AB Haritası (URL 6)

Kırsal alanların büyük kısmının oluşturduğu Avrupa Birliği'nde, bu alanların çoğunun tarımsal nitelikli alanlar olduğu görülmektedir. Ancak Birlik nüfusunun %25'i bu alanlarda yaşamaktadır (URL 29). *OECD* tanımına göre, İngiltere'de kırsal topluluklarda yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranı %8.7 iken bu oran Fransa'da %23.7'ye Avusturya'da %34.6'ya ve İsveç'te %66.8'e kadar çıkmaktadır (URL 4, Bayındırlık İskan Bak. 2007). Çizelge 3.2'de görüldüğü üzere 1999–2001 yılları ortalamasına göre Malta'da kırsal bölgelerde yaşayan insanların toplam nüfusa oranı yüzde 0,2 iken, İngiltere'de bu oran yüzde 11,3, Fransa'da 28,4, Avusturya'da yüzde 41,9, İsveç'te yüzde 69,3 olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde Kırsal Nüfusun Ulusal Nüfusa Oranları (URL 5)

Ülkeler	Kırsal Alanlarda Nüfus Oranı (%)	Bölge Tiplerine Göre Alanlarda Nüfus (%)		
		Kırsallığı Baskın Bölgeler	Önemli Oranda Kırsal Bölgeler	Kentselliği Baskın Bölgeler
Avusturya	41.9	46.2	30.8	23.0
Belçika	8,5	3,5	11,7	84,8
Kıbrıs	22,2	0,0	100,0	0,0
Çek Cumhuriyeti	30,3	10,4	78,1	11,5
Almanya	19,0	13,5	28,8	57,7
Danimarka	40,6	39,0	31,7	29,4
Estonya	32,0	10,5	76,4	13,1
İspanya	26,9	15,6	49,6	34,8
Finlandiya	56,7	62,7	37,3	0,0
Fransa	28,4	17,0	54,4	28,6
Yunanistan	38,7	39,6	27,6	32,8
Macaristan	52,2	44,0	38,3	17,7
İrlanda	45,2	70,7	0,0	29,3
İtalya	20,9	9,6	40,5	49,9
Litvanya	-	100,0	0,0	0,0
Lüksemburg	28,0	0,0	100,0	0,0
Letonya	31,8	29,7	29,6	40,7
Malta	0,1	0,0	0,0	100,0
Hollanda	7,3	1,9	17,4	80,7
Polonya	40,3	42,7	31,5	25,8
Portekiz	24,1	22,0	26,9	51,1
İsveç	69,3	66,9	33,1	0,0
Slovenya	55,3	58,0	42,0	0,0
Slovakya	-	26,9	61,8	11,3
İngiltere	11,3	3,6	27,4	69,0
AB–25	**26.0**	**18,6**	**38,8**	**42,6**
AB–15	**23.6**	**15,9**	**35,7**	**48,5**

OECD'den farklı olarak *EUROSTAT*'ın yaklaşımında ise kırsal alanlar, demografik ölçülerde kentleşmenin üç aşamasına bağlı olarak tanımlanmıştır. Tanımda AB Bölgelerinin bu üç kriterden birine girebileceği şekilde geliştirilmiştir (Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali Politecnico Di Milano 1999). Buna göre kırsal alanlar;

- Yoğun Nüfus Bölgesi[12]: Bu her birinin nüfus yoğunluğu en çok 500 kişi/km² ve bölgede toplam nüfus büyüklüğü en az 50.000 kişi olan birbirine yakın ve komşu belediyelerden oluşur.

- Orta Bölge[13]: Nüfus yoğunluğu en fazla 100kişi/km²olan ve Yoğun Nüfus Bölgesine ait olmayan belediye gruplarından oluşur. Bu alanın toplam nüfusunun en az 50,000 kişi olması ya da bu bölgenin yoğun nüfus bölgesine bitişik olması gereklidir.

- Dağınık Nüfus Bölgesi[14]: Yoğun nüfus bölgesi ve ortalama bölgeye girmeyen belediye gruplarından oluşur.

Nüfusa ilişkin bilgilerin temel alındığı sınıflandırmanın yanında kırsala ait niteliksel özelliklerin düşünülmesi de faydalı olacağı düşünülerek, Avrupa Komisyonu tarafından 1988 yılında yayımlanan "Kırsal Toplumun Geleceği" adlı belge kırsal alanlara ilişkin üç standart problemi belirlemiştir (AB'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Değişim Eğilimleri, Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali 1999): Modern hayatın baskısı, kırsal alanlarda azalma ve marjinal alanlar. Bu raporda belirtilen sorunlara ve kırsalın ulusal ekonomilerle bütünleşme düzeyine göre yapılan sınıflandırmada kırsal alanlar;

- Entegre Kırsal Alanlar[15]**:** Büyüyen bir nüfusa ve tarım dışı sektörlere dayanan bir istihdama sahip olmasına karşın, tarımın hâlâ kilit bir role sahip olduğu, çevresel, sosyal ve kültürel miras yönünden tehditlerle karşı karşıya bulunan ve büyük yerleşim yerlerine yakın alanlar

- Orta Derecede Kırsal Alanlar[16]: Nispeten kentsel alanlardan uzak, tarım ve tarım dışı sektörlerin değişen oranlarda ağırlıklı olduğu, bunun yanında pek çok ülkede yer alan geniş ölçekli çiftliklerin bulunduğu

[12] Densely populated zones
[13] Intermediate zones:
[14] Sparsely populated zone
[15] integrated rural areas
[16] intermediate rural areas

alanlar

- Tam Kırsal Alanlar[17]; Belgede nüfus yoğunluğu ve genelde gelir seviyesi en düşük olan, genel olarak yaşlı bir nüfusa sahip bulunan, ekonomisi ağırlıkla tarıma dayalı, temel hizmetlerin yeteri kadar götürülemediği ve dağlık ve çevresel faktörlerden dolayı ulaşım bağlantılarından izole durumda olan alanlar olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımlama da kırsal alanları arazi parçası olarak ele alınıp tarımsal deseni, arazi kullanımı, kentlere yakınlığı gibi kıstaslar göz önüne alınabilmekte; yine bu alanlar sosyo-kültürel özelliklerine bağlı olarak sosyal temsil, alışkanlıklar, ekonomik faaliyetlerde çeşitlilik ve nüfus azalması, göç olgusu gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilebilmektedir.

Kasım 1996'da yayınlanan *Cork* Deklarasyonunda ise kırsal alanların kendine has kültürel, ekonomik ve sosyal bir yapısı olduğuna ve değişik faaliyet alanları ile zengin peyzaj çeşitliliğinin oluşturduğu desene (ormanlar, tarım alanları, bozulmamış doğal alanlar, köyler ve ufak kasabalar, bölgesel merkezler, küçük sanayiler) vurgu yapılmıştır (Bayındırlık İskân Bak. 2007).

3.2 Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasının Temel Unsurları

27 üye devleti ile nüfusunun %60'dan fazlasının kırsal alanlarda yaşadığı ve kırsal alanların topraklarının %86.4'üne tekabül ettiği Avrupa Birliğinde, Ortak Tarım Politikaları (OTP) üye ülkeler arasındaki ekonomik gelişmişlik farklarını azaltarak ekonomik ve siyasal bütünleşmeyi kuvvetlendirmeyi amaçlayan Birlik bütçesinin yarısını oluşturması itibariyle Avrupa Birliği'nin en önemli olan 5 ortak

[17] *remote rural areas*

politikasından[18] birisidir (DPT 2006 ve URL 7). Tarım ve kırsal kalkınma, mutlak işbirliğinin sağlandığı en önemli alanlardır. Ortak Tarım Politikası'nın oluşum süreci değerlendirildiğinde, başlangıçtaki temel amaç, gıda güvencesinin sağlanması iken, daha sonraları bu amacın gerçekleştirilmesi ile birlikte yerini, üretimi kısıtlayıcı amaçlara bırakmış, kırsal kalkınma ve çevre konuları ön plana çıkmıştır (Dellal 2004 ve Dağ 2007)

İkinci Dünya Savaşı sırasında gıda güvenliği konusunda yaşanan sıkıntılar ve kıtlığın yarattığı endişe, AB aktif nüfusunun çok önemli bir bölümünü oluşturan tarım sektörü çalışanlarının gelir düzeyinin korunması ve üye ülkelerin ulusal tarım politikaları arasındaki derin farklılıkların giderilmesi gerekliliği, Birliği farklı tarımsal yapı ve tarım politikaları alanında ortak hareket etmeye zorlamıştır. Buna ilişkin olarak da 1950 yılından başlayarak Avrupa Konseyi Danışma Meclisi'nin öncülüğünde tarımda ortak bir piyasanın oluşturulması yönünde çalışmalar başlatılmıştır (Akın 2003 ve Dağ 2007)

Yukarda belirtilen sebeplere dayandırılarak "Roma Antlaşması'nın 3847. maddeleriyle (Amsterdam Antlaşması'yla yeni 3238. maddeler) yasal çerçevesi belirlenen OTP, 1962 yılında ilk ortak piyasa düzeninin oluşturulması ile resmen hayata geçirilmiştir. Ortak Tarım Politikası'nın amaçları 33. Maddede (URL 30);

- Teknik ilerlemenin özendirilmesi, tarımsal üretimin rasyonelleştirilmesi ve üretim faktörlerinin, özellikle işgücünün optimal kullanımının ve verimliliğin artırılması,
- Tarımsal nüfusun yaşam düzeyinin, özellikle tarımda çalışanların gelirinin artırılması yoluyla yükseltilmesi,
- Piyasalarda istikrar sağlanması,
- Düzenli bir ürün arzının garanti altına alınması ve
- Tarım ürünlerinin tüketicilere uygun fiyatlarla ulaştırılmasının sağlanması olarak belirlenmiştir.

[18]Diğerleri; rekabet, ulaştırma, dış ticaret ve balıkçılık.

Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları; Tek Pazara Yönelik Uygulamalar ve Kırsal Kalkınma Politikaları olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilmektedir. Tek Pazara Yönelik Uygulamalar ise Ortak Piyasa Düzenlemeleri şeklinde Stresa Konferansı'nda belirlenen üç ana ilke kapsamında uygulanmaktadır. Bunlar Tek Pazar, Topluluk Tercihi ve Ortak Mali Sorumluluktur (URL 8).

Tek Pazara yönelik uygulamalar, üye ülkelerde tarım ürünlerinin serbest dolaşımını engelleyen tüm kısıtlamaların kaldırılarak bir Tek Pazar oluşturulmasını amaçlamakta, bunun için ortak fiyat ve rekabet kurallarını, üye ülkelerde istikrarlı bir döviz kurunu ve dış pazarlara karşı sınırlarda ortak bir korumayı gerektirmektedir. **Topluluk tercihi** ilkesi Birlik içinde üretilen ürünlere öncelik tanınmasını amaçlamakta, bunun için AB tarım ürünlerinin ithalata karşı korunmasını, ihracatının ise sübvanse edilmesini gerektirmektedir. **Ortak mali sorumluluk** ilkesi OTP'ye ilişkin tüm harcamaların Birlik üyeleri tarafından ortaklaşa üstlenilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda Nisan 1962'de AB bütçesinde Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu oluşturulmuştur (URL 30).

AB üye ülkeleri tarım sektörleri arasında, coğrafi koşullar, tarım sektöründe faaliyet gösterenlerin nitelikleri, kullandıkları yöntemler gibi pek çok noktada önemli ölçüde farklılıklar bulunması sebebiyle OTP'nin pazar ve fiyat mekanizmaları üye ülkeler üzerinde aynı etkiyi yaratamamıştır (URL 30). Avrupa Birliği'nde uygulanan liberal ekonomi politikaları ve rekabetin artması, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının artmasına ve dolaylı olarak da gelir dağılımındaki bozulmaya bağlı olarak toplumsal barışın ve ekonomik kaynaşmanın gittikçe zor sağlanmasına neden olmuştur (Güder 2003)

Buna karşın Birlik, gelir dağılımının yeniden düzenlenmesi ve geri kalmış bölgelerin gelirden daha fazla pay alabilmesini sağlamak amacıyla kırsal kalkınma politikalarında kullanılmak üzere yapısal fonları ön plana almaya başlamıştır. Bunun yanında dünyadaki küreselleşme ile ilk kez dünya tarım ticaretinin düzenlenmesine

ilişkin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından imzalanan Tarım Anlaşması'na; çevrenin korunması, kırsal kalkınma ve hayvan refahı konularında yeni düzenlemelerin eklenmesi, kırsal kalkınma politikalarına ağırlık verilmesini güçlendiren bir diğer faktör olmuştur (URL 30).

Tek Pazara Yönelik Uygulamalar ağırlıklı olarak gıda maddeleri üretimi, pazarlanması ve ortak piyasa düzenlemelerine yönelik politikalardan oluşurken, üretimin çevresel ve kırsal kalkınma boyutu ikincil önemdedir. Oysa Kırsal Kalkınma Politikaları, bölgelerde sürdürülebilir kırsal kalkınmayı ve çevrenin korunmasını hedeflemektedir (URL 9)

AB'de Kırsal Kalkınma Politikalarına ilişkin sonraki bölümde yapısal fonların ve bu kapsamda kırsal kalkınma politikalarında kullanımları detaylı olarak incelenecektir.

3.3 Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları'nda Değişim ve Reformlar

Avrupa Birliği'nde kırsal kalkınma politikaları, tarım politikalarının bir parçası ve tamamlayıcısı olarak görülmekte ve sürekli gündemde kalmasından dolayı tarım politikalarında yaşanan değişme bağlı olarak sürekli olarak gündemde kalmakta ve değişim göstermektedir (Güder 2003).

Tarımsal yapının iyileştirilmesi ve üretimin arttırılması topluluğun ilk kuruluş yıllarında tarım politikalarının en öncelikli hedefleri arasında bulunmaktaydı. Atmışlı yılların başlarında batı Avrupa'da görülen kuraklıklar sonucu ortaya çıkan ihtiyaçlar (üretim eksikliği ve verim düşüklüğü) doğrultusunda 30 Haziran 1960 tarihinde Avrupa Komisyonu, Ortak bir Tarım Politikasının oluşturulması için

hazırlanan teklifleri görüşmeye başlamıştır. Bu görüşmeler sonucu Ortak Tarım Politikalarının oluşturulması kararı alınmıştır (Ekim 2006)

1950'li yılların tarımsal sorunlarının çözümüne yönelik oluşturulmuş bir politika olan OTP bu kapsamdaki uygulamalarla 1980'li yıllara gelindiğinde sorunlar büyük ölçüde çözüme kavuşurken, bu kez OTP'nın kendisi giderek büyüyen bir sorun olmaya başlamıştır. Ortak Tarım Politikası, kuruluşundan bu yana sürekli reformlara konu olmakla birlikte işleyiş mekanizmaları açısından istikrarlı bir yapı sergilemektedir. OTP ile başlangıçta, daha çok yurtiçi talebin karşılanması öngörülürken, tarıma sağlanan aşırı destek ve korumalarla zamanla üretimde talebin üzerinde bir gelişme kaydedilmiş, üretici gelirleri ise yükseltilmiştir (Eraktan ve Ören 2005).

OTP' ye ilişkin ilk ciddi reform girişimi, OTP ile ilgili sorunun arzın talebi aşması olduğu yönündeki eleştiriyi dile getiren 1968 tarihli *Mansholt* Planı'dır. *Mansholt* Planı ile tarım ürünlerinde arz-talep dengesinin sağlanması amacıyla; 5 milyon ha arazinin boş bırakılması, 5 milyon çiftçi ile küçük işletmelerin üretimden çekilmesi öngörülüyordu. Tarımda oldukça köklü düzenlemeleri öngören bu plan, Fransa ve diğer bazı üye ülkelerin tepkisi üzerine, zamanla yumuşatılarak diğer reformlara temel oluşturmuştur (URL 31).

Mansholt Planı'ndan sonra 1970li yıllarda tarımsal yapıyı iyileştirici önlemler alınmış, 1984'de süt üretimine kota getirilmiş, 1988'de, 1992'de ve 1999'da üretim fazlalıkları ile OTP harcamalarının yüksekliği gibi büyük sorunlara çözüm getirecek önlemler içeren reformlar yapılmıştır. Gerçekleştirilen reformlar içerisinde 1992 ve 2000 reformları; kırsal kalkınma konusunun ele alınmaya başlanması açısından önemlidir (Eraktan ve Ören).

1992 Yılı Reformu OTP'nin çevresel konulara daha duyarlı hale getirildiği dönemin başlangıç yılı olmuştur (DPT 2006-b). Çevresel konuların ele alınmasının

yanında Reformda *Maastricht* Anlaşması[19] ile Topluluğu Kuran Anlaşma'nın ekonomik ve sosyal bütünlüğü sağlamaya yönelik hedefler ile ilgili 130 a maddesine "kırsal bölgeler de dâhil olmak üzere" ibaresi eklenerek, kırsal kalkınmaya yasal dayanak oluşturulmuştur (Akın 2003). Reforma ilişkin gerçekleştirilen *Delors-II* Paketi ile 1994–1996 yılları arasında sosyal ve ekonomik kaynaşmanın arttırılabilmesini sağlamak, geri kalmış bölgeleri kalkındırmak ve mali dayanışmayı mümkün kılmak amacıyla 11 milyar ECU tutarında ek bütçe oluşturularak yapısal fonlara ilişkin kaynaklar iki katına yakın oranda yükseltilmiştir (DPT 2006-b).

Reformlar çerçevesinde ise ek tedbirler getirilerek, çevrenin ve doğal kaynakların korunmasına, tarımsal alanların alternatif olarak ağaçlandırılmasına ve çiftçilerin erken emekliliğine yönelik destekler verilmesine karar verilmiştir. 1992 reformları; bütçe üzerindeki tarım harcamaları yükünün azaltılması, Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinin katılımının sağlanarak Birliğin genişlemesi düşüncesi, DTÖ çerçevesinde dünya ticaretinin liberalleşmesi, gelişmekte olan ülkelerin gıda güvenliğinin sağlanması, üretimde miktardan çok kaliteye yönelme ve çevrenin korunması amaçlarını içermektedir (Ekim 2006).

Reform döneminde gerçekleştirilen Kırsal Kalkınma Konferansı ile Birliğin kırsal kalkınma politikasının belirlenmesi için kırsal alanda sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması amacıyla kapasite geliştirmenin teşviki, kırsal alanlarda katılımcı yaklaşımları geliştirme, politika uygulamalarının ve karar mekanizmalarının yerinden bir yönetimle yapılması hususlarında önemli kararların alınması sağlanmıştır. Böylece de OTPnin uygulanmasına ilişkin hedefler açıklanmıştır (URL 30).

Ortak Tarım Politikaları'nın 2000 Yılı Reformu ile; OTP'nin 1992 reformu sonucunda 'hem çevre dostu hem de bütçe dostu' olması yönündeki yaklaşımları neticesinde gerçekleştirilen Gündem 2000 reformu ve yürürlüğe girdiği 2003 yılı

[19] 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği adını almıştır. AB'ni kuran Maastricht Antlaşması'yla Avrupa Topluluklarına yeni boyutlar kazandırılmış ve AB'nin "üç temel direği" oluşturularak, yeni bir hukuksal yapı düzenlenmiştir (URL 45)

kırsal kalkınma için bir dönüm noktası olmuştur. Tarımsal desteklerde müdahaleci politikalardan vazgeçilerek, destekler kırsal kalkınma gibi üretimden bağımsız araçlara yönlendirilmiştir. Böylece, 2000'li yıllarla birlikte aşırı üretimden piyasa taleplerine odaklı, çevre dostu ve sürdürülebilir tarımsal yapıyı öne çıkaran bir OTP'ye geçiş sağlanmıştır. OTP sadece tarımı değil bir bütün olarak kırsalda uzun vadede geçim kaynaklarını temin edebilen bir araç hüviyeti kazanmıştır. OTP'nin kapsamı kırsal kalkınma lehine genişletilerek kırsalın yeniden yapılanması, dönüşümü ve ekonomisinin çeşitlenmesine imkân veren bir yapıya kavuşturulmuştur. (DPT 2006-b).

Gündem 2000 çerçevesinde, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin kırsal ve tarımsal kalkınmalarına yardımcı olmak ve uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla 2000-2006 döneminde uygulanacak olan "Tarım ve Kırsal Kalkınma için Özel Katılım Programları (SAPARD)" adı altında özel bir mali destek programı oluşturmuştur. (Eraktan ve Ören 2005). Bununla birlikte tarıma ayrılan bütçenin yaklaşık yüzde 70'inin doğrudan gelir destekleri için, yüzde 20'sinin pazar ve fiyat politikaları için ve geri kalan yüzde 10'unun da kırsal kalkınma politikaları için harcanması öngörülmüştür. Harcama politikası ile getirilen yaklaşımda fiyat desteklemelerinden gelir desteklemelerine ve daha sonra da kırsal kalkınma desteklemeleri, çevresel desteklemeler ve araştırma desteklemelerine geçilmesi hedeflenmiştir (Ekim 2006).

Ortak Tarım Politikalarında yaşanan değişim ve reformları özetlemek gerekirse 40 yılı aşkın bir süredir yürürlükte olan OTP, genel kanının tersine 10 yıl öncesine göre bugün oldukça farklıdır (DPT 2006-b). Yürürlüğe girdiği 60'lı yıllardan beri OTP'da özellikle aşağıda belirtilen hususlarda karşı karşıya kalınan yeni güçlükleri aşabilmek için çok ciddi bir değişim geçirmiştir. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları başlangıçta üretim ve verimi arttırmaya yönelik politikalardan oluşurken, zaman içerisinde üretim fazlalıklarının ortaya çıkmasına ve Birliğin genişlemesi sebebiyle bölgesel gelişmişlik farklılıklarının gittikçe artmasına bağlı olarak yön değiştirmiş ve günümüzde kırsal kalkınma politikaları Ortak Tarım Politikaları'nın en önemli boyutu durumuna gelmiştir (URL 30).

Çizelge 3.9, ortak tarım politikalarında yaşanan değişimi göstermektedir. Ortak Tarım Politikaları ilk yıllarda gıda güvenliği ve verimliliğin arttırılması konularına odaklanılmış iken, bu durum 1980'li yıllarda üretim fazlalığı, aşırı bütçe yükü ve uluslararası platformda problemlere yol açmıştır. Rekabet edebilirlik üzerine odaklanmış olan **1992 reformları** ile fazla stoklar eritilmiş, gelir dengeleyici önlemler beraberinde çevre ile ilgili düzenlemeler yürürlüğe konulmuştur. Sürdürülebilirlik üzerine odaklanmış olan gündem **2000 reformları** ile bütçede ciddi kısıntıya gidilirken, aynı zamanda pazarda rekabeti, kırsal kalkınmayı teşvik eden ve çevreyi daha fazla gözetmeci anlayışla birlikte ürün kalitesini güvence altına alan önlemler yürürlüğe sokulmuştur (Glucksman 2003 ve URL 30).

Çizelge 3.3 Ortak Tarım Politikalarında Yaşanan Değişim (Glucksman 2003)

Verimlilik →
Rekabet Edebilirlik →
Sürdürülebilirlik →

İlk Dönemler	Kriz Yılları	1992 Reformu	Gündem 2000	Gelecek
• Gıda Güvenliği • Verimliliğin arttırılması • Pazar İstikrarı • Gelir Desteği	• Aşırı Üretim • Anormal Bütçe Yükü • Uluslar arası Sürtüşme • Yapısal önlemler	• Azalan stok fazlalıkları • Çevre • Geliri dengeleme • Dengeli bütçe	• Dünya pazarlarında rekabet edebilirlik • Kırsal kalkınma • Çevre • Kalite	•OTP'de devamlı düzenleme •Yeni gereksinimler için enstrümanlar

3.4 AB'de Kırsal Kalkınma Politikaları

AB'de kırsal kalkınma konusu her zaman gündemde yer edinmiştir. Konu genel olarak tarım politikalarının tamamlayıcı bir unsuru olarak görülmüştür. 1968 yılında

Mansholt Planı olarak bilinen tarım reformu planında; tarım işletmelerinin modernizasyonu, tarım nüfusunun azaltılması ve tarımda çalışanların sosyo ekonomik bilgilerinin ve mesleki yeterliliklerinin artırılması hedef olarak belirlenmiştir. Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in Topluluğa üye olmaları ile birlikte geliştirilen MEDA[20] ile yine işletmelerin modernleştirilmesi, mesleki eğitim sağlanması, üretici gruplarının kurulması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve turizm, küçük ve orta ölçekte teşebbüslerin kurulması için özendirici tedbirlerin yürürlüğe konulması amaçlanmıştır (Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği (AKTT)-2004).

1987 yılında kabul edilen Avrupa Tek Senedi ile Birlik 1992 yılında Tek Pazar oluşturma hedefini üstlenmiş; bu çerçevede malların, hizmetlerin, kişilerin ve sermayenin serbest dolaşımındaki engellerin kalkması; bunun yanında Topluluğun farklı bölgeler arasında ekonomik ve sosyal bütünleşmenin sağlanması hedef alınmıştır. *Maastricht* Anlaşması ile, Topluluğu Kuran Antlaşmanın ekonomik ve sosyal bütünleşmenin sağlanmasına yönelik hedeflerle ilgili 130A nolu maddesine eklenen "kırsal bölgeler de dahil olmak üzere" ibaresi ile kırsal kalkınmaya yasal dayanak sağlanmıştır (Akın 3003). 1988 yılında Komisyon tarafından Kırsal Toplumun Geleceği adlı bir tebliğ hazırlanmıştır. Bu tebliğ kırsal alanların sadece coğrafyaya dayalı olarak tanımlanmaması gerektiğini, bu alanların ekonomik ve sosyal hayatın çok farklı aktivitelerine sahne olan karmaşık bir yapı teşkil ettiğini belirtmiş; kırsal alanların sadece içinde barındırdığı, nüfusa iş ve hayat veren alanlar olmadığı, bunun yanında toplumun tüm kesimlerine hitap eden, ekolojik dengenin kurulduğu çok fonksiyonlu alanlar olduğu vurgulanmıştır. Bu tebliğde kırsal kalkınma için üç esas hedef belirlenmiştir (Güder 2003, Pala 2003);

- Ekonomik ve sosyal bütünleşmenin sağlanması,
- Tarım tekrar düzenlenirken kırsal ekonominin bir bütün olarak ele alınması,
- Çevrenin ve doğal kaynakların korunması.

20 MEDA (Mediterranean Economic Development Area), Avrupa-Akdeniz Ortaklığının uygulanması için Avrupa Birliği tarafından geliştirilmiş bir mali programdır (http://abofisi.metu.edu.tr/meda.htm).

1996 yılında düzenlenen "Kırsal Kalkınma Konulu Konferans" *Cork Deklarasyonu* ile tamamlanmıştır. Bu deklarasyon ilerde Topluluğun kırsal kalkınma politikasını belirlemek üzere önemli bir doküman olmuştur. Bu deklarasyonda şu hususlar vurgulanmıştır (URL 30);

- Kırsal alanlarda sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması amacıyla kapasitenin teşviki
- Kırsal alanlarda katılımcı yaklaşımları artırma
- Politika uygulamalarının ve karar mekanizmasının yerinden bir yönetimle yapılması
- Sürdürülebilir kırsal kalkınma programlarının birbirleriyle koordine edilmesi

Komisyon tarafından hazırlanıp 25 Mart 1999 tarihinde Konseyce kabul edilen, 2000'li yıllarda Birliğin karşılaşabileceği muhtemel tehditleri belirleyen ve bunlar çerçevesinde Birlik politikalarında ve özelde tarımsal desteklemede yenilikler getiren kapsamlı reform paketi Gündem 2000'le birlikte kalkınmada geri kalmış bölgelerin yapısal uyum ve gelişmesinin desteklenmesini amaçlanmıştır. Bu reform paketinde yapısal zorluklarla karşı karşıya olan bölgelerin desteklenmesi, Yapısal Fonların kullanımı ile hedeflemektedir. Yapısal Fonlar kapsamındaki hedef bölgeler NUTS2[21] ve NUTS3[22] düzeyindedir: Yapılan harcamaların etkinliğinin arttırılması için 3 hedef bölge öngörülmüş ve fonlar hedef bölgelere ilişkin kriterlere uygun şekilde dağıtılmaktadır (URL 32, URL 33) .

Hedef 1: GSYİH'si Topluluk ortalamasının % 75'inin altında bulunan, bir diğer ifade ile gelişmişlik düzeyi düşük kabul edilen bölgelerdir. 4 temel fon[23] da bu bölgelere destek verir. Yapısal fonların 2/3'ü bu hedef bölgelere gitmektedir ve Birliğin yaklaşık % 20'sini oluşturan nüfusun bu hedeften

[21] NUTS2 üye ülkelerin bölgesel politikaları uyguladıkları seviye olması sebebiyle bölgesel-ulusal problemlerin analiz edilmesinde en elverişli düzey olarak ortaya çıkmaktadır (Bryden 2002).
[22] NUTS3'de bölgesel tedbirlerin nerede uygulanması gerektiğini tam olarak değerlendirmek için, uygun görülmektedir (Bryden 2002) .
[23] Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu, Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu, Balıkçılığın Yönlendirilmesi için Finansal Araç.

yararlanması öngörülmektedir. Kalkınmaya ve yapısal gelişmeye destek sağlamaktadır.

Hedef 2: Hedef 1 dışındaki, yapısal sıkıntı çeken bölgelerin ekonomik ve sosyal dönüşümüne destek sağlamaktadır. Endüstriyel, kırsal, kentsel ve balıkçılık alanlarının ekonomik ve sosyal dönüşümünü desteklemenin amaçlandığı bölgelerdir. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu[24] (ABKF) ve Avrupa Sosyal Fonu[25] (ASF) tarafından desteklenir. Birlik nüfusunun % 18i yararlanmaktadır.

Hedef 3: Eğitim, öğretim ve istihdam politikalarının ve sistemlerinin modernizasyon ve uyumu için desteklenmesi amaçlanan ve Hedef 1 dışında kalan tüm bölgelerdir. ASF tarafından desteklenmektedir.

Artık yeni kırsal kalkınma politikası OTP'nin ikinci sacayağı olarak düşünülmektedir. AB Komisyonunu hazırladığı "OTP Reformu: Kırsal Kalkınma" adlı metne göre Avrupa tarımının şu an karşı karşıya bulunduğu yeni gerçekler ve tehditler; dünya pazarlarının küreselleşmesi, tüketici endeksli kalite gereksinimleri ve Birliğin genişlemesidir. Metne göre, bu değişimler sadece tarımı değil kırsal alanlardaki yerel ekonomileri de etkileyecektir. Bu yüzden tarım sektörünün geleceği kırsal alanlardaki dengeli bir gelişme ile doğrudan ilgilidir (URL 33)

Bunun yanında hâlihazırdaki AB kırsal kalkınma politikasını üç farklı endişe yönlendirmektedir (URL 30 ve AKTT 2004) .

- Tarım sektörünü yeniden yapılandırma ihtiyacı

[24] ABKF, AB Yapısal Fonları'nın en büyüğüdür ve toplam bütçenin yarıya yakın bir bölümünü oluşturur. ABKF'den sağlanan mali yardım esas küçük ve orta boy işletmelerin desteklenmesi, üretken yatırımların teşvik edilmesi, altyapının ıslah edilmesi ve yerel kalkınmanın güçlendirilmesi hedeflerine yöneliktir. Nihai amacı, rekabetçi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ederek istihdam yaratmaktır (http://www.kafkas.edu.tr/duyurular/web_katalog/ab_7cpbilgi_katalog2/ab_bolgesel_polit.rtf).

[25] Avrupa Birliği'nin istihdam politikasındaki amaçlarını gerçekleştirmekte kullandığı en temel mali araçtır (http://www.ikv.org.tr/pdfs/96b12507.pdf) . Fonun kurulmasındaki amaç, istihdam olanaklarını artırmak, çalışma koşullarını iyileştirmek toplumsal dışlanmaya karşı mücadele, işçilerin meslek eğitimlerini sağlamak, hayat standartlarını yükseltmek ve işsizlere gelir sağlamaktır (http://www.gap.gov.tr/Turkish/Dergi/D9152001/abbkp.html).

- Bölgesel gelişme politikası ile birlikte ekonomik ve sosyal bütünleşmenin arttırılması gereği
- OTP ye çevresel hassasiyetleri enjekte etme fikri

Bu endişeler çerçevesinde oluşturulan kırsal kalkınma politikasının ilkeleri şunlardır (Pala 2003);

- Tarımın çok fonksiyonluluğu
- Kırsal ekonomilere çok sektörlü ve bütünleşik yaklaşım geliştirilmesi: yeni gelir kaynakları yaratılması, istihdam sağlanması ve kırsal mirasın korunması.
- Kırsal kalkınma için yöneltilen yardımlarda esneklik: Ademi merkeziyetçi, yerinden yönetim ve bölgesel, yerel yetkililerle danışma ve ortaklık.
- Şeffaflık: Programların hazırlanmasında ve yönetilmesinde şeffaflık, mevzuata kolay ulaşım ve basitlik.

Birlikte kırsal kalkınma politikaları ile şu hedeflere ulaşılmak istenmektedir (Dağ 2007):

- Tarım ve orman sektörünün güçlendirilmesi,
- Kırsal alanların rekabet gücünün artırılması ve
- Çevrenin ve kırsal mirasın korunması.

Eskiden sadece çiftçi gelirleri üzerine ekonomik yönden gelişim olarak kurgulanan kırsal kalkınma artık, kırsalın bölge düzeyinde ve kırsala özgü kalkınma modelleri olarak geliştirilmesi ve kırsalın kendi kendine yetmesi olarak düşünülmeye başlanmıştır.

BÖLÜM 4: İNGİLTERE'DE KIRSAL KALKINMADA BKA ETKİLERİ

4.1 İngiltere

Avrupa ülkelerinin farklı yönetim yapıları içerisinde farklı BKA oluşumları görülmektedir. Bu BKA'ların işleyişleri de farklılaşmaktadır. İngiltere[26] farklı idari yapılanma gösteren AB ülkelerinden birisidir. Çalışmanın bu kısmında, İngiltere ve idari yapılanması hakkında genel bilgi verilecek, bölgesel örgütlenmede yaşanan değişimlerin nedenleri ve sonrasında ortaya çıkan BKA'lar genel yapısı itibari ile irdelenecektir.

İngiltere, Birleşik Krallığı meydana getiren dört devletten (*Isle of Wight*, Kuzeyde İskoçya, Batıda Galler) birisi olarak Avrupa'nın batısında (Şekil 4.1), Büyük Britanya adasında bulunmaktadır.

[26] Çalışmada Birleşik Krallık bütün olarak ele alınmamıştır. İngiltere deyimi birliğin parçası olan *England* karşılığında kullanılmıştır. Dolayısı ile inceleme konusu ajanslar sadece İngiliz BKA'larıdır. İskoçya, Galler ve İrlanda bölgelerinde faaliyet gösteren BKA'lar çalışma kapsamı içerisinde yer almamaktadır.

Şekil 4.1 İngiltere'nin Avrupa'daki konumu (URL 2)

İngiltere konumu ile adanın merkezinde bulunmakta ve güney Britanya'nın üçte ikisini kaplamaktadır. Şekil 4.2'te de görüldüğü gibi; İngiltere, Birleşik Krallığı oluşturan 4 farklı ülkenin en geniş ve en kalabalık olandır. 60 milyondan fazla olan Birleşik Krallık nüfusunun %85'i **İngiltere**'de yaşamaktadır (URL 2 ve URL 3).

Şekil 4.2 Birleşik Krallık (URL 24)

4.2. İngiltere Yönetim Yapısı

İngiltere'de idari yapılanmaya bakıldığında siyasal olayların ve yönetim anlayışının daha çok "Taht, Parlamento, Başbakan ve Bakanlar" arasındaki ilişkiler noktasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu geleneksel yapının köklü geçmişi kendine özgü nitelikleri de içinde barındırmaktadır. İngiliz idari yapısının taşıdığı bu özellikler yazılı olarak bulunmayan ancak yüzyıllar boyunca krala karşı özgürlük mücadelesinin oluşturduğu niteliklerdir. Bu özgürlük mücadelesinin yarattığı izler günümüze karşılıklı güçler dengesi içerisinde yönetim anlayışı yaratmayı başaran ender demokratik ülkelerden birisi olarak kalmasını sağlamıştır. Başta demokratik değer ve kurumlar olmak üzere çok sayıda kurum ve geleneğin doğduğu ve geliştiği bir yer olan İngiltere, bu özelliği nedeniyle birçok konuda model ülke olarak kabul edilmektedir (Karasu 2004).

Sömürgelerden ve geri kalmış ülkelerden alınan hammaddelerin işlenerek yine bu ülkelere satılması, İngiltere'nin 19'uncu yüzyılın başından, 1930'lu yıllara kadar uluslararası ekonomik sistemin merkezi, dünyanın "atölyesi", tek alıcı-satıcısı, tek uluslararası yatırımcısı olmasını sağlamıştır (Ateş 2007). Dünya ekonomisinin yaklaşık yüz elli yıl boyunca İngiltere çevresinde biçimlenmesi, insanlığın yaşadığı en köklü dönüşüm olan Sanayi Devrimi'nin ilk kez bu ülkede yaşanmasından kaynaklamaktadır (URL 2). Bu değişime bağlı olarak kimi tarihsel bağlar kopmakla birlikte bazı geleneksel toplumsal ve siyasal kurumlar ve yapı (Muhafazakâr ve İşçi Partilerinin olduğu iki partili yapı) korunmuştur (Giordano 2004).

İngiltere yönetim anlayışının ve şekillenmesinin temeli üniter demokrasi anlayışına dayanır. İdari yapının dayandığı temelin üniter niteliği kadar demokratik olması niteliği de önemlidir ve sistemin demokratik kurallar çerçevesinde işlemesi idarenin yapılanmasının çerçevesinin belirlenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Buna göre demokratik olarak oluşan yapılanmada idarenin kullanacağı yetkilerin neler olduğu, bu yetkilerin idareye nasıl verileceği, vatandaşların kendilerini yönetecek kurumlarla nasıl diyalog kuracağı gibi konuların belirlenmesi gerekliliği doğmaktadır. İngiltere yönetim yapısının tam demokrasiye dayanmasının sonucu olarak yerel yönetimlerin yetkilerinin artması ve merkezi olarak idarenin ve genel olarak idarenin kullanacağı yetkiler konusunda sıkı bir yasallık ilkesi uygulamasının bulunması olmuştur (Ateş 2007). Bu siyasal yapı ve geleneklerin sağlanması sonucunda İngiltere'de kendine özgü erkler ayrılığı ilkesi ön plana çıkmıştır. İngiltere'de güçler ayrılığı anlayışının odağında 'parlamento-egemenliği' ilkesi vardır. Yani yönetim anlayışında parlamento, yürütme ve yargıya göre daha üst konumdadır (Karasu 2004).

İngiltere'nin yazılı bir anayasasının bulunmaması, devletin temel organlarının işleyişini sistemini ve yapısını belirleyen de yazılı bir metinin oluşturulmamasına ve buna bağlı olarak da bu ilişki ve güçler dengesinin tarihsel süreç içerisinde kendiliğinden belirlenmiş gelenekler olarak günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. İngiltere'nin anayasası; yerleşik hukuk normları, yasalar, yasa gücünde olan

mahkeme içtihatları, anayasal görenekler ve antlaşmalar gibi hukuksal düzenlemelerin toplamından oluşur ve bunlar tarafından şekillendirilir (Çolak 2005).

İngiltere'de kalkınma ajanslarının da idari yapılanma içerisinde yer alan kurumlarda birisi olması sebebiyle, İdari yapılanma; Kraliyet, Merkezi İdare (Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu), Bakanlıklar, Bakanlık Statüsünde Olmayan Kamu Kurumları, Yerel Yönetimler, Taşra Örgütlenmesi başlıklarında kısaca ele alınacak olursa;

Kraliyet; İngiliz halkının tarihsel miras içerisinde sahip olduğu, devlet başkanlığına sahip İngiltere devlet kurumlarının en önemlisidir. Merkezi hükümetin kurulmasında yetki "Taç" tadır. Kraliyet; yürütmenin başı, yasamanın ayrılmaz parçası, yargının başı, silahlı kuvvetlerin başkomutanı, İngiltere kilisesinin yüce yöneticisidir, yasama, yürütme ve yargının başıdır. Gerçekte bir yetkisi kalmamış Taç'ın yetkisi simgeseldir (Çolak 2005).

Merkezi İdare; Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Kabine Sistemi, Bakanlıklar, Bakanlık Statüsünde Olmayan Kamu Kurumlarını içermektedir. *Bakanlar Kurulu* belirli aralıklarla toplanıp kararlar alan bir kurul değil, yürütme sürecinde aktif rol alan, Kraliyetten sonra yürütmenin ikinci önemli halkası durumunda olan bir kuruldur. *Başbakan ve Kabine Sistemi*; Başbakan ve onun seçtiği kabine üyelerinden oluşmaktadır. İngiliz Başbakanı Taç'a öneri ve tekliflerde bulunan yegâne kişi olarak kraliçenin yetki ve sorumluluklarını da yüklenmekte ve bu başbakana muazzam güç vermektedir (Ateş 2004).

İngiltere'de **Bakanlık** *"Office, Ministery, Department"* olmak üzere üç kavramda ifade edilir. Bakanlıklar her ülkede olduğu gibi; yerel yönetimler, yasal kurullar ve hükümet destekleri ile birlikte çalışan ve hükümet politikalarının uygulama aracı kurumlarıdır. İngiliz kamu yönetimi, bakanlık dışında bulunan ve 1960'da "yerinden yönetim" yaklaşımının öne çıkmasından sonra yaygınlaşan, bakanlardan bağımsız olarak faaliyet gösteren ancak bakanların işlem ve eylemlerinden nihai olarak sorumlu olduğu bütün kamu örgütlerini *Bakanlık Dışı*

Kamu Örgütleri[27] ya da *Bakanlık Statüsünde Olmayan Kamu Örgütleri* olarak sınıflandırmaktadır. Kamu yönetiminin esnekleştirilmesine ve yetkilerinin artırılmasına ilişkin çalışmalar sonrasında bu örgütlerin sayıları artmış ve kamu hizmetlerinin yürütülmesi, danışmanlık, lisans verme, denetleme, düzenleme ve hatta kolluk hizmetleri olmak üzere çeşitli kamu yönetim işlemlerinde ön plana çıkmışlardır. Büyük Britanya Sanat Konseyi, İngiliz Uluslar Topluluğu Kalkınma Birliği, Irk Eşitliği Komisyonu, Emniyet Şikâyet Değerlendirme Birimi, Bölgesel Kalkınma Ajansları,…bakanlık dışı kamu kurumlarına verilebilecek örgüt örneklerindendir (Ateş 2007).

4.3. Bölgesel Örgütlenme ve Yaşanan Değişim

Batı Avrupa yirminci yüzyılın özellikle son on yılında değişik merkezkaç etkilerden farklı şekillerde etkilenmiştir. Yaşanan bu değişimlerden en çok değişiklilik gören de yerel yönetimler olmuştur. Eş zamanlı küreselleşme ve Pazar ekonomilerinin yarattığı bölgelerin rekabet edebilirliğinin mecburiyeti ve ulus devlet anlayışının yerini bölge odaklı uygulamalara bırakması ve özellikle AB üyesi ülkelerde Avrupa Komisyonu tarafından yürütülen bölgesel temelde siyaset üretimi ve bölgelere ilişkin uygulamalar 'bölgeler Avrupa'sı'[28] sloganı ile ortaya atılarak yeni yerel özerkliklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Whitehall olarak anılan ve tetikçi, hiyerarşik ve merkezi yapıda bir örgütlenmenin olduğu parlamento egemenliğine İngiltere idare yapısında, yerelleşme uygulamalarının geçmişi çok yenidir. Yaşanan bu değişimi ekonomik ve siyasal olarak iki nedene bağlamak mümkündür. Bölgeselleşme görüşü İngiltere'de 1930'lardan itibaren başlayan tartışmalar; bölgeler arası ekonomik eşitsizlikler ve

[27] *Non Deparmental Public Bodies*
[28] "Bölgeler Avrupasını" savunanlar yerini "bölgelerle birlikte Avrupa" anlayışına bırakmıştır. Bu olgu daha doğrudur çünkü bölgeler ve ulus-altı otoriteler politika oluşturmada daha önemlidirler (Hooghe ve Marks ile Giordano 2004).

ekonomik yönden kötü bölgelerde, bölgesel ekonomik canlanmanın sağlanması için bölge temelli kurumların geliştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. İngiltere'de yaşanan içsel dinamikler bu tartışmaları tetiklemiştir. Özellikle 1980lerin sonlarından itibaren bu sorunlar North East[29], North West ile Yorkshire ve Humber Bölgeleri başta olmak üzere; İngiliz bölgelerinde yeni arayışları beraberinde getirmiştir. İngiliz Sanayi Komisyonu tarafından yapılan 1997 tarihli bir araştırma; 1980'ler de ve 1990'ların başında, bazı devlet kurumları arasında çakışan yetki ve sorumluluk alanlarının, kurumların ekonomik kalkınma güçlerini ve dolayısı ile de çalıştıkları bölgelerin rekabet güçlerini son derece azalttıklarını savunmuş ve bölge temelli devlet dairelerinin ekonomik kalkınma için gereken ivmeyi kapasiteleri ile sağlayabileceklerini önermiştir (Giordano 2004).

Ekonomik kalkınmaya ilişkin problemlerin yani içsel dinamiklerin getirdiği 'yeni bölgecilik' önerilerinin yanında siyasal etkilerde, bölgeciliği desteklemiştir. Avrupa Komisyonu'nun talepleri bunlardan birisidir. AB'nin bölge odaklı ve bölgelerarası rekabet ilkesine dayalı AB Bölgesel politikalarında bölgecilik açıkça desteklenmiş; fonlardan faydalanabilmek için bölgesel kalkınma planları sunmak zorunlu tutulmuştur. İngiliz bölgelerine yapılan yüksek miktarda fon yardımı bölgeselleşmeyi önemli oranda hızlandırmıştır (Karasu 2005).

Ulusal düzeyde İngiltere'de 1990'ların başında yeni yapılar kurmak, siyasi düzeyde geniş bir bölgesel boyut yaratmak, kurumsal işbirliğini bölgesel düzeyde sağlamak gibi amaçları güden Yeni İngiliz Bölgeselleşmesi (Karasu 2005) olarak adlandırılan çalışmalar ile Birleşik Krallık siyasetçileri bölgeciliği yeniden keşfetmişlerdir. Buna ilişkin çalışmalar; 1991'de Avrupa Birliğinin İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırılması (NUTS)[30] kapsamında 8 adet Standart İstatistikî Bölgesinin (SSR)[31] kurulması ile başlamıştır. Aşağıda bulunan Şekil 4.6'da bu dönemde yapılan en büyük yenilik ise 1994'de, SSR bölgelerinde; Sanayi ve Ticaret, Çevre ve Ulaştırma, Eğitim ve Çalışma Bakanlıklarının taşra örgütlerinin

[29] Çalışmanın bundan sonraki kısımlarında bölge isimleri Türkçeleştirilmeden, orijinal hali ile kullanılacaktır.
[30] *The Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)*
[31] *Standart Statistic Regions (SSR)*

birleştirilmesi ile kurulan 9 adet Hükümet Bölgesel Ofislerinin[32] ; North East, North West, Yorkshire ve Humber, West Midlands, East Midlands, East of England, South West, South East ve Londra Bölgelerinde kurulmaları olmuştur (Harding 2006).

Hükümet Bölgesel Ofisleri merkezi yönetimin varlığını bölgesel düzeyde artıran yapılar olarak; çeşitli bakanlıkların taşra teşkilatı işlemlerini örgütlemek, etkili politika geliştirilmesine yönelik bölgesel ve kentsel politikaların planlanmasını ve eşgüdümünü sağlamak, AB yapısal fonların dağıtımı ile ilgili hedefleri belirleyerek AB'nin diğer bölgesel politikalarını uygulamak görevlerini üstlenmişlerdir. 1990'ların başlarında başlatılan bu yapısal değişiklikler sonraki dönemlerde yapılacak köklü bölgeselleşme reformlarına zemin hazırlamıştır (Karasu 2005).

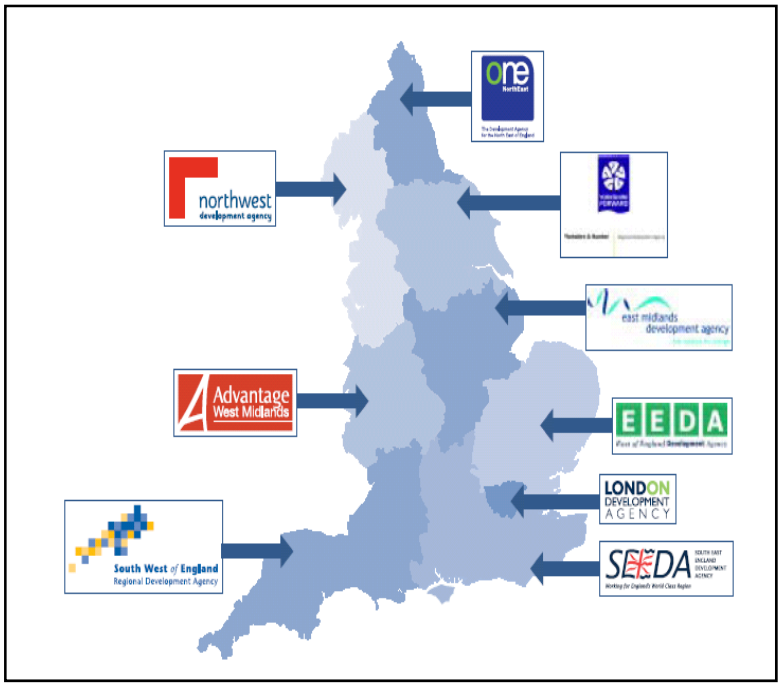

Şekil 4.3 İngiltere NUTS2 Bölgeleri (Harding 2006)

[32] *Goverment Office for Regions (GOR)*

İngiltere'de 1997 yılında iktidara yeni bir İşçi Partisi[33] hükümetinin gelmesi ile yeni bölgeselleşme çalışmaları hızlanarak 9 Ocak 1998'de Bölgesel Kalkınma Ajansları Yasası çıkartılmıştır. Ajanslar mevcut Kırsal Kalkınma Komisyonlarının[34], Hükümet Bölgesel Ofislerinin ve İngiliz İşbirliği[35] oluşumlarının mevcut yapıları üzerine kurgulanmıştır (Ward, Lowe ve Bridges 2002).

Bölgesel Kalkınma Ajanslarından sekizinin 1 Nisan 1999'da resmen göreve başlaması, bu dönemin önemli yeniliklerinden birisidir. Dokuzuncu BKA olan Londra Kalkınma Ajansı ise Londra Büyükşehir Belediyesinin reform çalışmaları ile 3 Temmuz 2000 yılında kurulmuştur. Aşağıda verilen Şekil 4.4'de, BKA'lar bulundukları bölgeler ve logoları ile yer almaktadır. 1980 ve 1990'larda neredeyse yerel otoriteler ve bölge-altı birimler tarafından yürütülen ekonomik kalkınma konusu, BKA'ların kuruluşu ile birlikte bölgelerle ön plana çıkmıştır (Elock And Keating 98).

Şekil 4.4 BKA'lar ve Logoları (NAO 2003)

[33] *Labour Government*
[34] *Rural Development Commissions*
[35] *English Partnerships*

Aşağıdaki Çizelge 4.1'de ajansların isimleri ile bulundukları bölgelerin adları yer almaktadır. Ajansların çoğu bulundukları bölgelerin isimlerini alırken; bazıları ise Yorkshire Forward[36], Advantage West Midlands[37], One North East[38] gibi iddialı isimler seçmişlerdir.

Çizelge 4.1 İngiltere'de BKA'lar

Bölge Adı	Bölgesel Kalkınma Ajansları
West Midlands	Advantage West Midlands BKA (AWMBKA)[39]
East Midlands	East of England BKA (EEBKA)
East of England	East Midlands BKA (EMBKA)
North West	North West BKA (NWBKA)
North East	One North East BKA (ONEBKA)
South East England	South East of England BKA (SEEBKA)
South West of England	South West of England BKA (SWBKA)
Yorkshire and The Humber	Yorkshire Forward BKA (YFBKA)
London	London BKA (LBKA)

4.4. İngiltere'de BKA'lar

Bakanlık dışı kamu kurumu yapısı olarak İngiltere'de 1998 Bölgesel Kalkınma Ajansları Yasası altında kurulmaya başlanan dokuz BKA'nın sekizi Nisan 1999'da, London BKA'da takiben 2000 yılında faaliyete geçerek bölgelerde çalışmaya başlamışlardır. Merkezi hükümetten aktarılan sınırlı bütçe ve yetkiler ile faaliyete başlayan BKA'lar Kırsal Kalkınma Komisyonunun, Hükümet Bölgesel Ofislerinin

[36] Yorkshire İleri
[37] West Midlands Gücü
[38] North West-1
[39] Çalışmanın bundan sonraki kısımlarında ajanslar için bu kısaltmalar kullanılacaktır.

ve İngiliz İşbirliğinin; arazi kalkınması ve içsel yatırımı desteklemek gibi bazı güçlerini ve personellerini devralmışlardır. BKA'lar kuruldukları dönemde Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Bakanlığına *(DETR)*[40] bağlıydılar (Harding 2006).

Beyaz Kitap[41], BKA'lar yolu ile bölgelere aktarılacak olan sorumlulukların ekonomik yönünü ve politik yetki devrini açıklamaya çalışmıştır. Bu yetki devri Birleşik Krallıkta, yerel yetkilerin İskoçya Parlamentosuna ve Galler Ulusal Asamblesine devredildiği zamana rastlamıştır. Yani ülke içerisinde hâlihazırda merkeziyetçilikten uzaklaşma ve yerele doğru bir yönetim devrinin başladığı bir dönemdir. Böylesi bir döneme rastgelen yetki devri tartışmaları, BKA'ların güçlenmelerini kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte 2000 yılındaki Genel Harcama Çalışmaları'nda da BKA'ların ekonomik gelişime katkıları göz önünde bulundurularak kendilerine ülke genel bütçesinden fon sağlanması kesinleşmiştir. 2001 seçimlerinden sonra DETR'nin sona erdirilmesi ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (DTI)[42]'na bağlanan BKA'ların sorumlulukları artmıştır (URL 19). Ajanslar halen DTI'ye bağlı olarak çalışmaktadırlar.

4.4.1. Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçları, görev ve faaliyetleri

Bölgesel Kalkınma Ajansı adından da anlaşılacağı üzere, bölgelerde ekonomik kalkınmayı destekleyecek ajanslardır. İngiltere Hükümeti tarafından 1998'de çıkartılan Bölgesel Kalkınma Ajansları Kanunu'nun birinci maddesine göre, her bir bölgesel kalkınma ajanslarının beş temel amacı bulunmaktadır (BKA Yasası, 1998):

---

[40] Department of Environment, Transportation and Regions

[41] *White Paper:* Beyaz Kitap: (*white paper*), Kurum ve kuruluşların oluşturacakları resmi belgeler için bir taslak olan, hızla boş beyaz sayfalara yazılan dokümanlara "Beyaz Kitaplar" ismi verilmiştir ve bir çeşit yönergedir. Asıl olarak devletler tarafından resmi olarak yayımlanırlar. Modern İngiliz ve İrlanda terminolojisinde de resmi doküman olarak yerini alır. İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri ve Avrupa Birliği'nin de terminolojisine geçmesiyle birlikte "Beyaz Kitaplar" terimi dünya haritasında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (WİKİPEDİA).
Beyaz Kitaplar, AB Konseyi tarafından uygun bulunmaları halinde bir Topluluk eylem programına dönüşebilmektedir (http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/sozluk.pdf).

[42] *Department of Trade and Industry*: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

- "Ekonomik kalkınmayı ve canlanmayı ilerletmek,
- Yatırımlarda ve iş hayatında verimliliği ve rekabet gücünü artırmak,
- İstihdamı artırmak ve teşvik etmek,
- İstihdamla ilişkili işgücünün kalifiyesini yükseltmek ve uygulanmasını sağlamak,
- Sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak"

Ajans Yasasının İkinci Maddesinde ise, "BKA'ların bu amaçlarını bölgelerin hem kırsal alanlarında, hem de kırsal olmayan alanlarında uygulayacaklardır" denilmektedir. BKA'ların oluşturulmalarından kısa bir süre BKA'ların ilk temel görevi Merkezi Hükümet Rehberliği ile 5-10 Yıllık **Bölgesel Ekonomik Stratejileri (BES)** geliştirmek olmuştur. Bölgesel ekonomik stratejilerin ulusal ekonomik kalkınma politikaları ve mali ekonomik tahminlerle örtüşmesi gereklidir. Ayıca stratejilerin hazırlanmasında; bölgesel çıkar grupları, yerel, özel ya da sivil toplum örgüt paydaşları ile ortaklıkların geliştirilmesi zorunludur (URL 10).

Geleneksel olarak kentlere verilen önem ajanslar içinde geçerlidir. Ancak ajanslar kırsal alanlara da önem verdiklerini aşağıda görevleri belirtilen BKA yasasında ve hazırladıkları stratejilerde göstermektedirler. Gerçekten de ajansların kırsal alanlarda kullanılmak özere ayrılmış özel bütçeleri bulunmaktadır (Cullingworth, Nadin 2002).

BES çerçevesinde BKA'ların yürüteceği faaliyetleri şu şekilde özetlemek mümkündür (Özen 2005, Harding 2006 ve Karasu 2005):

- Bölgesel işbirliği çerçevesinde oluşturulacak bölgesel ekonomik stratejilerin geliştirilmesinde ve uygulamasında liderlik yapmak,
- Merkezi hükümetten gelen fonları sosyal, fiziksel ve ekonomik canlandırma amacıyla yönetmek
- AB programlarını yürütmek ve fonların dağıtılmasında öncü bir rol oynamak
- Bölgedeki girişimcilere danışmanlık desteği vermek

- Yatırım projelerinde koordinasyon sağlamak
- İş bağlantılarının oluşumuna ve bağlantıların işleyişine bölgesel bir bakış açısı kazandırmak
- Yatırımları kamu –özel sektör ortak projeleriyle desteklemek
- Bölgenin tanıtımını yapmak
- Üniversiteler ve diğer araştırma kuruluşlarıyla işbirliği yaparak teknoloji transferleri gerçekleştirmek
- Kalifiye iş gücünü artırmak ve eğitim alanında yapılacak yatırımları ve projeleri desteklemek,
- Kırsal ve kentsel alanların bölgesel alanlardaki eşitsizliği azaltmak ve Kırsal alanların ekonomik kalkınmasını ve yeniden yapılandırılmasını sağlamak,
- "Eşitsizliğin giderilmesi için kırsal bölgede yaşayanların becerilerine ve o bölgelerin fiziksel ve kültürel dokusuna ilişkin yatırımlar yapmak" (BKA Yasası, 1998).

Ajanslar yada diğer bölge, alt-bölge, veya yerel organizasyonlar tarafından hazırlanan BESler; bölgesel ekonomi, beceri geliştirme ve yenilenme (yeniden canlanma) konularında doğru stratejiler belirlemeli ve bu stratejilerde bölgesel çerçeve sağlamalıdır. BESler Ulusal ve AB programlarını etkileyecek, Hükümet politikalarına bir çerçeve belgesi niteliği taşımalıdır. Ayrıca stratejiler, ajansın faaliyetleri, aksiyon planları ve yıllık hedeflerine karşılık gelmelidir (Cullingworth, Nadin 2002). BES'lerin ajansların en önemli görevi olduğu görülmektedir. Ajanslar BESler ile bölgeler ve ülke politikaları adına önemli kararlar almaktadırlar.

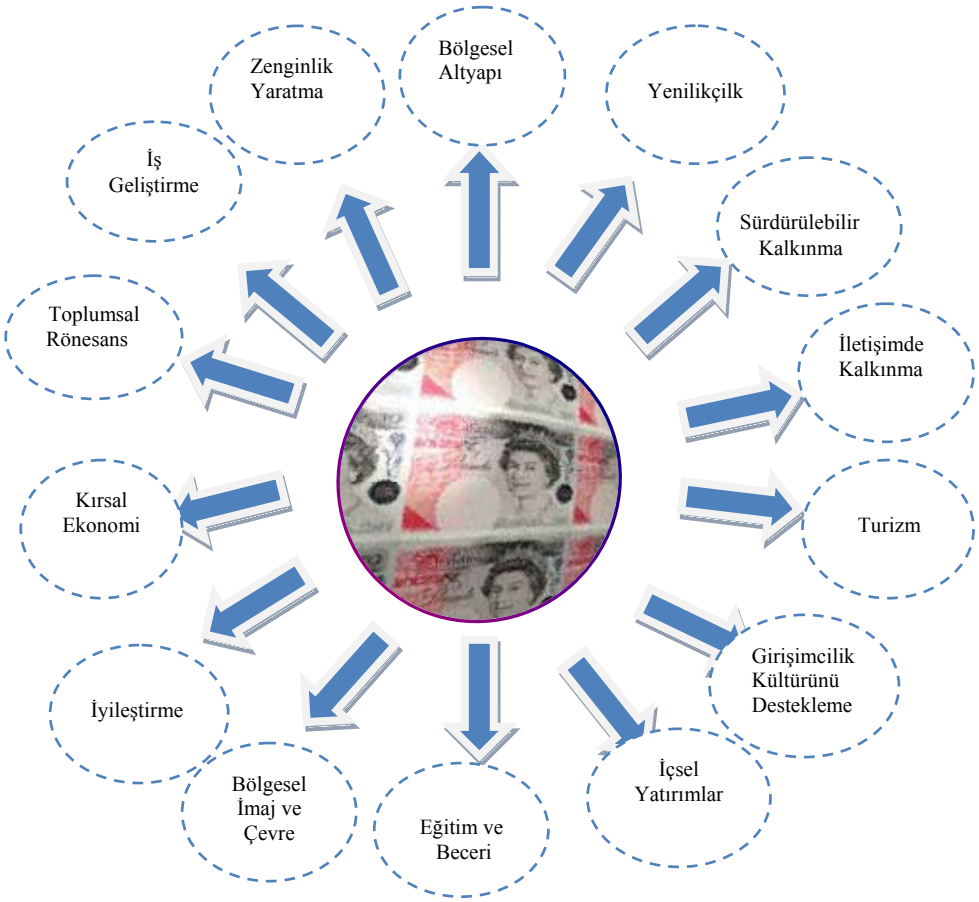
BKA'ların önemli ekonomik görevlerinin yanında ulaşım, planlama ve arazi kullanımı, yüksek öğrenim, suçun engellenmesi, konut, halk sağlığı, turizm, kültür ve spor konularına ilişkin politikalara katkı sağlaması da beklenmektedir (URL 10). Farklı kurumlardan devraldıkları görevler; Ajansların bölgelerde önemli birer aktör haline gelmelerini sağlarken, 2010 yılı itibari ile bölgelerde pek çok konu başlıklarından sorumlu olmalarına sebep olacaktır (URL 12).

Ajansların bu faaliyetler kapsamında yıllık hedeflerine ne ölçüde ulaştıkları, kamuya bilgilendirme raporları ile sunulmaktadır. Yarıyıl ve yılsonu olarak

açıklanan raporlar dört ana başlıktan oluşmaktadır: terk edilmiş (örneğin kirlenmiş) alanların iyileştirilmesi ve yeni işlerin oluşturulması, işletme ve eğitim fırsatları. Nisan 2003'te beşinci başlık olarak yatırım konusunda da, ajans çalışmaları değerlendirilmeye başlanmıştır (URL 11).

Ajansların bu faaliyetler kapsamında yıllık hedeflerine ne ölçüde ulaştıkları, kamuya bilgilendirme raporları ile sunulmaktadır. Yarıyıl ve yılsonu olarak açıklanan raporlar dört ana başlıktan oluşmaktadır: terk edilmiş (örneğin kirlenmiş) alanların iyileştirilmesi ve yeni işlerin oluşturulması, işletme ve eğitim fırsatları. Nisan 2003'te beşinci başlık olarak yatırım konusunda da, ajans çalışmaları değerlendirilmeye başlanmıştır (URL 11).

Aşağıdaki Şekil 4.5'de BKA'ların bu görevler çerçevesinde sahip oldukları bütçeyi hangi başlıklarda kullandıkları gösterilmiştir.

Şekil 4.5 BKA'ların Bütçelerini Kullandıkları Faaliyetler (URL 11 ve NAO 2003)

Ajanslar ekonomik kalkınmanın uzun dönem stratejilerini alırlar. İki doküman ajansların faaliyetlerini yönetir. Birincisi, 5-10 yıllık hedeflerde hazırlanan yasal Bölgesel Ekonomik Stratejilerdir (BES)[43]. Bu rehber stratejilerden etkilenecek paydaşların öngörülerinde hazırlanır. İkinci doküman ise 3 yılı kapsayan Birleşik Plandır[44]. Bu plan Bakan tarafından onaylanır ve planda ajansın performanslarına ilişkin eleştirilerle ilgili hedefler ortaya konulur. Ajanslar; BES'lerin paydaşlarla birlikte hazırlanmasından dolayı, kendi hedeflerinin bölgesel önceliklere doğrudan yardım etmediğini belirtmektedirler (NAO 2003).

4.4.2. Yönetim, personel yapıları ve bütçe

İngiltere BKA Kanunu'nun üçüncü maddesine göre, BKA'ların karar organı 8–15 kişiden oluşan yönetim kuruludur. Kurul üyeleri, başkan dahil atamaların belediye başkanı tarafından yapıldığı *London* BKA haricinde, merkezi hükümet bakanlarınca atanır (URL 10). BKA'ların Yönetim Kurulu Başkanları ise, kamu görevlileri arasından değil, bölgesinde çalışma kaydı bulunan bölgesel iş dünyası ve toplumun ihtiyaçlarını anlayan başarılı iş insanları arasından seçilmektedir (Harding 2006). BKA yönetim kurulu üyeleri yerel yönetimlerden, bölgesel kamu örgütleri ve çıkar kümelerinden (ticaret odaları, işçi ve işveren temsilcileri, gönüllü kuruluşlar vb.) gelen bölgedeki kıdemli paydaşlardan oluşmaktadır (URL 13). 1998 yılında çıkartılan Bölgesel Kalkınma Ajans Kanunu'nda, yönetim kurulunun bölgenin coğrafi yapısını ve kırsal / kentsel dengesini de yansıtması gerektiği belirtilmiştir.

BKA kurulu için ilk atama genellikle 3 yıl için yapılmaktadır. Kurul üç yıl sonrasında, Başkanının tavsiyesi ile tatmin edici bir performans değerlemesi göstermesi halinde, ilgili Bakanların kabulü ile yinelenebilir. Bir Kurul üyesi üçüncü

[43] Regional Economic Strategies

[44] *Corporate Plan*

dönem de hizmet vermek isterse, bu durum rekabete tâbidir. Ancak hiç kimse BKA Kurulunda on yıldan daha fazla hizmet veremez (Harding 2006).

Yönetim kurulunun oluşumuna ilişkin cinsiyet, etnik köken ve farklı kesimlerden eşit temsilinde bazı koşullar belirlenmiştir. Toplam üye sayısının dörtte birini oluşturacak biçimde, her kurulda en az 4 yerel yönetim meclis üyesi ve en az 3 kadın üye bulundurulması zorunlu tutulmuştur (UR 13). BKA'larda en az bir üyenin kırsal vizyona sahip üyesinin olması gerekliliği Yasa ile getirilmiştir. Yasanın kabul edildiği dönemde sekiz ajans için 103 üye belirlenmiştir. Üyelerden sekizinin çiftçi olduğu, ayrıca kırsal uzmanların, koruma uzmanlarının, kırsal sivil organizasyonların yerel liderlerinin de üyeler arasında olduğu bilinmektedir (Ward, Lowe ve Bridges 2002). BKA'ların yönetim kurulu ve yönetim kurulunda kırsalı temsil eden üye sayıları aşağıdaki Çizelge 4.11'de görülmektedir. NWBKA ve SWBKA yönetim kurulunda kırsalı temsilen üç üye bulunurken, AWMBKA, ONEBKA ve YFBKA'da iki, SEEBKA ve EMBKA da ise bir üye bulunmaktadır.

Çizelge 4.2 BKA'ların yönetim kurulunda toplam üye ve kırsalı temsil eden üye sayısı

Üye / Kırsal Üye	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
AWMBKA	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	**2**
EEBKA	15	15	15	15	15	15	15	15	**15**
	1	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2/3**
EMBKA	12	12	12	12	12	12	12	12	**12**
	1	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
NWBKA	15	15	15	15	15	15	15	15	**15**
	3	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**
ONEBKA	15	15	15	15	15	15	15	15	**15**
	1	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**
SEEBKA	15	15	15	15	15	15	15	15	**15**
	1	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
SWBKA	15	15	15	15	15	15	15	15	**15**
	3	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**
YFBKA	13	13	15	15	15	15	15	15	**14**
	2	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
LBKA[45]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Her bir bölgenin gücü, altyapısı, ekonomik çevresi ve farklı özgün karakterlerinin farklılığı BKA'ların farklılaşmasına, dolayısı ile personel ve organizasyon yapılarının da farklı olmasına neden olmaktadır. Ancak BKA'ların günlük işleyişi ile ilgili işlerden sorumlu bir başkanı (*chief executive*) bulunmaktadır. Başkan, DTI Bakanı tarafından atanmaktadır. Başkana bağlı personel sayısı arasında değişmektedir. BKA'lara göre çalışan sayısı Çizelge 4.3'de belirtilmiştir. Çizelge'den BKA'ların oluşturulmasından beri personel sayılarında düzenli olarak artış gösterdiği görülmektedir. BKA'ların uzman sayısı bakımından en büyüklerinden biri 2002 ve 2006 verilerine göre ONEBKA'dır.

[45] London BKA'ya anket gönderilmemiştir.

Çizelge 4.3 BKA'ların Yıllara Göre Personel Sayıları

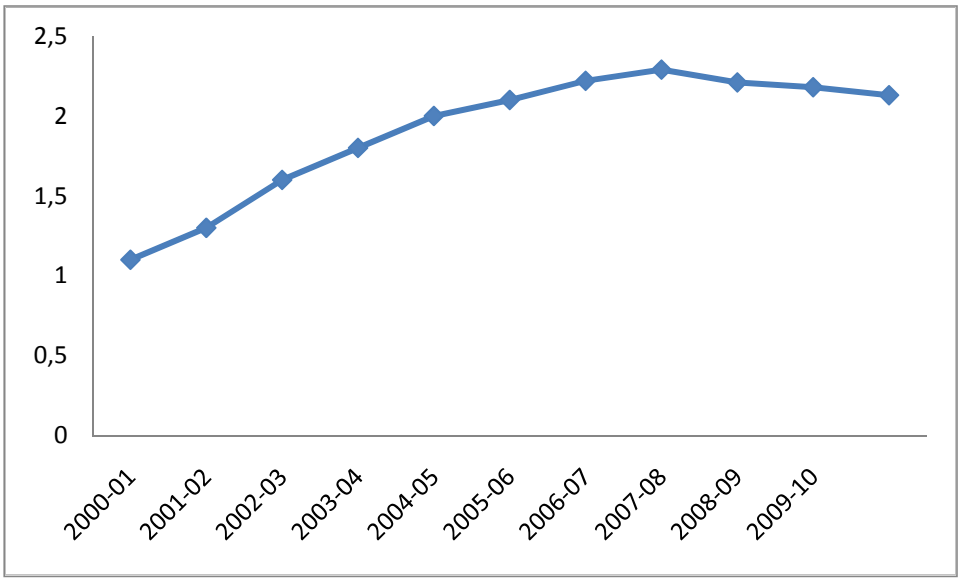
	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
AWMBKA	-	164*	-	-	-	-	-	-	-
EEBKA		84	110	130	136	147	188	198	**215**
EMBKA	N/A	124*	N/A	N/A	N/A	214	237	255	**284**
NWBKA	100	130	170	180	180	200	200 (380[46])	200	**215**
ONEBKA	N/A	244*	N/A	N/A	N/A	376	418	446	-
SEEBKA	67	90	127	181	275	287	335	310	**354**
SWBKA	-	167*	-	220	229	238	252	296	**369**
YFBKA	211	220	226	282	350	351	374	441	**440**
LBKA	-	**77***	-	-	-	-	-	-	-

4.4.3. Finansal kaynakları

1999-2000 döneminde BKA'ların bütçeleri yaklaşık olarak toplam 900 milyon Sterlin iken, 2002–2003 yıllarında 1,5 milyar Sterline, 2004-2005'de ise 1,8 milyar Sterline yükselmiştir (Karasu 2005). Nisan 2002 yılında getirilen Tek Program Bütçesi yada *Tek Kap*[47] olarak da bilinen bütçe sistemine geçirilerek ajansların bütçe esnekliğinin artırıldığı görülmektedir. 2007-2008 dönemine ilişkin ajanslara 2,4 Milar Sterlin aktarıldığı aşağıdaki grafik Çizelge 4.4'de görülmektedir. Bu rakam 2000 yılına %168'lik bir artış gösterilmektedir. Bütçede getirilen bu gelişmeyle birlikte BKA'lar, BESlerde belirtilen önceliklere göre harcamalar yapabileceklerdir (URL 11). Aşağıdaki çizelge 4.13'de ajansa ayrılan toplam bütçenin yıllara göre değişim eğrisi görülmektedir. Tek Programlamaya geçilmesi ile birlikte ajans bütçesinde düzenli bir artış olduğu görülmektedir.

[46] Ulusal Denetleme Ofisi 2006 Raporuna göre çalışan sayısı
* DTI 2002 verilerinden alan Ildırar 2003
[47] *Single Pot:* Ajanslara sağlanan kaynak yine bakanlıklardan sağlanmakla birlikte, bu kaynakların tek bir bütçede -'kap'ta- birleştirilmesi uygulamasıdır.

Çizelge 4.4 2000-2011 yılları arasında BKA'lara aktarılan toplam bütçe (£ Milyon) (URL 11ve Anket Çalışması)

Aşağıdaki Çizelge 4.5'te ise, BKA'ların 2002-2003 ile 2005-2011 yıllarına ilişkin ayrılan bütçe miktarları verilmektedir. Bu miktarları BKA'ların sadece merkezi yönetimden aldıkları kaynağı göstermektedir. Bir başka deyişle Ajansların AB yapısal fonlarında yada diğer faaliyetlerinden elde ettikleri diğer gelirleri kapsamamaktadır. 2003 yılı itibariyle merkezi yönetim tarafından BKA'lara sağlanan kaynaktan en fazla payı LBKA almıştır. 2005-2011 dönemine ilişkin en yüksek pay ise North West Kalkınma Ajansına aittir.

Çizelge 4.5 BKA'lara 2004-2011 yılları arasında ayrılan bütçe (£ Milyon) (URL 11 ve Anket Çalışması)

BKA'lar	04-05	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	10-11
AWMBKA	272	284	296	291	279	275	269
EEBKA	129	134	139	137	132	130	127
EMBKA	156	163	179	171	159	158	154
NWBKA	382	400	402	395	391	386	377
ONEBKA	240	251	282	277	248	244	239
SEEBKA	157	163	166	163	160	158	154
SWBKA	153	159	162	156	157	155	158
YFBKA	295	310	310	304	303	299	292
LBKA	373	391	374	386	390	385	376

Tek Kap uygulaması ile BKA'ların finansmanları ilgili bakanlıkların sağladığı bütçeden karşılanmaktadır. Bu bakanlıklar ve yapmış oldukları katkı aşağıdaki çizelgede Çizelge 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.6 BKA Bütçelerine Bakanlıkların Katkıları (Milyon £) (Turan 2005, Ildırar 2003)

Kurum	2004–5	2005–6	2006–7	2007–8
Ticaret ve Sanayi	234	463	476	**483**
Başbakan yardımcısı ve ofisi	1511	1568	1633	**1676**
Çevre Gıda ve Kırsal İşler	46	72	73	**74**
Eğitim ve Beceri Geliştirme	42	43	44	**45**
Birleşik Krallık Ticaret ve Yatırım	13	13	13	**13**
Kültür Medya ve Spor Bakanlığı	2	6	6	**6**
Toplam	**1847**	**2163**	**2244**	**2297**

İngiliz BKA'ların toplam bütçesi (2003 yılı) 1.4 milyon Sterlindir. 2000–2006 döneminde BKA'ların AB'den aldıkları fonların yıllık ortalaması ise 635 bin Sterlindir. Bundan hareketle İngiliz BKA'larının merkezi yönetimden sağladıkları bütçenin yarısı kadar bir geliri AB fonlarından elde ettikleri söylenebilir. Bu da AB fonlarının BKA'lar için önemini göstermektedir. Aşağıdaki Çizelge 4.7'de, BKA'ların 1994–99 ve 2000–06 dönemlerine ilişkin almış oldukları AB yapısal fonlarının bölgelere göre dağılımı verilmektedir. İngiliz BKA'larının AB den aldıkları fonlar birbirinden çok farklılaşmaktadır. Genellikle gelişmişlik düzeyi daha düşük olanların (North West ya da North East gibi) daha fazla pay aldıkları görülmektedir. Her iki dönemde en fazla payı North West Bölgesi almıştır.

BKA'ların bakanlıklar dışında bir diğer bütçe kalemi AB yapısal fonlarıdır. Yapısal Fonlar İngiltere'de ulus –altı düzeyde örgütlenmeyi ve bölgeselleşmeyi teşvik etmiştir. Buna yönelik olarak da İngiltere'deki BKA' ların hepsi Brüksel'de birer ofis açmıştır.

Çizelge 4.7 BKA'ların Almış Oldukları Yapısal Fonlar **(Milyon EU€)** ve Fonlardaki Değişim (Karasu 2005)

BKA	1994–99	2000–06	Değişim %
AWMBKA	959	854	**10**
EEBKA	79	156	**97**
EMBKA	329	376	**14**
NWBKA	1806	2141	**18**
ONEBKA	758	717	**-5**
SEEBKA	83	36	**-56**
SWBKA	341	688	**101**
YFBKA	823	1690	**105**
LBKA	**216**	**260**	**20**

4.5 İngiltere'de Kırsal Alanlar ve Kırsal Kalkınma Çalışmaları

Birleşik Krallıkta kırsal tanımı, nüfus sayımına ilişkin iki farklı yaklaşımla dayandırılmıştır. Yapılan bu tanımlar nüfus bilgilerine göre üretilmiştir. Tanımlardan birisi; nüfus sayım bilgileri ve yerleşim tipolojilerine göre, diğeri ise yerel otoriteler temelinde yapılan sınıflamadır.
Her iki tanım; uygunluk gösterdiği yerler, ölçütleri ve kullanım şekleri itibari ile farklılık göstermektedir. Yerel Otoriteler bazında yapılan sınıflandırma çalışmamız kapsamı dışında kaldığı için buna ilişkin tanımlamalar yapılmamıştır.

Bugün İngiltere'de kullanılmakta olan kırsal tanımlarından çalışmamızda ele alınacak olan yerleşim bazlı tanımlama, 2004 yılında Kırsal Topluluklar Komitesi (eski adı ile Kırsal Çevre Komisyonu), DEFRA, Ulusal İstatistik Ofisi, Başbakan Yardımcısı Ofisi ve Galler Asamblesi kurumlarının ortak bir projesi kapsamında yapılmıştır. Tanımlama (URL 43);

A- Bu yeni spektrum ya da derecelendirme sistemi yerleşmelerin düzenlerine göre tasarlanan bir yaklaşımdır.

B- İngiltere ve Galler'de kullanımı uygundur.

- Nüfus Çıktı Alanı (*Census Output Area -COA or OA*)
- Fazla Nüfus Çıktı Alanı (*Census Super Output Area (CSOA or SOA)*

(OA yaklaşık 125 haneden ve yaklaşık 300 kişiden oluşur. SOAlar, OAnın beş katı büyüklüğündedir yani yaklaşık 625 haneden ya da 1500 kişiden oluşur. OAlar kırsal ve kentsel alanlar arasında büyüklük ve şekil olarak farklılıklar gösterirler. Örneğin tek bir kuleye[48] bağlı birden fazla OA bulunmaktadır).

C- Çıktı Alanları biçim ve bağlama göre sınıflandırılır.

[48] İngiliz kentlerinde kule kilise ya da saat kuleleridir ve bulunduğu yerleşimin toplanma mekânı/cazibe noktası/kasaba merkezidir.

- **Biçim**
  - Kentsel (10,000)
  - Kırsal Kasaba
  - Köy
  - Mezra (ufak köy ve izole edilmiş yerleşimler)

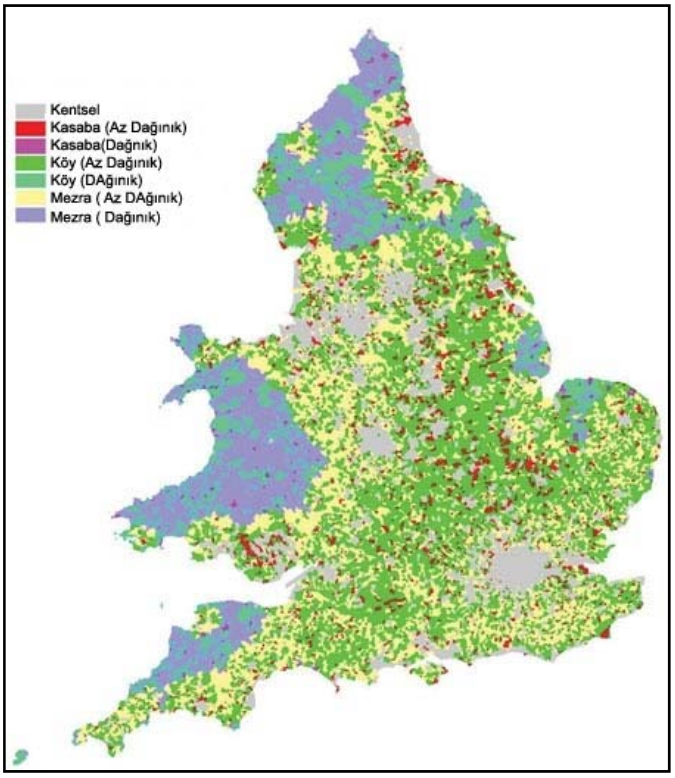
- **Bağlam**
  - Dağınık
  - Az Dağınık

Biçim ve bağlama göre yapılan kırsal tanımında 1 kentsel 6 kırsal olmak üzere 8 farklı sınıflandırma ortaya koyulmaktadır.[49]

1. Kentsel (Az Dağınık)
2. Kasaba (Az Dağınık)
3. Kasaba (Dağınık)
4. Köy (Az Dağınık)
5. Köy (Dağınık)
6. Mezra (Az Dağınık)
7. Mezra (Dağınık)

Yerleşim sınıflandırmasına göre yapılan kırsal alan tanımına ilişkin İngiltere'de kırsal alanlar aşağıdaki Şekil 4.6'da gösterilmiştir. Kentsel alanların yoğun olduğu bölgeler London bölgesinin tamamı, North West ve East Midlands bölgelerinin ise bir kısmıdır. İngiltere'de kırsal alanların yoğunlukları yukarıda belirtilen tanımlama çerçevesinde aşağıdaki haritada belirtilmiştir.

[49] http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural-definition.htm#defn

Şekil 4.6 Yerleşim Sınıflandırmasına Göre Kırsal (URL 14)

İngiltere'de kırsal alanların çoğu yüksek büyüme göstergeleri, işletme alanları için çekicilikleri ve istihdam artışları ile başarı göstermektedir. Fakat kömür alanlarında ve kıyı bölgelerinde bulunan uzak kırsal alanlar ise; köy, kasaba ve mezralara ait göstergelerin düşüşü, genç nüfusun azalması, yüksek oranda işsizlik, düşük gelir düzeyi ve yetersiz yatırım gibi önemli ekonomik problemler ile uğraşmaktadır. İngiltere'de kişi başına düşen GSMH, en düşük düzeyi olan %70 oranı ile kırsal alanlardadır. Bu bölgelerde yerel ekonomi; tarım, madencilik, avcılık ve balıkçılık gibi birincil sektörlere dayanmaktadır. Bu bölgelerde sosyal ve ekonomik göstergelerde yaratılması gereken değişim, yerel ekonominin dayandığı kırsala özgünlük gösteren bu sektörlerde yapısal değişimlerin yapılması ile mümkün olacaktır. Farklı ekonomik sektörler için ise kırsal alanların küçük yapısı ve fiziksel olarak izole durumda olması, bu sektörlerin gelişmesinde engel teşkil etmekte, pazara ulaşımı, yetişmiş eleman temini ve işletme desteği ve yardımların alınması konularında zorluklar yaşamasına neden olmaktadır (URL25).

Kırsal alanların bu yapısı içerisinde İngiltere de uygulanmış olan iki tür geleneksel kırsal ve tarımsal politika söz konusudur (Ward, Lowe ve Bridges 2002). Birinci modelde; 'çiftçi' bir ekonomik aktör olarak kullanılmıştır. Oldukça bireyselleşmiş bu modelde, tarımsal rekabet politikalarının hedeflerinde sapmalara neden olmuştur. Bunun nedeni de sosyal ve ekonomik ilişkiler içerisinde bulunan çiftçinin aile bağları düşünülmeden ulusal ve kentsel ekonominin içinde sadece tekil birey olarak, çiftçinin kendisi düşünülmüştür. Bu senaryo da tarımsal rekabet edebilirliği artırmak demek, yalnız bireysel çiftçinin yıllık üretiminin artması anlamına gelmekteydi.

İkinci model de ise; tarımsal ve kırsal kalkınma arasındaki bağ ele alınmıştır. 20. yy'ın genelinde tarım politikası, kırsal kalkınma politikalarının bir parçası olarak görülmemekteydi. Bunun yerine kırsaldaki ekonomik kalkınma değil, ulusal dizeyde sektörel politikalar üretilmekteydi. Bu eksene bağlı olarak da, tarımın kırsal ekonomilerdeki yeri zaman içerisinde azaldı. Bu da klasik olarak kırsal alan ve içindeki insanların nasıl bir uyum içerisinde olması gerektiği sorusunu ortaya çıkarmıştır. Sadece yakın zamanlarda kırsal kalkınma her iki yönde genişlemiştir. Kırsal kalkınmanın tarım sektöründen ayrıldığı tarihsel süreç içerisinde, çiftçilerin farklı sektörlere de yönelme eğilimleri sonucunda çiftçilere daha fazla fonlar ayrılmaya başlanmıştır. Aynı süreç içerisinde kırsal kalkınma konsepti; kırsal çevreninin yönetimi sorunları ile daha çok ilgilenmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak da BKA'lar kırsal kalkınmanın tanımı ve parametreleri değiştiği noktada politikalar belirlemeye başlamışlardır.

Aşağıdaki Çizelge 4.8'de İngiltere de kırsal politikaların bir sonucu olarak BKA'ların çalıştıkları bölgelerdeki kırsal alanlarının sosyo-ekonomik istatistikleri gösterilmektedir. Bütün İngiliz bölgeleri 1980 - 2000 yılları arasında kırsal bölgelerinde istihdamda bir büyüme göstermiştir. Kırsal istihdamda artış South West Bölgesinde %27 ve South East ve Londra Bölgelerinde %32 oranında olmuştur. Kırsal istihdamda en az artış %7,6 ile North East ve %6,5 ile North West Bölgelerinde olmuştur. Bölgelerde GYSMH'da tarımın oranı North East'de %0,7, South West'de %3,7'dır. Kırsal bölgelerin yoksun bölgelerinde da bölgesel

oynamalar bulunmaktadır. Tablo İngiltere'nin en kırsal bölgesi olarak North East Bölgesini göstermektedir. Çok Yönlü Yoksunluk İndeksini[50] (IMD) gelir göstergesi olarak alırsak kırsal bölgeler arasındaki en büyük farkın North East bölgesi ile en fakir, South East Bölgesi ile en zengin bölgeler olduğunun ortaya çıktığını görürüz. Tablo ayrıca posta ofisinden[51] 2 km'den uzakta bulunan konut sahipliliğinin oranının bölgelerde farklılaşma yüzdesini de göstermektedir. Buna göre en büyük orana sahip bölgeler East of England Bölgesi ve West Midland olmuştur.

Çizelge 4.8 Kırsal Göstergelerde Bölgesel Farklılıklar (Ward, Lowe ve Bridges 2002)

	Kırsal alanlardaki istihdam 2000 yılı (000)	1980-2000 yılları arasında Kırsal istihdamda % artış	Tarımın GSMH içindeki % payı	Bölgesel istihdamda tarım ve balıkçılığın %si	Kırsal turizmde çalışan işçi sayısı	Çok Yönlü Yoksunluk Endeksi'ne göre hesaplanan ortalama değerler (kırsal bölgelere ilişkin)	Çok Yönlü Yoksunluk Endeksine göre Gelir Endeksinin Ortalama Değeri(kırsal bölgelere ilişkin)	Postane'den 2 km den fazla uzaklıktaki hanehalkı sayısının %si
West Midland	601	19.2	2.1	5.5	34,700	4,965	5,365	8.1
East England	944	24.2	2.6	6.2	41,140	5,098	5,275	7.7
East Midland	838	20.9	2.6	6.0	n/a	4,904	5,015	6.2
North West	607	6.5	1.5	4·0	29,000	4,975	5,441	5.0
North East	85	7.6	0.7	7.0	8,791	3,526	4,271	6.8
South East ve Londra	1,538	32	1.0	3.8	65,000	5,950	6,017	6.6
South West	1,127	27	3.7	6.0	56,810[1]	4,548	4,606	6.1
Yorksh.ve Humber	376	21.3	2.2	6.5	28,650	5,209	5,400	5.6
İngiltere	**6,116**	**23.0**	**1.0**	**6.0**	—	—	—	**6.5**

[50] *IMD (Index of Multiple Deprivation)* Bireylerde sağlıksız durum ve sakatlık, iş, gelir, eğitim ve öğretim, beceri, yaşam ve çevre koşulları, konut ve hizmetlere erişimde engel, suç oranları kriterlerinde hesaplanan endeks

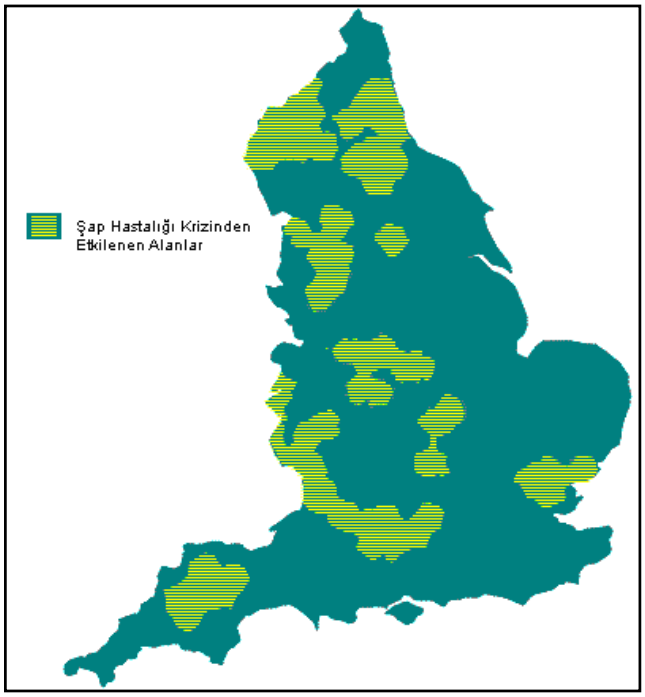
[51] İngiliz köylerinde posta ofisleri bulunduğu yerleşimin köy merkezidir.

İngiltere'de kırsal kalkınma konularında üretilen politikalarda ve çalışmalarda iki önemli tarihsel süreç bulunmaktadır. Bunlardan birisi Ortak Tarım Politikaları'nın 2000 Reformu'dur. Kuzey ve güney İngiltere arasındaki dengesizliklerin büyümesi, yukarda ki tabloda belirtilen kırsal göstergelerdeki durum; Fransa ile öncülük yaparak Ortak Tarım Politikaların modüle edilmesini sağlamıştır. 2000 Reformu ile birlikte Avrupa'da her üye ülkenin Kırsal Kalkınma Yönetmelikleri ve Kırsal Kalkınma Planları hazırlanması zorunlu tutulmuştur. Bu durumun sonucunda İngiltere İç politikalarında kırsal politikaları geniş olarak ele alınmış; 1999'da Kabine Ofisi'nde bulunan Başbakanlığa ait Performans ve Yenilik Birimi kırsal politikaların amaçlarını inceleyerek bölgesel yani üst ölçekten alt ölçek olan kırsal düzeye kadar kalkınma politikalarına kadar güçlendirilmesini önermiştir (Ward, Lowe ve Bridges 2002).

Kırsal Beyaz Kitap'ta belirtilen gelecek senaryosuna ilişkin önerilen bölgesel inisiyatiflerde; bütün kırsal alanlarda ekonomilerin büyüme göstermesi kaliteli istihdamı, çok yönlü kırsal potansiyellerin kullanılmasını, girişimcilik geleneğini ve çevre dostu işletme potansiyellerinin artmasını sağlayacaktır. Kırsal alanlarda bulunan istihdam eğitimli hale gelecektir. Küçük kırsal işletmeler bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya başlayacak ve ürettikleri mal ve hizmetleri bölge dışına pazarlayacaklardır. Bu uzun dönem hedeflerin gerçekleştirilmesi için Kırsal Beyaz Defterin kırsal alanlarda belirlediği yaklaşımlar; pazar kentlerin rolünün arttırılması, kırsal alanlarda ekonominin genişletilmesi, anahtar endüstri olarak turizmin geliştirilmesi, uzaklıklarla ilgilenilmesi, beceri düzeyinin artırılması ve başarı için kırsal ekonomilere yardım edilmesidir (URL 41).

Ortak Tarım Politikaları'nın yarattığı etkilerin dışında İngiltere'de kırsalı gündeme taşıyan diğer bir konu ise 2001 Şubat ayında patlak veren Şap hastalığı salgınıdır. Şap Hastalığı Krizi kırsal ekonomilerde dağılarak yarattığı etkiler; İngiliz Bölgelerinde kırsal problemlerdeki çeşitliliğin ve sorun profillerinin artmasına ve orta düzeyde önlem ve programların uygulanmasına neden olmuştur (Ward, Lowe ve Bridges 2002).

Günde ortalama 50'nin üzerinde Şap vakasının görülmeye başlandığı 2001 Nisan ayında salgın en üst seviyesine ulaşmış (Şekil 4.7) ve 14 bin çiftçiye ait 6 milyona yakın hayvanın telefine sebep olarak Maliyeye olan zararı 3 milyon sterlin olmuştur. Salgının ilk gün ve haftalarında; yerel yönetimler ve hükümetin endişeleri salgının meydana getirdiği aksaklıklar ve ekonomik sıkıntıların tarımsal ekonomiyi vuracağı yönünde odaklanmıştı. Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı hayvanların dolaşımını yasaklamış ve hastalıklı havyaların telef edilmelerini zorunlu tutmuş ve hükümet yerel makamları derhal tarımsal alanlar üzerindeki haklarının artışı konusunda yetkilendirmiştir.

Şekil 4.7 Şap Krizinden Etkilenen Alanlar (URL 15)

Hastalığın yayılmasının engellenmesi için farklı organlar bu bölgelerde yapılacak aktivitelere ilişkin çeşitli yasaklar getirilmiştir. Örneğin; Ulusal Parklar Otoritesi, ulusal parkların karantina alanı dışında olduğunu açıklamıştır. *Ramblers*

Association[52]; üyelerine köy seyahatlerini iptal etmelerini ve Britanya boyunca kırsal alanlardan uzak durmalarını tavsiye etmiştir. Ulusal Çiftçiler Birliği Başkanı; şap hastalığı konusunda ciddi tedbirler alınmazsa ve özellikle hayvancılık yapılan köylere girişler artarsa felaketin çok büyük olacağını belirtmiştir.

Kırsal alanlara yapılan ziyaretlerin engellenmesi salgının sadece kontrolünü sağlamakla kalmamış, ayrıca kapalı entegre endüstri tesislerini de desteklemiştir. Ülkede tüm kırsalda; turizm, eğlence ve dinlence ve kırsal hizmet sağlayıcılarının hepsi ciddi sıkıntılar çekmişler ve bu sektördeki işletmeler büyük zarara uğramışlardır. Şap hastalığı krizi çiftçiliğin, turizmin ve geniş olarak kırsal ekonominin birbirine olan bağlantısını göstermesi açısından önemlidir. Aynı anda da turizm sektörü içerisindeki zafiyetleri de göstermiştir. Çünkü hastalığın baş gösterdiği yerlere gelen turistler geldikleri yerlerde alışmış oldukları ana yemek olan 'eti' et ürünlerinin tamamen yasaklanması sebebi ile bulamamışlardır. Bu sorunun yarattığı kırsalda konaklamanın pahalılığı ve yabancı ülkelerdeki destinasyonların uygunluğu, ülkede kırsal turizme olan baskıyı artırmıştır. Şap hastalığı hem bürokrasideki eksikliği, hem de turizm sektöründeki stratejik planlamanın gerekliliğini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Bunun üzerine Mart 2001'de hükümet; DETR'in sekretaryasında kırsal alanların genelindeki ekonomik zararı nasıl en aza indirebileceğine İlişkin Kırsal Eylem Planı Raporu[53] hazırlatmıştır. Bu Rapor; etkilenen işletmelere yardım amacı ile İş İyileştirme Fonunun oluşturulduğunu açıklamış, Yerel otoriteler, İş Bağlantı Organizasyonu[54] ya da Bölgesel Turist Kurulları gibi farklı kurumlar fon dağıtım

[52] Trekking seyahatleri, açık hava aktivitelerinin desteklenmesi ve Gezginlerin daha rahat seyahatine ilişkin koşulların (yürüyüş yollarının ve çevrenin korunması, eğitim, tanıtım gibi faaliyetlerle) iyileştirilmesi için 70 yıldır İngiltere, İskoçya ve Galler'de 139.000 üye ile hizmet veren Ada'nın en büyük gönüllü organizasyonlardan birisidir (http://www.ramblers.org.uk/).

[53] Krizin başlamasının hemen ardından Başbakanın talebi üzerine; hükümet kurumlar, bakanlıklar, ajanslar, turizm, tarım, sağlık temsilcilerinin üst düzey temsilcilerinin DEFRA başkanlığında bir araya gelerek oluşturduğu grubun; kırsal ekonomilerde hastalığın etkilerini azaltacak kontrollerin etkinliğini ve yeterliliğini değerlendirmek, kırsal ekonomilerinin iyileştirilmesine yardımcı olacak gereklilikleri belirlemek ve bunlara ilişkin Hükümete önerilerde bulunmaları adına hazırladıkları rapor.

[54] Business Link; yeni iş kurmak, işletmesini devam ettirmek ve büyütmek isteyen işletme sahipleri ile özel, yerel yada gönüllü sektörlere bilgi, tavsiye ve destek veren İşletme, Girişimcilik ve Düzenleme Reform Bakanlığı (*Department for Business, Enterprise and Regulatory Reform)* tarafından fonlandırılarak ve pek çok ajans tarafından desteklenen bağımsız danışmanlık organizasyonu (http://www.businesslink.gov.uk)

işini yürütebilecekken Eylem Planının yaratıcısı olan DETR, bu iş için lider konumda olacak organın BKA olmasını istemiştir. Bu dönemde oluşturulan İş İyileştirme Fonu, küçük işletmelere orta vadede gelişme ve yatırım desteği sağlamak için tasarlanmıştır. Çoğu BKA, bu fonların yerel ölçekte dağıtımını İş Bağlantı Organizasyonu aracılığı ile yapılmasını tercih etmiş, kaynakların bir kısmını da tanıtım kampanyaları için turizm kuruluna aktarılmak üzere tutmuştu. BKA ların İş İyileştirme Fonunun dağıtımında öncü kuruluş olması, şap krizinin sonrasında kendi rollerinin ve pozisyonlarının kurulmasına yardımcı olmuştur. Şap krizinin beklenmeyen bir çıktısı; organizasyonlarda yeni bölge ve alt bölge ağlarınının ilerlemesi ve orta vadede 'kırsal iyileştirme programlarının' hazırlanması olmuştur (Ward, Lowe ve Bridges 2002).

BÖLÜM 5. İNGİLTERE'DE BKA'LAR VE KIRSAL KALKINMA UYGULAMALARI

İngiltere'de BKA'ların kırsal kalkınma uygulamalarının değerlendirileceği bu bölümde, İngiltere'de yaşanan içsel ve dışsal gelişmelere bağlı olarak kırsal kalkınma faaliyetlerinin BKA'lar içerisindeki tarihsel sürecinden bahsedilecektir.

Çalışmanın değerlendirme kısmına ilişkin ikinci bölümde ise dokuz kalkınma ajansı, bağlı bulundukları bölgeler; demografik, sosyo-ekonomik, bölgesel ekonomik aktiflik, bölgede endüstriyel iş kollarının dağılımı ve yoksunluk sınıflandırması başlıklarında incelenmektedir. Bu bilgiler; 2001 Yılında Ulusal İstatistik Birimi tarafından yapılan nüfus sayımlarından, DEFRA Kırsal Birimi tarafından hazırlanan Kırsal Bulgular Analizleri[55]nden alınmıştır.
Güncel değerler bu istatistikî verilerin hazırlanması görevini elinde bulunduran DEFRA'dan istenilmiştir. Ancak nüfus sayımının İngiltere'de her on yılda bir yapılması ve yeni bilgilerin 2011 yılında güncellenmeye alınacak olması sebebi ile çalışmada bölgeye ilişkin 2001 yılı nüfus bilgileri kullanılmaktadır. Ancak bazı güncel bilgiler ajansla yapılan anketlerden alınmıştır.

Bölgelerin değerlendirilmesinin ardından ajans uygulamalarının değerlendirilmesi yapılacaktır. BKA'ların kırsal kalkınma değerlendirilmesine ilişkin olarak 11 Soruluk bir anket hazırlanmış 13 Haziran 2008 tarihinde BKA'ların Genel Sekreterlerine yazılan mektuplar ile anket kişisel e-mail adreslerine gönderilmiştir. Anketin gönderildiği tarihten bir hafta sonrasında çalışma BKA'ların web sayfalarında belirtilen iletişim adreslerine, mektubun ve anketin BKAnın Genel Sekreterlerine iletilmesi talebi ile yapılan bir dizi yazışma sonucunda anketler tarafımıza iletilmiştir.

[55] Rural Evidence Base

Ajanslara ilişkin çalışmamızda yapılan değerlendirmelerde ayrıca, DTI'nin tarafından Ulusal Denetim Ofisi[56]'ne (NAO) yaptırılan Bağımsız Performans Değerlendirme Raporları da kullanılmıştır.

5.1. BKA'ların Kırsalı Kazanımı

İngiltere'de 8 BKA ekonomik kalkınmayı desteklemesi için 1998'de çıkartılan BKA Yasası ile kurulmuştur. Personel ve harcama programları İngiliz Ortaklığı ve Hükümet Bölgesel Ofisleri ve Kırsal Kalkınma Komisyonundan devredilmiştir. Bunun bir parçası olarak da kırsal kalkınma çalışmaları 'kurumsal soy' olarak devralınmıştır. BKA'ların önemli görevleri Bölgesel Ekonomik Strateji (BES)lerin hazırlanması ve bu stratejilerin hazırlanmasında bölgelerdeki kırsal alanların özelliklerini de içeren ve BKA'lar tarafından dikkate alınması gereken yasal rehberlerin hazırlanmasıdır. Kırsalın bu boyutunun BKA ya aktarımı, İngiliz bölgelerinde; kırsal kalkınma politikalarının planlanmasında ve kırsal kalkınma politikalarının gerçekleştirilmesinde BKA'ların önemli bir aktör olmasını sağlamıştır.

Ancak BKA'ların kırsal kalkınmaya ilişkin çalışmaları devralması İngiltere'de tartışmalı bir dönemin yaşanmasına sebep olmuştur. Bölgesel düzeyde ekonomik kalkınma ve iyileşmeye ilişkin sorumluluklar ve yerel kaynakların kullanılması odağında hazırlanan ve Kırsal Kalkınma Komisyonu bu yeni oluşuma eklemlendirilmesi teklifinin de yer aldığı Bölgesel Kalkınma Ajansı'na ilişkin kanun tasarısında 1997 yılında İktidar Hükümeti tarafından parlamentoya sunulmuştur. Fakat bu tasarı Kırsal lobisi tarafından tepki alarak Kırsal Kalkınma Komisyonu Başkanı *Lord Shuttleworth'un* bu oluşumu itirazı sonucunda istifası ile sonuçlanmıştır. Kırsal Kalkınma Komisyonunun kapatılmasını öngören bu taslak

[56] National Audit Office

1997 ve 1998 yılında *Countryside Allience*[57] isimli lobi grubu tarafından organize edilen iki büyük protesto gösterisinde bulunulmuş ve sonra kırsal sorunlar siyasallaşarak gündeme taşınmıştır (Lowes, Bridges and Ward 2002).

Bu kanun tasarısına ilişkin eleştiriler; Kırsalın sorunlarının tamamen hiçe sayılması, BKA'ların kentsel sorunlara odaklı ve kent önceliğinde karar alan mekanizmalar olarak algılanmasıydı. Bu tepkilerin üzerine Beyaz Kitap'ta, kırsalı BKA'lara karşı koruyucu yeni önlemler alınmış ve BKA tasarısında değişikliklere gidilmiştir. Yapılan değişiklikler ile yasa Kasım 1998'de Kraliyet Onayı'na sunulmuştur. Yasada bütün BKA'ların sahip olması gereken 5 yasal amaç şu şekilde ortaya konulmuştur (BKA Yasası 1998):

- Bölgelerinde ekonomik kalkınma ve yenilenmenin ilerletilmesi;
- İş verimliliğinin desteklenmesi;
- Bölgede rekabet edebilirliğin ve yatırımın artırılması;
- Bölgelerde kalkınmanın ivmelendirilmesi yoluyla yeni iş ve istihdam alanlarının yaratılması için iş becerilerinin geliştirilmesi;
- Sürdürülebilir kalkınmanın Büyük Britanya'da başarılması için gerekli alanlarda çalışmaların yapılmasıdır.

Yasa'ya gelen tepkiler üzerine BKA'ların kuruluşuna ilişkin maddelerinin bulunduğu 'BKA'ların Fonksiyonları' Bölümünde, "BKA'ların görevlerini her bölgedeki kırsal alanlarda olduğu kadar kırsal alanların içerisindeki her bölgeye de uygulayacağı" ifadesine yer verilmiştir.

Hükümet ayrıca 1998 yılında; BKA'ların bölgelerinin kırsal alanlarına ilişkin önemli özelliklerini nasıl dikkate almaları gerektiğine dair bir yasal taslak rehber yayınlamıştır. Bu rehbere göre her bir BKA; kırsalın yeni faydalar sağlayarak bölgenin kalkınmasında bütünlük arz etmesini, kent ve kır arasında ulaşım, istihdam,

[57] Kırsaldaki yaşamı ve kırsal çevreyi sevenlerin bir araya gelerek oluşturduğu kampanyalar, yayınlar, eğitim ve lobi faaliyetleri yoluyla kırsal çevreyi, köy halkını ve aktivitelerine ilişkin kanun ve yasalar üzerinde etkili olmaya çalışan, 107. 000 üyeli, sermayesinin üzerinde garanti edilen belirli bir tutarla sorumluluk yüklenmiş apolitik, bağımsız şirket statüsünde tüzel kişilikli bir organizasyondur (http://www.countryside-alliance.org)

rekreasyon ve gıda talebinin karşılanması, fiber ve petrol konularındaki bağlantının güçlendirilmesi ve kırsaldaki ekonominin bölgedeki rekabet edebilirliğe etkisinin tanınmasını sağlaması gerekmektedir.

BKA'ların kuruluş süreci; o ana kadar hiç yaşanmamış olan kırsal kalkınma ve tarım politikalarının reformu sürecine denk gelmiştir. Ortak Tarım Politikalarının (OTP) 'ikinci sütunu' olarak da bilinen Kırsal Kalkınma Politikalarında Gündem 2000 Reformu, üye ülkelerin Kırsal Kalkınma Planlarını yapmalarını zorunlu kılmıştır. Buna ilişkin İngiltere'de Kırsal Beyaz Kitap[58] hazırlanmıştır. Kırsala ilişkin yeni kalkınma önerilerinin getirildiği Kitap'ta, BKA'ların görevleri için 'yeni kırsal vizyon' ortaya konulmuştur. BKAnın kendi bölgelerindeki ekonomik kalkınma stratejilerinin oluşturulmasından sorumlu olacağı belirtilerek 'kırsal ve kentsel alanlardaki fiziksel ve sosyal gelişmenin' kapsanacağının altı çizilmiştir (URL 26).

Beyaz Kitap ayrıca BKA'larda 'güçlü kırsal bakış açısına sahip' bir üyenin yönetimde olmasını da önermiştir. BKA'ların en az gelişmiş kırsal alanı hedefleyerek kırsal kalkınma programlarını tasarlamaları, buralarda yapılan çalışmaların izlenmesi, danışmanlık hizmetleri ve kırsal problemlere ilişkin durumlarının nasıl üstesinden geleceğinin raporlanması gerektiği, Beyaz Kitap'ta belirtilmiştir (Lowes, Bridges ve Ward 2002).

Şap Krizinin 2001 yılında salgın olarak ortaya çıkması; kırsal kalkınma konularının ve BKA'ların bu çalışmalardaki rollerinin yeniden değerlendirilmesine yol açan bir diğer önemli gelişmedir. Şap Hastalığı Krizi ve onun kırsal ekonomilerde dağılarak yarattığı etkiler; İngiliz Bölgelerinde kırsal problemlerdeki çeşitliliğin ve sorun profillerinin artmasına ve orta düzeyde önlem ve programların uygulanmasında BKA'ların önemli görevler üstlenmesine neden olmuştur. Çiftçi

[58] Beyaz Kitap: (*White Paper*), Kurum ve kuruluşların oluşturacakları resmi belgeler için bir taslak olan, hızla boş beyaz sayfalara yazılan dokümanlara "Beyaz Kitaplar" ismi verilmiştir ve bir çeşit yönergedir. Modern İngiliz ve İrlanda terminolojisinde de resmi doküman olarak yerini alır. (WİKİPEDİA). Beyaz Kitaplar, AB Konseyi tarafından uygun bulunmaları halinde bir Topluluk eylem programına dönüşebilmektedir(http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/sozluk.pdf).

gelirlerinin birkaç senede düşmesinin arkasından gelen kriz, BKA'ların çoğunun ekonomik performans ve kırsal alanların problemleri ile daha çok ilgilenmelerini de sağlamıştır. Bu kriz; BKA'ların kırsal kalkınma çalışmalarına daha aktif katılımlarının ve kırsalı daha iyi anlamaya yönelik gerekliliğini ortaya koyması açısından önemlidir. 2001 Şubat ayında patlak veren salgın, sadece tarımsal sektörleri değil, kırsal bölgelerde turizme ve yol üstü ticarete bağlı tarım dışı sektörleri de etkilemiştir. Hükümet tarafından BKA'lar; krizin yarattığı bu sektörler üstü ve bölgeler içi ve bölgeler arası olumsuz etkilerinden en iyi sonucu alabilecek kurum olarak görülmekteydi. Aynı zamanda şap krizi Tarım, Gıda ve Balıkçılık Bakanlığı gibi ulusal yapıları test etmiş ve sonunda istenilen kurumun bulunduğu düşünülmüştü. Ulusal yapıların başarısızlığı, alt ölçeklerde etkili roller alabilecek kurum ihtiyacını ortaya çıkartmıştı. Yeni kurulmaya başlanan bir organizasyon olarak BKA, bu görevi alabilecek esnekliğe ve kapasiteye sahip olan kurum olarak görünmekteydi (Mawson 1998).

Şap krizinin beklenmeyen bir çıktısı; organizasyonlarda yeni bölge ve alt bölge bağlantılarının ilerlemesi ve orta vadede 'kırsal iyileştirme programlarının' hazırlanmasıdır. Birçok bölgede BKA'lar 'kırsalın geleceğini görme' çabalarında merkezi karar alma ve bu çalışmalarda katılım gösterme konumuna gelmiştir. Örneğin North West Bölgesinde bulunan Bölgesel Kalkınma Ajansı; bölgelerde ortaya çıkan Şap krizinin yönetimine ilişkin bir yaklaşım olarak hazırlanan 'Kırsal İyileştirme Planlarının' geliştirilmesine danışmanlık işinde çalışmışlardır. Şap krizinin %40'nın görüldüğü bir İngiliz Eyaleti olan *Cumbria*, Planların hazırlanması için *Cumbria* İlçe Meclisi öncülüğünde bölgesindeki BKAyı çağırmış ve planın hazırlanması talebiyle ev sahipliği yapmıştır. Bu bölge kırsal kalkınmada yeni yaklaşımların geliştirilebileceği 'Kırsal Aksiyon Bölgesi' ilan edilmiştir. Buna benzer bir çalışma da South West bölgesinde BKA; Kırsal Aksiyon Planının ve Şap Krizi İyileştirme Planının geliştirilmesinde lider ortaklardan birisi olmuştur. BKA bu bölgede ayrıca hastalığın tekrar etmesi durumunda kullanılmak üzere hazırlanan 'acil eylem planının' yönetiminin formüle edilmesine yardım etmiştir. Başbakan tarafından Şap krizinin ardından kırsal iyileştirme mekanizmasını incelemesi için atanan Lord Haskin, hazırladığı raporda BKları tavsiye ederek 'kırsal ekonominin

bütün alanlarında hedefleri gerçekleştirmede ve bu hedeflerin uygulanmasını yönetmede *kolaylaştırıcı (katalizör)*[59] olabilir' demiştir (Lowes, Bridges and Ward 2002).

5.2 Anketlere göre BKA'ların Kırsal Kalkınmadaki Rolleri ve Etkileri

BKA'lar her üç yılda bir hazırladıkları Kurumsal Planlar ile her birinin belirlenmiş hedeflere ulaşılması sürecinde bütçeyi nasıl dağıtacağı ile ilgili olarak detaylı bilgi sağlanır ve bu hedefleri ne ölçüde gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri ele alınır. Burada ortaya konulan hedeflerin, Bölgesel Ekonomik Strateji belgesinde belirlenmiş önceliklere ve kurumların hükümetler ile yaptıkları Kamu Hizmet Anlaşmalarında üst düzey hedeflerin yerine getirilmesine katkıda bulunması gerekmektedir. Bu hedefler (NAO 2003);

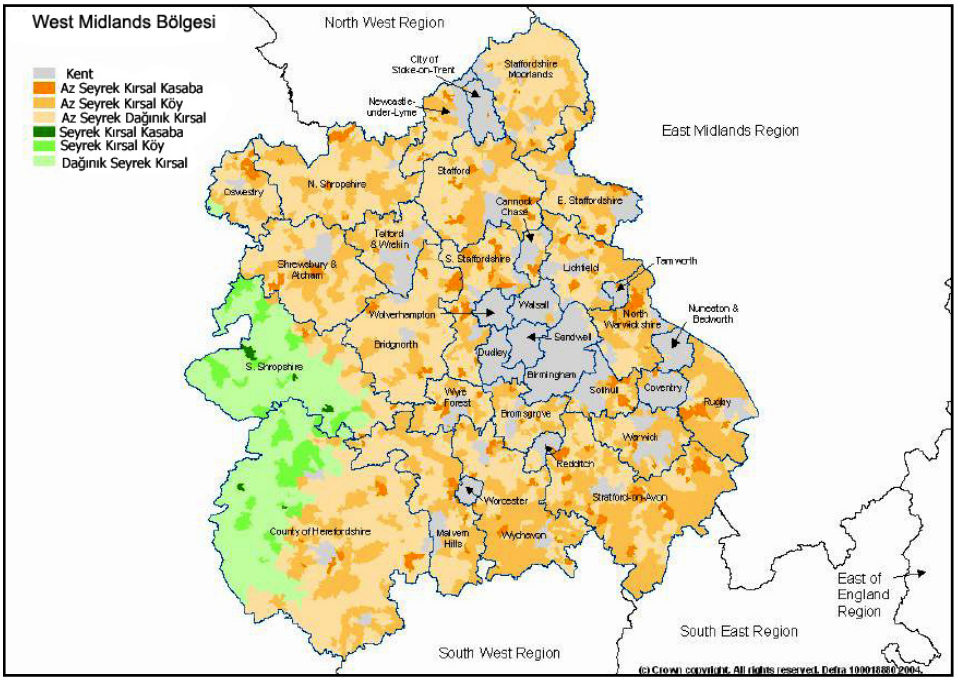
- Bölgesel Ekonomik Performans
- Sürdürülebilir Kalkınma
- Verimlilik / Kırsal Verimlilik olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında dokuz kalkınma ajansı bulundukları NUTS2 bölgelerinin 2001 yılı Nüfus Sayımına göre yapılan demografik, sosyal ve ekonomik göstergeleri itibari ile incelenecek ve yukarda belirtilen hedefler kapsamında hazırlanan anket sorularının analizi yapılacaktır.

[59] Cataliyst

5.2.1. Advantage West Midlands Kalkınma Ajansı

Advantage West Midlands Kalkınma Ajansı (AWMBKA), West Midlands Düzey 2 Bölgesinde bulunmaktadır. Bölgeye ilişkin kırsal ve kentsel dağılımı gösteren aşağıdaki harita Şekil 5. 1 'de görüldüğü üzere kuzey bölgeler geniş kırsal alanlar sahiptir. 2001 Nüfus Sayımına göre, kırsal alanlar bölge nüfusunun %80'ini kapsamaktadır. Bölgenin merkezinde yer alan Birmingham, bölgenin en önemli kentidir. Batı ve kuzey-doğunun üç bölgelerinde tarıma dayalı nüfus az ve dağınık bir yerleşim sergilemektedir.

Şekil 5.1 West Midlands Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 42)

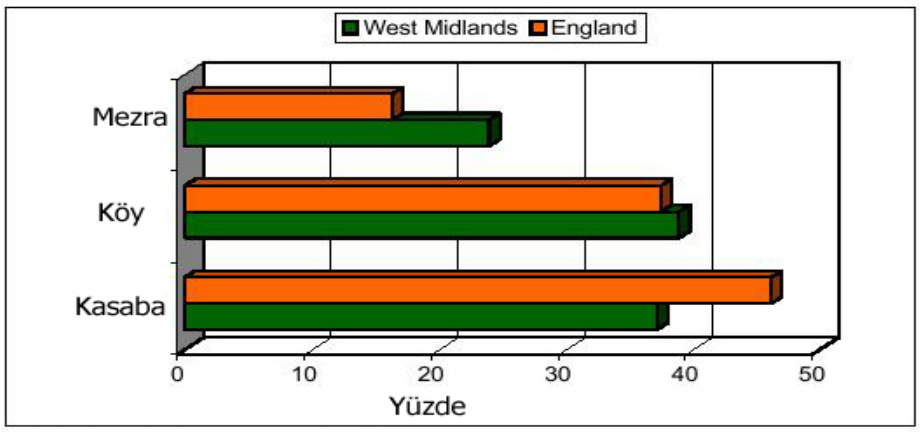
Kırsal Nüfus, genel nüfusun %15.7'sidir. Bölgede kırsal nüfus İngiltere ortalaması (%19.3)'nın altında değer göstermektedir. Çizelge 5.18'de de görüldüğü üzere, kent nüfusu 4,4 milyon iken kırsal nüfus 830 bin kişidir.

Çizelge 5.1 West Midlands Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanlarda Nüfus Dağılımı (URL 42)

	West Midlands Bölgesi			England		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kent	2,165,396	2,274,096	4,439,492	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	409,715	418,101	827,816	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az Dağınık	383,437	391,125	774,562	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	144,810	152,545	297,355	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	152,407	153,903	306,310	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	86,220	84,677	170,897	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	26,278	26,976	53,254	298,554	311,617	610,171
Kasaba	7,477	8,038	15,515	103,879	114,289	218,168
Köy	6,918	7,297	14,215	121,531	124,750	246,281
Mezra	11,883	11,641	23,524	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	2,575,111	2,692,197	5,267,308	23,922,144	25,216,687	49,138,831
RURAL %	15.9	15.5	15.7	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Kırsal alanlarda yaşayan %15.7 sinin çoğunluğu büyük köylerde yani kasabalarda yaşadığı görülmektedir. Kasabada yaşayan nüfus İngiltere ortalamasının üzerindedir. Aşağıdaki Şekil 5.2 nüfusun kırsal farklılaşmada oranlarını göstermektedir.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.2. West Midlands Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 42)

İngiltere'de 2001 Nüfus Sayımında yapılan analiz çalışmalarında nüfusa ilişkin demografik yapılarla birlikte hanelerin sosyal ve ekonomik durumunu tespite yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Buna ilişkin yapılan çalışmalardan biri

'Yoksunlukluk[60] Sınıflandırması[61]'dır. Sınıflandırmada belirlenen 4 farklı ihtiyaç başlıklarından biri veya daha fazlasına sahip olamayan hanehalkı yoksun olarak düşünülmektedir. Buna göre *West Midlands* Bölgesi'nde bu dört en az birinden yoksun hanehalkı sayısı kırsalda 118 bin iken, kentsel alanda bu oran 614 bin'dir. Bu ihtiyaç başlıklarının hepsinden yoksun olan hanehalkı sayısı kentsel alanlarında 28 bin, kırsal alanlarda ise 1900'dur. Bu göstergelerin hiç birinden yoksun olmayan hane sayısı kentte 485 bin iken kırsal alanda 116 bin'dir. Aşağıdaki Çizelge 5.2 hanehalkı yoksunluk sınıflandırmasında, hane sayılarını göstermektedir.

Çizelge 5.2 West Midlands Bölgesi Hanehalkı Yoksunluk Sınıflandırması

	West Midlands Bölgesi					İngiltere	
	Hiç Birinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiç Birinden Yoksun Olmayan	1 veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**485,054**	**614,719**	**493,602**	**197,178**	**28,061**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**116,277**	**118,652**	**77,821**	**20,208**	**1,948**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	109,776	110,238	71,819	18,603	1,719	1,257,350	2,369,002
Kasaba	41,368	44,040	30,338	8,029	663	575,988	1,197,651
Köy	43,926	42,993	27,427	6,817	626	479,768	842,665
Mezra	24,482	23,205	14,054	3,757	430	201,594	328,686
Dağınık	6,501	8,414	6,002	1,605	229	70,601	191,278
Kasaba	1,680	2,641	2,017	548	54	23,501	74,212
Köy	1,724	2,258	1,677	442	42	29,145	75,923
Mezra	3,097	3,515	2,308	615	133	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Ekonomik çalışma göstergelerinin gösterildiği Çizelge 5.3'e göre; bölge kırsal nüfusunun %68,7'si aktif, %31.3ü ise aktif olmayan yani emekli, öğrenci, ailesi tarafından bakılan, fiziksel engele bağlı çalışamayan kişilerden oluşmaktadır.

[60] **Yoksunluk:** Eksiklikten farklıdır. Eksiklikte biraz sizin sorumluluğunuz vardır hani. Belki telafi edebilir eksiklik. Ama yoksunlukta, elinizden gelen yoktur, sorumluluk da size ait değildir. Yoktur işte, bakarsınız, çaresizsinizdir. (http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=yoksunluk).

[61] ***Classification of household deprivation:*** Sınıflandırmada kullanılan kriterler; '***İstihdam****:* Hanede 16-7 yaş arası tam zamanlı öğrenci olmayan herhangi bir üyenin işsiz olması yada kalıcı sağlık probleminin olması', '***Eğitim****:* Hanede 16'dan emeklilik yaşına kadar herhangi bir üyenin herhangi bir ilkokul üzeri eğitim derecesinin olmaması VE 16-18 yaş arası üyenin eğitimsiz olması', '***Sağlık ve Sakatlık:*** hanehalkının herhangi bir üyesinin sağlık durumunun sayımın yapıldığı bir önceki yıldan itibaren iyi olmaması ve kalıcı sağlık probleminin olması ' ve '***Konut Sahipliliği:*** Konutun aşırı kalabalık nüfusa sahip olması veya birkaç aile tarafından ortak kullanılması veya her aileye özel tuvalet/banyo ve duşun olamaması veya ısıtma sisteminin olmaması ' olmak üzere 4 farklı ihtiyaç gerekliliğine göre düzenlenmiştir.

Çizelge 5.3 West Midlands Bölgesinde Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL 42)

	West Midlands Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	2,074,360	417,784	157,743	160,273	99,768	19,058,342	4,698,654
Çalışan	1,667,107	308,529	126,800	117,374	64,355	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	375,589	76,199	30,481	28,723	16,995	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	1,291,518	232,330	96,319	88,651	47,360	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	72,407	33,474	7,670	13,624	12,180	721,704	327,612
Yarı zamanlı	9,993	4,885	1,076	1,988	1,821	102,422	48,777
Tam zamanlı	62,414	28,589	6,594	11,636	10,359	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	122,975	50,991	13,273	19,791	17,927	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	32,150	14,756	3,820	5,913	5,023	380,422	162,394
Tam zamanlı	90,825	36,235	9,453	13,878	12,904	986,947	375,926
İşsiz	130,102	12,698	5,454	4,588	2,656	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	81,769	12,092	4,546	4,896	2,650	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	1,098,936	189,936	68,008	76,615	45,313	9,566,660	2,208,468
Emekli	430,116	95,297	35,036	38,798	21,463	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	152,939	20,621	5,893	9,344	5,384	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	211,043	36,046	12,664	14,208	9,174	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	192,071	23,441	9,649	8,855	4,937	1,605,059	279,817
Diğer	112,767	14,531	4,766	5,410	4,355	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	65.4	68.7	69.9	67.7	68.8	66.6	68.0
%Ekonomik Olarak Aktif Değil	34.6	31.3	30.1	32.3	31.2	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

West Midlands Bölgesi Birleşik Krallığın GSMH'sının %8'ine katkıda bulunmaktadır. Bazı pozisyonlarda yaşanan gelişmeye rağmen, bölge tam kapasite ile ülke ekonomisine katkıda bulunamamaktadır. Son on yılda yaşanan gelişme ile %12.1 olan işsizlik rakamları %6 ya düşmüştür. 1999 yılında 21,000 kişi uzun dönemli işsiz iken bu rakam 2005 yılında 8,000'e düşmüştür. Ancak dünya sıralamasında 12 üniversiteye sahip olan bölge, kalifiye ve eğitim düzeyi sıralamasında İngiltere ortalamasının altında bir değer göstermektedir.

Bölgede ekonomik yapı son 30 yılda önemli değişim göstermiştir. Üretim sektörü ile en önemli sektörü olarak hizmet sektörü yer değiştirmiştir. Fakat istihdam edilen 460,000 kişi, bölge ekonomisine olan %30'luk katkısı ile Büyük Britanya'nın en önemli üretim merkezidir (NAO 2007-a).

Çizelge 5.4 West Midlands Bölgesinde Sosyo-ekonomik Sınıflandırma (URL 42)

	West Midlands Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel Toplam	Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	c Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	207,982	106,851	61,115	19,915	25,821	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	511,238	214,709	121,823	44,652	48,234	5,275,931	1,380,991
Ortalama	280,647	88,505	49,224	19,636	19,645	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	174,333	116,753	71,108	17,918	27,727	1,749,831	730,139
Teknik	250,547	73,243	40,626	18,162	14,455	2,048,009	478,991
Yarı Zamanlı	435,853	112,355	62,479	27,824	22,052	3,415,093	723,499
Tam Zamanlı	354,034	86,247	47,453	22,246	16,548	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış%Uzun süreli İşsiz	157,173	19,961	11,413	4,295	4,253	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	801,993	252,234	142,700	51,307	58,227	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

Bölgede kırsal alanlarda 16-74 yaş arası çalışanların kırsal alanlarda faaliyet gösteren üç lokomotif sektörü üretim, toptan ya da perakende satış ve onarım ve emlakçılık, kiralama ve iş aktiviteleridir. Tarım, avcılık ve ormancılıkta çalışan sayısı kırsal alanlarda 22 bin kişi iken, en çok çalışana sahip toptan perakende satış ve tamir sektöründe çalışan sayısı 341bin kişidir (Çizelge 5.5)

Çizelge 5.5 West Midlands Bölgesinde Endüstri Kollarında İstihdam (URL 42)

	West Midland Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel Toplam	Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık ve Ormancılık	12,259	22,797	3,249	8,445	11,103	122,961	203,153
Balıkçılık	72	60	21	30	9	3,030	2,489
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2,242	1,005	371	409	225	36,843	18,732
Giyim	417,478	68,071	29,119	24,594	14,358	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz, Su dağıtım	17,267	2,765	1,118	1,070	577	127,426	31,929
İnşaat	124,877	28,579	10,692	10,853	7,034	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret ve Tamir	341,251	64,999	26,310	24,257	14,432	3,065,799	716,234
Otel, Restorant	88,220	19,281	7,405	7,338	4,538	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama ve İletişim	125,941	21,048	9,100	7,814	4,134	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	67,819	11,792	4,783	4,549	2,460	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	207,945	49,441	17,588	19,528	12,325	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim ve savunma, güvenlik	90,080	22,123	7,521	10,590	4,012	989,807	280,866
Eğitim	148,832	33,409	12,428	13,343	7,638	1,363,649	373,117
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	206,119	40,598	15,521	15,454	9,623	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal ve Bireysel Hizmetler	79,516	17,306	6,407	6,707	4,192	921,016	210,325
Konutlarda çalışanlar	741	523	168	194	161	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyonlar ve kurumlarc	159	54	12	33	9	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

Yapılan incelemeler neticesinde bölge kırsal alanlardaki istihdam durumu itibari ile İngiltere ortalamasının altındadır. Ancak tarımın ve hayvancılığın GSMH içerisindeki değeri diğer bazı bölgelerden olukça iyi durumdadır. Dağınık kırsal yerleşmelerin bölgede çoğunlukta olduğu görülmüştür.

Kurulduğu ilk yıl olan 1999'da 125 çalışan ve 114milyon Sterlinlik bütçesi ile faaliyetlerine başlayan Ajansın bugün 300 çalışanı ve 350 Milyon Sterlin bütçesi bulunmaktadır. Bölgede güçlü ortaklıklar kuran AWM Kalkınma Ajansı başlangıç dönemlerde kırsal alanlardaki yetersiz faaliyetleri ile eleştirilmiş ancak bu görüş değişmiştir. AWM Kalkınma Ajansı BES ve Kurumsal Planla güçlü bağları bulunan Kırsal Çerçeve hazırlamıştır. Bu Çerçeve Planının ulaşmayı hedeflediği önceliklerine ilişkin bütçesi oluşturulmuştur (NAO 2007-a). Aşağıdaki Çizelge 5.6'da anketin birinci sorusuna verilen cevaplar görülmektedir. Ajanslara 1999-2008 yılları arasındaki uzman ve yönetim kurulu sayıları istenilmiştir.

Çizelge 5.6 AWM Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-2000	**2000-2001**	**2001-2002**	**2002-2003**	**2003-2004**	**2004-2005**	**2005-2006**	**2006-2007**	**2007-2008**
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	125[62]	164[63]						**300**	
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı								**10**	**14**
Yönetim Kurulu Üye Sayısı									
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[64]									**2**

[62] Ulusal denetleme ofisi, AWM Bağımsız Performans Değerlendirme Şubat 2007
[63] Bi tez çalışmasından
[64] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb
* URL 11

AWMBKA ile yapılan anket çalışmasında ajansın bütçe göstergelerine ilişkin sorulan birinci sorunun yanıtı aşağıdaki Şekil 5.7'de gösterilmektedir. Ajansın 2006-2007 yılları arasındaki bütçesi 284 Milyon Sterlin iken kırsal kalkınma için kullandığı fon 300 Milyon Sterlin olmuştur. Ajans bütçeye ilişkin sorularına cevap vermenin mümkün olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 5.7 AWM Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (hibe £'000)	**114**[65]						272	284	**320M**[66]
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar (£'000) *								**300**[67]	
Uygulanmış Kırsal Projelerin Sayıları*									

Yukarıdaki bütçe tablosunda bütçelere ve proje sayılarına ilişkin bilgiler kırsal bölgelerde yürütülen ancak "kırsal proje" olarak değerlendirilmeyen pek çok proje olması ve AB fonları ile bölgede kırsal yatırımların artacağı belirtilmektedir AWMBKA ile yapılan anket çalışmasında; kırsala ayrılan bu bütçede hangi proje başlıklarının önemli olduğu sorulmuştur. Çevre projeleri, teknolojik yatırım destekleri, eğitim ve beceri geliştirmeye ilişkin projeler ve kadının iş hayatına girmesi, tarım ve toprağa bağlı endüstrilerin desteklenmesi gibi girişimciliği artırıcı

[65] Ulusal denetleme ofisi, AWM Bağımsız Performans Değerlendirme Şubat 2007
[66] Anketten gelen değer
[67] Ulusal denetleme ofisi, AWM Bağımsız Performans Değerlendirme Şubat 2007
* Ajans yetkilisinin Anketimize cevabı: Bu ikisi hakkında bir şey söylemek mümkün değil, çünkü Kırsalda uygulanan ama Kırsal sayılabilecek. Projelerimiz yok. Ama şu sıralarda EUnun sağlamaya başladığı kaynaklarla kırsaldaki projelerimiz de artacaktır. *[The last 2 are hard to say as we have many investments that are made in rural areas that wouldn't be considered rural projects. Investment as a whole in our 5 shire counties will increase as the RDA now delegates EU funding]*

başlıkların en önemli proje desteklerinden olduğu belirtilmiştir. İşsizler için çalışmalar, kırsal altyapı projeleri ve işletmelere danışmanlık destekleri ise ajansın bütçesini kırsalda kullandığı diğer proje başlıklarındandır.

Ajansın kendi faaliyetleri içerisinde; iş merkezlerinin kurulması, kredi ve fon destekleri, ortaklıkların oluşturularak işletmelerin kurulması, AB projelerine katılım ile kırsal alanlardaki gelir artırıcı faaliyetler en önemli, eğitim çalışmaları ise önemli gördükleri çalışmalardandır. Danışmanlık desteği ise ajansın faaliyetleri kapsamında olup üçüncü derecede önemli olduğu belirtilen çalışmadır.

Ajanslar bölgede kırsal kalkınmaya ilişkin çalışmalarını gerçekleştirirken bazı engellerle karşılaşmaktadırlar. Kırsal kalkınma paydaşları ile koordinasyonda ve ilişkilerde yaşanan problemler, kırsalın farklılığının anlaşılamaması karşılaşılan önemli problemlerdendir. Stratejik plan hazırlama sürecindeki sıkıntılar ve ortaklıkların geliştirilmesi de önemli iken, finansal konular daha az karşılaşılan problemlerdendir. Kırsal entegrasyon sürecinin yetersiz olması ise ajans tarafından bir problem olarak görülmemektedir.

Kırsal Kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kırsal kalkınma aktörleri ile koordinasyonda ve ilişkilerde yaşanan sıkıntılar ve stratejik plan en önemli problemlerden görülmektedir. Kırsalın farklılığının anlaşılamaması, kırsal entegrasyonun yetersiz kalması ile yetersiz finansal kaynaklar ve ortaklıkların kurulamamasının kırsal kalkınmada önemli engellerden olduğu belirtilmiştir.

Eğitim destekleri ve kırsal alanlarda rekabet artırıcı faaliyetler AWMBKA'ya göre en önemli kırsal kalkınma çalışmalarıdır. Proje hazırlama ve uygulamaya ilişkin ajansın verdiği destekler ile kırsal mirasın ve çevrenin korunmasına ilişkin projelerde önemli kırsal kalkınma çalışmalarındandır. Ajansa göre Tarım ve ormancılık daha az önemli iken, çiftçi eğitimlerinin kırsal kalkınmada bir önemi olmadığı belirtilmiştir.

Ajansın kuruluşundan bugüne kadar bölgede gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde çok önemli olduğunu düşündüğü ve gerçekleştirdiği faaliyetler; kırsalda güçlü ortaklıkların kurulması ve kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden

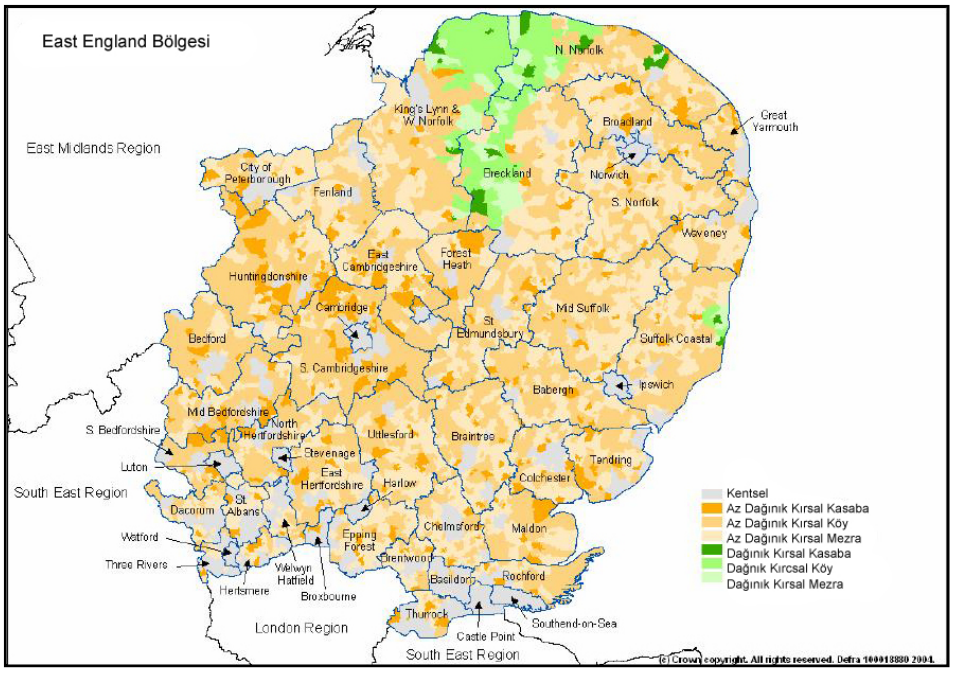
canlandırılmasıdır. Kırsal turizm kalkındırılması ile ilgili yaptıkları faaliyetler, Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, Çiftçilere verilen eğitim destekleri; kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında bölgede söz sahibi olmaları önemli olduğu düşünülen faaliyetlerdendir. Proje destekleri ise ajansın gerçekleştirdiği ve daha az etkilerinin olduğu düşünülen yardımlardandır. AWM Bölgesi kırsalının en önemli problemleri konut sorunu ve düşük gelir düzeyidir. Hizmetlere ulaşamama ise diğer önemli problemlerden iken; eğitim, sağlık problemleri ve işsizlik kırsalda daha az rastlanan problemlerdendir.

AWM Bölgesinde en önemli olarak öncelik gerektiren konular ajansın onuncu soruda verdiği cevaba göre kırsaldaki konut sorunu, gelir düzeyinin düşük olması ve hizmetlere ulaşmada yaşanan sorunlardır. Bunun yanında eğitim ve becerilerde kırsalın yüksek seviyede olmaması, sağlık konusundaki yoksunluk ikincil öncelikte olması gerektiği düşünülen problemlerdendir. Kırsaldaki işsizlik probleminin çok önemli olmadığı, ajansın bu konudaki önceliğinin az önem arz etmesi cevabından anlaşılmaktadır.

Ajansa göre yenilikçi yatırımların bölgede desteklenmesi kırsal alanların refah seviyesini artırmada en önemli aktivite olarak belirtilmiştir. Eğitim destekleri, turizmin kırsalda desteklenmesi, proje destekleri ve endüstriyel sektörlerin desteklenmesinin önemli diğer çalışmalardan olduğu belirtilmiştir. AWM bölgesi yapısı içerisinde hayvancılık desteklerinin daha az önemli olduğu ancak, meyve ve sebzeciliğin bölgede destek gerektirmeyen faaliyetlerden olduğu ajans tarafından ankette cevaplandırılmıştır.

5.2.2. East of England Kalkınma Ajansı

East of England Kalkınma Ajansı, East England Düzey 2 Bölgesinde bulunmaktadır. Bölge deniz seviyesinde, kırsal ve kıyı çeşitliliği, toplulukları ve ekonomisi ile farklılıklar göstermektedir. İngiltere'nin en kurak bölgesi olmasına rağmen, iklim değişikliklerine bağlı yağış düzensizlikleri yüzünden bölgenin %25i sel ve su baskınları riski altındadır. East England Bölgesi kuzeyi ile doğusunda bulunan bölgeler ve bölgenin periferinde bulunan alanlar ile daha ulaşılır olan güney ve batı bölgesindeki alanlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alanlardaki problematik konular ve kırsal kalkınma başlıkları alt bölgeler arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bölgeye ilişkin aşağıdaki Şekil 5.3'te ki haritadan görüldüğü üzere; Kuzey, kuzey doğu ve bazı iç kesimlerde ve genel olarak dağınık yerleşme dokusunun bulunduğu yerler tarıma dayalı iken, Bölgenin güneyindeki kırsal alanlar genel olarak ekonomik gelişme baskısı altında kalmaktadırlar (NAO 2006-a).

Şekil 5.3 East England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 37)

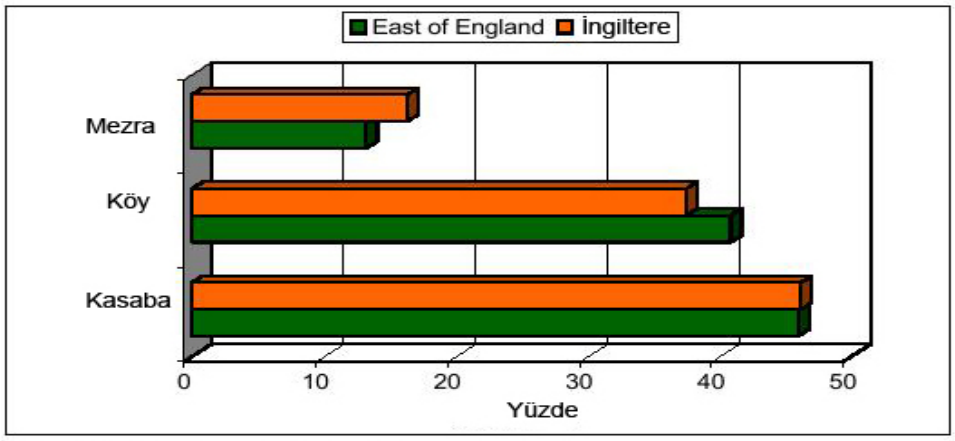
Aşağıdaki nüfus göstergelerine ilişkin Çizelge 5.8'de de belirtildiği üzere; bölge 5 milyon 400 bin'lik toplam nüfus, bir milyon 600 bin kişilik kırsal nüfus (%31) ile İngiltere ortalamasının (%19,3) üzerinde, kırsal yoğunluğa sahiptir. Şekil 5.13'te belirtilen haritada da, bölgenin kırsal alan yoğunluğu görülmektedir.

Çizelge 5.8 East of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 37)

	East of England Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	1,812,091	1,904,428	3,716,519	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	826,244	845,377	1,671,621	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	785,328	801,861	1,587,189	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	359,564	375,106	734,670	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	320,104	322,590	642,694	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	105,660	104,165	209,825	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	40,916	43,516	84,432	298,554	311,617	610,171
Kasaba	20,159	22,619	42,778	103,879	114,289	218,168
Köy	17,315	17,330	34,645	121,531	124,750	246,281
Mezra	3,442	3,567	7,009	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	2,638,335	2,749,805	5,388,140	23,922,144	25,216,687	49,138,831
KIRSAL %	31.3	30.7	31.0	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Bölgede %31 yoğunluğa sahip kırsal nüfusun, kırsal mekânlardaki dağılım grafiğine göre (Şekil 5.4); kırsal nüfusun yoğun olarak yaşadığı kasabalarda yaşayan nüfus ortalaması İngiltere ile aynı orana sahiptir. Köy nüfusu ortalaması ülke ortalamasından fazla iken, uzak ve dağınık alanlarda yaşayanların ortalaması ise İngiltere'nin genel karakterinden farklıdır.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.4 East of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 37)

Hanehalkının sosyal ve ekonomik durumunu gösteren yoksunluk analizine göre; İngiltere kırsalında; ihtiyaç başlıklarının en az bir veya daha fazlasından yoksun olan hanehalkının %17'si East of England bölgesindedir. Gene ülke kırsalında, hiçbir ihtiyaç başlığından yoksun olmayan hanelerin %17'si bölgededir. Kentlere bakacak olursak; İngiltere'de bir veya daha fazlasından yoksun olanların %20'si, hiçbir ihtiyaç başlığından yoksun olmayanların ise %10'u bölgede yaşamaktadır.

Çizelge 5.9 East of England Bölgesi Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması (URL 37)

	East of England Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 'inden Yoksun	2 'den Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiç Birinden Yoksun Olmayan	1 veya fazlasından Yoksun
Kentsel	**503,710**	**565,790**	**364,232**	**105,185**	**10,313**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**234,574**	**253,963**	**155,446**	**35,830**	**2,973**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	225,807	239,225	144,375	33,074	2,730	1,257,350	2,369,002
Kasaba	104,454	113,841	70,705	15,731	1,202	575,988	1,197,651
Köy	91,914	95,514	57,171	13,204	1,073	479,768	842,665
Mezra	29,439	29,870	16,499	4,139	455	201,594	328,686
Dağınık	8,767	14,738	11,071	2,756	243	70,601	191,278
Kasaba	4,169	7,829	5,998	1,445	143	23,501	74,212
Köy	3,806	5,732	4,186	1,082	73	29,145	75,923
Mezra	792	1,177	887	229	27	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Hükümet, East of England bölgesinin ekonomik performans göstergelerinde kişi başına düşen gayri safi milli hâsıla değerleri ile diğer bölgelerden daha iyi konumda olduğunu belirtmiştir (NAO 2006-a). Bunun yanında bölge ekonomik performans sınıflandırmasında daha kötü durumdaki İngiliz bölgeleri ile aynı değerlere sahiptir. Nüfusun performans göstergelerine aşağıdaki Çizelge 5.10'dan bakacak olursak; kırsal alanlarda nüfusun %31'i aktif değilken, kentsel alanlarda ise nüfusun %30,6'sı aktif olmadığı görülmektedir.

Çizelge 5.10 East of England Bölgesinde Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL 37)

	East of England Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	1,853,291	836,272	388,611	337,606	110,055	19,058,342	4,698,654
Çalışan	1,498,764	640,866	311,145	252,847	76,874	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	331,265	153,475	72,864	61,580	19,031	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	1,167,499	487,391	238,281	191,267	57,843	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	69,566	52,976	18,095	24,200	10,681	721,704	327,612
Yarı zamanlı	9,422	8,045	2,589	3,779	1,677	102,422	48,777
Tam zamanlı	60,144	44,931	15,506	20,421	9,004	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	142,773	93,568	36,147	41,435	15,986	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	38,002	27,724	10,114	12,803	4,807	380,422	162,394
Tam zamanlı	104,771	65,844	26,033	28,632	11,179	986,947	375,926
İşsiz	76,095	24,944	11,781	9,981	3,182	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	66,093	23,918	11,443	9,143	3,332	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	818,491	375,727	166,685	157,712	51,330	9,566,660	2,208,468
Emekli	355,001	188,194	85,581	79,858	22,755	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	103,595	36,694	15,002	14,464	7,228	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	179,900	81,974	35,075	34,750	12,149	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	110,475	41,193	19,068	16,761	5,364	1,605,059	279,817
Diğer	69,520	27,672	11,959	11,879	3,834	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	69.4	69.0	70.0	68.2	68.2	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	30.6	31.0	30.0	31.8	31.8	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

Bölgede 16-74 yaş arası nüfusun mesleki verilerine ilişkin yapılan sosyo-ekonomik sınıflandırma çalışmasına göre (Çizelge 5.11); bölgede istihdamın bilgi gerektiren teknik ve üst düzey sektörlerde yoğunlaşmış olmasına rağmen, bölge İngiltere'nin en düşük beceri düzeyine sahip bölgesidir (NAO 2006-a).

Çizelge 5.11 East of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma (URL 37)

	East of England Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel Toplam	Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	237,932	218,649	117,399	50,953	50,297	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	524,473	461,376	246,828	113,238	101,310	5,275,931	1,380,991
Ortalama	283,271	208,535	110,712	54,847	42,976	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	181,377	225,402	123,856	46,594	54,952	1,749,831	730,139
Teknik	198,061	159,067	84,381	42,284	32,402	2,048,009	478,991
Yarı Rutin	326,421	247,045	131,219	65,326	50,500	3,415,093	723,499
Rutin	237,157	180,631	95,721	47,606	37,304	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	71,321	38,763	21,034	9,146	8,583	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	612,488	524,188	281,445	125,708	117,035	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

Bölge yüksek teknoloji, arge ve yenilikçilik konusundaki sektörleri ile adını duyurmuştur. Cambridge bölgenin bu sektörlerdeki en önemli ve güçlü bölgesi konumundadır ancak sektör sadece bu üç alan üzerinde odaklanmamaktadır. Bölge ekilebilir alan büyüklüğü bakımından ilk sırada yer almakta, turizm harcamalarının ise en çok olduğu ikinci bölgesi konumundadır (Ward,Lowe,Bridges, Stafford ve Evans 2001).

Bölgede istihdamın sektörlere dağılımına aşağıdaki Çizelge 5.12'den bakacak olursak; turizm ve tarım potansiyellerine rağmen kırsal alanlarda üretim, toptan ve perakende ticaret ile emlakçılık kollarının lokomotif sektörler olduğu görülmektedir. Kentsel alanlardaki yapı, bölgenin kırsaldaki ekonomik yapısı ile benzerlik göstermektedir.

Çizelge 5.12 East Of England Bölgsinde Endüstri Kollarında İstihdam (URL 37)

	East of England Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel Toplam	Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	15,447	33,642	8,046	16,754	8,842	122,961	203,153
Balıkçılık	307	319	133	144	42	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	3,438	2,020	846	862	312	36,843	18,732
Üretim	257,105	116,062	56,851	45,792	13,419	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	11,105	5,152	2,589	1,973	590	127,426	31,929
İnşaat	130,690	65,730	30,276	26,579	8,875	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	315,780	130,112	63,471	50,375	16,266	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	72,609	34,720	16,086	14,052	4,582	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	140,776	50,471	25,117	19,435	5,919	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	113,132	36,685	18,050	13,884	4,751	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	237,379	105,898	48,060	43,537	14,301	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	86,580	46,440	21,775	19,865	4,800	989,807	280,866
Eğitim	128,071	61,240	28,197	25,221	7,822	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	170,908	78,846	37,298	31,708	9,840	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	83,321	37,258	16,865	15,346	5,047	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	1,345	1,239	430	563	246	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	2,191	3,384	1,820	750	814	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

Dağınık kırsal yerleşmelerin hakim olduğu bölgede kırsal alanlardaki istihdam durumu bakımından bölge iyi durumdadır. Tarım ve hayvancılığın GSMH içerisindeki değeri yüksektir.

EEBKA İngiliz kalkınma ajansları içerisinde en düşük bütçeye sahip olan kalkınma ajansıdır. Bu durum ajansı, aktivitelerinde önceliklilerini belirleme konusunda zorlamaktadır. Bütçenin diğer ajanslardan az olması, ajanslarla yapacakları faaliyetlerde de EEBKA'yı zor duruma sokmaktadır (Ward,Lowe,Bridges, Stafford ve Evans 2001). EEBKA kendi bütçesinin BKA bütçesinden daha hızlı büyüdüğünü ankette belirtmiştir. Bunun bir sonucu olarak da personel tablosu Çizelge 5.13'de de görüldüğü üzere personel sayısında önemli artışlar olmuştur. Ancak Ajansın kırsal kalkınma uzman sayısı, şap krizinin görüldüğü 2001 yılındaki sayı aynıdır. Personel sayısındaki artış, kırsal kalkınma uzman sayısındaki artışı etkilememiştir.

Çizelge 5.13. EEBKA' da Personel ve Üye sayıları

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	-	84	110	130	136	147	188	198	215
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı	8	7	7	4	4	4	4	7	8
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[68]	1	1	1	1	1	1	2	2	2/3

Anketin üçüncü sorusu olan bütçeye ve kırsal kalkınma proje sayılarına ilişkin ajans, bir bilgi vermemiştir. Ancak Kırsal projelere aktarılan fonlar ile ilgili olarak; kırsala aktarılan fonların daha büyük projeler kapsamında olması nedeniyle ayrıştırma yapılamayacağı belirtilmiştir. Uygulanmış proje sayılarına ilişkin ise, tarım ve endüstrinin ajans tarafından önemi bilinmekle birlikte bütçelerin proje sayıları bazında ayrıştırma yapılmasının projelerin bölgesel ölçekte olması nedeniyle bilgi alınamamıştır.

[68] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb.

Çizelge 5.14. EEBKA Bütçesi ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (hibe £'000)		**83****			76**	129**	134**	139**	137**
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar. (£'000)	Birkaç senedir Ajansımızın Kırsala olan desteği daha büyük bir çerçeve içerisinde ele alınmakla beraber kırsaldakilerin fonlara ve fırsatlara ulaşımları gözetilmektedir. EEBKA yatırımları alt bölge ve yerelde ki mekanizmalar sayesinde de kırsalda ki işletmelere sağlandığı için EEBKA'nın kırsala olan katkıları her zaman anlaşılamamaktadır.[69]								
Uygulanmış Kırsal Projelerin Sayıları	Tarım ve ilgili endüstrinin önemini anlamakla beraber Ajansımızın bütçesi harcamaları proje bazında değil ana harcamalarla içerisinde boşluklar oluşturmayacak şekilde yapmaktadır. [70]								

EEBKA ile yapılan anket çalışmasında, kırsal kalkınma bütçesinde hangi proje başlıklarının önemli olduğu sorulduğunda en önemli kırsal kalkınma proje başlıklarının; teknolojik yatırım destekleri, eğitim ve beceri geliştirme projeleri olduğu belirtilmiştir. Bunlara kadınların ya da toprağa bağlı endüstri kollarının geliştirilmesi konusunda girişimciliğin desteklenmesi, kırsal altyapı proje destekleri ile kırsaldaki yatırımlara ilişkin bilgi transferleri, çevresel proje destekleri, işssziler için aktiviteler ile işletme danışmanlık hizmetleri de eklenmiştir.

Eğitim ve beceri geliştirme programlarının yürütülmesi, kredi/fon destekleri sağlamak, şirketlerin kurulması ve ortaklıkların oluşturulması ile kırsalda gelir artırıcı faaliyetler EEBKA'nın bölgede yürütmekte olduğu en önemli faaliyetlerdendir. Bunun yanında ajans; iş geliştirme merkezlerinin kurumunu

[69] Ajans yetkilisi Lesley Anderson'un beyanı: *The process of mainstreaming our rural support has been underway for a number of years and is about unlocking the larger resource available to the region, ensuring rural areas are able to access funding and the opportunities that are available. EEDA investments are made through a number of mechanisms into rural businesses in the region, some of which are sub-regionally and locally led, and therefore not always recognised as EEDA supported.*

[70] Ajans yetkilisi Lesley Anderson'un beyanı: *We do recognise the specific issues and importance of the agricultural and related industries and much of our specific rural budgets are targeted at this sector alongside mainstream budgets to ensure that gaps are covered.*

*URL 11

sağlamakta ve AB programlarına katılım göstermektedir. Ajans danışmanlık hizmeti faaliyetinin yürütülmekte olduğunu, ancak ajans faaliyetleri içerisinde önemli bir faaliyet olmadığını belirtmiştir.

Ajansın kırsal kalkınma gerçekleştirilirken bölgede karşılaştığı en önemli engel diğer aktörlerle koordinasyon ve ilişkilerde yaşanan sıkıntılar, stratejik plan hazırlama sürecinde yaşanan problemler, ortaklıklarda yaşanan sıkıntılar ve ajansın bütçesi ile ilgili sıkıntılar olmuştur. Kırsalın farklılığının algılanamaması ile kırsal entegrasyonda ilerlemenin yetersiz kalışı, ajans için ikincil derecede önemli problemlerdendir.

Kırsal alanların bölgelere göre farklılaşan özellikleri ve diğer etkenler, ajansların bölgelerdeki önceliklerini de etkilemektedir. EEBKA; kendileri için en önemli kırsal kalkınma çalışmalarının; kırsal alanların rekabet edebilirliğinin artırılması, çiftçi eğitimleri ve projeler için kredi/fon destekleri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca proje yazımına ve uygulanmasına ilişkin destekler, tarım ve ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesi ile kırsal mirasın ve çevrenin korunması da önemli görülen diğer aktivitelerdendir.

EEBKA'nın kırsal kalkınmada başarılarını etkileyen en önemli faktörler; ajansın finansal kaynaklarının etkin kullanımı, iş dünyasının desteği, konuda çalışacak kalifiye uzman eksikliği, Hükümetin bölgesel politikaları, yetersiz mali kaynak, dış yardımların yeterli olmaması, yerel yönetimlerle yapılan işbirliği, ajansın faaliyetlerinin anlaşılamaması, halkın ve STK'ların desteğidir. Merkezi ile idari teşkilatlanmada yaşanan problemler ise kırsal kalkınmada ajansın faaliyetlerini etkilemeyen bir faktör olarak belirtilmiştir.

Ajansın kırsalda güçlü ortaklıklar kurması ve kırsal alanların iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması, Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında söz sahibi olması, kırsal turizm kalkındırılması konusunda çalışması ile çiftçi eğitimlerinin gerçekleştirilmesi bölgede gerçekleştirdiği önemli çalışmalardandır.

Proje danışmanlık desteği ise ajans tarafından gerçekleştirilen önemli bir faaliyet olarak belirtilmiştir.

Kırsalda karşılaşılan en önemli sorunlar eğitim ve iş becerileri konusundaki eksiklikler, sağlıkla ilgili sıkıntılar, düşük gelir düzeyi ve işsizliktir. Konut sorunu ve servis ve hizmetlere ulaşamama ise diğer önemli problemlerdendir.

Bölge kırsalının bu eksiklikleri göz önüne alındığında, kırsal alanların refah seviyesi; meyve ve sebze üretimi, eğitim ve becerilerin bu bölgelerde geliştirilmesi faaliyetleri, yenilikçi yaklaşımların desteklenmesi, turizm destekleri ve endüstri temelli faaliyetlerin çok önemli olduğu; ancak hayvancılık ve proje desteklerinin ise daha az önem arz ettiği belirtilmiştir.

Kalkınma ajansları bölgelerinde bağımsız olsalar da bölgelerde ortak çalışmalar yürütmektedirler. EEBKA'nın bölgesinde gerçekleştirdiği çalışmalar;

- Mekânsal ve tematik ortaklıklar (karbon tutulması, depolama ve yeşil kuşak,..vs.) ve çevre (ulusal parklar ve sınır aktiviteleri)
- Politika ortaklıklarını etkileyen çalışmalar (Bir Gezegen Ekonomi Grubu'nun oluşturulması ve İngiltere Bölgesel Kalkınma Programı)
- Uygulama ortaklıkları, deneyimlerin paylaşımı ya da kalkınma konularının çerçevelendirilmesi çalışmaları.

Ortak projeler ise;

- EEBKA, kırsal alanlarda uygulanan kalkınma projelerine İşletmeler Bağlantılı Kırsal Kapı [*Business Link Rural Gateway*] adlı fon desteği sağlamaktadır. İşletmeler Bağlantısı ile birlikte projelere fon aktarılır. Örneğin EEBKA'nın Acil Mavi-Dil kampanyası [*Emergency Bluetongue Campaign*] için İşletmeler Bağlantı[71]'sı kullanılmıştır.
- Ajans, bölgesel aktivitenin daha iyi olmasını sağlamak için *East of England International* (EEI) ile HELIX projesini geliştirmiştir.

[71] Business Link

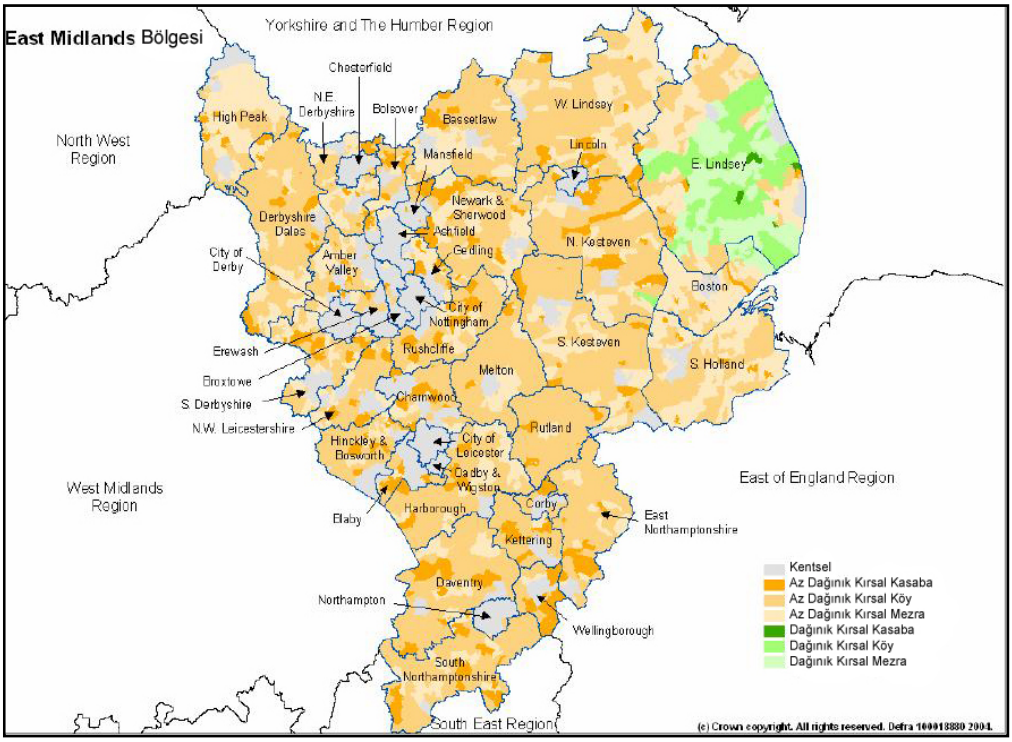
- EEBKA, kırsal alanlarda iş becerilerinin geliştirilmesi için LSC[72] ile bağlantıya geçmiştir. Merkezi otorite olan LSC, bağlantı kurmakta zorlandığı kırsal ile böyle bir proje yapmaktan memnun kaldığını belirtmektedir.

- EEBKA su kaynakları ile ilgili projeleri için de fon sağlamaktadır. Ajans, Çevre Ajansı ile birlikte çiftçilerin işletmelerinde ki su rezervlerinin planlanması ve geliştirilmesi ile ilgili fonlar sağlamaktadır.

5.2.3. East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı

East Midlands Bölgesi, alan büyüklüğü bakımından İngiltere'nin dördüncü büyük bölgesidir. Bölgenin %78 ine sahip kırsal alanda, toplam nüfusun %29.5'i yaşamaktadır (Bk. Şekil 5.5). Bölge kendi içerisinde farklılıklar gösteren kırsal alanlardan oluşmaktadır. Kuzey doğu bölgesi kıyı şeridinde dağınık yapıda kırsal alanlardan oluşurken, güney doğu bölgesi tarıma dayalı araziler çoğunluk göstermektedir.

[72] Öğrenme ve Beceri Konseyi [*Learning and Skills Council*]; bakanlık dışı kamu kurumudur. Yenilikçilik,Üniversiteler ve Beceriler Bakanlığı ile Çocuk, Okul ve Aileler Bakanlığına bağlı ve bu bakanlıkların desteklediği bir kurumdur. İleri eğitimin planlanmasından ve desteklenmesinden sorumludur.

Şekil 5.5 East Midlands Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 34)

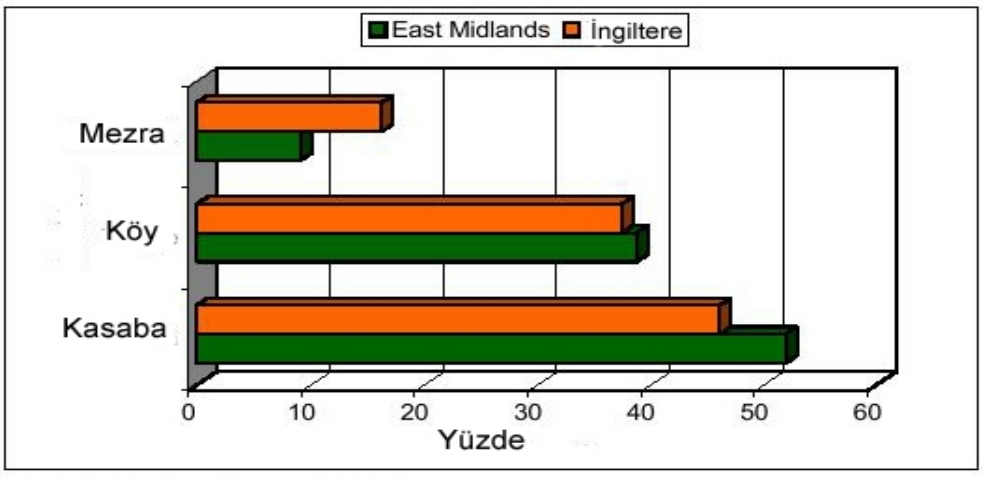
Yüzölçümü bakımından İngiltere'nin büyük bölgelerinden olan East Midlands, nüfus değerlendirmesinde ise İngiltere'nin en küçük ikinci bölgesidir. Aşağıdaki nüfus dağılım Çizelgesi 5.15'den de görüldüğü üzere, bölgede yaşayan kırsal nüfus İngiltere ortalamasının (%19,3) oldukça üzerindedir. 1,2 milyon kişi olan kırsal nüfus karşısında kent nüfusu 2,4 milyon kişidir.

Çizelge 5.15 East Midlands Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 34)

	East Midlands Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	1,438,338	1,501,642	2,939,980	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	610,520	621,674	1,232,194	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	591,557	602,714	1,194,271	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	313,742	325,980	639,722	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	226,340	225,528	451,868	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	51,475	51,206	102,681	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	18,963	18,960	37,923	298,554	311,617	610,171
Kasaba	3,727	4,030	7,757	103,879	114,289	218,168
Köy	10,726	10,461	21,187	121,531	124,750	246,281
Mezra	4,510	4,469	8,979	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	2,048,858	2,123,316	4,172,174	23,922,144	25,216,687	49,138,831
KIRSAL %c	29.8	29.3	29.5	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Dağınık yerleşmeler bölgenin kuzey doğu yerleşiminde çok küçük bir alanda bulunmaktadır. Bundan dolayı da aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere az yerleşimli mezralarda yaşayan nüfus İngiltere ortalamasının oldukça altında iken, merkeze yakın ve kalabalık kırsalda (mezra) yaşayanların oranı diğer bölgelerin kasabaları ile benzer özellikler göstermektedir.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.6. East Midlands Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 34)

2001 Nüfus Sayımına ilişkin Çevre, Gıda ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan analiz çalışmalarınndan biri olan 'Yoksunlukluk Sınıflandırması'na göre; istihdam, eğitim, konut sahipliliği, sağlık/ sakatlıkların hiçbirinden yoksun olmayan hane sayısı; kırsalda 169 bin, kentsel alanda ise 357 bin'dir. Bu ihtiyaç başlıklarının hepsinden yoksun olan hanehalkı sayısı kentsel alanlarında 10 bin, kırsal alanlarda ise 2200'dür (URL 34). İngiltere'de bir veya daha fazlasından yoksun hane sayısının %13'ü bu bölgede bulunmaktadır. Bölgedeki kırsal alanların çoğunda önemli yoksunluklar yaşanmaktadır. Bu yoksunlukların sebepleri servislerin götürülmesi ve programların sağlanmasına bağlı olarak kırsal alanlara zayıf erişilebilirliliktir (Ward,Lowe,Bridges, Stafford ve Evans 2001).

Çizelge 5.16 East Midlands Bölgesi Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması (URL 34)

	East Midlands Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 veya fazlasından Yoksun
Kentsel	**357,167**	**432,386**	**318,018**	**109,893**	**10,998**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**169,588**	**180,343**	**119,819**	**31,942**	**2,209**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	165,864	174,454	115,305	30,422	2,075	1,257,350	2,369,002
Kasaba	86,108	94,884	65,210	17,469	1,054	575,988	1,197,651
Köy	65,540	64,919	40,829	10,390	776	479,768	842,665
Mezra	14,216	14,651	9,266	2,563	245	201,594	328,686
Dağınık	3,724	5,889	4,514	1,520	134	70,601	191,278
Kasaba	720	1,250	1,088	299	15	23,501	74,212
Köy	2,138	3,311	2,457	856	67	29,145	75,923
Mezra	866	1,328	969	365	52	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Ekonomik çalışma göstergelerine ilişkin Çizelge 5.17'de görüldüğü üzere, kırsal nüfus %68,2, kentsel nüfus ise %66,6 oranında ekonomik aktiflik değerlerine sahiptir. Bölgede işsiz sayısı kentte 77 bin iken kırsal alanlarda 21 bin kişidir. Ayrıca kırsal alanda hiç çalışmayan uzun dönemli işsiz sayısı İngiltere toplamının %24'ü kadardır.

Çizelge 5.17 East Midlands Bölgesi'nde Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL 34)

	East Midlands Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	cKırsal
Ekonomik Olarak Aktif	1,414,615	611,715	320,677	235,089	55,949	19,058,342	4,698,654
Çalışan	1,144,070	475,439	260,785	175,106	39,548	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	264,446	114,712	62,098	42,785	9,829	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	879,624	360,727	198,687	132,321	29,719	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	49,521	38,684	14,090	19,003	5,591	721,704	327,612
Yarı zamanlı	6,983	5,636	2,020	2,819	797	102,422	48,777
Tam zamanlı	42,538	33,048	12,070	16,184	4,794	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	85,172	59,706	24,826	27,386	7,494	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	22,946	17,114	7,099	7,952	2,063	380,422	162,394
Tam zamanlı	62,226	42,592	17,727	19,434	5,431	986,947	375,926
İşsiz	77,703	21,007	11,555	7,635	1,817	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	58,149	16,879	9,421	5,959	1,499	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	708,925	285,601	145,609	113,111	26,881	9,566,660	2,208,468
Emekli	285,518	141,383	72,198	56,300	12,885	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	108,171	27,634	13,949	10,942	2,743	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	131,629	55,683	27,783	22,374	5,526	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	120,485	39,298	21,573	14,039	3,686	1,605,059	279,817
Diğer	63,122	21,603	10,106	9,456	2,041	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	66.6	68.2	68.8	67.5	67.5	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	33.4	31.8	31.2	32.5	32.5	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

Bölgede ekonomideki yeniden yapılanmaya bağlı sorunlar yaşanmaktadır. Ülkede işsizlik oranı ülke geneline göre en düşük ve istihdam rakamları ortalamanın üzerinde de olsa, yüksek oranda düşük gelirli istihdam problemi kırsalın ortak ekonomik problemlerindendir. Diğer bölgelerden farklı olarak East Midlands düşük eğitim/beceri gerektiren işlerden ve istihdamdan oluşmaktadır (Bk. Çizelge 5.35)

Çizelge 5.18 East Midlands Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırması (URL 34)

	East Midlands Bölgesi					İngilterec	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	141,220	155,497	81,475	37,890	36,132	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	345,354	333,495	174,674	88,413	70,408	5,275,931	1,380,991
Ortalama	186,194	141,754	73,834	41,176	26,744	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	122,634	157,808	84,587	34,038	39,183	1,749,831	730,139
Teknik	176,422	129,598	67,511	38,576	23,511	2,048,009	478,991
Yarı Zamanlı	276,796	191,573	100,115	56,762	34,696	3,415,093	723,499
Tam Zamanlı	264,058	163,292	84,940	50,268	28,084	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	76,584	33,563	17,678	9,222	6,663	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	534,310	404,941	212,293	109,729	82,919	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

Bölgede çoğu küçük ve orta ölçekli olan 260,000 kayıtlı işletme bulunmaktadır. Üretim sektörünün ekonomiye katkısı %23, istihdama katkısı işe aşağıdaki Çizelge 5.19'dan görüleceği gibi %19'dur. Kırsal alan çeşitliliğine bağlı olarak, bölgede ekonomik çeşitlilik de farklılık göstermektedir. Bölgenin kuzey doğu bölgesindeki yaylalarda; hayvan çiftlikleri, turizm ve mineral madenciliği ile uğraşılmaktadır. Bu alanların büyük çoğunluğu *Peak* Ulusal Parkı içerisinde bulunmaktadır. *Peak* Ulusal Parkının bulunduğu bölge turizmle bağlantılıdır. Kıyı bölgeleri kıyı turizminde yaşanan düşüşe rağmen, Büyük Britanya'nın kıyı turizmine tekrar sahip olması için yapılandırılma içerisindedirler. Bölgede istihdamın %25'i; dağıtım, otel ve restoran sektörlerinde çalışmaktadır (NAO 2007-c).

Bölgede önemli kentlerin kırsal bölgeleri ve köyleri kömür madenciliğinin ve çevre kalitesinin düşmesine bağlı olarak, sosyal ve ekonomik problemler yaşamaktadırlar. Güney ve doğu bölgelerde ise çoğunluklu olarak toprağa bağlı çiftlikler ve gıda üretim işletmeleri bulunmaktadır. Bu işletmeler bölgeye komşu olan East Of England'ın tarımsal ekonomisi ile kuvvetli bağlantılar içerisindendir (Ward, Lowe, Bridges, Stafford ve Evans 2001).

Endüstri kollarındaki farklılaşmaya aşağıdaki Çizelge 5.19'dan bakacak olursak, bölge genelinde kırsal ve kentsel alanlar benzeri yapı göstermektedirler. Kırsal alanların farklı potansiyellerine rağmen bir değişim içerisinde olduğu görülmektedir. İngiltere'de tarım, hayvancılık ve ormancılık alanında istihdam edilen kişilerin %11'nin bu bölgede olduğu aşağıdaki çizelgede görülmektedir Üretim, toptan perakende ve ticaret, emlakçılık ve sağlık ve sosyal hizmetler bölgedeki başat sektörlerdendir.

2001 yılındaki Şap krizi bölgeyi diğer bölgelerde olduğu kadar çok etkilememiştir. Krizin doğrudan etkileri bölgenin yaylalarındaki hayvan çiftliklerine, dolaylı etkisi ise turizm ve diğer kırsal ekonomiler üzerine olmuştur. Peak Ulusal Parkı Bölgesine yapılan doğa yürüyüşleri getirilen kısıtlamalardan oldukça etkilenmiştir. Ancak bu bölgenin tersine, kıyı bölgesindeki ziyaretçi sayısı artmıştır.

Çizelge 5.19 East Midlands Bölgesi Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları (URL 34)

	East Midlands					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	11,339	24,770	5,866	13,646	5,258	122,961	203,153
Balıkçılık	81	117	39	66	12	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	4,548	3,431	2,000	1,187	244	36,843	18,732
Giyim	277,184	104,604	59,552	36,656	8,396	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	11,602	4,324	2,350	1,638	336	127,426	31,929
İnşaat	89,148	42,490	22,383	16,076	4,031	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	249,959	99,252	54,567	35,822	8,863	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	60,471	25,888	13,489	9,996	2,403	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	84,918	35,047	19,616	12,548	2,883	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	41,904	16,952	9,375	6,310	1,267	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	135,175	64,452	31,978	26,646	5,828	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	62,629	32,345	16,512	13,534	2,299	989,807	280,866
Eğitim	100,115	49,435	25,751	19,451	4,233	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	142,828	60,535	31,773	23,309	5,453	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	55,983	24,409	12,567	9,528	2,314	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	582	595	234	285	76	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	123	263	69	188	6	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

Yukarıda yapılan çalışmalarda Bölgenin West Midlands Bölgesi kadar dağınık bir kırsal yerleşim sergilemediği görülür. Bölge, tarım ve hayvancılığın GSMH içerisindeki katkısı İngiltere'de en fazla olduğu ikinci bölgedir. Turizm sektörü bölgenin diğer önemli sektörlerindendir. Bölgedeki kırsal alanlar gelir göstergeleri içerisinde ortalama durumdadır.

EMBKA ile yapılan anket sonuçlarına ilişkin personel yapılanması Çizelge 5.20'de belirtildiği gibidir. Ajansta çalışan personel sayısı 2000-2004 yılları arasında belirtilmemekle birlikte, 2005 ve 2008 yılları arasında personel sayısında artış gözlendiği görülmektedir. Farklı konulara ilişkin uzmanlık dallarından personel istihdam eden ajanslarda kırsal kalkınma konularına ilişkin uzman personel de bulunmaktadır. EMBKA'da kırsal kalkınma konusunda uzman personel sayısı ajansın kurulduğu yıllarda ve Şap krizinin görüldüğü 2001 dönemlerinde aynı kalmış, 2005 yılında 2006 yıllarında istihdam edilen personel sayısı artmış fakat 2008 yılında 6 kırsal kalkınma uzmanı görevlendirilmiştir. Yönetim kurulunda 12-15 arasında üye olması ve en az bir üyenin kırsalı temsilen bulunması gerekliliği yasal çerçevede belirtilmiştir. EMBKA'da da üye sayıları da çizelgede belirtilmektedir.

Çizelge 5.20 East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	214*	237*	255*	284*
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı	2	2	2	2	2	11	11	7	6
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[73]	1	1	1	1	1	1	1	1	1

East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı bütçesi ve çalışan personel sayısı itibari ile dokuz ajansın en küçüklerinden birisidir.Aşağıdaki Çizelge 5.21 de belirtilen bütçe tablosunda ve yukarıdaki Çizelge 5.20 'de ajansa ilişkin personel değerleri belirtilmiştir.

[73] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb

* URL 34

Çizelge 5.21 East Midlands Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi, 2000–2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (Ms)	58,722	76,542	105,419	121,349	154,054	152,760	188,437	179,300	n/a
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar. (000s)	104	349	1,610	5,951	2,764	2,563	4,768	6,190	n/a
Uygulanmış Projelerin Sayıları	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

Yukarıdaki bütçe tablosu Çizelge 5.21'de de görüldüğü üzere, bütçenin önemli bir kısmının kırsal projelere aktarılmaya başlanmasında '*tek-sepet*' bütçe modeline geçilmeye başlanması, Şap krizinin ortaya çıkması ve yaşanan ekonomik krizlerin etkisi ile olmuştur. Ajans tarafından kırsal kalkınma projelerine aktarılan paranın büyük bölümü çevre projelerine gitmektedir. Kırsal alanlarda yapılan yatırım destekleri, eğitim ve beceri geliştirme ve kırsal altyapı projelerine de ajans tarafından önemli düzeyde para harcanmaktadır. Ancak, bölgede girişimciliğin desteklenmesi, işsizler için projeler ve işletmelere danışmanlık destekleri ajansın kırsalda daha önem verdiği desteklerdendir.

EMBKA'nın bölgede yürüttüğü faaliyetlerde en önemli çalışmalarının kırsal alanlarda gelir artırıcı faaliyetlerin olduğu Ajans tarafından belirtilmiştir. Yürüttüğü eğitim programları, kredi ve fon destekleri, işletmelerin kurulması ve ortaklık destekleri, AB projelerine katılım, organizasyonun diğer önemli çalışmalarındandır. İş destekleme merkezlerinin kurulması ajansın çalışmalarından iken, danışmanlık çalışmaları ajans faaliyetleri içerisinde bulunmamaktadır.

Kırsal kalkınma desteklerinin bölgede yürütülmesinde ajans; kırsal kalkınma konularında çalışan diğer aktörlerle olan koordinasyon ve ilişkilerde, kırsal entegrasyonda, stratejik planlamada yaşanan sıkıntılarda, ortaklıkların kurulamayışında ve finansal problemlerde önemli olabilecek sıkıntılar yaşamıştır.

Kırsalın farklılığının anlaşılmamasının ajansın problemlerinden olmadığı belirtilmektedir.

Kırsal alanların bölgelere göre farklı kalkınma potansiyelleri ve buna istinaden de ajansların çalışma öncelikleri bulunmaktadır. EMBKA için kırsal alanların rekabet edebilirliklerinin güçlendirilmesi, çevrenin ve kırsal mirasın korunması ile kredi destekleri, kırsal kalkınmada uygulanması gereken en önemli öncelik olarak düşünülmektedir.

Çiftçi eğitimleri ve tarım ve ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesinin, kırsalda uygulanmak üzere yapılan projelere danışmanlık ve proje hazırlanmasına ilişkin desteklerin daha az önemli olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiyi Anket sonucu bulgular da desteklemektedir.

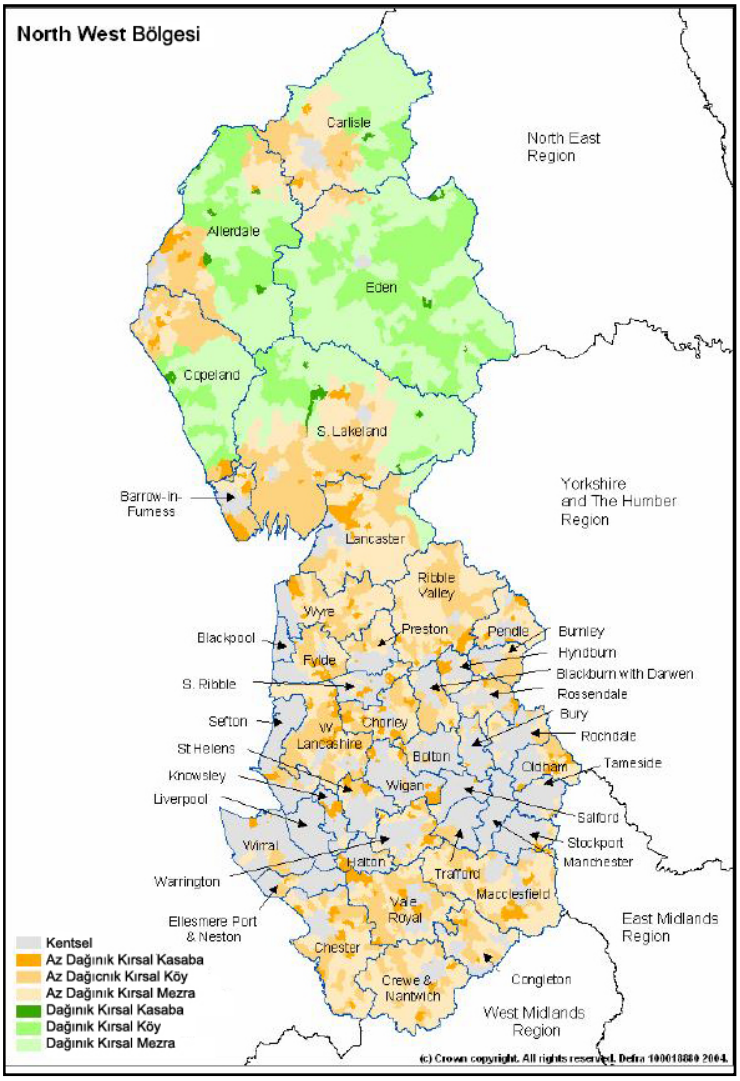
EMBKA'nın bölgede başarılı olmalarını etkileyen önemli faktörler; ajansın faaliyetlerinin bölgede algılanması, yerel yönetimlerle yaptıkları işbirlikleri, kalifiye iş gücünün varlığı, iş dünyasından gelen destek ve Hükümetin bölgesel politikalarıdır. EMBKA başarısını daha az etkilediğini düşündüğü faktörler ise; mali kaynakların yetersiz oluşu, dış yardımlar, merkezi yetkinin ajansa verdiği destek, idari teşkilatlanmada yaşanan problemler ile halkın ve STKların destekleri olarak belirtilmiştir.

Ajansın kuruluşundan bugüne kadar bölgede gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde; anket sorularımız içerisinde kırsal kalkınma için çok önemli gördüğü bir faaliyet yoktur. Ancak Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında bölgede söz sahibi olmaları, kırsal kalkınmaya ilişkin güçlü ortaklıklar kurulması, kırsal alanların iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması, Çiftçi eğitimi faaliyetleri konusunda yapılan çalışmalar bölgede önemle gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetlerindendir. Ancak, kırsal turizmin kalkındırılması ve proje danışmanlık desteklerinin kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde daha az gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

East Midlands Bölgesi kırsalının çalışma önceliği gerektiren en önemli konuları; eğitim ve beceri geliştirme destekleri, konut sorunu, düşük gelir düzeyi, işsizlik, servislere ulaşamamadır. Bunun yanında sağlık sorunları bölge kırsalının problemleri arasındadır. Ajans kırsal alanlarında refah seviyesinin artırılması için bölgede yapılması gerekli önemli faaliyetlerin; eğitim destekleri, endüstriyel sektörlerin ve yenilikçi yaklaşımların desteklenmesi ile kırsal turizmin desteklenmesi olması gerektiğini vurgularken; Toprağa dayalı üretim konularının yani hayvancılık, sebze ve meyve üretiminin ise bölge ekonomisinde daha az etkilerinin olacağı belirtmiştir.

5.2.4. North West Bölgesel Kalkınma Ajansı

North West Bölgesel Kalkınma Ajansı (NWBKA), North West Düzey 2 Bölgesinde bulunmaktadır. Liverpool ve Manchester bölgenin en önemli iki kentidir. Bölgeye ilişkin harita Şekil 5.7'den de görüldüğü üzere bölgenin güney kısmı büyük kentsel alanlara sahip iken, kuzey kısmında kırsal alan yoğunluktadır.

Şekil 5.7 North West Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 36)

Nüfusun kırsal ve kentsel alanlardaki demografik yapısını gösteren Çizelge 5.22'de, North West Bölgesinde kentsel nüfus sayısı 2001 Nüfus Sayımına göre 5,9 milyon kişi iken kırsal alanlarda bu sayı 815 bin kişi olduğu belirtilmiştir. Ancak Ulusal Denetleme Ofisi'nin Haziran 2006 yılında yaptığı Performans Denetleme Raporu'nda ve North West Bölgesel Kalkınma Ajansı (NWBKA) ile yapılan ankette, nüfusun 6,8 milyon kişi olduğu belirtilmiştir. 2001 nüfusun sayımından bu zamana nüfus ciddi bir artış göstermiştir. İngiltere genelinde %19,3 olan kırsal nüfus, bölgede %12,1dir.[74] (URL 36). Ayrıca bölgede kırsal yüzölçümün genel alana oranı

[74] Aynı ankette ise kırsal nüfus oranının %25 olduğu belirtilmiştir. ,

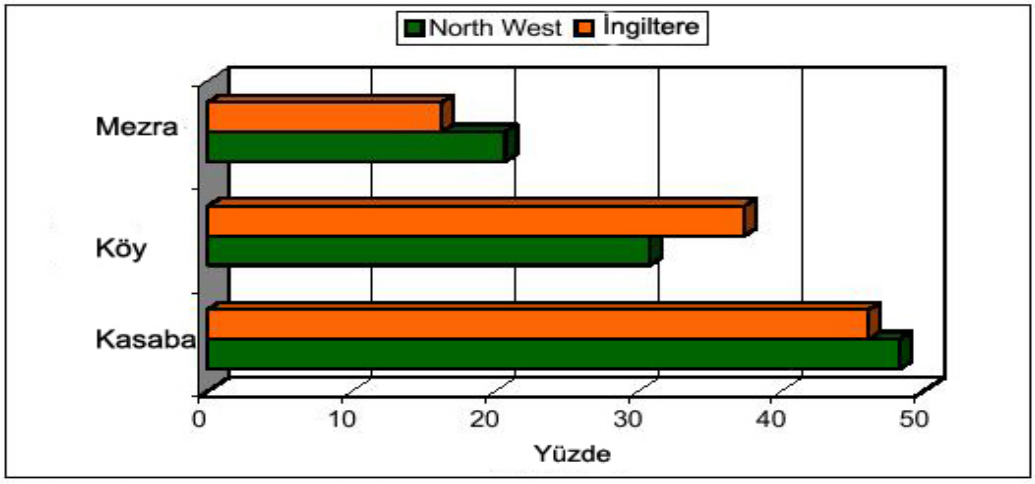
%88'dir. Ankette yetkilinin yaptığı açıklamaya göre, kırsal alanların %18 ini ulusal parklar, %18'ini de yeşil kuşak oluşturmaktadır.

Çizelge 5.22 North West Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 36)

	North West			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	2,857,341	3,056,872	5,914,213	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	401,613	413,938	815,551	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	349,155	359,674	708,829	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	176,812	186,076	362,888	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	103,718	105,497	209,215	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	68,625	68,101	136,726	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	52,458	54,264	106,722	298,554	311,617	610,171
Kasaba	17,418	18,617	36,035	103,879	114,289	218,168
Köy	20,279	20,795	41,074	121,531	124,750	246,281
Mezra	14,761	14,852	29,613	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	3,258,954	3,470,810	6,729,764	23,922,144	25,216,687	49,138,831
Kırsal %	12.3	11.9	12.1	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Kırsal nüfusun büyük çoğunluğunun, merkezlere yakın az dağınık kırsal alanlarda yaşadığı, nüfusun göstergelerinden hazırlanan aşağıdaki Şekil 5.8'de gösterilmektedir. Kasaba ve mezraların bölge nüfusa oranı İngiltere ortalamasının üzerinde iken, bölgedeki köylerin nüfusu İngiltere'den daha az sayıdadır. Bölgenin kuzeye doğru değişen coğrafi yapısı nüfusun merkeze yakın kasabalarda yerleşimlerde toplanmasının sebebidir.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.8 North West Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 36)

Buna göre dört ihtiyacın hiçbirinden yoksun olmayan hane sayısı kırsalda 115 bin iken, kentsel alanda 668 bindir. Ancak hepsinden yoksun hane sayısı kırsalda 2400, kentsel alanda 47 bindir. Bu da kentlerde durumun kırsal alanlardan daha iyi olmadığını göstermekle birlikte kentsel alanlarda hane halkları arasında bir uçurumun olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Ayrıca İngiltere'de bir veya daha çok ihtiyaçtan yoksun olan hane sayısının %8,5'i North West Bölgesindedir (Çizelge 5.23).

Çizelge 5.23 North West Bölgesinde Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması (URL 36)

	North West Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**668,918**	**787,257**	**673,612**	**302,585**	**47,072**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**115,466**	**112,302**	**79,238**	**23,833**	**2,481**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	101,747	95,844	68,005	20,733	2,186	1,257,350	2,369,002
Kasaba	49,918	50,391	38,422	12,235	1,270	575,988	1,197,651
Köy	31,797	28,371	19,127	5,440	586	479,768	842,665
Mezra	20,032	17,082	10,456	3,058	330	201,594	328,686
Dağınık	13,719	16,458	11,233	3,100	295	70,601	191,278
Kasaba	4,366	5,826	4,268	1,235	127	23,501	74,212
Köy	5,404	6,413	4,235	1,181	75	29,145	75,923
Mezra	3,949	4,219	2,730	684	93	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Bölge 2000–2003 yıllarında İngiltere GSMH ortalaması üzerinde bir gelişme göstermiş olmakla birlikte, bölge çok önemli bir yapılanma dönemi yaşamaktadır. İngiltere'nin dünya standardında 14 yüksek eğitim kurumu ve enstitülerin varlığı bölgenin önemli zenginliklerindendir (NAO 2006-b). Bölge, aşağıdaki Çizelge 5.24'de görüldüğü üzere; kırsal alanlar %67,3 ile kentsel alanlar ise %63,4 oranında ekonomik olarak aktiftir. Bölge kırsal alanları İngiltere ortalamasının üzerinde ekonomik olarak aktif değildir.

Çizelge 5.24 North West Bölgesinde Ekonomik Aktivite (URL 36)

	North West Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	2,688,790	404,196	193,601	125,791	84,804	19,058,342	4,698,654
Çalışan	2,149,650	301,075	153,885	91,998	55,192	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	501,022	73,498	37,162	22,749	13,587	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	1,648,628	227,577	116,723	69,249	41,605	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	101,466	32,491	10,400	11,336	10,755	721,704	327,612
Yarı zamanlı	14,275	4,584	1,497	1,594	1,493	102,422	48,777
Tam zamanlı	87,191	27,907	8,903	9,742	9,262	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	165,655	44,067	15,535	15,026	13,506	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	44,229	12,291	4,446	4,350	3,495	380,422	162,394
Tam zamanlı	121,426	31,776	11,089	10,676	10,011	986,947	375,926
İşsiz	161,961	13,511	7,617	3,842	2,052	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	110,058	13,052	6,164	3,589	3,299	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	1,549,992	196,410	95,877	59,703	40,830	9,566,660	2,208,468
Emekli	591,909	99,163	49,162	31,546	18,455	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	201,847	21,901	8,907	5,435	7,559	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	264,178	31,824	15,235	9,914	6,675	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	345,729	29,164	15,744	8,272	5,148	1,605,059	279,817
Diğer	146,329	14,358	6,829	4,536	2,993	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	63.4	67.3	66.9	67.8	67.5	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	36.6	32.7	33.1	32.2	32.5	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

North West kırsalı hala uzun dönem ekonomik problemler ve değiştirilemeyen bir takım problemler ile karşı karşıyadır. Kırsal alanlarda, tarım ve ormancılık dışında, ekonomik aktiviteler ve ticari yapı bölgenin diğer kısımları ile aynıdır. Ancak kırsal ekonomilerdeki en önemli farklılık, işletmelerin sağlıklı ve güçlü görünmeleridir. Yeni kurulan işletme rakamları düşük de olsa, devamlılığı sağlanan işletme oranları yüksektir. Fakat Tarımsal sektör kötü durumdadır. Kırsal ekonomilerin doğası değişmektedir. Tarımsal sektör düşüş gösterirken diğer sektörlerde canlanma olmaktadır. Kırsal alanlarda tarım sektörünün bölge ekonomisine katkısı %3 iken, hizmet sektörlerinin %63 dür. Bölgede kırsal alanların

varlığı düşünüldüğü zaman nüfusun sadece %2,4 tarım, hayvancılık ve ormancılık sektöründe çalışmaktadır. İşletme hizmetleri ile kamusal sektör ise kırsal alanlardaki istihdamın %20-24'ünü sağlamaktadır (NAO 2006-b). Çizelge 5.25'de görüldüğü üzere; üretim, toptan ya da perakende ticaret ve onarım, emlakçılık, kiralama ve iş aktiviteleri ile sağlık ve sosyal hizmetlerin hem kentsel hem kırsal alanlarda lokomotif sektörler olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.25 North West Bölgesinde Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları (URL 36)

	North West Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel Toplam	Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	16,068	19,460	3,373	7,181	8,906	122,961	203,153
Balıkçılık	217	168	58	66	44	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	3,324	1,365	610	537	218	36,843	18,732
Giyim	426,845	62,999	33,118	18,782	11,099	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	19,045	3,370	1,774	1,046	550	127,426	31,929
İnşaat	160,625	27,616	13,436	8,511	5,669	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	455,970	60,830	30,218	18,275	12,337	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	124,994	23,920	11,028	7,511	5,381	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	176,194	20,651	10,473	6,283	3,895	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	97,186	11,904	5,981	3,654	2,269	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	270,755	42,372	19,284	13,472	9,616	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	143,818	20,779	10,629	6,570	3,580	989,807	280,866
Eğitim	195,905	34,634	16,487	11,232	6,915	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	304,953	42,254	20,961	13,158	8,135	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	113,565	16,613	7,721	5,269	3,623	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	882	312	138	75	99	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	174	30	15	15	-	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

NWBKA, hazırlamış olduğu Bölgesel Ekonomik Stratejilerinde vizyonlarını bilgi, yüksek teknoloji ve mükemmel yaşam kalitesi temelinde sürdürülebilir ve dinamik ekonomili olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte üretim seviyesinin yüksek tutulduğu, kalifiye işgücünün olduğu ve yüksek karbon gazı salımının olmadığı bir ekonomi hedeflenmiştir. Hatta kendi içinde öncelikli sektörler ve coğrafik olarak stratejik bölgeler, özellikle de Göller Bölgesinde ve kırsal alanlarda, ekonomilerin potansiyellerine ulaşması gerektiği belirtilmiştir (Ward, Lowe, Bridges, Stafford ve Evans 2001).

NWBKA 2006 yılında hazırlamış olduğu, Bölgesel Ekonomi Stratejilerinde ise 5 başlık belirlemiştir: işletme, beceri/eğitim, insan/iş, altyapı ve yaşam kalitesi. Ajans

bölgedeki insan ve toplulukları çeşitliliğinin, gerçek ekonomik girdiler olduğunun farkındalığı ile ekonomik katılımın herkes için olmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bundan dolayı da çevre konuları ve sosyal içerikli köy işleri bu stratejiye eklenmiştir. Bölgesel Ekonomik Stratejiler; bölgesel, ulusal ve Avrupa Birliği politikaları bağlamında hızlı değişen küresel çevrede enerji talebi, iklim değişikliği ve uluslararası rekabet gibi çok önemli konular dikkate alınarak hazırlanmıştır (URL 44).

Ulusal Denetleme Ofisinin 2006 yılında NWBKA ile yaptığı denetlemeye ilişkin raporda ajans, £450,3 Milyon'luk bütçesi ve 380 personeli ile 9 kalkınma ajansının en büyüğü olduğu belirtilmiştir. Ajansın işletme giderleri de yıllık £50 milyondur, yani toplam bütçelerinin %9unu oluşturmaktadır (NAO 2006-b). Ajansın kırsal kalkınma uzman sayısı diğer ajans ortalamalarının altındadır. Ancak bunun yanında yönetim kurulunda kırsalı temsil eden üye sayısının ise diğer ajanslardan daha çok olduğu Ankete verilen cevaba göre hazırlanan Çizelge 5.26'de görülmektedir.

Çizelge 5.26 NWBKA Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-2000	**2000-2001**	**2001-2002**	**2002-2003**	**2003-2004**	**2004-2005**	**2005-2006**	**2006-2007**	**2007-2008**
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	100	130	170	180	180	200	200 (380)[75]	200	215
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı	3	4	4	7	10	12	7	7	7
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[76]	3	3	3	3	3	3	3	3	3

[75] Ulusal Denetleme Ofisi 2006 Raporuna göre çalışan sayısı.
[76] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar, vb…

Aşağıdaki bütçe tablosu Çizelge 5.27'de, ajans kırsal kalkınma bütçe ve proje sayısını belirtmemekle birlikte 2000 yılından bu zamana kadar toplam £140 milyon harcandığını, proje sayılarına ilişkin olarak da Kırsal Rönesans Programı[77] kapsamında yürüttükleri çok fazla projenin olduğunu belirtmişlerdir. NWBKA ile yapılan anket çalışmasında kırsala ayrılan bu bütçe için hangi proje başlıklarının önemli olduğu sorulmuştur. Kırsal altyapı, eğitim ve beceri geliştirme destekleri ile girişimcilik desteklerinin en önemli proje başlıklarından olduğu belirtilmiş, işletme destekleri ile teknolojik yatırım desteklerinin ise önemli olduğu vurgulanmıştır. İşsizler için; aktiviteler ve kırsaldaki çevresel proje başlıkları daha az önemli projelerdendir.

Çizelge 5.27 NWBKA Bütçe ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (Devletten alından hibe yardımı)	Üç senelik bir stratejik yatırım planı için yaklaşık 1,5 milyar pound[78]								
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar	Kırsal Alandaki Bölgesel Stratejik Objektifler doğrultusunda uygulanan farklı ve geniş programlar çerçevesinde ne kadar fon sağlandığı söylememekle birlikte bu süre zarfında yaklaşık olarak 140 bin pound doğrudan kırsal projelere aktarılmıştır[79].								
Uygulanmış Projelerin Sayıları	Kırsal Rönesans Programı çerçevesinde bölgede çok yüksek rakamda projeler uygulanılmıştır[80].								

NWBKA'nın bölgede yürüttüğü faaliyetler içerisinde eğitim programları, ortaklıkların yaratılması ve işletmelerin kurulmasına ilişkin çalışmalar, AB projelerine katılım, kırsalda gelir artırıcı faaliyetlerin desteklenmesi en önem verilen

[77] Kırsal Rönesans Programı
Ajans yetkilisinin yaptığı açıklama;
[78] [*Approximately £1,5 billion on a three yearly rolling strategic investment plan*]
[79] [*Given impact of a wide range of programmes that deliver against Regional Strategy Objectives in Rural Areas it is not possible to give a total figure – however as a minimum, approximately £140m has been spent directly on rural projects over this period*]
[80] [*A very high number of projects have been delivered across the region within the context of our Rural Renaissance Programme*]

çalışmalardır. Danışmanlık, iş geliştirme merkezlerinin (iş inkübatörleri) kurulması ve proje sahiplerine kredi fon destekleri de kurumun önem verdiği faaliyetlerdendir. Kırsal Kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kırsal kalkınma aktörleri ile koordinasyon, ilişkilerde yaşanan sıkıntılar ve stratejik plan en önemli problemlerden görülmektedir. Kırsalın farklılığının anlaşılamaması, kırsal entegrasyonun yetersiz kalması, yetersiz finansal kaynaklar ve ortaklıkların kurulamamasının kırsal kalkınmanın önemli engellerinden olduğu belirtilmiştir.

NWBKA'nın çalışmaları kapsamında en önemli gördüğü kırsal kalkınma faaliyetleri tarım ve ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesi ile kırsalın rekabet edebilirliğinin artırılmasıdır. Kırsaldaki projelere kredi ve fon destekleri, çiftçi eğitimleri ve projelerin yazılarak yürütülmesi gibi danışmanlık destekleri de önemli olduğu düşünülen diğer desteklerdendir. Kırsal çevrenin ve kırsal mirasın korunmasına ilişkin kırsal kalkınma faaliyetinin ise daha az önemli olduğu belirtilmiştir.

NWBKA'nın bölgede kırsal kalkınma çalışmalarında karşılaştıkları en büyük problemler iş dünyasının yetersiz desteği, kalifiye iş gücü varlığındaki sıkıntılar ve yerel yönetimlerle yapılan işbirliğinin yetersiz olmasıdır. Bunun dışında kaynakların yetersiz oluşu ve bunların etkin kullanılamaması, hükümetin bölgesel politikaları, dış yardımların yetersiz oluşu, merkezi yetkinin desteklerinin ajansa göre yetersiz oluşu, NWBKA'nın çalışmalarının anlaşılamaması, halkın ve bölgedeki gönüllü kuruluşların yetersiz destekleri ve geniş bant (ADSL) ile yapılan internet iletişimin yetersizliği karşılaşılan diğer önemli zorluklardandır.

Ajansın kuruluşundan bugüne kadar bölgede gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde; çok önemli olduğunu düşündüğü ve gerçekleştirildiği faaliyetler; kırsalda güçlü ortaklıkların kurulması ve kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılmasıdır. Kırsal turizm kalkındırılması ile ilgili yaptıkları faaliyetler, Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, Çiftçilere verilen eğitim destekleri kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında bölgede söz sahibi olmaları önemli olduğu düşünülen faaliyetlerdendir. Proje destekleri ise ajansın gerçekleştirdiği ve daha az

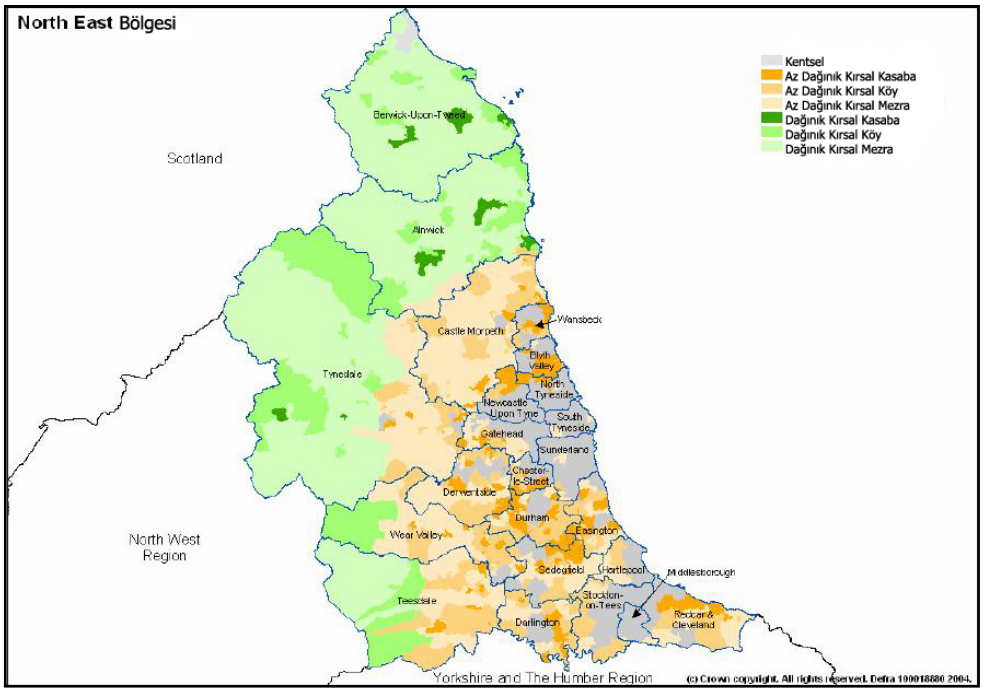
etkilerinin olduğu düşünülen yardımlardandır. North West Bölgesi kırsalının en önemli problemleri konut sorunu ve düşük gelir düzeyidir. Hizmetlere ulaşamama ise diğer önemli problemlerden iken; eğitim, sağlık problemleri ve işsizlik kırsalda daha az rastlanan problemlerdendir.

Kırsal alanlarda refah seviyesinin artırılması için bölgede yapılması gerekli önemli faaliyetler endüstriyel sektörlerin, yenilikçi yaklaşımların, turizmin ve bu alanda yapılacak proje fikirlerinin desteklenmesi ile olacaktır. Bölgede hayvancılık ve eğitim destekleri de önemli görülürken, sebze üretimine oranla meyve üretiminin ise bölgede refah artırıcı kırsal faaliyetlerden olmadığı NWBKA tarafından belirtilmiştir.

2002 yılında Başbakan Yardımcısının isteği ile kuzeydeki üç kalkınma ajansının, Yorkshire Forward, One East ve North West BKA'ları, ekonomide hızlı gelişme sağlayarak kuzey İngiltere ile diğer bölgeler arasındaki 30 milyar sterlinlik açığın kapatılması için "Kuzey Aksı Gelişme Stratejisi" geliştirmişlerdir. Strateji üç ajansın öncülüğünde ve yerel yönetimler, üniversiteler, özel sektör ve bu amaca hizmet edecek diğer sektörleri de bir araya getirerek hazırlanmıştır. Kuzey İngiltere'de aktörleri bir araya getirerek sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın ulusal seviyeye getirilmesi için birilikte çalışmayı amaçlamıştır. Yerel de il düzeyinde ve bölgesel ve ulusal seviyede politikaları etkileyerek birlikte düşünmeyi ve kurumlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi de amaçlanmaktadır.

5.2.5 One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı

North East Düzey 2 Bölgesinde bulunan One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı (ONEBKA) 9,000 kilometre karelik yüzölçümü ile İngiltere'nin en küçük bölgesi olup, bölgenin %67[81]'lik yüzölçümünde tarım ve orman arazileri ön plana çıkmaktadır. Kırsalın daha çok batı ve kuzey batıda yoğunlaştığı Şekil 5.9'da görülmektedir.

Şekil 5.9 *North East* Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 40)

Geçen yarım yüzyıldır ülke genelinden daha hızlı bir şekilde yaşlanmakta olan 2,5 milyon kişilik nüfusunun ise %18,9 u kırsal alanlarda bulunmaktadır. (NAO 2006-c). Aşağıda ki Çizelge 5.28'de de görüldüğü gibi kırsal alanlar da nüfusun da

[81] Özlem Aslan, İngiltere Bölgesel Kalkınma Ajansları Anket Çalışması; Mayıs-Ekim 2008

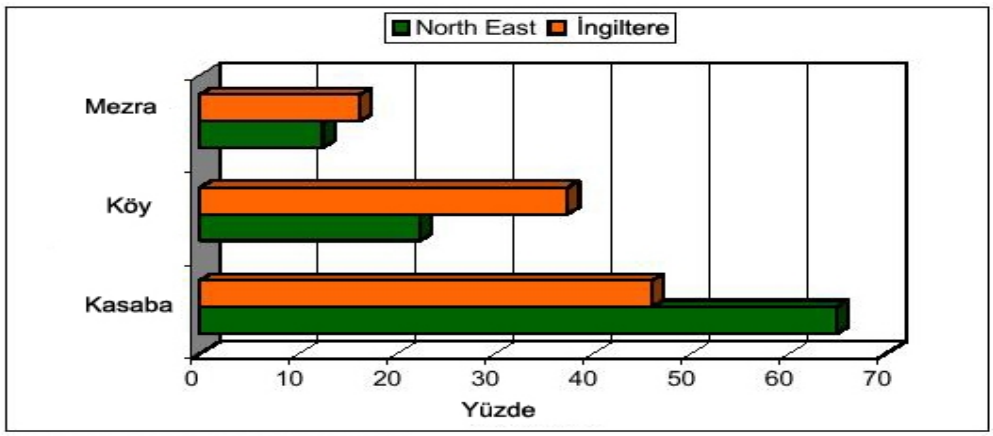
kendi içinde Az dağınık ve Dağınık olarak değerlendiğinde Az Dağınık alanda bulunan Kasabalar ön plana çıkmaktadır.

Çizelge 5.28 *North East Bölgesinde* Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 40)

	North East Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	cToplam
Kentsel	985,586	1,053,291	2,038,877	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	232,993	243,572	476,565	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	199,805	208,981	408,786	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	139,605	148,646	288,251	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	39,839	40,682	80,521	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	20,361	19,653	40,014	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	33,188	34,591	67,779	298,554	311,617	610,171
Kasaba	11,803	12,964	24,767	103,879	114,289	218,168
Köy	12,486	13,049	25,535	121,531	124,750	246,281
Mezra	8,899	8,578	17,477	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	1,218,579	1,296,863	2,515,442	23,922,144	25,216,687	49,138,831
KIRSAL %	19.1	18.8	18.9	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

İngiltere'nin kuzey bölgeleri kırsal alan yoğunluklu bölgeler olup, kırsal alanlarda yaşayan nüfusun büyük çoğunluğu da merkeze yakın kasabalarda yaşamaktadır. North East Bölgesinde de bu durum aşağıdaki Şekil 5.10'de görülmektedir. Kırsal nüfusun %65'e yakını kasabalarda yaşarken, kuzey bölgelerdeki dağınık kırsal alanlarda yaşayanların oranı yüzde %10 civarındadır. North East Bölgesinde kırsal nüfusun, kırsal alanlardaki orantılı dağılımı göz önüne alındığında; bölgede nüfusun sadece kasabalarda yoğunlaşmış olduğu görülmektedir.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.10 *North East* Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 40)

Hanelerin ihtiyaç analizlerine ilişkin yapılan 'Yoksunluk Sınıflandırması' çalışmasında istihdam, eğitim, konut sahipliği ve sağlık konularındaki yoksunluk durumları gösterilmektedir. North East Bölgesinde Çizelge 5.29'de görüldüğü üzere en yoksun olarak nitelendirilebilecek hane sayısı kentlerde kırsala göre 6 kat daha fazladır. Bu durum North East ile karşılaştırıldığında hane durumunun daha iyi olduğunu söylemek mümkündür; zira kent–kırsal arasındaki fark North East Bölgesi'nde sayısal değerler bağlamında 25 katına ulaşmıştır. İngiltere'de kırsal alanlarda yaşayan ve yoksun olarak düşünülen hanehalkının %5,6 sı, hiçbirinden yoksun olmayanların ise %4'ü bölgede bulunmaktadır.

Çizelge 5.29 *North East* Bölgesi Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması (URL 36)

	North East Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	Bir veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**227,843**	**276,050**	**245,521**	**105,220**	**8,846**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**57,136**	**66,186**	**56,502**	**21,533**	**1,471**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	48,293	55,492	48,808	19,336	1,272	1,257,350	2,369,002
Kasaba	32,074	39,800	36,632	14,839	917	575,988	1,197,651
Köy	10,552	10,669	8,640	3,202	235	479,768	842,665
Mezra	5,667	5,023	3,536	1,295	120	201,594	328,686
Dağınık	8,843	10,694	7,694	2,197	199	70,601	191,278
Kasaba	2,943	3,934	3,163	915	84	23,501	74,212
Köy	3,401	4,097	2,884	787	61	29,145	75,923
Mezra	2,499	2,663	1,647	495	54	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

North East Bölgesi ekonomisinde son dönemlerde ekonomide iyileşme görülmektedir. Bölgede 2004 yılı GSMH değerleri ulusal ortalamada artmış; istihdam, işsizlik ve işletme kurtarma başlıklarında pozitif ilerlemeler görülmüştür. Ancak iş sahipsizliği, işletme stokları ve yoksunluk konularında bölge tüm değerlerde en son sıralarda yer almıştır. Bölge, hanehalkı başına işsizlik göstergelerinde en yüksek değerlere sahiptir (NAO 2006-c). Sosyo-ekonomik sınıflandırma tablosu olan Çizelge 5.30'de görüldüğü üzere North East Bölgesi nüfusunun %5'i hiç çalışmamış, uzun süreli işsizlerden oluşmaktadır.

Çizelge 5.30 North East Bölgesinde Sosyo-ekonomik Sınıflandırma

	North East Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	79,199	42,025	23,036	12,413	6,576	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	219,748	106,610	57,416	34,673	14,521	5,275,931	1,380,991
Ortalama	133,936	53,808	28,450	19,335	6,023	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	61,830	45,265	25,853	11,987	7,425	1,749,831	730,139
Teknik	116,959	52,815	27,839	19,404	5,572	2,048,009	478,991
Yarı Rutin	191,634	77,941	41,138	28,783	8,020	3,415,093	723,499
Rutin	167,107	72,258	37,777	27,277	7,204	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	76,372	23,885	12,638	8,769	2,478	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	435,323	180,446	95,159	64,530	20,757	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

İngiltere'de 2001 yılında yapılan nüfus sayımına ilişkin, bölgedeki ekonomik aktiviteyi gösteren aşağıdaki Çizelge 5.31'de, bölgenin İngiliz bölgeleri içerisinde kentselde %61 ve kırsal alanlarda %62,6 oranları ile en alt seviyede ekonomik olarak aktif olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.31 North East Bölgesinde Ekonomik Aktivite (URL 40)

	North East Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	904,180	218,888	139,383	50,231	29,274	19,058,342	4,698,654
Çalışan	730,191	171,680	113,635	38,068	19,977	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	177,264	40,193	26,591	8,780	4,822	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	552,927	131,487	87,044	29,288	15,155	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	27,755	12,428	5,552	3,678	3,198	721,704	327,612
Yarı zamanlı	4,062	1,723	778	494	451	102,422	48,777
Tam zamanlı	23,693	10,705	4,774	3,184	2,747	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	39,932	16,422	7,443	4,809	4,170	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	11,757	4,406	2,056	1,279	1,071	380,422	162,394
Tam zamanlı	28,175	12,016	5,387	3,530	3,099	986,947	375,926
İşsiz	70,319	12,700	9,007	2,449	1,244	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	35,983	5,658	3,746	1,227	685	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	577,901	130,528	87,795	28,473	14,260	9,566,660	2,208,468
Emekli	218,253	56,731	37,744	13,179	5,808	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	75,681	11,074	6,990	2,601	1,483	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	98,074	22,363	14,814	4,886	2,663	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	134,674	29,661	21,533	5,704	2,424	1,605,059	279,817
Diğer	51,219	10,699	6,714	2,103	1,882	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	61.0	62.6	61.4	63.8	67.2	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	39.0	37.4	38.6	36.2	32.8	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

Artan çabalara rağmen, yeni işletme kurma değerlerinde *North East Bölgesi* 10,000 kişilik nüfusun sahip olduğu işletme sayısında ulusal ortalama olan 42 işletmeye karşılık 23 işletme ile en düşük değerdedir (NAO 2006-c). Bölgede küçük /orta işletmeler yoğunlukta olup, bu işletmelerin %88'i, dört veya daha az çalışana sahiptir.

Aşağıdaki Çizelge 5.32'den, bölgenin sosyo-ekonomik durumuna bakacak olursak; kentsel ve kırsal alanların benzer özellikler gösterdiğini görebiliriz. North East bölgesinde dominant sektör üretim, toptan / perakende ticaret ve onarım ile sağlık ve sosyal hizmetlerdir. Bölge ekonomik düşüşten dolayı bazı sektörlerde zorluklar yaşamaktadır. Örneğin geleneksel ekonomilerden olan kömür madenciliği ve gemi inşaatı sektörü yok olma ile karşı karşıyadır. Turizmin ise bölgesel

ekonomiye katkısı %10'dur. *North East* Bölgesinin %67'sinin tarımsal nitelikli arazi ve orman arazisi göz önüne alındığında, tarım ve hayvancılık sektöründe çalışan toplam nüfus ülke genelinin yalnızca %3,7 sinin teşkil etmektedir.

Çizelge 5.32 Endüstri kollarında istihdam sayıları (URL 37)

	North East Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	4,107	7,661	1,712	2,321	3,628	122,961	203,153
Balıkçılık	162	184	105	57	22	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	3,663	2,025	1,361	480	184	36,843	18,732
Giyim	141,746	33,763	23,316	7,128	3,319	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	8,612	1,829	1,272	375	182	127,426	31,929
İnşaat	59,878	15,693	10,422	3,492	1,779	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	137,240	29,977	19,876	6,487	3,614	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	41,900	10,776	6,653	2,605	1,518	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	57,626	12,250	8,224	2,744	1,282	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	26,492	4,955	3,248	1,091	616	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	76,339	18,261	10,697	4,593	2,971	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	61,236	15,549	10,053	3,727	1,769	989,807	280,866
Eğitim	65,289	17,593	10,527	4,539	2,527	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	105,853	25,747	16,743	5,881	3,123	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	37,065	9,004	5,554	2,116	1,334	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	207	123	43	39	41	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	108	24	15	6	3	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

2005-2006 yılı rakamlarına göre hükümetten aldığı 26 Milyon Sterlinlik bütçesi ve 446 kişilik uzman kadrosu ile İngiliz ajanslarının beşinci büyük ajansıdır. Ajans diğer ajansların yıllık harcama tutarlarına oranla fazla olarak 22 Milyon Sterlinlik (% 8.7) harcama yapmıştır (NAO 2006-c).

Anket sonucunda alınan cevaplara göre hazırlanan Çizelge 5.33'de ajansın personel ve üye sayıları kırsal uzman ve üye ayrıştırılmasında hazırlanmıştır.

Çizelge 5.33 One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-208
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	-	-	-	-	-	376	418	446	-
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı	2	3	3	4	7	9	11	11	8
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[82]	1	1	1	1	1	1	2	2	2

Ajansın hükümetten aldığı bütçeyi ve kırsal alanlarda yaptığı harcamalara ilişkin bütçeyi ve kırsal alan proje sayısını gösteren aşağıdaki Çizelge 5.34'de bazı yıllara ilişkin bilgiler alınamamıştır. Ajans kırsal projelerde üç yıla ait verileri sunmuştur. Burada 2004-2005 yılında 2.6 milyon Sterlin olan kırsal bütçesinin 2006-2007 yılında düşüş göstererek 1.7 milyon Sterline indiği görülmektedir. Ayrıca ajans yaptığı açıklamada bu bütçenin tarım kredi desteği, ayni yardımlar, sadece kırsal alanlarda kullanılan altyapı yatırımı projeleri,..gibi sadece kırsala özel destekleri kapsadığını belirtmiştir. Kırsal alanları da kaplayan üst ölçekli desteklerin eklenilmediği Ankette belirtilmiştir. Kırsal alanlarda yürütülen proje sayılarının ise kırsal kalkınma başarısını ölçmede iyi bir araç olmadığı belirtilerek sorumuza cevap verilmemiştir.

[82] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar, vb.

Çizelge 5.34 One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi ve Kırsal Proje Sayıları, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-208
Toplam Bütçe (£) (Devletten alındanhibe yardımı)	-	-	-	-	**184**[83]	**200**	**246**	**267**	-
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar (£)[84]	-	-	-	-	-	**2.6m**	**3.1m**	**1.7m**	-
Uygulanmış Projelerin Sayıları[85]	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Yukarıdaki bütçe çizelgesinde de görüldüğü üzere alınan verilerin yetersizliği çerçevesinde, bir karşılaştırma yapıldığında, bütçenin diğer ajanslara göre daha az kısmı kırsal kalkınma konularına ayrılmaktadır. ONEBKA ile yapılan anket çalışmasında kırsal alanlara ayrılan bu bütçede hangi proje başlıklarının önemli olduğu sorulduğunda en önemli kırsal kalkınma proje başlığının kadınların/tarım sektörlerinde ya da toprağa bağlı sektörde girişimciliğin desteklenmesi olduğu belirtilmiştir. Çevre projeleri, teknolojik yatırım destekleri, eğitim ve beceri geliştirme projeleri ve işsizler için faaliyetler ve kırsal altyapı destekleri girişimcilik desteklerinden daha az önem arz eden projeler olarak belirtilmiştir. ONEBKA'nın görüşü doğrultusunda işletmelere danışmanlık hizmeti ise bütçenin kırsal kalkınma projelerine aktarımında geçerli bir olgu olarak görülmemiştir.

ONEBKA'nın bölgede yürüttüğü faaliyetleri önem derecelerine göre sınıflandırılması istenilmiştir. Ajans eğitim programlarının, kredi ve fon desteği ile şirketlerin kurulması ve ortaklıkların oluşturulmasının en önemli faaliyetleri

[83] Karasu 2005

[84] Bu figür sadece kırsala özgü projeleri içermektedir. Ama ana programın parçası olup kırsalda uygulanan projeleri içermemektedir. [*This figure includes only rural-specific projects. It does not include significant expenditure in rural areas as part of other mainstream programmes*].

[85] Bunun kırsaldaki aktivitelerimizi anlamlı bir şekilde temsil edeceğini düşünmüyoruz! [*We would not consider this a meaningful measure of our rural activity!*]

olduğunu belirtmiştir. AB projelerine katılım ikinci derecede önemli faaliyetten iken, iş inkübatörlerinin (iş geliştirme merkezlerinin) kurulması ile kırsalda gelir artırıcı faaliyetler daha az önemli olduğu söylenen faaliyetlerdendir. Danışmanlığa ilişkin faaliyetlerin ajansın faaliyetleri kapsamında olmadığı Ankette ortaya çıkmıştır.

ONEBKA'nın kırsal kalkınmayı gerçekleştirirken bölgede karşılaştığı çok önemli bir engel bulunmamaktadır. Ancak kırsalın farklı olduğunun farkında olunmaması ve kırsal entegrasyonda yeterli olmayan ilerleme önemli görülürken, stratejik planlamada yaşanabilecek sıkıntılar ve ortaklıkların kurulamayışının daha az önem arz eden engellerden olduğu belirtilmiştir. Kırsal kalkınma konularında çalışan diğer aktörlerle olan koordinasyon ve ilişkiler ile finansal engellerin ajans için önemli olmadığı görülmüştür. Kırsal alanların bölgelere göre farklı kalkınma potansiyelleri ve buna istinaden de ajansların çalışma öncelikleri bulunmaktadır. ONEBKA için kırsal alanların rekabet edebilirliklerinin güçlendirilmesi kırsal kalkınmada uygulanması gereken en önemli öncelik olarak düşünülmektedir.

Tarım ve ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülürken, çevre ve kırsal mirasın korunmasının Ajans için kırsal kalkınma faaliyetleri çerçevesinde daha az önem arz etmekte olduğu ankette belirtilmiştir. Kırsalda destek almak üzere yapılan projelere danışmanlık ve proje hazırlanmasına ilişkin destekler ise konu ile bağlantılı bulunmamıştır. ONEBKA'ya göre bölgede başarılı olmalarını etkileyen en önemli faktörler; iş dünyasından gelen destek ile kalifiye iş gücünün varlığıdır. Kurumun finansal kaynakların etkin kullanımı, Hükümetin bölgesel politikaları, yeterli finansal kaynaklar, merkezi yetkinin verdiği ajansa verdiği destek, yerel yönetimlerle yapılan işbirlikleri, ajansın faaliyetlerinin bölgede algılanması ikinci derecede önemli görülen etkenlerdendir. Ajansa yapılan dış yardımlar, halkın ve STKların desteği ile idari teşkilatlanmada yaşanan problemler ise ajansın faaliyetlerini az etkileyen faktörlerdendir.

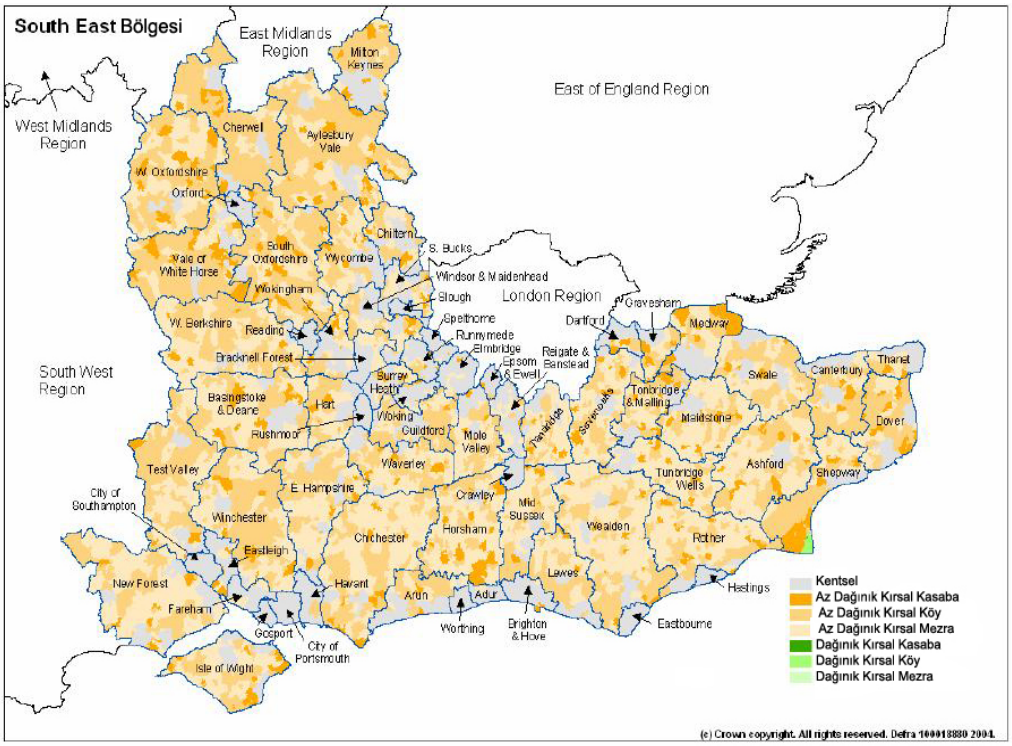
Ajansın kuruluşundan bugüne kadar bölgede gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde; anket sorularımız içerisinde kırsal kalkınma için çok önemli gördüğü bir faaliyet yoktur. Ancak kırsal kalkınmaya ilişkin güçlü ortaklıklar

kurması, kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması, Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında bölgede söz sahibi olmaları ile kırsal turizm kalkındırılması konusunda yapılan çalışmalar bölgede gerçekleştirdiği önemli kırsal kalkınma faaliyetlerindendir. Çiftçi eğitimi faaliyetleri ise daha az önemli faaliyetlerden iken, proje danışmanlık desteklerinin kırsal kalkınma faaliyetleri içerisinde olmadığı belirtilmiştir.

ONEBKA'nın kırsalda karşılaştığı en önemli sorunlar; konut problemi, düşük gelir düzeyi ve hizmetlere ulaşamamadır. Eğitim konusu ise diğer önem arz eden problemlerdendir. Sağlık konusunda ajans sağlıkla ihtiyaç eksikliğinin ve işsizlik problemlerinin kırsalda daha az karşılaşılan bir problem olduğu tespitinde bulunmuştur. Bölge kırsalının bu eksiklikleri göz önüne alınarak kırsal alanın refah seviyesinin artırılması için ne tür aktivitelerin desteklenmesi gerektiği de sorulmuştur. ONEBKA gerçekleştirilmesi gereken en önemli çalışmanın endüstriyel sektörlerin desteklenmesi yönünde olması gerektiğini belirtmiştir. Eğitim ve beceri geliştirme destekleri ile yenilikçi faaliyetler ve kırsal turizm destekleri de önemli faaliyetlerden; hayvancılık ile proje destekleri ise daha az önemli faaliyetlerdendir. Meyvecilik ve sebzeciliğin ise kırsal bölgede refahı artırmada çok önemli faaliyetler olmadığı ajans tarafından belirtilmiştir.

5.2.6 South East Of England Bölgesel Kalkınma Ajansı

South East of England bölgesi diğer bölgelere göre yeni bir idari bölgedir. South East of England İngiltere'nin merkezi olarak sayılabilecek Londra Bölgesini de çevreleyen bir alanda bulunmaktadır. Aşağıdaki Şekil 5.11'de de görüldüğü gibi 20 bin hektarlık bölgenin % 82,6'sı az dağınık kırsal kasaba, köy ve mezralarından oluşmaktadır.

Şekil 5.11 South East of England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 41)

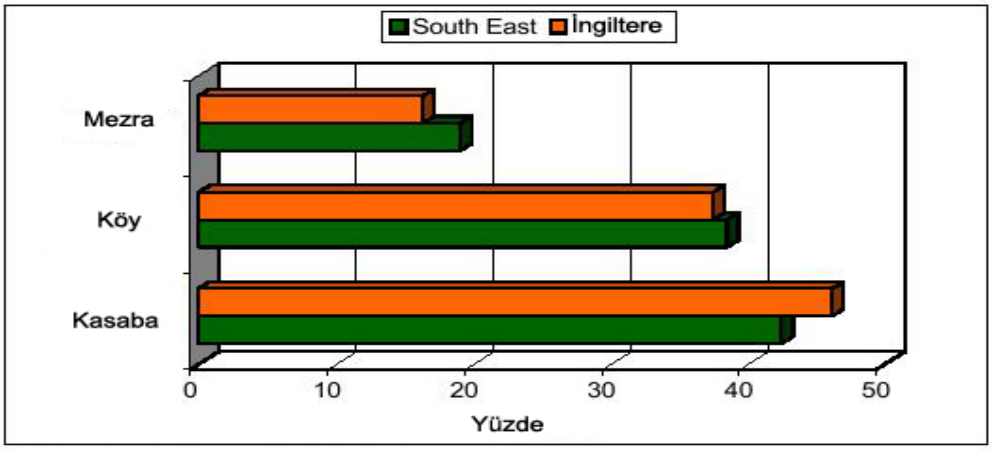
South East of England Bölgesi 2001 sayımına göre 8 milyon kişi ile İngiltere'nin en kalabalık bölgesidir (Çizelge 5.35). Ancak South East England Bölgesel Kalkınma Ajansı (SEEBKA) ile yapılan Ankette nüfus 8,2 milyon kişi olarak belirtilmiştir. Bölge toplam nüfusunun %22.4'ü kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Çizelge 5.35 South East of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 41)

	South East Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	3,025,510	3,180,658	6,206,168	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	879,645	914,832	1,794,477	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	878,911	914,059	1,792,970	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	373,428	398,650	772,078	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	338,028	346,602	684,630	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	167,455	168,807	336,262	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	734	773	1,507	298,554	311,617	610,171
Kasaba	137	146	283	103,879	114,289	218,168
Köy	597	627	1,224	121,531	124,750	246,281
Mezra	-	-	-	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	3,905,155	4,095,490	8,000,645	23,922,144	25,216,687	49,138,831
KIRSAL %	22.5	22.3	22.4	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Nüfus bilgilerine ilişkin hazırlanan Şekil 5.12'deki grafik, bölgenin merkezi konumu ve nüfus yoğunluğu; kırsal yerleşimde nüfusun yer seçimi İngiltere ortalamasının üzerinde mezra ve köyleri tercih ettiğini göstermektedir. South East England Bölgesi, İngiltere geneli ile kırsalın yerleşim dağılımında benzerlik göstermektedir.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.12 South East of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda yaşayan Nüfus (URL 41)

Bölge hanelerin yoksunluk sınıflandırmasında, İngiltere ortalamasının üzerinde bir değer göstermektedir. Sınıflandırmaya ilişkin Çizelge 5.36 aşağıda belirtilmiştir. Eğitim, konut sahipliliği, sağlık ve istihdam ihtiyaçlarının hiçbirinden yoksun olmayan hanehalkı sayısı İngiltere toplamının %20'sidir. Bu hizmetlerin hepsinden yoksun hane sayısı kentsel alanda 18 bin iken, kırsal alanda 2700 kişidir. Bölge nüfusu düşünüldüğünde, genel ortalamanın üzerinde bir yapıya sahiptir. Merkezde çalışan nüfusun kırsal alanlarda yerleşmesi bu durumun sebeplerindendir.

Çizelge 5.36 South East of England Bölgesi Hanehalkı Yoksunlukluk Sınıflandırması (URL41)

	South East Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**894,858**	**917,322**	**576,196**	**160,129**	**18,197**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**277,521**	**258,636**	**149,466**	**32,236**	**2,752**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	277,406	258,389	149,248	32,161	2,752	1,257,350	2,369,002
Kasaba	116,111	117,211	71,059	15,366	1,248	575,988	1,197,651
Köy	107,661	97,035	55,402	12,009	1,035	479,768	842,665
Mezra	53,634	44,143	22,787	4,786	469	201,594	328,686
Dağınık	115	247	218	75	-	70,601	191,278
Kasaba	18	49	49	11	-	23,501	74,212
Köy	97	198	169	64	-	29,145	75,923
cMezra	-	-	-	-	-	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Bölge, yüksek istihdam rakamları, düşük işsizlik göstergeleri ve yüksek gayri safi milli hâsıla değerleri ile İngiltere'nin en başarılı bölgesidir (NAO 2006-e). İngiltere'nin Bölgede ekonomik göstergelere bakıldığında, ekonomik aktivite göstergesi kentsel alanda %70,2, kırsal da ise %69,4 olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.37 Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL 41)

	South East Bölgesi					İngiltere	
		Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	3,138,371	899,331	387,368	343,995	167,968	19,058,342	4,698,654
Çalışan	2,520,096	675,484	306,141	253,234	116,109	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	545,708	157,638	70,913	59,615	27,110	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	1,974,388	517,846	235,228	193,619	88,999	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	119,414	60,992	18,660	25,871	16,461	721,704	327,612
Yarı zamanlı	17,437	9,504	2,760	4,075	2,669	102,422	48,777
Tam zamanlı	101,977	51,488	15,900	21,796	13,792	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	259,523	112,498	40,141	46,528	25,829	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	74,434	37,294	12,538	15,705	9,051	380,422	162,394
Tam zamanlı	185,089	75,204	27,603	30,823	16,778	986,947	375,926
İşsiz	110,115	23,253	10,630	8,750	3,873	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	129,223	27,104	11,796	9,612	5,696	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	1,332,898	395,949	162,542	154,456	78,951	9,566,660	2,208,468
Emekli	579,666	193,269	83,795	75,488	33,986	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	195,738	44,813	15,209	16,959	12,645	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	285,622	91,906	35,569	36,692	19,645	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	162,934	36,059	16,439	13,460	6,160	1,605,059	279,817
Diğer	108,938	29,902	11,530	11,857	6,515	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	70.2	69.4	70.4	69.0	68.0	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	29.8	30.6	29.6	31.0	32.0	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

Bölge, Oxford ve Cambridge gibi birçok ünlü üniversitenin bulunduğu üniversiteler bölgesi olarak bilinmektedir. Bunun yanında Londra'da çalışan birçok bürokratın da yaşadığı bölge olması dolayısıyla genelde çalışanların iyi eğitimli ve kalifiye personeller olduğu Çizelge 5.38'da da görülmektedir.

Çizelge 5.38 South East of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırması (URL 41)

	South East Region					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam c	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	461,351	288,380	161,117	61,803	65,460	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	932,373	522,057	288,729	121,511	111,817	5,275,931	1,380,991
Ortalama	476,167	215,378	117,990	54,585	42,803	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	311,829	239,623	135,783	47,963	55,877	1,749,831	730,139
Teknik	315,985	143,501	77,885	37,264	28,352	2,048,009	478,991
Yarı Rutin	496,792	213,243	115,350	56,125	41,768	3,415,093	723,499
Rutin	343,728	148,929	80,000	39,598	29,331	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	103,870	38,300	21,453	8,738	8,109	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	1,028,126	533,197	296,344	121,967	114,886	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

Ekonomik göstergeler bakımından kırsal ve kentsel alanların daha iyi durumda olduğu bir bölge olan *South East of England* Bölgesinde; istihdamın iş kollarına olan dağılımına bakacak olursak, kırsal alanlarda en önemli iş kolu

emlakçılık, kiralama ve iş aktiviteleri ile sırasıyla üretim, toptan ya da perakende ticaret ve onarım olduğunu görmekteyiz. Ayrıca kentsel alanda tarım, avcılık ve ormancılık sektöründe çalışan sayısı ülke genelinin %22'si iken, kırsal alanda bu oranın ülke geneline oranı %14 dür (Çizelge 5.39).

Çizelge 5.39 South East Of England Bölgesi Endüstri Kollarında İstihdam Sayıları (URL 41)

	South East Region					İngiltere	
		Kırsal					
		Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	27,285	28,865	6,774	12,727	9,364	122,961	203,153
Balıkçılık	541	311	92	136	83	3,030	2,489
Madencilicck Ve Taş Ocakçılığı	5,342	1,848	726	716	406	36,843	18,732
Giyim	371,703	99,934	46,154	37,551	16,229	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	22,488	5,557	2,860	1,957	740	127,426	31,929
İnşaat	211,619	65,707	28,958	25,098	11,651	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	504,852	130,940	61,065	48,192	21,683	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	129,515	37,695	15,601	14,806	7,288	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	256,859	59,531	28,057	21,740	9,734	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	157,096	41,068	17,915	15,038	8,115	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	460,568	145,557	58,701	57,299	29,557	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	181,049	49,562	20,268	19,730	9,564	989,807	280,866
Eğitim	232,185	72,975	30,899	28,550	13,526	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	298,491	83,761	37,232	31,707	14,822	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	150,932	47,183	19,411	17,929	9,843	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	3,724	2,646	739	1,079	828	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	871	337	85	210	42	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

South East of England Bölgesi kentsel ve kırsal alanları ile İngiltere ortalamasının üzerinde, ekonomik ve demografik özelliklere sahiptir. Kırsal alanlarda yürütülen aktiviteler şehrin bir uzantısı olarak devam eden aktivitelerdir. Ajans ile yapılan anket sonucunda personel ve üye yapısına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Aşağıdaki Şekil 5.40'den de görüldüğü gibi ajansın kuruluşundan bu zamana personel sayısı %500 oranında artmıştır. Aynı şekilde kırsal kalkınma konusunda uzman olarak çalışan kişi sayısı da 4,5 kişiden, 12,5 kişiye[86] çıkmıştır.

[86] Yarı zamanlı uzman sayısı ½ , tam zamanlı uzman 1 olarak gösterilmiştir.

Çizelge 5.40 South East England Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-'00	'00-'01	'01-'02	'02-'03	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı	67	90	127	181	275	287	335	310	354
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı	4.5	5.5	6.5	6.5	6.5	8.5	8.5	12.5	12.5
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı[87]	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Bütçeye ilişkin aşağıda belirtilen Çizelge 5.41'de personele ilişkin yukarıdaki çizelgeden görüldüğü üzere bütçeye oranla, personel sayısı diğer bölgesel kalkınma ajanslarına göre daha yüksektir. SEEBKA çok küçük bütçe ile etkileyici ve başarılı çalışmalar yapmıştır[88]. SEEBKA, İngiliz kalkınma ajansları içerisinde en düşük bütçeye sahip ikinci kalkınma ajansı olup bölge nüfusu göz önüne alındığında ise en düşük bütçeli ajanstır.

Çizelge 5.41 South East of England Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi ve Kırsal Proje Sayısı, 2000-2008

	1999-'00	'00-'01	'01-'02	'02-'03	'03-'04	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08
Toplam Bütçe (Devletten alından hibe yardımı)	£64.9m	£80.7 m	£95.7 m	£92.5 m	£136. 8m	£163. 4m	£180.5 m	£166. 3m	£158 m
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar.	£3m	£4m	£3	£4	£4	£4.5	£4.5	£8.9 m	£12.9 m
Uygulanmış Projelerin Sayıları[89]	250	250	250	250	150	150	150	200	127

[87] Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb

[88] Ulusal Denetim Ofisi, SEEBKA Bağımsız Performans Değerlendirme Raporu

[89] Ankete verilen cevapta önceki yıllarda projelerin sayıları çok olmakla beraber kapsam alanı ve finansal olarak genellikle büyük olan projelerin parçaları olarak uygulanmaktaymış. [*Please note that the early years projects were much smaller – the tendency has been to have bigger projects (which have smaller elements as part of them)*]

Yukarıdaki bütçe tablosunda da görüldüğü üzere bütçelerin çok az bir kısmı kırsal kalkınmaya ayrılmakla beraber bu limitli bütçe ile önemli projeler uygulandığı ajans tarafından belirtilmiştir. SEEBKA'ya, kırsal projelere ayrılan bütçede hangi proje başlıklarının önemli olduğu sorulduğunda, en önemli kırsal kalkınma proje başlıklarının teknolojik yatırım destekleri, eğitim ve beceri geliştirme projeleri, kadınların ya da toprağa bağlı endüstri kollarının geliştirilmesi konusunda girişimciliğin desteklenmesi, kırsal altyapı proje destekleri ile kırsaldaki yatırımlara ilişkin bilgi transferleri olduğu belirtilmiştir. Çevresel proje destekleri, işsizler için aktiviteler ile işletme danışmanlık hizmetleri ise önceki proje başlıkları kadar önemli olmayan ikincil derecede projelerdendir.

SEEBKA'nın bölgede yürütmekte olduğu faaliyetler içerisinde ise; kırsalda gelir artırıcı uygulamalar, AB projelerine katılım ile şirketlerin kurulması ve ortaklıkların oluşturulması en önemli faaliyetlerindendir. Ajans faaliyetleri içerisinde yer alan eğitim programları, iş inkübatörlerinin (iş geliştirme merkezleri) kurulması ve kredi ve fonların sağlanması ise ikinci derecede önem arz etmektedir. Danışmanlık hizmetleri ise ajans tarafından önemli olmadığı belirtilen faaliyetlerindendir.

Ajansın kırsal kalkınma konusunda bölgede karşılaştığı en önemli engel, diğer ilgili aktörlerle koordinasyonun sağlanamaması ve kırsalı diğer alanlardan ayıramamaktır. Kırsaldaki farklı potansiyellerin bilinmemesi ve kırsalın farklılığının farkında olunmaması ajansın önemli gördüğü engeldir. Ajans karşılaştığı diğer engellerin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar; kırsal kalkınma aktörleri ile koordinasyon ve ilişkiler, stratejik planlama, kırsal entegrasyonun yeterli olmayışı ve finansal konulardır.

Kırsal alanların diğer bölgelere göre farklı kalkınma potansiyelleri bulunmaktadır. SEEBKA bölgesinde tarım ve ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesi ve kırsal alanların rekabet edebilirliklerinin güçlendirilmesi kırsal kalkınmada uygulanması gereken en önemli öncelik olarak düşünülmektedir. Kredi destekleri, çiftçilerin eğitimi ile kırsal mirasın ve çevrenin korunmasının da kırsal

kalkınmada önemli faaliyetler olduğu düşünülmektedir. Proje desteği ve danışmanlık ise; kurum tarafından önemli olmadığı düşünülen kırsal kalkınma faaliyet başlığıdır.

SEEBKA'nın, kırsal kalkınmada başarılarını etkileyen en önemli faktörler; ajansın finansal kaynaklarının etkin kullanımı, iş dünyasının desteği ve kalkınma konusunda çalışacak kalifiye iş gücüdür. Devletin bölgesel politikaları, yetersiz mali kaynak, dış yardımlar, yerel yönetimlerle yapılan işbirlikleri, ajansın faaliyetlerinin anlaşılamaması, altyapının zayıf olması ile halkın ve STKların desteği diğer önemli etkileri olan faktörlerdir. Merkezi yetkinin desteği ile idari teşkilatlanmada yaşanan problemler ise kırsal kalkınmada etkileri daha az olan faktörlerdir.

Ajansın kurulduğundan bugüne dek gerçekleştirdiği kırsal kalkınma faaliyetleri içerisindeki en önemli çalışması, kırsalda güçlü ortaklıklar kurması ve kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması olmuştur. Ayrıca Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesi, kırsal politikaların uygulanması ve oluşturulmasında söz sahibi olması, kırsal turizm kalkındırılması konusunda çalışması ile çiftçi eğitimlerinin gerçekleştirilmesi bölgede gerçekleştirdiği önemli çalışmalardandır. Proje danışmanlık desteği ise ajans tarafından önemli görülmeyen kırsal kalkınma faaliyeti olarak belirtilmiştir.

SEEBKA'nın kırsalda karşılaştığı en önemli sorunlar eğitim ve iş becerileri konusundaki eksiklikler, konut sorunu, yüksek konut fiyatları ile kırsaldaki gençler ve genç ailelerin gelirleri arasındaki uçurumdur.[90] Bunun yanında düşük gelir ve işsiz sayısının varlığı diğer önemli problemlerdendir. Ajans, sağlıkla ilgili ihtiyaç eksikliğinin kırsalda daha az karşılaşıldığı bir problem olduğu tespitinde bulunmuştur.

Ankette bölge kırsalının bu eksiklikleri göz önüne alınarak kırsal alandaki refah seviyesinin artırılması için ne tür aktivitelerin desteklenmesi gerektiği

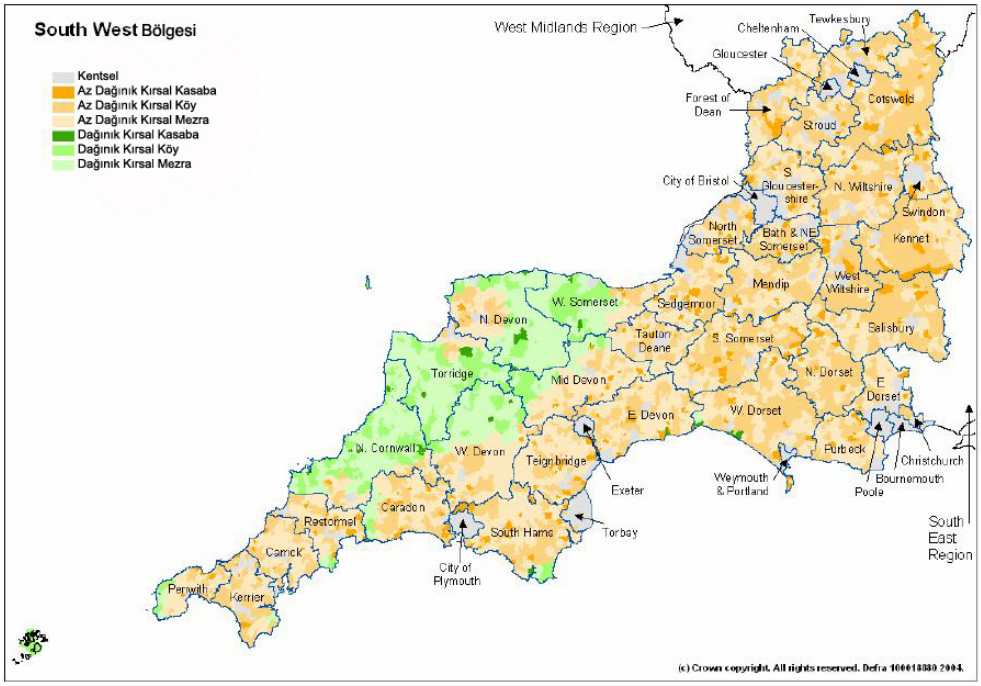
[90] Anket dışı SEEKA'nın göndermiş olduğu dokümanlarda kırsalın diğer problemleri; yaşlı nüfusun kırsal alanlardaki artışı, gençlerin dış göçü, kırsal servis hizmetlerinin zayıflaması, özel, kamusal ve STKlar arasında etkileri ortaklıkların kurulması ihtiyacı, tüm kırsalda aynı derecede çalışamamak, yoksunluğun dağınıklılığı olarak belirtilmiştir.

sorulmuştur. SEEBKA gerçekleştirilmesi gereken en önemli çalışmaların eğitim ve beceri geliştirme destekleri ile yenilikçi faaliyetler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ajans; meyve sebze üretiminin[91], turizmin ve hayvancılık desteklerinin de bölgede refahı artıracak önemli çalışmalardan olduğunu belirtmiştir. Proje destekleri ise refahı artırmada daha az öneme sahip faaliyetlerden olduğu düşünülmüştür.

5.2.7. South West Bölgesel Kalkınma Ajansı

South West of England Düzey2 Bölgesi İngiltere'nin 80 milyon Sterlin değerinde bölgesel ekonomiye katkısı ve 5 milyon kişilik nüfusu ile en büyük ve coğrafi olarak da İngiltere'nin en geniş kırsal alana sahip bölgesidir. Bölgeye ait aşağıdaki haritadan da anlaşıldığı üzere 23,829 km²lik yüzölçümün %75 i tarımsal nitelikli arazidir.

[91] Ajansın yaptığı açıklama; Burada bizim yardımımız sadece politikaların geliştirilmesi ve tedarik zincirinin sağlanmasıdır [*Our only help here would be through policy development and supply chains*].

Şekil 5.13 South West of England Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 38)

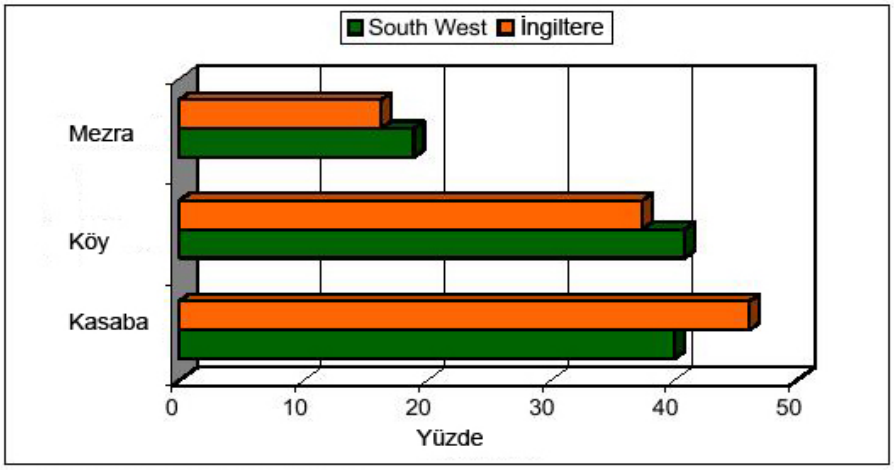
Nüfusun %56'sı büyük kentlerden farklı olarak, nüfusu 10.000'in altında olan yerleşimlerde ve daha küçük köy ve kasabalarda yaşamaktadır. Nüfusun 3 milyona yakını, sahilden 10 km içeride yerleşmiştir. 1984 ve 2004 yılları arasında kentsel nüfus %8 artarken kırsal nüfus ise %17 artış göstermiştir. Çizelge 5.42'de görüldüğü üzere bölge, İngiltere'nin en büyük kırsal nüfusuna sahip bölgesidir.

Çizelge 5.42 South West of England Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL38)

	South West Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	1,573,248	1,675,391	3,248,639	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	823,167	856,628	1,679,795	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az Dağınık	740,487	769,735	1,510,222	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	303,384	326,123	629,507	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	304,709	309,304	614,013	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	132,394	134,308	266,702	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	82,680	86,893	169,573	298,554	311,617	610,171
Kasaba	26,686	29,649	56,335	103,879	114,289	218,168
Köy	32,142	33,614	65,756	121,531	124,750	246,281
Mezra	23,852	23,630	47,482	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	2,396,415	2,532,019	4,928,434	23,922,144	25,216,687	49,138,831
KIRSAL %	34.3	33.8	34.1	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Nüfusa ilişkin bilgilerin yer aldığı Çizelge 5.60'a göre hazırlanan aşağıdaki Şekil 5.25'e göre; kırsal nüfusun büyük çoğunluğunun kasaba ve köylerde yerleştiği görülmektedir. Kasabalardaki nüfus İngiltere ortalamasının altındayken, köy ve mezralar da bu durum tersi özellik göstermektedir

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.14 South West of England Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 38)

Çizelge 5.43'de görüldüğü gibi hanelerin Konut, Eğitim, Sağlık ve İstihdam alanlarında yoksunluk sınıflandırmalarının yapıldığı çalışmada, hiçbirinden yoksun olmayan ve kırsalda yaşayan hanehalkı oranı İngiltere genelinde %16 civarındayken, bu sınıflandırma birimlerinin en az birinden yoksun olan hanelerin bölgedeki oranı %18'dir.

Çizelge 5.43 South West of England Bölgesinde Hanehalkı Yoksunluk Sınıflandırması (URL 38)

	South West Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**420,809**	**493,978**	**352,040**	**107,632**	**13,921**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**218,870**	**255,470**	**173,918**	**44,314**	**4,975**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	201,392	228,028	152,936	38,180	4,228	1,257,350	2,369,002
Kasaba	79,760	99,778	70,689	17,813	1,963	575,988	1,197,651
Köy	84,988	90,427	58,734	13,987	1,425	479,768	842,665
Mezra	36,644	37,823	23,513	6,380	840	201,594	328,686
Dağınık	17,478	27,442	20,982	6,134	747	70,601	191,278
Kasaba	5,512	9,727	7,850	2,104	267	23,501	74,212
Köy	6,837	10,720	8,021	2,385	289	29,145	75,923
Mezra	5,129	6,995	5,111	1,645	191	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Bölgede ekonomik performans son yıllarda artmış olsa da, kişi başı üretim ulusal ortalamanın %7 altındadır. Çizelge 5.44'de belirtildiği gibi South West of England Bölgesi, İngiltere'deki işsizlik oranının en düşük olduğu bölgedir. Bununla birlikte bölge, 2006 Mart ayından bu zamana kadar, İngiltere'de artan işsizliğin tersine bir ivme göstermektedir.

Çizelge 5.44 South West of England Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma (URL 38)

	South West Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	172,613	176,107	98,502	33,264	44,341	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	430,712	413,859	229,245	87,238	97,376	5,275,931	1,380,991
Ortalama	225,521	176,935	96,445	40,685	39,805	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	160,287	257,639	149,988	44,575	63,076	1,749,831	730,139
Teknik	182,915	155,530	84,353	39,081	32,096	2,048,009	478,991
Yarı Rutin	302,430	243,891	132,462	61,613	49,816	3,415,093	723,499
Rutin	216,782	181,001	97,434	47,435	36,132	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	55,805	40,891	22,711	9,337	8,843	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	580,458	536,535	296,375	118,440	121,720	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

Aşağıdaki Çizelge 5.45, 2001 nüfus sayımına ilişkin bölgelerin ekonomik aktivite değerlerini göstermektedir. Bölge kentsel nüfusunun %67.8'nin, kırsal nüfusunun ise %66.9'unun ekonomik olarak aktif olduğunu göstermektedir. Ayrıca kırsal alanlarda ekonomik inaktiflik göstergelerinde, İngiltere ortalamasından daha kötü durumdadır.

Çizelge 5.45 South West of England Bölgesi'nde Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL 38)

	South West Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	1,578,843	807,291	322,515	328,412	156,364	19,058,342	4,698,654
Çalışan	1,264,662	584,349	251,228	234,924	98,197	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	311,659	155,960	66,479	62,380	27,101	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	953,003	428,389	184,749	172,544	71,096	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	61,374	61,186	17,107	26,615	17,464	721,704	327,612
Yarı zamanlı	8,927	9,295	2,524	4,072	2,699	102,422	48,777
Tam zamanlı	52,447	51,891	14,583	22,543	14,765	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	121,846	111,802	32,834	47,450	31,518	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	35,359	34,920	10,005	15,316	9,599	380,422	162,394
Tam zamanlı	86,487	76,882	22,829	32,134	21,919	986,947	375,926
İşsiz	64,209	26,673	11,755	10,244	4,674	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	66,752	23,281	9,591	9,179	4,511	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	748,376	399,854	159,201	164,389	76,264	9,566,660	2,208,468
Emekli	339,213	207,867	83,710	86,452	37,705	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	100,808	37,055	13,558	14,879	8,618	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	137,067	78,681	29,813	32,816	16,052	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	112,958	46,645	20,587	17,774	8,284	1,605,059	279,817
Diğer	58,330	29,606	11,533	12,468	5,605	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	67.8	66.9	67.0	66.6	67.2	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	32.2	33.1	33.0	33.4	32.8	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

İngiltere havacılık endüstrisinin %25'i bu bölgede kurulmuştur. Hizmet sektörü (özellikle turizm, satış ve yerel hizmetler) %81 , üretim %11 ve inşaat %6'lık istihdam oranları ile bölgenin lokomotif sektörlerindendir. Bölgedeki hizmet sektöründe; kırsal ve kentsel alanlarda giyim, toptan ve perakende satış ile sağlık sosyal hizmetler başta gelmektedir. Endüstri kollarında istihdam oranlarının belirtildiği Çizelge 5.46'da görüldüğü gibi; tarım ve ormancılık sektöründe çalışan nüfus Bölgenin %80'inin tarımsal arazi olmasına karşın, tarımsal endüstri bölgesel ekonominin %2 sinden daha azını karşılarken %3lük bir istihdam oranı yaratmaktadır.

Çizelge 5.46 South West of England Bölgesi'nde Endüstri kollarında istihdam (URL 34)

	South West Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	13,459	43,438	6,877	18,655	17,906	122,961	203,153
Balıkçılık	815	1,057	405	431	221	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	3,615	4,042	1,762	1,612	668	36,843	18,732
Giyim	217,486	101,405	45,518	39,192	16,695	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	12,432	5,163	2,236	2,102	825	127,426	31,929
İnşaat	105,430	60,001	24,487	23,948	11,566	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	269,224	122,601	54,288	47,211	21,102	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	80,968	47,048	18,847	19,084	9,117	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	101,920	39,618	17,492	15,520	6,606	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	75,167	22,279	9,259	9,330	3,690	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	172,599	88,606	32,850	37,733	18,023	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	101,287	59,723	23,299	27,236	9,188	989,807	280,866
Eğitim	110,346	62,442	23,890	26,366	12,186	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	169,903	82,219	33,803	32,866	15,550	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	71,644	37,244	14,507	15,262	7,475	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	990	1,503	450	682	371	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	291	407	137	193	77	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

Ajansın çalışmalarına yön veren bir diğer bölge sorunu ise ulaşımdır. İngiliz topraklarının %18'i, bölge nüfusun ise sadece %10'una sahip bölgede yerleşim dokusu dağınıktır. Bu durum çalışan nüfusun kendi araçlarını kullanmasına sebep olmaktadır. Bu özelliği itibari ile bölge toplum ulaşım araçlarının en az kullanıldığı bölge olma özelliğine sahiptir. Nüfusun %79'u kolay ulaşım yollarını seçmektedir (Ward, Lowe, Bridges, Stafford ve Evans 2001).

South West Bölgesel Ekonomik Stratejilerinde Ajans bölgedeki ekonomik kalkınmada önemli 8 sektör belirlemiştir (NAO 2006-d). Bunlar; mevcut sektörler

olarak havacılık, gıda ve içecek, BT, denizcilik teknolojileri, turizm ile parlayan sektörler olarak ise; biyomedikal teknolojiler, çevre endüstrileridir.

Ulusal Denetim Ofisi'nin 2005-2006 yılı verilerine göre hazırladığı Bağımsız Performans Değerlendirme Raporu'nda; South West Bölgesel Kalkınma Ajansı, personel sayısı itibari ile en küçük kalkınma ajansı olarak açıklanmıştır. Ancak anket çalışması verilene göre hazırlanan Çizelge 5.47'de görüldüğü gibi; ajans, hem personel hem de istihdam edilen kırsal kalkınma uzmanı sayısı ile ülkenin ikinci büyük ajansı konumundadır.

Çizelge 5.47 South West of England Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları (URL 38)

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı				**220**	**229**	**238**	**252**	**296**	**369**
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı				**5**	**7**	**8**	**22**	**26**	**25**
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı (Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb)	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**

Aşağıdaki Çizelge 5.48 ajansın kırsal projelere aktarılan toplam fonlarını ve uygulanmış proje sayılarını vermektedir. Ajansın 2001 yılında yaşanan şap krizi

sonrasında küçük bütçeli 284 proje ile kırsal alanlarda çalışma yürüttüğü görülmektedir. Toplam bütçeye ilişkin bilgiler ise, kırsal göstergelerde anlam ifade etmeyeceği gerekçesiyle verilmemiştir.

Çizelge 5.48 South West of England Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (hibe £'000)[92]	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar. (£'000)	£2.625	6.988	8.339	10.379	10.727	9.206	14.442	18.842	23.381
Uygulanmış Projelerin Sayıları	-	-	-	284	242	165	171	153	178

Yapılan anket neticesinde ajansın, kırsal alanlara sağlamış olduğu fonların dağılımında, en önemli proje başlıklarının Eğitim ve Becerilerin Geliştirilmesi projeleri ile Gıda Sektöründe Tedarik Zincirinin Geliştirilmesinin bütçeden en çok pay aldığını belirtmiştir. Teknolojik yatırım destekleri, kadınlar için veya tarım ya da toprağa bağlı girişimciliğin desteklenmesi ve kırsal çalışma alanlarının da yaratılması dâhil altyapı destekleri ikincil önceliktedir. Daha az önem arz eden proje başlıkları ise çevre projeleri ve işletmelere danışmanlık destekleri olarak belirtilmiştir. SWBKA tarafından hazırlanan BES'ta 'çevrenin sunduğu sınırlarda ekonomik gelişme' esas alınmaktadır. Çevresel projeler zaten genel faaliyetlerin odağı olması dolayısı ile ajans tarafından önemli öncelik olarak görülmemiştir.

[92] *Anket sahibinin yanıtı: *Kırsal Projelerde anlamlı bir kıyaslama yapılmayacağını düşündüğümüz için bu değerleri üzülerek veremiyoruz. [Regrettably, we cannot provide figures which will give a meaningful comparison with those for rural projects]*. Bu yanıtın bize South West Bölgesel Kalkınma Ajansının diğer ajanslara oranla Kırsal Kalkınma Projelerini yeteri kadar fonlamadıklarını düşündürmektedir.

Bölgede işsiz varlığının ülke geneline göre düşük seviyede olması, ajansın işsizler için aktiviteleri önemsiz düşünmesinin sebebidir.

SWBKA'nın bölgede yürüttüğü faaliyetleri içerisinde, en önemli gördüğü aktiviteleri; eğitim programları, kredi-fon sağlamak, ortaklık ve şirket kurmak, kırsalda gelir artırıcı faaliyetler ve AB projelerine katılım olarak belirtilmiştir. Bunun yanında iş inkübatörleri (iş geliştirme merkezleri) kurmak önemli aktiviteler arasındadır. Oysa danışmanlık hizmetlerinin, ajansın faaliyetleri içerisinde az önem arz eden bir faaliyet olduğu ortaya çıkmıştır.

Ajansın kırsal kalkınma konularında çalışırken karşılaştıkları en önemli engel, kırsalı diğerlerinden ayıramadıklarını anlayamamaktır. Kırsaldaki farklı potansiyellerin bilinmemesi ve kırsalın farklılığının farkında olunmaması ajansın önemli gördüğü engeldir. Önemli olarak belirtilen diğer engeller; kırsal kalkınma aktörleri ile koordinasyon ve ilişkiler, stratejik planlama, kırsal entegrasyonun yeterli olmayışı, Ortaklıkların çoğalması ve finansal konulardır.

Bölgelerin özellikleri ajansların kırsal kalkınma faaliyetlerini yönlendirerek öncelikleri belirlemektedir. SWBKA; kırsal alanların rekabet gücünün artırılmasını, tarım ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesini ve kredi desteğini, kırsal kalkınmada en önemli kurumsal önceliği olarak düşünmektedir. Kurumun önemli öncelikleri ise; çiftçi eğitimleri, proje desteği ve danışmanlıktır. Çevrenin ve kırsal mirasın korunması ise az önem arz eden kırsal kalkınma faaliyetidir.

South West Bölgesel Kalkınma Ajansının, kırsal kalkınmada başarılarını etkileyen en önemli faktörlerin yetersiz mali kaynak ve kalkınma konusunda çalışacak kalifiye iş gücünün az olduğu belirtilmektedir. Ajansın finansal kaynaklarının etkin kullanımı, devletin bölgesel politikaları, iş dünyasının desteği, halk ve STK desteği, merkezi yönetim desteğinin, altyapı ve BKA'nın çalışmalarının anlaşılmaması, dış yardımlar ve yerel yönetimlerle yapılan işbirliği de kırsal kalkınmayı etkileyen diğer önemli etkenlerden olurken; idari teşkilatlanmada yaşanan problemler görece olarak daha az önemli etkenlerdendir.

BKAnın kurulduğundan bu yana kırsal kalkınmaya ilişkin bölgede gerçekleştirdiği en önemli çalışma, kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması olmuştur. Ayrıca kırsal politikaların uygulanmasında ve oluşturulmasında söz sahibi olması, güçlü ortaklıklar kurarak Ortak Tarım Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarının gerçekleştirilmesini sağlamış ve çiftçilerin eğitilmesi konularında çalışmışlardır. Kırsal turizm konusundaki çalışmalar ve proje danışmanlık destekleri ise daha az önemde gerçekleştirdikleri desteklerden olmuştur.

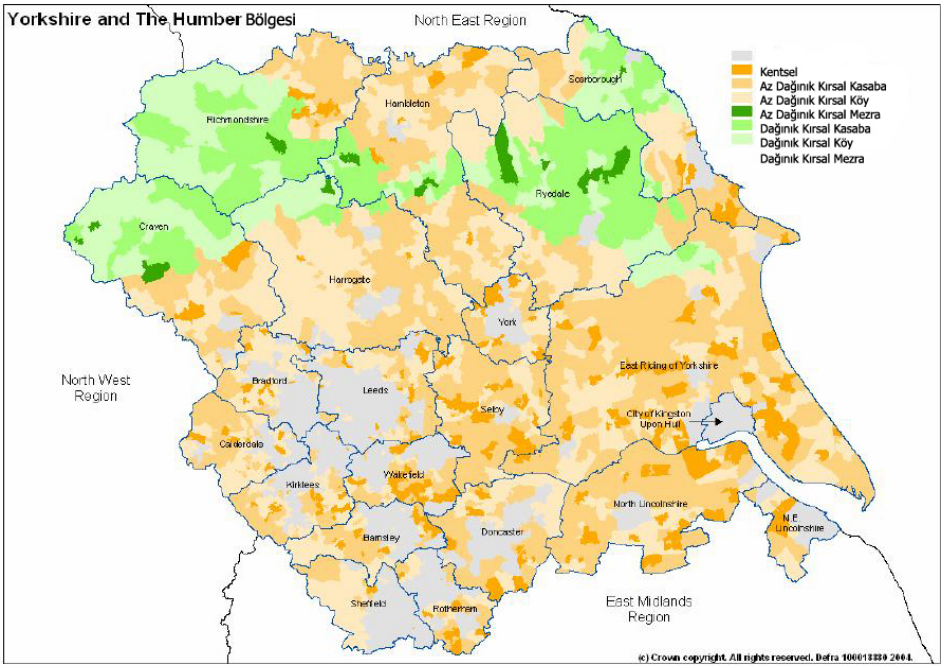
Bölge kırsalında çalışma önceliği gerektiren konular eğitim ve becerilerin geliştirilmesi ile konut sorunu olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun dışında gelir düzeyinin düşük olması, hizmetlere ulaşamama ve iş gücü eksikliği ile göçmen işçilere bağlı olmak da bölgedeki ikincil öncelikteki bölge kırsalı problemlerindendir. Sağlık ve işsizlik problemleri de bölgenin diğer problemlerindendir.

Her ne kadar Meyve ve sebzecilik bölgenin bazı kesimlerinde çok önemli (örneğin Somerset elma birası yapımında kullanılan meyvecilik ve West Cornwall bölgesinde sebze üretimi, vbg.) olsa da, turizm destekleri ile birlikte bölge için öncelikli olmayan kırsal desteklerdendir. Bununla birlikte Kırsal alanların yukarıda bahsedilen problemleri göz önüne alındığında, kırsal refahın artırılması için yapılması gereken faaliyetlerde eğitimin, hayvancılığın gıda işleme ve pazarlamanın desteklendiği ve yenilikçi yatırımların yapıldığı anket sonucunda ortaya çıkmıştır. Kırsala özgü proje destekleri, kırsal refahı sağlayacak önemli çalışmalardandır.

5.2.8. Yorkshire Forward Kalkınma Ajansı

Yorkshire ve Humber Düzey 2 Bölgesi İngiltere'nin kuzeyinde yer alan ve kendi içerisinde farklılıklar gösteren bir bölgedir. Leeds, Bölgenin 717,000 kişilik

nüfusu ile bölgenin en önemli kentidir. Bölge İngiltere'nin %11,7'sine sahip olduğu oran ile İngiltere'nin beşinci büyük bölgesidir. 2006 yılında *Rural Evidence Base* çalışmasına göre bölgenin, %87.9'u kırsal alan olarak tanımlanmıştır. Yorkshire ve Humber Bölgesi İngiltere içerisinde en çok ulusal parklara sahip bölgedir (NAO 2007-b). Bölgeye ilişkin aşağıda verilen haritada kuzey, güney ve doğu bölgeleri arasında coğrafi özelliklere bağlı olarak yerleşim dokusunun farklılaştığı görülmektedir.

Şekil 5.15 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kırsal ve Kentsel Alanlar (URL 21)

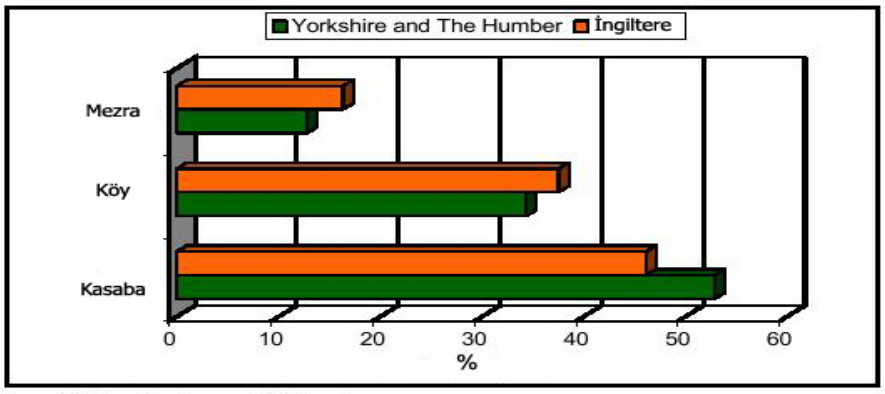
Aşağıdaki 5.49 no'lu çizelgede bölge nüfusu 2001 nüfus sayımına göre beş milyon olduğu öğrenilmektedir. Bu nüfus İskoçya ile hemen hemen aynıdır. Bölgede önemli bir kırsal nüfus bulunmaktadır ki toplam nüfusun %20'si kadardır. Özellikle Kuzey Yorkshire sakinleri kırsal alanlarda yaşamaktadır. İngiltere ortalamasında kırsal nüfusun %19,3'nün kırsal alanlarda yaşadığı düşünülürse, bölgede ortalamanın üzerinde kırsal nüfus bulunmaktadır.

Çizelge 5.49 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kentsel ve Kırsal Alanda Nüfus Dağılımı (URL 39)

	Yorkshire and The Humber Bölgesi			İngiltere		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kentsel	1,921,741	2,047,723	3,969,464	19,241,379	20,390,227	39,631,606
Kırsal	490,203	505,166	995,369	4,680,765	4,826,460	9,507,225
Az dağınık	446,866	459,522	906,388	4,382,211	4,514,843	8,897,054
Kasaba	242,672	257,852	500,524	2,056,895	2,174,143	4,231,038
Köy	147,355	146,029	293,384	1,634,491	1,652,135	3,286,626
Mezra	56,839	55,641	112,480	690,825	688,565	1,379,390
Dağınık	43,337	45,644	88,981	298,554	311,617	610,171
Kasaba	16,472	18,226	34,698	103,879	114,289	218,168
Köy	21,068	21,577	42,645	121,531	124,750	246,281
Mezra	5,797	5,841	11,638	73,144	72,578	145,722
TOPLAM	2,411,944	2,552,889	4,964,833	23,922,144	25,216,687	49,138,831
Kırsal %	20.3	19.8	20.0	19.6	19.1	19.3

Source table from the Census: UV03 Gender

Merkeze yakın, uzak, dağınık ya da dağınık olmayan kırsal alanlarda yasayan nüfusun toplam nüfusa oranı aşağıdaki Şekil 5.27'da görülmektedir. Nüfusun %50 ye yakını kasabalarda yaşarken, köylerde ve daha küçük mezralarda yaşayan nüfus İngiltere ortalamasının altındadır.

Source table from the Census: UV03 Gender

Şekil 5.16 Yorkshire ve Humber Bölgesinde Kırsal Alanlarda Yaşayan Nüfus (URL 39)

İngiltere'de 2001 Nüfus Sayımında yapılan analiz çalışmalarında, nüfusa ilişkin demografik yapılarla birlikte, hanelerin sosyal ve ekonomik durumunu tespite yönelik yapılan 'Yoksunlukluk Sınıflandırması'na göre; *Yorkshire* ve *Humber* Bölgesi kırsalında dört ihtiyacın hiçbirinden yoksun olmayanların İngiltere'deki hane sayısına oranı %10'dur, kentsel alanlarda ise %8'dir. Kırsalda yaşayıp en az bir veya daha fazlasına sahip olmayan haneler ise İngiltere'nin %10'u kadardır. Kentsel alanların kırsal alanlardan on kat daha yoksun olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.50 Yorkshire ve Humber Bölgesi Hanehalkı Yoksunluk Sınıflandırması (URL 39)

	Yorkshire and The Humber Bölgesi					İngiltere	
	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1'inden Yoksun	2'sinden Yoksun	3'ünden Yoksun	4'ünden Yoksun	Hiçbirinden Yoksun Olmayan	1 veya Fazlasından Yoksun
Kentsel	**422,815**	**549,708**	**464,861**	**193,028**	**27,695**	**4,988,345**	**11,574,508**
Kırsal	**136,673**	**139,893**	**97,529**	**29,919**	**2,756**	**1,327,951**	**2,560,280**
Az dağınık	125,219	125,687	88,019	27,431	2,512	1,257,350	2,369,002
Kasaba	65,456	70,866	53,355	17,287	1,527	575,988	1,197,651
Köy	42,779	39,952	25,540	7,340	715	479,768	842,665
Mezra	16,984	14,869	9,124	2,804	270	201,594	328,686
Dağınık	11,454	14,206	9,510	2,488	244	70,601	191,278
Kasaba	4,093	5,754	4,319	1,104	99	23,501	74,212
Köy	5,738	6,761	4,186	1,108	106	29,145	75,923
Mezra	1,623	1,691	1,005	276	39	17,955	41,143

Source table from the Census: UV67 Classification of household deprivation

Çizelge 5.51 ise Ekonomik Çalışma verilerini göstermektedir. Bu verilerde, kırsal nüfusun %68,2'si ve kentsel alanlarda yaşayanların ise %64,4'ü aktiftir. Bölge bu rakamlar ile kişi başına düşen milli gelirde dokuz bölge içerisinde sekizinci durumdadır. Ulusal trendlere bağlı olarak işsizlik oranı düşmektedir (NAO 2007-b). Buna rağmen 2001 rakamları ile 1,245,000 kişi ekonomik olarak aktif değildir. Bu çizelge, bölgenin ülke ekonomisine yaptığı katkıyı göstermesi açısından önemlidir.

Çizelge 5.51 Yorkshire ve The Humber Bölgesi'nde Bölgesel Ekonomik Aktivite (URL)

	Yorkshire and The Humber Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Ekonomik Olarak Aktif	1,832,405	496,140	258,515	171,136	66,489	19,058,342	4,698,654
Çalışan	1,465,473	380,949	208,700	125,993	46,256	15,151,752	3,543,579
Yarı zamanlı	366,073	94,617	52,167	31,041	11,409	3,328,746	867,342
Tam zamanlı	1,099,400	286,332	156,533	94,952	34,847	11,823,006	2,676,237
Çalışanlı Serbest İş	66,923	34,814	12,886	14,824	7,104	721,704	327,612
Yarı zamanlı	9,982	5,024	1,836	2,135	1,053	102,422	48,777
Tam zamanlı	56,941	29,790	11,050	12,689	6,051	619,282	278,835
Çalışanı olmayan Serbest iş	108,623	48,458	18,920	19,978	9,560	1,367,369	538,320
Yarı zamanlı	29,310	13,665	5,430	5,675	2,560	380,422	162,394
Tam zamanlı	79,313	34,793	13,490	14,303	7,000	986,947	375,926
İşsiz	114,575	17,940	10,542	5,496	1,902	1,035,989	152,978
Tam zamanlı öğrenci	76,811	13,979	7,467	4,845	1,667	781,528	136,165
Ekonomik Olarak Aktif Değil	1,014,359	231,364	126,592	78,107	26,665	9,566,660	2,208,468
Emekli	396,864	113,234	62,393	38,156	12,685	3,714,932	1,096,592
Öğrenci	150,832	23,018	11,257	8,904	2,857	1,437,385	223,120
Ailesine bakan	186,878	43,511	23,201	14,756	5,554	1,873,497	442,722
Kalıcı hastalık/sakat	183,735	34,006	20,786	9,887	3,333	1,605,059	279,817
Diğer	96,050	17,595	8,955	6,404	2,236	935,787	166,217
% Ekonomik Aktif	64.4	68.2	67.1	68.7	71.4	66.6	68.0
% Ekonomik Olarak Aktif Değil	35.6	31.8	32.9	31.3	28.6	33.4	32.0

Source table from the Census: UV28 Economic activity

Ajansların önemli görevlerinden birinin istihdam yaratmak olduğu, Kalkınma Ajansı Kanunu'nda belirtilmiştir. Bu açıdan bölgedeki sosyo–ekonomik sınıflandırma çizelgesi önem taşımaktadır. Çizelge 5.52'de de görüldüğü üzere bölgedeki işsiz sayısı kırsal alanlarda 15,618'dir ve aynı sınıflandırmada ülke genelinin %11ini kapsamaktadır.

Çizelge 5.52 Yorkshire ve Humber Bölgesi Sosyo-Ekonomik Sınıflandırma (URL)

	Yorkshire and The Humber Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Vasıf/Nitelik							
Üst Düzey Yönetici&Profesyonel	173,126	63,964	29,282	24,757	9,925	2,395,289	665,505
Yönetici&Profesyonel	442,238	141,715	72,067	50,360	19,288	5,275,931	1,380,991
Ortalama	247,830	63,888	34,296	21,491	8,101	2,774,599	590,125
Küçük İşletme&Kendi Hesabına Çalışan	159,812	72,332	27,885	29,969	14,478	1,749,831	730,139
Teknik	223,681	53,252	31,069	16,422	5,761	2,048,009	478,991
Yarı Rutin	378,652	79,712	46,779	24,458	8,475	3,415,093	723,499
Rutin	331,622	64,783	39,727	18,974	6,082	2,650,318	554,532
Hiç Çalışmamış&Uzun Süreli İşsiz	134,877	15,618	9,083	4,831	1,704	1,189,492	134,621
Sınıflandırılamayan	754,327	172,351	94,687	58,138	19,526	7,126,081	1,648,730

Source table from the Census: UV31 National Statistics Socio-economic classification

1970lerden sonra bölge ekonomik açıdan bir geçiş dönemine girmiş; geleneksel sanayilerden; modern, yüksek teknolojili sanayilere geçiş yapmıştır. 1980 ve 1990 yıllarında bölge geleneksel endüstri kollarından olan kömür madenciliği, çelik üretimi, mühendislik ve tekstilde iş kayıpları yaşanmıştır. Güney Yorkshire'da işsizlik, toplumsal kayıplar gibi sorunlar yaşanmıştır. Bölgenin önemli kenti olan Leeds, ülkenin ikinci büyüklükteki finansal ve yasal merkezidir (Giordano 2004). Çizelge 5.53'te görüldüğü üzere, bölgenin hem kırsal hem de kentsel alanlarında faaliyet gösteren üç lokomotif sektör; toptan ya da perakende satış ve onarım, üretim ile sağlık ve sosyal hizmetler alanlarıdır.

Çizelge 5.53 Endüstri kollarında istihdam sayıları (URL 39)

	Yorkshire and The Humber Bölgesi					İngiltere	
	Kentsel	Kırsal					
	Toplam	Toplam	Kasaba	Köy	Mezra	Kentsel	Kırsal
Tarım, Avcılık Ve Ormancılık	12,256	22,353	5,171	10,938	6,244	122,961	203,153
Balıkçılık	681	267	119	91	57	3,030	2,489
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	6,170	2,987	1,799	912	276	36,843	18,732
Giyim	305,799	72,931	41,651	22,687	8,593	2,668,048	660,472
Elektrik, Gaz Ve Su Dağıtım	13,848	3,742	2,062	1,279	401	127,426	31,929
İnşaat	118,576	34,584	18,272	11,794	4,518	1,174,870	341,003
Toptan, Perakende Ticaret Ve Tamir	314,291	76,390	42,453	24,730	9,207	3,065,799	716,234
Otel, Restoran	86,167	23,977	12,005	8,757	3,215	838,013	223,522
Ulaşım, Depolama Ve İletişim	110,228	26,616	14,861	8,776	2,979	1,324,272	265,737
Finans Yatırım	72,805	16,695	8,951	5,481	2,263	915,519	162,712
Emlakçılık, Kiralama, İş Aktiviteleri	168,004	48,039	23,491	17,406	7,142	2,400,700	563,721
Yerel Yönetim Ve Savunma, Güvenlik	85,119	34,080	16,340	13,120	4,620	989,807	280,866
Eğitim	135,475	41,021	21,339	14,356	5,326	1,363,649	373,117
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	201,276	51,531	27,755	17,263	6,513	1,934,325	466,287
Diğer Toplum, Sosyal Ve Bireysel Hizmetler	74,682	20,842	10,630	7,367	2,845	921,016	210,325
Konutlarda Çalışanlar	745	458	135	206	117	14,248	7,399
Bölge Dışı Organizasyon Ve Kurumlar	252	217	37	68	112	8,444	4,728

Source table from the Census: UV34 Industry

Yaşadığı ekonomik sorunlara rağmen Yorkshire Forward Bölgesel Kalkınma Ajansı İngiltere'deki en büyük ajanslardan birisidir. Yapılan anket çalışmasından gelen sonuçlarda görüldüğü üzere kurulduğu 2000 yılında oldukça fazla bir personel yapısı ile çalışmasına başlayan YFBKA, bugün 440 uzman ile çalışmaktadır. Şap krizi ile 3 uzman göreve başlamış, bugün ise 26 kırsal kalkınma uzmanı istihdam edilmektedir. Anket sonuçlarına göre en çok kırsal kalkınma uzmanı YFBKA'nda çalışmaktadır. Ayrıca National Audit Office'in yapmış olduğu Performans Değerlendirme Raporu'na göre Ajans, 2006 yılında *Sunday Times* Gazetesi

tarafından belirlenen 'Çalışmak için En İyi 100 Kurum'da yer almıştır. Bu özelliği ile İngiltere'deki tek ajanstır. Çalışma ortakları ve paydaşları, ajans çalışanlarını; bilgili, işini ciddiye alan ve işlerinin üstesinden gelen çalışanlar olarak tanımlamışlardır (NAO 2007-b).

Performans Değerlendirme Raporu'nda; başkan ve yönetim kurulunun, bölgeye son derece hâkim ve farklı sektörlerden gelen uzmanlıklara sahip, kendi içlerinde ve bölgeyle, alt sektörlerle iyi ortaklıklar kuran geniş perspektife sahip kişiler olduğu belirtilmiştir. Anket sonuçlarına göre Ajansta görevlendirilen üye sayısı 2008 yılı itibari ile 14 kişidir ve her yıl bu üyelerin 2 tanesi kırsalı temsil etmektedir.

Çizelge 5.54 Yorkshire Forward Bölgesel Kalkınma Ajansı Personel ve Yönetim Kurulu Sayıları

	1999-2000	**2000-2001**	**2001-2002**	**2002-2003**	**2003-2004**	**2004-2005**	**2005-2006**	**2006-2007**	**2007-2008**
BKA'da Çalışan Uzman Sayısı[93]	211	220	226	282	350	351	374	441	440
BKA'da Çalışan Kırsal Kalkınma Uzmanı Sayısı [94]	0	3	6	10	12	13	18	18	26
Yönetim Kurulu Üye Sayısı	13	13	15	15	15	15	15	15	14
Yönetim Kurulunda Kırsalı Temsil eden üye sayısı (Gönüllü sektör temsilcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb)	2	2	2	2	2	2	2	2	2

[93] , [97] : Ajans yetkilisinin Notu; uzman sayısı ajansta toplam personel sayısını, kırsal kalkınma uzman sayısı ise kırsal konularda çalışan tüm personel sayısını belirtmektedir.

Ankette ajansın 1999 yılından günümüze olan süreye ilişkin bütçe ve kırsal proje değişimlerinin sorulduğu üçüncü soruya alınan cevaplar, aşağıdaki bütçe ve proje sayısı tablosu 5.56'da belirtilmiştir. Ajans bütün soruları cevaplamıştır. Kırsalda kullanılan proje bütçelerinin diğer ajanslardan daha çok olduğu tabloda görülmektedir.

Çizelge 5.55 Yorkshire Forward Bölgesel Kalkınma Ajansı Bütçesi, 2000-2008

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Toplam Bütçe (hibe £'000)	122,372	124,016	190,173	153,751	218,368	252,392	238,152	312,730	N/A
Kırsal Projelere aktarılan toplam fonlar. (£'000)	0[95]	80	24,734	17,574	13,496	19,697	10,652	19,468	17,054
Uygulanmış Projelerin Sayıları	0[96]	2	62	69	50	44	53	58	54

YFBKA ile yapılan ankette, bölgede kırsalın en önemli problemi olarak gelir düzeyinin düşük olması ve hizmetlere ulaşamama olarak tespit edilirken; ikinci öncelikli problemler eğitim ve iş becerileri, konut sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Bölgenin üçüncü öncelikli sorunu olarak sağlık konusundaki yoksunluklar olarak tespit etmişlerdir. Hizmetlere ulaşamama ve işsizlik bölgede önemli bir sorun olarak düşünülmemiştir. Ancak her ne kadar işsizlik oranının düştüğü belirtilmiş olsa da 2001 nüfus sayımında yapılan çalışmada ve Ulusal Denetim Ofisi'nin (*National*

[95] , [4] : YFKA Notu; kırsal yatırımlar konusunda 1999-2000 yıllarında veri yoktur.

Audit Office) 2007 yılında hazırlamış olduğu Bağımsız Performans Değerlendirme Raporu'nda; işsizliğin, bölgenin önemli bir sorunu olduğu değinilmiştir.

Yorkshire ve Humber Bölgesi için YFBKA tarafından hazırlanan en son Bölgesel Ekonomik Strateji (BES) Haziran 2006'da 2006-2015 dönemine ilişkin hazırlanmıştır. BES'te bölge vizyonunda 'yaşamak, çalışmak ve iş yapmak için muhteşem mekân' olarak belirlenmiştir. Bu vizyon için belirlenen 6 hedef; işletme, insan ve çevre ana çerçevelerinde oluşturulmuştur:

Hedef 1: Daha Çok İş,
Hedef 2: Rekabet Edebilir İşletmeler,
Hedef 3: Becerili İnsanlar,
Hedef 4: Doğru İşle Bağlantısı Kurulan Çalışanlar,
Hedef 5: Ulaşım, Altyapı Ve Çevre,
Hedef 6: Güçlü Kentler, Şehirler Ve Kırsal Yerleşmeler

Kırsal alanlar doğrudan Hedef 6 ile yatırım desteğinden faydalansalar da, Hedef 5'de de destek almaktadırlar. Ajans, kırsal alanlara yapmış olduğu fonların dağılımında kırsal alanlara ilişkin en önemli proje başlıklarının teknolojik yatırım destekleri, kadınlar için veya tarım ya da toprağa bağlı girişimciliğin desteklenmesi, Pazar Şehirlerinin iş bulma ve servis merkezleri olarak desteklenmeleri olduğunu belirtmişlerdir. Hedef 6 kapsamında güçlü kırsal alanların yaratılması için kırsal alanların mevcut potansiyellerinin harekete geçirilmesinde bu desteklerin önemi açıktır. Ajansın önemli olarak belirttiği başlıklar ise; eğitim ve kalifiye iş gücünü geliştirme projeleri, işsizler için aktiviteler ve Hedef 5 kapsamında değerlendirildiği belirtilen kırsal altyapı projeleridir. Çevre projeleri ve işletmelere danışmanlık hizmetleri de kırsal alanlar için daha az önemde proje başlıkları olarak belirtilmiştir.

YFBKA'nın bölgede yürüttüğü faaliyetleri içerisinde, en önemli gördüğü aktiviteleri; iş inkübatörleri (iş geliştirme merkezleri) kurmak, kredi/fon sağlamak, AB projelerine katılım, ortaklık ve şirket kurmak ile kırsalda gelir artırıcı faaliyetler olarak belirtmiştir. Bunun yanında eğitim programları önemli aktiviteleri arasındadır.

Oysa danışmanlık hizmetleri ajansın faaliyetleri içerisinde az önem arz eden bir faaliyet olduğu ortaya çıkmıştır.

Ajansın kırsal kalkınma konularında çalışırken karşılaştıkları en önemli engel stratejik planlamadır. Kırsal kalkınma konusu tek bir kurum çatısı altında çözülmesi mümkün değildir. Farklı kurumlarla yapılan ortaklıklarda stratejik plan hazırlıkları ve bunun çerçevesinde kalkınmanın sağlanması gerekmektedir. Ajansın karşılaştığı diğer engelleri önemli olarak belirlemiştir. Bunlar; kırsal kalkınma aktörleri ile koordinasyon ve ilişkiler, kırsalı diğerlerinden ayıramamak, kırsal entegrasyonun yeterli olmayışı, Ortaklıkların çoğalması ve finansal konulardır.

Kırsal kalkınmada bazı faaliyetlerin öncelikleri bölgelerin potansiyellerine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık da ajansların öncelikleri olarak yansımaktadır. NFBKA; kırsal alanların rekabet gücünün artırılmasını kırsal kalkınmada en önemli kurumsal öncelik olarak düşünmektedir. Kurumun önemli öncelikleri ise; kredi desteği, çiftçi eğitimleri, proje desteği ve danışmanlık ile tarım ormancılık sektörlerinin güçlendirilmesidir. Çevrenin ve kırsal mirasın korunması ise az önem arz eden kırsal kalkınma faaliyetidir.

Yorkshire Forward Bölgesel Kalkınma Ajansının, kırsal kalkınmada başarılarını etkileyen en önemli faktörler ajansın finansal kaynaklarının etkin kullanımı, devletin bölgesel politikaları, iş dünyasının desteği, kalkınma konusunda çalışacak kalifiye iş gücü, halk ve STK desteği, altyapı, kırsalda yaşayan halk ve işletmelerin izole olmayı önlemek için ADSL internet bağlantısının olması ve BKA çalışmalarının yerelde anlaşılması olarak sıralanmaktadır. Yetersiz mali kaynak, dış yardımlar ve yerel yönetimlerle yapılan işbirliği de kırsal kalkınmayı etkileyen diğer önemli etkenlerden olurken; ajans merkezi yönetim desteğinin ve idari teşkilatlanmada yaşanan problemler görece olarak daha az önemli etkenlerdendir.

BKA kurulduğundan bu yana kırsal kalkınmada bölgede gerçekleştirdiği en önemli çalışma kırsal politikaların uygulanmasında ve oluşturulmasında söz sahibi olması olmuştur. Ayrıca kırsalda güçlü ortaklıklar kurarak Ortak Tarım

Politikalarına (CAP Reform) uyumlu çiftçi reformlarını gerçekleştirmiş, kırsal turizm kalkındırılması konusunda çalışmış, kırsalın iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması ile birlikte çiftçi eğitimlerine önem vermiştir. Ajansın bölgede gerçekleştirdiği ancak önceki faaliyetler kadar önem arz etmeyen kırsal kalkınma çalışmalarında proje danışmanlık desteği olmuştur.

Bölgede kırsalın durumuna bakacak olursak; kırsal alanın refah seviyesinin artırılması için turizm ve yenilikçi desteklerin kırsalda desteklenmesinin en öncelikli başlıklar olduğu YFBKA tarafından belirtilmiştir. Diğer taraftan beceri geliştirme gibi eğitim destekleri, endüstri sektöründeki desteklerinde önemli olduğu ancak; toprağa bağlı meyve ve sebze üretiminin, hayvancılığın, proje desteklerinin üçüncü öncelikte olduğu belirlenmiştir.

5.2.9. BKA'ların anket cevaplarının küme analizi

Anket çalışması Tezin analitik özelliğini ön plana çıkarmakla beraber, çalıştığımız alanda bulunan Bölgesel Kalkınma Ajansları hakkında bilgi toplamaktan da öte Ajanslar için bir öz eleştiri niteliğini de taşımaktadır.

Çalışmadaki her bir soru bileşeni içerisinde *İlgisiz, Hiç Önemli Değil, Az önemli, Önemli, Çok Önemli* cevaplarına sırasıyla 0,1,2,3,4 olarak değer verilmiştir. Bu değerler çerçevesinde elde edilen sonuçlar sekiz Ajansın cevapları ile çarpıldığında en yüksek değer 32 olmaktadır. Sorulan bir soruyu nasıl değerlendiririsiniz denildiğinde sekiz ajans içinde verebilecekleri cevabın değeri 0 ila 4 arası olmaktadır. Bu değerler toplanıldığında da sorulan soruya ait seçeneğin cevabı da 0 ila 32 değer aralığındadır.

Örnek olarak: Ankette "Bölgenizde kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için hangilerine destek verilmesi gerektiğini değerlendiriniz" sorusuna verilen cevapların değerleri aşağıdaki gibidir.

Çizelge 5.56 Anketin Örnek Değerlendirilmesi

Bölgesel kalkınma Ajansları →	**AWMBKA**	**EE BKA**	**EM BKA**	**NW BKA**	**One BKA**	**SEE BKA**	**SW BKA**	**YF BKA**	**TOPLAM**
Meyvecilik	1	4	2	1	1	3	3	2	17
Yenilikçilik	4	4	3	4	3	4	4	4	**30**

Kaynak: Özlem Aslan; İngiltere Bölgesel Kalkınma Ajansları Anket Çalışması

Burada her bir Ajansın bu soruya verdiği *İlgisiz, Hiç Önemli Değil, Az önemli, Önemli, Çok Önemli* cevapları "0, 1, 2, 3, 4" olarak değerlendirilmiştir. Bölgede Kırsal Alanda refah seviyesinin artırılması için 'Meyvecilik' sektörünün desteklenmesine AWMBKA *Hiç Önemli Değil* cevabını verdiğinde bizler Anketin değerlendiricisi olarak '1' değerini verdik. Aynı şekilde bu sektör EEBKA tarafından *Çok Önemli* olarak belirtildiği için '4' değerini almıştır. Bu soru ve seçenek için Sekiz Ajansın değerlerinin toplamı 17yi bulmaktadır. Bu soru için diğer bir seçenek olan 'Yenilik' [innovation] olarak değerlendirilmesi istendiğinde (ki göreceli olarak Ajanslar tarafından *Çok Önemli* olarak bildirilmiştir) yüksek değerler almış olup verilen değerler toplamı 30'dur.

Anketin yukarıdaki örnek kapsamında değerlendirilmesinde önemli olan, meyveciliğe kaç kurumun önem verdiği yada vermediğinin değerlendirilmesinin tek başına ortaya konulması değildir. Çalışmamızda önemli olan; yenilikçi modern yaklaşımların tarımsal üretime tercih edilmeye başlamasının yorumlanması şeklinde olmaktadır. Ajanslar Kırsal alanda refah seviyesini arttırmak için birbirlerinden bağımsız olarak hepsi Yenilikçiliğin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Çalışmanın bu kısmında her bir sekiz soru için kümeleme çalışması yapılmış ve gelen cevaplar değerlendirilmiştir.

1. Soru Kümesi Analizi

Aşağıdaki Çizelge 5.57'de, ajansların anketin birinci sorusuna verdikleri cevaplar görülmektedir. Soru "BKA'ların bütçelerini kullanırken önemli buldukları kırsal kalkınma projelerini değerlendirmelerine" ilişkindir. Görüldüğü üzere, ajanslar kırsal kalkınma başlığında en büyük harcamaları eğitim ve işgücü projeleri ile girişimciliğin destekleneceği projelere ayırmaktadırlar. Aksine işletmelere yapılan danışmanlık hizmetlerinin en düşük olan 19 puanı aldıkları görülmektedir. Bu bize Kırsal kalkınmada danışmalık hizmetlerinin değil eğitim ve girişimciliğin desteklenmesinin BKA'lar için öncelikli olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte ajansların kendi görüşlerini yansıtabileceği bir kısımda, kurumların belirtilen faaliyetler dışındaki önemli buldukları projeler öğrenilmek istenmiştir. Bu kısımda SEEBKA en önemli kırsal proje başlığı olarak 'Bilgi Transferi'nin, SWBKA yine en önemli olduğunu belirttiği proje başlığının 'Gıda Tedarik Zincirinin' ve YFBKA ise 'Pazar Kentlerin' geliştirilmeleri yönünde düşünerek 'Çok Önemli' olarak işaretlemişlerdir.

Çizelge 5.57 Bütçenin kullanımında, BKAnız için önemli bulduğunuz Kırsal Proje başlıklarını değerlendiriniz;

BKA'lar →	AWM	EE	EM	NW	ONE	SEE	SW	YF	TOPLAM
Çevresel Projeler	4*	4	4	2	3	3	2	2	**24**
Teknolojik Yatırım Projeleri	4	4	3	3	3	4	3	4	**28**
Eğitim/Aktif İşgücü Projeleri	4	4	3	4	3	4	4	3	**29**
Girişimciliğin Desteklenmesi (Kadınlar için, tarımsal, toprağa bağlı endüstri kolları,..vb)	4	4	2	4	4	4	3	4	**29**
İşsizler için Aktiviteler	3	4	2	2	3	3	1	3	**21**
Kırsal Altyapı Projeleri	3	4	3	4	3	4	3	3	**27**
İşletmelere Danışmanlık	3	4	2	3	0	3	2	2	**19**
Diğer (Açıklayınız...)	0	0	0	0	0	4	4	4	**12**

*Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

2. Soru Kümesi Analizi

Ankette belirtilen bir diğer soru "ajans faaliyetlerinin öneminin belirtilen başlıklara göre değerlendirilmesi" olmuştur. Bu soruya ilişkin verilen cevaplarda, en önemli faaliyetlerin bölgelerde ortaklıklar oluşturarak işletmelerin oluşturulmasına katkı sağlanmasıdır. Projelere fon desteklerini sağlamak ve AB Projelerinde yer almak ajansların diğer önemli faaliyetlerindendir. Bir önceki Anket sorusunda da olduğu gibi Danışmanlık faaliyetleri yine en düşük değerle önemsiz olarak görülmektedir.

Çizelge 5.58 Aşağıda belirtilen aktivitelerin önemini kurumunuz için değerlendiriniz;

BKA'lar →	AWM	EE	EM	NW	ONE	SEE	SW	YF	TOPLAM
Danışmanlık	2	2	1	3	0	1	2	2	**13**
Eğitim Programları	3	4	3	4	4	3	4	3	**28**
İş-Geliştirme Merkezlerinin Oluşturulması	4	3	2	3	2	3	3	4	**24**
Fon Desteği	4	4	3	3	4	3	4	4	**29**
Ortaklıkların ve İşletmelerin Oluşturulması	4	4	3	4	4	4	4	4	**31**
AB Projelerine Katılım	4	3	3	4	3	4	4	4	**29**
Kırsalda Gelir Artırıcı Faaliyetler	4	4	2	4	2	4	4	4	**28**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

3. Soru Kümesi Analizi

Takip eden üçüncü soruda "BKA'ların kırsal kalkınmada zorlukları aşarken Ajansları etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi" istenilmiştir. Cevaplara ilişkin çizelge 5.59'ta da görüldüğü gibi; anket katılımcılarına göre sıkıntıların hepsi önemli görülmekte ve yaşanmaktadır. Bu anlamda başlıklar içerisinde 20 puan altı alan olmamıştır. Stratejik planlamada yaşanan eksikliklerin kırsal kalkınma konusunda ajansı etkileyen en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Hemen arkasında ise Diğer Kırsal Kalkınma Aktörleri ile olan Koordinasyonu One North East Bölgesel Kalkınma Ajansı dışındakiler için yine önemli veya çok önemli olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte Kırsal kalkınmadaki zorlukların aşılmasında finansal konular ve yetersiz kırsal entegrasyon konularının önemli olmadığı görülmektedir. Ajanslar esas problemlerin bütçe gibi kurumsal altyapı problemlerinden çok, paydaşların bir araya gelememesinden ve kırsal kalkınmayla ilgili stratejik planın hazırlanmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Birde bu kümedeki şıkları Ajanslar boyutunda değerlendirdiğimizde, EEBKA tüm soruları önemserken ONEBKA genellikle önemsemediğini belirtmiştir. Bunları açıklayıcı farklı sebepler olmakla beraber dokuz BKA arasında East England BKAnın en küçük bütçesinin olması, bu kümedeki soruları önemsediğini anlamlı kılmaktadır. Ama ONEBKAnın nüfusun ve alanın küçüklüğü ise bu kümedeki şıkları pek önemsemediği olgusunu da bize düşündürebilir.

Çizelge 5.59 Kırsal kalkınmada zorlukları aşarken Ajansınızı etkileyen faktörleri nasıl değerlendirirsiniz;

BKA'lar →	**AWM**	**EE**	**EM**	**NW**	**ONE**	**SEE**	**SW**	**YF**	**TOPLAM**
Diğer Kırsal Kalkınma Aktörleri ile Koordinasyon ve İşsizlikler	4	4	3	4	1	4	3	3	**26**
Kırsalın Farklılığının Anlaşılamaması	4	3	1	3	3	4	4	3	**25**
Yetersiz Kırsal Entegrasyon	0	3	3	3	3	3	3	3	**21**
Stratejik Planlama	3	4	3	4	2	4	3	4	**27**
Ortaklıkların Artması	3	4	3	3	2	4	3	3	**25**
Finansal Konular	2	4	3	3	1	2	3	3	**21**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

4. Soru Kümesi Analizi

Anketimizin dördüncü soru kümesinde "ajans tarafından kırsal alanlardan gelen proje başlıklarını derecelendirmeleri" istenilmiştir. Proje Yazımı ve Uygulamasına verilecek muhtemel desteğin toplamda tüm ajanlar tarafından verilen puanlarda en az önemde bir faaliyet olduğu vurgulanmıştır. çevre ve kırsal mirasın korunmasına yönelik faaliyetlerinde aynı şekilde çok önemli olmadığı belirtilmiştir.

Hatta aralarında ONEBKA için ilgisi bile olmadığı düşünülmektedir. Ama bununla beraber kırsalda rekabet edebilirliliğin attırılmasının kırsal kalkınmada rekabet edebilirliğinin desteklenmesine yönelik çalışmaların kırsal alanlardaki en önemli öncelikleri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca İngiltere'de kırsal alanların varlığı düşünüldüğünde rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesinde tarım ve hayvancılık sektörlerinin güçlendirilmesinin de önemli olduğu vurgulanmıştır.

Çizelge 5.60 Kurumunuz önceliklerinde Kırsal Kalkınma aktivitelerini önem sırasına göre değerlendiriniz;

BKA'lar →	**AWM**	**EE**	**EM**	**NW**	**ONE**	**SEE**	**SW**	**YF**	**TOPLAM**
Fon Desteği	4	4	3	3	-	3	4	3	**24**
Çiftçilerin Eğitimi	1	4	2	3	3	3	3	3	**22**
Proje Yazımı ve Uygulamasına Danışmanlık Desteği	3	3	2	3	0	1	3	3	**18**
Tarım ve Ormancılık Sektörlerinin Güçlendirilmesi	2	3	2	4	3	4	4	3	**25**
Kırsalda Rekabet Edebilirliliğin Arttırtması	4	4	3	4	4	4	4	4	**31**
Çevre ve Kırsal Mirasın Korunması	3	3	3	2	2	3	1	2	**19**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

5. Soru Kümesi Analizi

Anketimizin beşinci sorusunda ajanslara "kırsal kalkınmada başarılarını etkileyen faktörler" sorulmuştur. Çizelge 5. 61'de görüldüğü üzere, bölgelerde

kalifiye iş gücünün varlığı bütün ajanslara göre kırsal kalkınmadaki başarılarını etkileyen en önemli faktördür. İş dünyasının desteğinin, BKA'ların Kırsal alandaki başarısını önemli ölçüde etkilediği, ancak ülkemizde önemli bir faktör olan idari teşkilatlanmada yaşanan problemlerin, İngiltere ajansları tarafından kırsaldaki başarılarını en az etkilediği sonucu çıkmıştır.

Çizelge 5.61 BKA'ların kırsal kalkınmadan başarılarını etkileyen faktörleri değerlendiriniz;

BKA'lar →	**AWM**	**EE**	**EM**	**NW**	**ONE**	**SEE**	**SW**	**YF**	**TOPLAM**
Finansal Kaynakların Etkin Kullanımı	4	4	3	3	3	4	3	4	**28**
Devletin Bölgesel Politikaları	4	4	3	3	3	3	3	4	**27**
Yeterli Mali Kaynak	4	4	2	3	3	3	4	3	**26**
İŞ Dünyasının Desteği	3	4	3	4	4	4	3	4	**29**
Kalifiye İş gücü	4	4	3	4	4	4	4	4	**31**
Dış Yardımlar	0	4	2	3	2	3	3	3	**20**
Merkezi Hükümet desteği	0	4	2	3	3	2	3	2	**19**
Yerel Yönetimle Ortaklıklar	3	4	3	4	3	3	3	3	**26**
İdari Teşkilatlanmada Yaşanan Problemler	0	2	2	3	2	2	2	2	**15**
BKA Faaliyetlerinin Anlaşılmaması	2	4	3	3	3	3	3	4	**25**
Altyapı (belirtiniz……)	0	0	2	3	3	3	3	4	**18**
Halk ve STK Desteği	0	4	2	3	2	3	3	4	**21**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

6. Soru Kümesi Analizi

"Bölgesel Kalkınma Ajansınız kurulduğundan beri Kırsal kalkınma ile ilgili belirlenen amaçları ne ölçüde gerçekleştirdiniz?" soru kümesine de verilen cevaplar arasında 'yine' proje danışmalık desteği, en düşük değer ile BAKlar için hiç önemli

olmadığı anlaşılmıştır. Kırsal koordinasyonu geliştirmek ve bölgesel düzeyde bunu sağlamak yoluyla güçlü ortaklıkların kurulması çalışması ve bölgesel ekonomik gelişmenin ayrılmaz bir parçası olarak kırsal iyileşmeyi ve yeniden canlanmayı desteklenmesi, ajansın en iyi düzeyde gerçekleştirdiği amaçlarındandır. Bununla birlikte şunu da anlamaktayız ki, kırsalın canlanması proje danışmanlık desteği ile değil, iş dünyasında ortaklıkların oluşturulması ile olabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 5.62 Bölgesel Kalkınma Ajansınız kurulduğundan beri Kırsal kalkınma ile ilgili belirlenen amaçları ne ölçüde gerçekleştirdiniz;

BKA'lar →	**AWM**	**EE**	**EM**	**NW**	**ONE**	**SEE**	**SW**	**YF**	**TOPLAM**
Ortak Tarım Politikalarına (Cap Reform) Uyumlu Çiftçi Reformlarının Gerçekleştirilmesi	0	4	3	3	3	3	3	3	**22**
Kırsal Turizmin Kalkındırılması	3	4	2	3	3	3	2	3	**23**
Proje Danışmanlık Desteği	2	3	2	2	0	1	2	2	**14**
Kırsal Politikaların Uygulanmasında/ Oluşturulmasında Söz Sahibi Olmak	3	4	3	3	3	3	3	4	**26**
Kırsalda Güçlü Ortaklıkların Olması	4	4	3	4	3	4	3	3	**28**
Kırsalın İyileştirilmesi ve Yeniden Canlandırılması	4	4	3	4	3	4	4	3	**29**
Çiftçi Eğitimleri	1	4	3	3	2	3	3	3	**22**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

7. Soru Kümesi Analizi

Ajanslardan, "kırsal alanlarda çözülmesi gereken öncelikli problemlerin önem sırasına göre belirtilmesi" istenilmiştir. Bölge kırsalındaki en önemli problemlerin yüksek konut fiyatları, konutların kötü durumda olması ve bunlara bağlı konut sahipliliği olduğu belirtilmiştir. Sekiz ajansın beşi, konut sorununu en önemli problem olarak belirlemiştir. SEEBKA, kırsal alanlarda gençlerin ve genç ailelerin düşük gelir düzeyi ile yüksek konut fiyatları arasındaki uçurumdan dolayı önemli sorun yaşadığını belirtmiştir. SWBKA ise bölgede bazı iş kollarında çalışacak personel bulunamadığını, bunun için dışarıdan göçmen işçi alınarak bu problemin çözülmeye çalışıldığını belirtmiştir. SWBKA, bölgede işsizlik probleminin az önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca işsizliğe yada ücretlere bağlı düşük gelir düzeyi de kırsal alanların önemli problemlerindendir.

Çizelge 5.63 Kırsal kesimde öncelikli olarak çözülmesi gereken problemleri önem sırasına göre değerlendiriniz;

BKA'lar →	**AWM**	**EE**	**EM**	**NW**	**ONE**	**SEE**	**SW**	**YF**	**TOPLAM**
Örgün Eğitim ve Mesleki Eğitim	3	4	3	2	3	4	4	3	**26**
Sağlık servislerinden yoksun olmak	3	4	2	2	2	2	2	2	**19**
Konut Sorunu (Kötü durumdaki konutlar, yüksek fiyat, ve konut sahibi olamama,..)	4	3	3	4	4	4	4	3	**29**
Düşük Gelir	4	4	3	4	4	2	3	4	**28**
İşsizlik	2	4	3	2	2	2	2	3	**20**
Servislere uzak olmak	4	3	3	3	4	4	3	4	**28**
Diğer (Açıklayınız)	-	-	-	-	-	4	3	-	**7**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Öneml

8. Soru Kümesi Analizi

Bir önceki sorunun devamı olarak "bölge kırsalındaki gelir artırıcı faaliyetlerin derecelendirilmesi" istenilmiştir. Yenilikçi yatırımlar BKA'ların kırsal alanlarda en önemli önceliklerinden olduğu gibi, kırsal alanlarda da refah seviyesini artırıcı en önemli desteklerden olduğu ortaya çıkmıştır. Hatta tüm soru kümeleri arasında da en yüksek değer olarak '31' alan bu şık olmuştur. Meyve ve sebzecilik gibi geleneksel üretim kollarının ise diğer kollara göre daha az destek isteyen aktiviteler olduğu görülmektedir. Ancak ekilebilir alanların bol olduğu East of England bölgesinde, EEBKA meyvecilik ve sebzeciliğin en önemli desteklerden olduğunu belirtmiştir. Buna bağlı olarak da EEBKA tarıma bağlı endüstri sektörlerinin de desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ajansların bu cevapları, hem bölgenin mevcut durumuna hem de gelişme potansiyellerine göre verdikleri görülmektedir.

Çizelge 5.64 Önem sırasına göre bölgenizde kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için hangilerine destek verilmelidir.

BKA'lar →	AWM	EE	EM	NW	ONE	SEE	SW	YF	TOPLAM
Meyvecilik	1	4	2	1	1	3	3	2	**17**
Eğitim Desteği	3	4	3	3	3	4	4	3	**27**
Yenilik (innovation)	4	4	3	4	3	4	4	4	**30**
Sebzecilik	1	4	2	2	1	3	2	2	**17**
Turizm	3	4	3	4	3	3	2	4	**26**
Hayvancılık	2	3	2	3	2	3	4	2	**21**
Proje Desteği	3	3	3	4	2	2	3	2	**22**
Endüstri tabanlı sektörler	3	4	3	4	3	4	4	3	**28**

Değerler: 0, İlgisiz; 1, Hiç Önemli Değil; 2, Az önemli; 3, Önemli; 4 Çok Önemli

BÖLÜM 6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kırsal alanlar, doğal koşulların yaşam üzerinde daha fazla etkili olması ve temel ekonomik faaliyetlerin düşük gelir getiren tarıma bağlılığı nedeniyle yaşamanın, kentsel alanlara göre çok daha zor olduğu yerlerdir. Bu da ülkelerin bu alanlardaki gelişmişlik farklılıklarını ortadan kaldırmak ve bu bölgelerde yaşayan insanların gelir düzeylerindeki dengesizlikleri gidermek için özel politikalar ürettikleri ve bu bölgelerde yaşayan insanları, çeşitli şekillerde destekledikleri görülmektedir. Küreselleşme algısı, dünyanın bir bütün olarak algılanması yaklaşımını beraberinde getirmiştir. Bu da dünyanın herhangi bir yerindeki çevresel, tarımsal ve kırsal sorunların tüm dünyayı etkilemesi, sorunlara müdahale etmeyi gerekli kılmıştır. Bu sorunlar, sorunun sahibini değil toplumun bütün bireylerini ilgilendirir hale gelmiştir. Bu da, kırsal kalkınmanın sağlanması için tüm ekonomik ve sosyal sektörlerin bir arada planlanmasını gerektiren ve merkezinde sürdürülebilir kalkınmanın yer aldığı bütüncül yaklaşımların önemli olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşımlar, bölgelerin rekabet gücünün artırılması ve geliştirilmesi, bölgesel kapasitelerin artırılması, bölgeler arası -bölgeler içi büyüme dinamiklerinin desteklenmesi hedeflerini içermektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi görevi ise, bürokratik ilişkiler içerisinde merkeze bağlı kurumlar ve onların taşra teşkilatlarından kamu, özel sektör, halk ve STK katılımlı yönetişim anlayışının esas olduğu bölgesel-yerel birimler ile kalkınma ajansları yönünde değişim göstermiştir. AB Politikalarının ve Bölgesel Kalkınma Ajanslarının böyle bir değişim içerisinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Dünyada yaşanan değişimlerin BKA'ların sayılarını ve etkinliklerini artırdığı görülmektedir. Yaşanan bu küresel değişimin yanında AB bölgesel politikalarının da Avrupa Birliği üye ve aday ülkelerde BKA'ların hızlı bir oluşum sürecinde olduğu görülmektedir. Bir AB üyesi olan İngiltere, her ne kadar gelişmiş bir ülke olsa da, kırsal alan sorunları yaşamaktadır. Konut fiyatlarının yüksekliği ve buna bağlı olarak

konut sahibi olamama, nitelikli /niteliksiz iş gücünün eksikliği, düşük gelir düzeyi, servislere ulaşamama gibi ortak kırsal sorunları vardır.

İngiltere'de bulunan ajansların Kırsal kalkınma ve tarım politikalarının reformu süreci ve 2001 yılında İngiltere'de salgın olarak ortaya çıkan Şap Krizi hastalığına bağlı olarak kırsal kalkınmada önemli roller aldıkları tespit edilmiştir. Berlin Zirvesi'nin Gündem 2000 Reformunda OTP'nin 'ikinci sütunu' olarak da bilinen Kırsal Kalkınma Yönetmeliği oluşturulmuştur. Bu reform çalışmalarında geliştirilen yukarıdan aşağıya model, İngiltere'de yerel politikaların, merkezi olmayan örgütlenme içerisindeki dağılımını sağlamıştır. Bu da kırsalın ulusal düzeyde planlamasından dolayı uzaklaşmasını gerekli kılmıştır.

Şap hastalığı Krizi ise BKA'ların kırsal kalkınmada aktif rol almalarına neden olmuştur. 2001 Şubat ayında en üst düzeye ulaşan salgın, sadece tarımsal sektörleri değil, kırsal bölgelerden turizme ve yol üstü ticarete bağlı tarım dışı sektörleri de etkilemiştir. Ülkenin tüm kırsalında; turizm, eğlence ve dinlence gibi kırsal hizmet sağlayıcılarının hepsi ciddi sıkıntılar çekmişler ve bu sektördeki işletmeler büyük zarara uğramışlardır. Kriz sonrasında salgından etkilenen işletmelere yardım amacı ile bir fon oluşturulmuştur. BKA'lara da bu fonun dağıtılmasının yönetimi verilmiştir. Bu, BKA'ların şap krizi sonrasındaki rolünün değişimine ilişkin kritik kararlardan birisi olmuştur. Yaşanan bu iki değişim, BKA'ların kırsal kalkınmaya ilişkin önemli roller almalarını sağlamıştır.

BKA'lar; Kırsal Kalkınma Komisyonu'nun ve Hükümet Bölge Ofisleri'nin yetkilerini alarak başlamışlardır. Yetkilerini kaybeden bu kurumların eleştirileri ve yasada kırsalın BKA'lar tarafından temsiliyetine ilişkin bir ifadenin belirtilmemiş olması tepkiler almıştır. Bakanlığın bu tepkiler üzerine yeni önlemler alarak değişikliğe girdiği görülmektedir. 1998 yılında çıkartılan BKA yasasına eklenen 'kırsal ve kentsel alanlardaki fiziksel ve sosyal gelişmenin' her alanda

kapsanacağının vurgulanması sebebinin bu olduğu anlaşılmaktadır. Yasada, BKA'ların bütün bölgelerde ve bütün soysal gruplarda ekonomik kalkınma faydalarının her yere yayılmasını sağlamayı amaçladığı belirtilmiştir. Yani Kırsalın özel ihtiyaçlarını anlamak ve belirlemek vurgusu yapılmıştır. Tepkiler BKA'ların kurumsal yapısında da değişiklikler sağlamıştır. Beyaz Kitap'ta 'güçlü kırsal bakış açısına sahip' bir üyenin yönetimde olmasını, BKA'ların en az gelişmiş kırsal alanı hedefleyerek kırsal kalkınma programlarını tasarlamalarının tavsiyesi yönünde olmuştur. Yasanın kabul edilmesi sonrasında aynı yıl üyeleri açıklanan BKA larda, en az bir üyenin kırsal vizyona sahip üye olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm ajansların istihdam yapılarında farklı oranlarda kırsal uzmanlarının bulunduğu tespit edilmiştir. İngiltere'de bulunan ajansların kurumsal yapılarında kırsalın meşrutiyet zeminini sağladıkları ve kırsal alanları önceliklerine alarak yasalarını oluşturdukları görülmektedir.

Alana yönelik anket çalışmasında; kırsal 'farklılaşma' ve 'entegrasyon' arasında tartışmaların odağı olan ajansların; kırsal kalkınmada karşılaşılan güçlükler içerisinde, kırsal farklılığının anlaşılamamasını bir problem olarak görmeleri, diğer kırsal aktörlerle koordinasyonlarda yaşanan eksiklik ve buna bağlı stratejik planda yaşanan sıkıntıların bu güçlükler içerisinde önemli bir yer tutması bu sorunları aşmada yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Ayrıca yerelde kırsal aktörlerin bir araya gelmesinde yaşanan problemlerde ajansın karşılaştığı engellerdendir. Ajansların artan yetkileri, yerelde çok farklı organizasyonları ve faaliyetleri bir araya getirememesinin nedeninin, hükümet politikalarının ve bakanlıkların bir araya gelememesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Kırsal ekonomik konularla ilgili mevcut politik sorumlulukların Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Çevre, Gıda ve Köyişleri Bakanlığı ile Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı (turizmden sorumlu ilgili bakanlık) arasında dağılması, merkezde yaşanan karmaşanın yerelde yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ajanslar bölgelerde farklı ihtiyaçlar doğrultusunda kırsal kalkınma desteklerinde bulunmaktadırlar. İngiltere'deki ajansların, kırsal kalkınma

faaliyetlerinde girişimciliğin desteklenerek aktif iş gücü projelerine ağırlık verdikleri görülmektedir. Anket sonuçlarında danışmanlık hizmetleri, ajansların hem yürüttükleri faaliyetler içerisinde hem de kırsal alanlardaki proje desteklerinde en az önemde görülen faaliyet alanıdır. Ancak, İş dünyasından gelecek desteğin ajansın faaliyetlerini önemli ölçüde etkilediği ve buna istinaden Brüksel'de ve bazı yurtdışı ülkelerinde ofisler açtıkları görülmüştür. Ayrıca ajansların kırsaldaki çalışmalarını etkileyen kalifiye iş gücü varlığı yönünde de önemli eğitim ve beceri geliştirme çalışmaları yaptıkları ajanslar tarafından belirtilmiştir.

Ajansların bölgelerde en önemli görevlerinden birisi Bölgesel Ekonomik Stratejilerin diğer paydaşlar ile hazırlanmasıdır. Ajanslar BES'lerde bölgesel ekonomik performansın, sürdürülebilir kalkınmanın ve kırsal alanlarda verimliliğin önemini vurgulamışlardır. Kırsal alanlarda refahın artırılmasında tarım ve ormancılık sektörlerinin desteklenmesi ve kırsal alanların rekabet edebilirliğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak geleneksel tarım sektörünün, yenilikçi yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. BKA'ların bölgeye özgü kırsal kalkınma politikaları tasarlamaya başlamalarında, kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için, en önemli gördükleri başlıkların yenilikçilik (innovasyon) sektör olması önemlidir. Bölgesel kalkınmanın önemli bir ayağı olan kırsal kalkınma; hem bölgelere entegre olmalı hem de bu bölgelerin farklılığının farkında olunarak stratejiler geliştirilmelidir. Ajanslar bu noktada kırsalın farklılığı çerçevesinde yenilikçi destekleri, bu bölgelerde gelir artırıcı faaliyetler olarak görmektedirler. Yenilikçi yaklaşımlar ile mevcut potansiyel dikkate alınarak, yeni ürün, hizmet ve yöntem sağlanmış olacaktır. İngiliz BKA'larının; yenilikçi sisteme dayalı, öğrenen bölgeler arasında rekabeti ortaya çıkartarak, kırsal alanda gelir artırıcı desteklere önem verdikleri söylenebilir. Ajanslar yenilikçilik yaklaşımları içerisinde kırsal farklılaşmaya göre tarımın öngördüğü yerlerde tarımsal kolların gelişimi; sanayinin geliştirilmesi gereken yerlerde sanayi kolları; bilimin geliştirilmesi gereken yerlerde bilimsel parkların geliştirilmesini öngörmektedirler. İngiltere kalkınma ajanslarının yenilikçiliğe dayalı kalkınma politikalarını, kırsal refahın artmasında önemli gördükleri anlaşılmaktadır.

Bölgesel gelişme stratejilerinin en doğru belirleyicisi, her bölgenin kendisidir. Dolayısı ile hazırlanacak stratejik planların ve BES'lerin tüm aktörlerin ortak katılımları ile hazırlanması gereklidir. Çalışmalarda uzlaşma önemlidir. Ajansların hem kurumsal yapılanmalarında hem de strateji belgelerini hazırlamada ihtiyaç ve hak sahiplerinin katılımlarını dışarıda tutmaması gereklidir. Bölgesel stratejilerin gerçekçiliği, tüm taraf ve paydaşların temsiliyeti ve bölgelerde uygulanabilir projeler üretmesi ile mümkündür.

Ajansların bütçeleri, strateji ve proje inisiyatiflerinde bulunmaları ile merkeze tam bağlı bir teşkilatlanma yapısı içerisinde olmaları, ajansların kendi projelerini yürütmek için AB fonlarına sıkı sıkıya bağlı bir proje kurumu haline gelmelerine neden olacağından ajansların çalışmalarını sınırlayacaktır. Mevcut yapıyı bozmayacak ama belli konularda ajanslara inisiyatif verecek bir yapının varlığı da gereklidir. İngiltere örneğinde; AB fonlarının, ajansların birinci öncelikli faaliyetleri olmadığı, danışmanlık hizmetlerinin ise tüm ajanslar tarafında hem faaliyetlerinde hem amaçlarında önemsiz ve ilgisiz olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ajansların kırsal potansiyelleri de dikkate alan, çevresel konuların önemsendiği, bölgeler arası ve bölgeler içi rekabeti sağlayacak sosyo-ekonomik çalışmalarda katalizör olabilmesi açısından önemlidir.

Özetle, bütün tarafların katılımcı yaklaşımı ile oluşturulan Bölgesel Ekonomik Stratejilerin oluşturulmasında yerel entegrasyonu sağlayacak ve bölgelerde katalizör görevini üstlenecek olan BKA'lar, özellikle AB'ye üye gelişmekte olan ülkelerin kırsal kalkınma politikalarının uygulanabilirliğinde temel aktörlerden birisi olma potansiyelini taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Kitap

Dinler, Z. 2005 Bölgesel İktisat, 7. Baskı, Ekin Kitapevi, Bursa

Cullingworth,B., Nadin, V. 2002 Town and Country Planning in the UK, Routledge Yayınları, 13. Baskı, Londra İngiltere

Çamur, K.C., Gümüş Ö. 2005 "İstatistikî Bölge Birimleri (NUTS Sistemi)" Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir? M. TURAN (Der.), Paragraf Yayınevi,147–157, Ankara

Çolak, İ.N. 2005 Avrupa Birliği Uyum Sürecinde İdari Reformlar İngiltere ve Türkiye, Seçkin Yayınları, Ankara

Dağ, R. 2007 Kırsal Kalkınma Siyaseti, Dipnot Yayınları, Ankara

Demirci, Güneşer A. 2005 "Farklı Ülkelerde Bölge Kalkınma Ajansları" Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir? M. TURAN (Der.), Paragraf Yayınevi,181-195, Ankara

Elmas, G. 2001 Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler AB ve Türkiye, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Göymen, K.
2004 "Türkiye'de Bölge Politikalarının Evrimi Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları", Yerel Kalkınma İçin Ortaklıklar, İstanbul Politikalar Merkezi Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Karasu, K. 2005 "İngiltere'de bölgesel kalkınma Ajansları", Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir? M. TURAN (Der.), Paragraf Yayınevi,197-238, Ankara

Kayasü, S., Pınarcıoğlu, M., Yaşar, S. S., Dere, S. 2003 "Yerel/Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları", İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:2003-08

Mengi A., Algan N. 2003 "Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme", AB ve Türkiye Örneği, Siyasal Kitapevi, Ankara

Palabıyık, H. 2003 "Yönetimden Yönetişime: Yönetişim Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları İle Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar", Yerel ve Kentsel Politikalar M.Akif Çukurçayır ve Ayşe Tekel (Der.), Çizgi Yayınevi, 225-279, Konya

Turan, M. 2005 Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir? Paragraf Yayınevi, Ankara

Uzay, N. 2005 Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, Seçkin Yayınları, Ankara

Resmi belgeler

House of Commons, 9 January 1998, Regional Development Agencies Act

Rapor

Özen, P. 2005"Bölge Kalkınma Ajansları", TEPAV, Ankara

Sevinç D. 2006 "Bölgesel Kalkınmada BKA'ların Genel Görünümü", TEPAV, Ankara

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2007 Kırsal Alan Planlaması Çalışma Raporu

Devlet Planlama Teşkilatı, 2006(a) Bölgesel Gelişmede Temel Araçlar Ve Koordinasyon Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayınları, Ankara

Devlet Planlama Teşkilatı, 2006(b) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), DPT Yayınları, Ankara

Devlet Planlama Teşkilatı, 2000 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT Yayınları, Ankara

Dipartimento Per I Servizi Tecnici Nazionali, 1999 "A Typology Of Rural Areas In Europe Indıcators On Strenght And Weakness Of Rural Terrıtorıes And Selectıon Of Areas (NUTS III)" , Politecnico Di Milano – Dipartimento Economia E Produzione, Milano, İtalya

İçişleri Bakanlığı Araştırma Etüdleri Merkezi (AREM), "Kırsal Kalkınma ve Kırsal Alanda Örgütlenme",
(http://www.arem.gov.tr/proje/yonetim/Koy_hizmetleri/Bolum1.pdf)
(Erişim 12.11.2007)

Kısagüner, K. Avrupa Birliği'nde Kırsal Kalkınma Süreci ve Organik Tarım-Ülkemiz İşletmeleri İçin Pazar Fırsatları, (www.tarim.gov.tr/kurumsal/birimler/merkez/diatk/web/sunumlar/kirsal%20kalkinma%20organik%20tarim.ppt) (Erişim:23.04.2008)

National Audit Office, 2003 English Regions: Success in the Regions

National Audit Office, 2006(a) Independent Performance Assessment, East of England Development Agency

National Audit Office, 2006(b) Independent Performance Assessment, North West Development Agency

National Audit Office, 2006(c) Independent Performance Assessment, One North East Development Agency

National Audit Office, 2006(d) Independent Performance Assessment, South West Regional Development Agency

National Audit Office, 2006(e) Independent Performance Assessment, South East England Development Agency

National Audit Office, 2007(a) Independent Performance Assessment, Advantage West Midlands Development Agency

National Audit Office, 2007(b) Independent Performance Assessment, Yorkshire Forward Development Agency

National Audit Office, 2007(c) Independent Performance Assessment, East Midlands Development Agency

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, 2003 2. Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politika Raporu

Ward N., Lowe P., Bridges T., Stafford J., Evans N. 2001, "Regional Development Agencies And Rural Development: Priorities for Action", Research Report to The England' Regional Development Agencies

TEPAV, 2007 Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma

Sempozyum Bildirisi

Akın, A. 2003 "AB Kırsal Kalkınma Politikalarında Değişim," Küreselleşme ve Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türk Tarım Politikaları Sempozyumu-Bildiriler, Gaziantep, G.Ü. Basımevi, s. 182

Marangoz Sarıca Ş. Ve Uymaz F. B. 2005 "Yerelleşme Örneği Olarak Avrupa Birliği Bölgesel Politikası" 20. Türkiye Maliye Sempozyumu, Mayıs 2005, S.309-326

Akkahve, D. 2004 " Bölgesel Gelişme Planlarının Yönetişim Açısından Değerlendirilmesi," Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bölgesel Yönetişim Konferans Bildirileri, İstanbul Politikalar Merkezi, Sabancı üniversitesi, İstanbul

Bryden, J. 2002 "Rural Development Indicators and Diversity in the European Union" , Measuring Rural Diversity Conference, Economic Research Service, 21-22 Kasım, Washington, DC, ABD

Çalt, G. 2005 "Bölgeselleşme Ve Avrupa Birliğinin Bir Aracı Olarak Bölge Kalkınma Ajansları" VI. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, Bildiri Metinleri, Ankara

Eraktan, G., Ören, N. 2005 "AB Ortak Tarım Politikası, Reform Süreci ve Türkiye'ye Etkileri" Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 1. Cilt, Sy: 23-33, 3-7 Ocak 2005, Ankara.

Eraydın, A. 2004 "Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler" Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu Denizli, DPT, Cilt 1, 126–146

Game, C. 2004 "Küçük Güzel Olabilir Ama Büyüklüğün de Avantajları Var: Britanya'da Ekonomik Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü", Yerel Kalkınmada

Belediyelerin Rolü Konferans Bildirileri, Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul

Glucksman, J. 2003 "AB Genişleme Sürecinin Işığında Ortak Tarım Politikası", AB Genişleme Sürecinde Türkiye "Tarımsal ve Kırsal Politikalar Sempozyumu, Ziraat Mühendisleri Odası, 08–09 OCAK 2003, Ankara

Güder, G. 2003 "AB Kırsal Kalkınma Politikaları ve Değişim Eğilimleri", AB Genişleme Sürecinde Türkiye "Tarımsal ve Kırsal Politikalar Sempozyumu, Ziraat Mühendisleri Odası, 08–09 OCAK 2003, Ankara

Giordano, B. 2004 "İngiltere'de Bölgesel Deneyim", Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bölgesel Yönetişim Konferans Bildirileri, İstanbul Politikalar Merkezi, Sabancı Üniversitesi, İstanbul

Harding, R. 2006 "İngiltere ve Romanya'da Bölgesel Kalkınma Ajansı Deneyimleri", Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, 137- 160

Kayasü, S., Yaşar, S.S. 2004 " Bölgesel Kalkınma Ajansları: Türkiye Üzerine Öneriler" Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu Denizli, DPT, Cilt 1, 348–357

Kösecik, M., Koçak, Yaman, S. 2004 "Avrupa Birliği Bölgesel Politikası ve Yapısal Fonlar", DPT ve Pamukkale Üniversitesi Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu-I, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt II, 1-19, Denizli

Walburn D. 2006 "İktisadi Kalkınmayı Canlandırma Aracı Olarak Bölgesel Kalkınma Ajansları", Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, 49-61

Tez Bildirisi

Akpınar, R. 2003 Bölgesel gelişme Politikalarında Yaşanan Değişim: Yeni Bölgeselleşme Paradigması ve Uygulaması" Devlet Planlama Teşkilatı Bölgesel gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Planlama Uzmanlığı Tezi, DPT, Ankara

Birben F. 1997 Bölgesel Gelişmede Kalkınma Ajanslarının Rolü, Etkileri ve Türkiye Uygulaması Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

Ekim, R. M. 2006 Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

Ergün, İ. 2006 Yerel Yönetimlerde Yönetişim Kavramı ve Avrupa Birliği ile Kıyaslanması Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

Gürlük, S. 2001 Kırsal Kalkınma Projelerinin Makro-Ekonomik Kriterlere Göre Değerlendirilmesi; Cumalıkızık Örneği Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, BURSA

Ildırar, M. 2003 Bölgesel Kalkınma Teorisi ve Gelişme Stratejileri Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana

Koyuncu, E. 2006 Türkiye'de Kalkınma Sürecinde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Bir Uygulama Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

Pala, A. 2003 Avrupa Birliğinde Bölgesel Politikalar Kırsal Kalkınma ile İlişkisi ve Türkiye Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Saraç, A. 2006 Bölgesel Kalkınma Modelleri ve Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın

Ünlü, A.İ. 2006 Türkiye'nin Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Kalkınma Ajansı Bağlamında Bölgesel Politikalarının Gelişimi Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Makale

Arslan, K. 2005 "Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:4 Sayı:7 Bahar 2005/1 s.275–294

Ateş, S. 2007 "İngiltere Yönetim Yapısının Özellikleri ve Bürokrasi", Türk İdare Dergisi, Sayı: 457, Dönem: Aralık

Dellal, İ. 2004 "Ortak Tarım Politikası'nda Reform, DTÖ ve Türkiye", Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, T.E.A.E – Bakış, Sayı:7, Ankara

Hasanoğlu, M., Aliyev, Z. 2006 "Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajansları", Sayıştay Dergisi s:60.

Mawson, J. 1998 "Regional Policy, CAP Reform and Rural Development in Britain: The Challenge For New Labour", Regional Studies, Vol. 32.5, 469-479, England

Özer, M.A. 2006 **"**Yönetişim Üzerine Notlar", Sayıştay Dergisi, Sayı: 63, 59-89, Ankara

Sarıca, İ. 2001 "Türkiye'de Bölgesel Gelişme Politikaları ve Projeleri", Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:1, 154-204

Tolunay A., Akyol A. 2006 "Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar", Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Sayı:2,116-127,Isparta

Ward N., Lowe P., Bridges T. 2002 " Rural Regional Development: The Role of the Regional Development Agencies", Regional Studies, 37:2, 201-214, England

URL

URL1
http://www.tarim.gov.tr (Erişim 25.13.2006)

URL 2
http://www.eurada.org (Erişim12.4.2006)

URL 3
http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon/nuts/application_regions_en.html (Erişim 11.1.2008)

URL 4
http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm (Erişim15.11.2007)

URL 5
http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/rur/publi/propimpact/text_en.phf. s. 42 (Erişim 27.11.2007)

URL 6
http://www.oarval.org/AARVALen.htm (Erişim:8.01.2008)

URL 7
http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm (Erişim: 11.03.2008)

URL 8

http://www.abgs.gov.tr (Erişim 15.04.2006)

URL9

http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/rur/publi/propimpact/text_en.phf, s. 7 (Erişim 12.03.2008)

URL 10

http://www.politics.gov.uk (Erişim 12.011.2007)

URL 11

http://www.berr.gov.uk/index.html (Erişim 08.03.2008)

URL 12

http://www.nwda.co.uk/strategy (Erişim 06.04.2008)

URL 12

http://www.telegraph.co.uk (Erişim 10.02.2008)

URL 13

http://www.tepav.org.tr (Erişim 18.03.2006)

URL 14

http://www.defra.gov.uk/rural/strategy/annex_a.htm (Erişim 02.04.2008)

URL 15

news.bbc.co.uk/.../rural_poverty/front_map.jpg (Erişim 8.01.2008)

URL 17

http://en.wikipedia.org/wiki/Rural (Erişim 3.04.2008)

URL 18

http://www.atonet.org.tr/yeni/index.php?p=1205&l=1 (Erişim 8.01.2008)

URL 19

http://www.berr.gov.uk/regional/regional-dev-agencies/funding-financial-gov/page20136.html (Erişim 18.04.2008)

URL 20

http://www.nao.gov.uk (Erişim 15.03.2008)

URL 21

http://www.defra.gov.uk (Erişim: 02.04.2008)

URL 22

http://www.detr.gov.uk (Erişim 02.04.2008)

URL 23

http://www.englandsrdas.com (Erişim 18.06.2006)

URL 24

http://www.ingiltereve.biz/mapulke.htm (Erişim 08.01.2008)

URL 25

http://www.defra.gov.uk/rural/ruralwp/default.htm (Erişim 02.04.2008)

URL 26

http://www.detr.gov.uk (Erişim 12.02.2008)

URL 27

http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1235 (Erişim 6.07.2008)

URL 28

http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1267 (Erişim 09.10 2008)

URL 29

http://www.iiasa.ac.at/Research/ERD/ (Erişim 08.01.2008)

URL 30

http://www.ikv.org.tr/pdfs/0b08abbf.pdf (Erişim 04.05.2008)

URL 31

http://www.sonbaski.com/yenisite/ekimozge1.htm (Erişim 12.02.2007)

URL 32

http://www.gap.gov.tr/Turkish/Dergi/D9152001/abbkp.html (Erişim 12.02.2007)

URL 33

http://www.kafkas.edu.tr/duyurular/web_katalog/ab_7cpbilgi_katalog2/ab_bolgesel_polit.rtf (Erişim 08.10.2006)

URL 34

http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/EastMidlands.pdf (Erişim 13.04.2008)

URL 35

http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/London.pdf (Erişim 13.04.2008)

URL 36

http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/NorthWest.pdf (Erişim13.04.2008)

URL 37
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/EastOfEngland.pdf
(Erişim 13.04.2008)

URL 38
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/SouthWest.pdf
(Erişim 13.04.2008)

URL 39
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/YorkshireandTheHumber.pdf (Erişim: 13.04.2008)

URL 40
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/NorthEast.pdf
(Erişim: 13.04.2008)

URL 41
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/SouthEast.pdf
(Erişim: 13.04.2008)

URL 42
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralstats/rural_focus/GO/WestMidlands.pdf
(Erişim: 13.04.2008)

URL 43
http://www.defra.gov.uk/rural/ruralwp/whitepaper/default.htm
(Erişim: 02.04.2008)

URL 44
http://www.nwda.co.uk/PDF/RES06v2.pdf

URL 45
http://tr.wikipedia.org/wiki/Maastricht_Anla%C5%9Fmas%C4%B1

EK–1

Değerli Uzman,
Selçuk Üniversitesi (www.selcuk.edu.tr/english) Şehir ve Bölge ABD yüksek lisans öğrencisi Özlem ASLAN "Kırsal Kalkınmada Bölgesel Kalkınma Ajansları: Rolü ve Etkileri İngiltere Örneğinin İncelenmesi" konulu tez hazırlamaktadır. Bu çalışma kapsamında; kırsal alanlar ve bölgesel kalkınma ajansları genel olarak incelenmektedir. Ayrıca AB de kırsal alanlar ve kırsal kalkınma politikaları ve gelişim süreçleri, örneklem alanı olarak seçilen İngiltere ise; yönetim yapısı ve 9 kalkınma ajansının yapıları ve kırsal kalkınma destekleri bakımından incelenmektedir.

Bu kapsamda öğrencimiz Özlem ASLAN'ın aşağıda hazırlamış olduğu anketi cevaplamanız hususunda kendisine yardımcı olmanızı bilgilerinize sunarım.

Yrd. Doç.Dr. Çiğdem Çiftçi

Bölgenizde;

1. Nüfus / Kırsal Nüfus?

2. Bölge / Kırsal Büyüklükleri?

3. Lütfen Aşağıdaki Tabloda belirtilen değerleri giriniz.

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008
BKAnızda çalışan uzman sayısı									
BKAnızda çalışan kırsal uzman sayısı									
Yönetim kurulu üye sayınız									
Yönetim Kurulunda Kırsalı temsil eden üye sayısı (Gönüllü sektör temsiclcileri, çiftçiler, uzmanlar,..vb)									
Toplam Bütçeniz									
Kırsal Projelere harcanan toplam bütçe									
Uygulanan kırsal proje sayısı									

4. Bütçenin kullanımında, BKAnız için önemli bulduğunuz Kırsal Proje başlıklarını önem derecesine göre 'X' koyarak değerlendiriniz.

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Çevresel projeler					
Teknolojik yatırım projeleri					
Eğitim/aktif işgücü projeleri					
Girişimciliğin Desteklenmesi (Kadınlar için, tarımsal, toprağa bağlı endüstri kolları,..vb)					
İşsizler için faaliyetler					
Kırsal Altyapı projeleri					
İşletmelere danışmanlık					
Diğer (Belirtiniz……)					

5. Aşağıda belirtilen kurumunuz aktivitelerini önem derecelerine göre 'X' koyarak değerlendiriniz.

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Danışmanlık					
Eğitim Programları					
İş-Geliştirme Merkezlerinin Oluşturulması					
Fon desteği					
Ortaklıkların ve İşletmelerin Oluşturulması					
AB Projelerine Katılım					
Kırsalda Gelir Artırıcı Faaliyetler					

6. Kırsal kalkınmada yaşanan sıkıntılarda Ajansınızı etkileyen faktörleri önem derecelerine göre ‘X’ koyarak değerlendiriniz

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Diğer Kırsal Kalkınma Aktörleri ile Koordinasyon ve İlişkiler					
Kırsalın Farklılığının Anlaşılamaması					
Yetersiz Kırsal Entegrasyon					
Stratejik Planlama					
Ortaklıkların Artması					
Finansal Konular					

7. BKAnızın kırsal kalkınmaya ilişkin öncelikli amaçlarını önem derecelerine göre ‘X’ koyarak değerlendiriniz

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Fon desteği					
Çiftçi Eğitimleri					
Proje Yazımı ve Uygulamasına Danışmanlık Desteği					
Tarım ve Ormancılık Sektörlerinin güçlendirilmesi					
Kırsalda Rekabet Edebilirliliğin Arttırtması					
Çevre ve Kırsal Mirasın Korunması					

8. BKAnızın kırsal kalkınmadan başarılarını etkileyen faktörleri önem derecelerine göre ‘X’ koyarak değerlendiriniz.

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Finansal Kaynakların Etkin Kullanımı					
Devletin Bölgesel Politikaları					
Yetersiz Mali Kaynak					
İŞ Dünyasının Desteği					
Kalifiye İş Gücü					
Dış Yardım					
Merkezi Yönetim Desteği					
Yerel Yönetimlerle İşbirliği					
İdari Teşkilatlanmada Yaşanan Problemler					
BKA Faaliyetlerinin Anlaşılmaması					
Altyapı (belirtiniz……)					
Halk ve STK Desteği					

9. Bölgesel Kalkınma Ajansınız kurulduğundan beri Kırsal kalkınma ile ilgili belirlenen amaçları ne ölçüde gerçekleştirdiğinizi ‘X’ koyarak değerlendiriniz.

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
AB Ortak Tarım Politikalarına (Cap Reform) Uyumlu Çiftçi Reformlarının Gerçekleştirilmesi					
Kırsal Turizmin Kalkındırılması					
Proje Danışmanlık Desteği					
Kırsal Politikaların Uygulanmasında/ Oluşturulmasında Söz Sahibi Olmak					
Kırsalda Güçlü Ortaklıkların Olması					
Kırsalın İyileştirilmesi ve Yeniden Canlandırılması					
Çiftçi Eğitimleri					

10. Kırsal alanlarda öncelikli olarak çözülmesi gereke problemleri önem sırasına göre ‘X’ koyarak değerlendiriniz..

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Örgün Eğitim ve Mesleki Eğitim					
Sağlık servislerinden yoksun olmak					
Konut Sorunu (Kötü durumdaki konutlar, yüksek fiyat, ve konut sahibi olamama,..)					
Düşük Gelir					
İşsizlik					
Servislere erişememe					
Diğer (Belirtiniz……)					

11. Kırsal alanda refah seviyesinin artırılması için aşağıdaki faaliyetlerden hangilerine destek verilmesi gerektiğini önem sırasına göre ‘X’ koyarak değerlendiriniz.

	İlgisiz	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Önemli	Çok Önemli
Meyvecilik					
Eğitim/Mesleki Eğitim Desteği					
Yenilikçilik					
Sebzecilik					
Turizm					
Hayvancılık					
Proje Desteği					
Endüstri Tabanlı Sektörler					